ARBETSSTATISTIK. L: 1.

UTGIFVEN AF K. KOMMERSKOLLEGII AFDELNING FÖR ARBETSSTATISTIK.

TILL BELYSNING AF

LANDTARBETARNAS

ARBETS- OCH LÖNEFÖRHÅLLANDEN I SVERIGE ÅR 1910

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1911
[110819]

INLEDNING

TILL

Arbetsstatistik. L / utgifven af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1911 Täckningsår: 1910=1

Ett häfte utgivet med titel: Till belysning av lantarbetarnas arbets- och löneförhållanden i Sverige år 1910

Till belysning av lantarbetarnas arbets- och löneförhållanden i Sverige år 1910. - (Arbetsstatistik. L ; 1).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2009

urn:nbn:se:scb-arbL01_-1910

ARBETSSTATISTIK. L: 1.

UTGIFVEN AF K. KOMMERSKOLLEGII AFDELNING FÖR ARBETSSTATISTIK.

TILL BELYSNING AF

LANDTARBETARNAS

ARBETS- OCH LÖNEFÖRHÅLLANDEN I SVERIGE ÅR 1910

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1911
[110819]

Pour la table des matières voir page . . . . . 6.

Pour le résumé français voir page . . . . . 68.

Observation: 1 krona = 100 öre = 1·39 franc.

K. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Efterföljande framställning, hvilken offentliggöres såsom n:r 1 af serien Arbetsstatistik L, Landtarbetarestatistik, utgör en öfverarbetning och utvidgning af ett föredrag, hvilket vid Kungl. Landtbruksakademiens sammanträde den 14 november 1910 efter anmodan hölls af biträdande förste aktuarien Bertil Nyström.

Materialet till detta föredrag hade i hufvudsak erhållits genom ett af honom i samråd med Akademiens sekreterare utarbetadt frågeformulär, hvilket genom Akademiens förmedling tillställts ett större antal jordbruksidkare i skilda landsdelar och af sådana besvarats till ett antal af 389. Gifvetvis är detta material alltför ringa, för att slutsatser därur med anspråk på full allmängiltighet skola kunna dragas beträffande arbetstid och arbetslön inom vårt lands jordbruk, men innehåller detsamma dock ett stort antal värdefulla uppgifter till belysning af svenska landtarbetares löne- och arbetsförhållanden under hösten 1910.

Undersökningen har därjämte utgjort en försöksundersökning, hvarur erfarenhet inhämtats rörande lämpligaste sättet för anordnandet af de på bredare bas anlagda landtarbetarestatistiska undersökningar, hvilka, sedan 1910 års riksdag för ändamålet anvisat nödiga medel, under innevarande år af Kollegium igångsatts, och af hvilka ett första resultat inom kort torde kunna publiceras.

Stockholm i oktober 1911.

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

NILS BERGSTEN.

Erik Sjöstrand.

K
C

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Text.

Inledning.

Sid.

I. Svensk litteratur till landtarbetarefrågans belysning . . . . . 7.
II. Statistiskt primärmaterial till belysning af svenska landtarbetares arbets- och löneförhållanden . . . . . 10.

Till belysning af landtarbetarnas arbets- och löneförhållanden i Sverige år 1910.

I. **Olika landtarbetaregrupper** . . . . . 16.
II. **Arbetstid** . . . . . 20.
III. **Öfvertidsarbete** . . . . . 25.
IV. **Arbetslön:**
1. Tjänstefolk . . . . . 26.
2. Statare . . . . . 28.
3. Daglönare . . . . . 43.
4. Statpigor och kvinnliga daglönare . . . . . 49.
5. Torpare . . . . . 51.
6. Vandringsarbetare . . . . . 56.
7. Ackordsaflöning och premiesystem . . . . . 57.
Fransk resumé . . . . . 68.

Tabeller.

Tab. 1. Landtarbetares arbetstid och löneförmåner i olika delar af riket år 1910 72.
Tab. 2. Statares naturaförmåner i olika delar af riket år 1910 . . . . . 92.
Tab. 3. Enhetspris för vanligare statvaror samt kost och logi i olika län år 1910 112.

Bilaga.

Prisstatistiskt material för värdering af svenska landtarbetares naturaförmåner . . . . 119.

TABLE DES MATIÈRES.

Texte.

Introduction.

Page.

I. Publications suédoises touchant les conditions des ouvriers de l'agriculture 7.
II. Documents statistiques originaux pour aider à l'étude des conditions de travail et de salaires des ouvriers de l'agriculture . . . . . 10.

Contribution à l'étude des conditions de travail et de salaires des ouvriers agricoles en Suède pendant l'année 1910.

I. **Différents groupes d'ouvriers agricoles** . . . . . 16.
II. **Durée du travail** . . . . . 20.
III. **Travail supplémentaire** . . . . . 25.
IV. **Salaires:**
1. Domestiques agricoles . . . . . 26.
2. Garçons de ferme . . . . . 28.
3. Journaliers . . . . . 43.
4. Filles de ferme et journalières . . . . . 49.
5 Tenanciers . . . . . 51.
6. Ouvriers nomades . . . . . 56.
7. Salaires à la tâche et systèmes des primes . . . . . 57.
Résumé français . . . . . 68.

Tableaux.

Tab. 1. Durée du travail des ouvriers agricoles et conditions de salaires dans différentes parties du pays en 1910 . . . . . 72.
Tab. 2. Gages en nature des garçons de ferme dans les différentes parties du pays en 1910 . . . . . 92.
Tab. 3. Prix de base pour les gages en nature ordinaires ainsi que pour le vivre et le logement dans différents départements en 1910 . . . . . 112.

Appendice.

Documents statistiques pour l'évaluation des gages en nature fournis aux ouvriers agricoles suédois . . . . . 119.

Inledning.

I. Svensk litteratur till landtarbetarefrågans belysning.

I de årsberättelser, hvilka till Kungl. Landtbruksakademien afgifvas af dess sekreterare, har såsom en för jordbruket under de senast förflutna årtiondena karakteristisk företeelse framhållits det växande intresse, jordbrukaren börjat ägna landthushållningens ekonomiska anordning. Sjunkande produktpris och fördyrade produktionsmedel hafva nödgat landtmännen i så godt som alla Europas länder att ägna sin uppmärksamhet ej blott åt ökandet af jordens och husdjurens afkastning, utan framför allt åt frågan, huru man, utan att i afsevärd mån nedbringa den höga bruttoproduktionen, likväl skall kunna erhålla en nettoafkastning, som utgör skälig kapitalränta och företagarevinst.

Bland den mångfald af ekonomiska frågor, som härigenom bragts på dagordningen, torde den viktigaste vara arbetarefrågan. De flesta europeiska länders och däribland Sveriges befolkningsstatistik visar, att sedan omkring ett halft århundrade tillbaka landtbefolkningen i ständigt ökadt antal öfvergifvit jordbruket för att söka sin utkomst dels inom det egna landets industri, dels i främmande länder. Denna »flykt från landet» har medfört, att den arbetskraft, som stått jordbruket till buds, ständigt aftagit, under det åkerareal och kreatursantal antingen ökats eller åtminstone icke i nämnvärd mån aftagit.

Följden af industriens alltjämt ökade konkurrens om arbetskraften har blifvit en ständig stegring af arbetslönerna inom jordbruket, i synnerhet som under de senare åren på jordbrukets arbetsmarknad en annan faktor börjat inverka i samma riktning, nämligen en medveten sträfvan af landtarbetarna själfva att i görligaste mån förbättra sin ställning, och detta med användande af samma medel och metoder, som med så mycken framgång användts af arbetarna inom industri, handel och samfärdsel. Sedd från denna synpunkt fördjupar och vidgar sig landtarbetarefrågan från en ekonomisk till en social fråga, från allenast spörsmålet om arbetspris och arbetstillgång inom jordbruket till frågan om lefnadsstandard, reformkraf och reformbehof inom en stor samhällsklass, hvilken i vårt land torde, inklusive kvinnor och barn, omfatta öfver 1 million

människor.[1]) Det förefinnes dock för tillfället icke anledning att beröra denna fråga i hela dess vidd, enär i förevarande framställning till behandling upptagits blott ett moment — låt vara kanske det mest centrala — af landtarbetarefrågan, nämligen landtarbetarnas arbetstids- och arbetslönsförhållanden i olika delar af Sverige.

Den viktigaste källan inom den tryckta litteraturen till denna frågas belysning äro de redogörelser för arbetspris på landsbygden i Sverige, hvilka på grundval af hushållningssällskapens berättelser årligen meddelas i den officiella statistiken om jordbruk och boskapsskötsel (Bidrag till Sveriges officiella statistik Litt. N.), och af hvilka årgången 1909 innevarande år utkommit. I dessa publiceras som bekant för hvarje hushållningssällskaps område medeltalen af årslön för dräng och piga i husbondens kost, värdet af stat och lön för statdräng och statpiga samt dagsverkspris för manlig och kvinnlig jordbruksarbetare under sommar och vinter. Betraktade mera som en bisak vid sidan af redogörelsen för jordfördelnings- och produktionsförhållandena, äro dock dessa uppgifter mycket summariska, och deras förnämsta betydelse torde vara att, upptagna efter samma normer allt sedan år 1865, gifva en bild af arbetsprisens vid jordbruksnäringen fluktuationer sedan denna tidpunkt. Det framgår sålunda af dem, att ifrågavarande pris under 11 år, fördelade på perioderna 1865—69, 1877—79 samt 1885—87 befunnit sig i sänkning, men i stigning under 34 år, nämligen 1870—76, 1880—84 samt 1888—1909.[2])

Under sistnämnda period ökades dränglönen från 140 kr. till 287 kr. eller med 105 %, piglönen från 64 kr. till 168 kr. eller med 163 %, statlönen för dräng från 346 till 626 kr.[3]) eller med 81 % samt sommardagsverkspriset för man från 1·48 kr. till 2·66 kr. eller med 80 %, allt om man utgår från 1887 års lönenivå.

Jordbruksnäringens arbetspris äro dock ingalunda desamma öfverallt inom ett hushållningssällskapsområde, och det är därför önskvärdt, att jordbruksstatistikens länsmedeltal kompletteras med siffror för mindre administrativa indelningar. I den officiella emigra-

[1]) Någon exakt siffra för antalet jordbruksarbetare i Sverige kan icke erhållas ur den officiella statistiken. Hela den jordbruksidkande befolkningen i Sverige uppskattades år 1900 till 2,572,846 personer, af hvilka 57·6 % kommo på bondeklassen, 13·3 % på torpareklassen, 11·0 % på backstugu- och inhysesklassen samt 18·1 % på tjänsteklassen. Emigrationsutredningen, Bil. IX — s. 49. Antalet vid landthushållning sysselsatta manliga kroppsarbetare har beräknats till 700,000 à 750,000, men härmed förstås arbetare i ekonomisk bemärkelse (sålunda äfven självförsörjare samt arbetsgifvare, som själfva deltaga i arbetet), icke i social bemärkelse. Handbok i jordbruksekonomi af H. Juhlin Dannfelt och A. Sjöström, s. 395.

[2]) Arbetsprisen för hvart och ett af åren 1865—1900 återgifvas i 1900 års årgång af jordbruksstatistiken (Bil. 7).

[3]) Att döma af för enskilda län meddelade uppgifter, synes i statlönen icke ingå värdet af husrum och vedbrand.

tionsutredningens »bygdestatistik» meddelas nu för flertalet af rikets härad (resp. tingslag eller socknar) vissa uppgifter angående årslönen för dräng och piga samt sommardagsverkspriset för man och kvinna år 1907.[1])

Dock tillmätas dessa uppgifter, såsom ofullständiga och behäftade med vissa bristfälligheter, i utredningen ett ganska ringa värde i jämförelse med det öfriga statistiska material, som där meddelas till belysning af rådande ekonomiska och sociala förhållanden i olika landsdelar med afseende fäst på landets uppdelning i de två stora hufvudkategorierna: jordbruksbygder och bygder, som vid sidan af jordbruket i större omfattning drifva äfven öfriga näringar. Arbetet ifråga gifver sålunda ett synnerligen värdefullt komplement till det material för bedömandet af de sociala och ekonomiska landtarbetarefrågornas samband med och beroende af jordfördelnings- och produktionsförhållandena, som förefinnes i den förenämnda officiella årliga redogörelsen för rikets jordbruk och boskapsskötsel, äfvensom i det på enskildt initiativ tillkomna statistiska kartverket »Sveriges jordbruk vid 1900-talets början.»[2])

Vid emigrationsutredningens undersökningar rörande den sedan förra århundradets midt pågående folkomflyttningen från landsbygden till Amerika (eller den inhemska industrien och städerna) hafva jämväl kommit i betraktande de olika förhållanden, som påverkat uppkomsten och utvecklingen af landsbygdens sociala klasser, företrädesvis bonde-, torpare-, backstugu- och inhysesklasserna.[3]) Till dessa undersökningar ansluter sig vidare den utredning angående torpareklassens ställning, som innehålles i den s. k. Torpkommissionens år 1911 afgifna betänkande.[4]) Dessa framställningar bidraga att gifva historisk bakgrund och konkreta detaljer åt den mera abstrakta bild, som den officiella befolkningsstatistiken (Sveriges officiella statistik Litt. A) ger af de viktigare befolkningsgrupper, som äro med sin verksamhet knutna vid landtbruket och dess binäringar.

Såsom material för en framställning af de för närvarande inom jordbruket rådande arbets- och löneförhållandena kunna nämligen tillgängliga lönesiffror blott användas, om de sammanställas och belysas genom framställningar af arten af det arbete, för hvilka veder-

[1]) Emigrationsutredningen. Bil. V. Bygdestatistik. Stockholm 1910. Tab. 70 (sid. 179* ff.) samt anm. sid. 277*. Jfr de som Bil. VIII publicerade »bygdeundersökningarna» af vissa emigrationscentra.

[2]) Sveriges jordbruk vid 1900-talets början. Statistiskt kartverk utarbetadt af Wilhelm Fläch, H. Juhlin Dannfelt och Gustav Sundbärg. Göteborg 1909.

[3]) Emigrationsutredningen. Bil. IX. Den jordbruksidkande befolkningen i Sverige 1751—1900 (1909). Bil. X. Bondeklassens undergräfvande (1910). Bil. XI. Torpare-, backstugu- och inhysesklasserna (1908).

[4]) Betänkande angående torpareklassens tillbakagång, afgifvet den 6 maj 1911 utaf de af chefen för K. Jordbruksdepartementet enligt nådigt bemyndigande tillkallade sakkunnige. Stockholm 1911.

börande aflöningar utgöra godtgörelse, samt beskaffenheten af de arbetaregrupper, hvilka däraf hafva sitt uppehälle. Uttömmande upplysningar af detta slag kunna dock icke erhållas vare sig ur nu omnämnda publikationer eller ur den knappa litteratur, som i öfrigt föreligger i landtarbetarefrågan. Sistnämnda arbeten syssla nämligen till öfvervägande del med frågan, huru jordbruksarbetarens ställning skall förbättras, utan att i allmänhet annat än mera i förbigående beröra, huru hans nuvarande löne- och arbetsförhållanden äro gestaltade.

Bland de af ifrågavarande framställningar, som häruti meddela något af större statistiskt intresse, intages fortfarande främsta rummet af U. von Feilitzens »Tjänare, statare och torpare», men hans skildring afser förhållanden, som ligga cirka 20 år tillbaka i tiden.[1]) Nyare statistiskt material meddelas dock här och hvar, t. ex. i den af H. Juhlin Dannfelt och A. Sjöström utgifna »Handbok i jordbruksekonomi» i kapitlet om jordbruksarbetare.[2]) Vidare må erinras om några framställningar i jordbruksarbetarefrågan, hvilka influtit i »K. Landtbruksakademiens handlingar och tidskrift», i »Svenska landtarbetsgifvareföreningarnes tidskrift» m. fl. jordbrukets facktidskrifter. Dessutom må nämnas de sifferuppgifter rörande resp. Upplands och Skånes landtarbetare, som återfinnas i tvänne publikationer, hvilka närmast afse att återgifva de organiserade landtarbetarnas uppgifter om sin ställning, nämligen H. F. Spak »Landtarbetarefrågan»[3]) samt den af E. Sommarin verkställda och under år 1909 i tidningen »Arbetets» bilaga »Landtarbetarebladet» publicerade bearbetningen af ett antal till skånska jordbruksarbetare utsända och af dem besvarade frågelistor.

II. Statistiskt primärmaterial till belysning af svenska landtarbetares arbets- och löneförhållanden.

Att på grundval af föreliggande litteratur gifva en något så när utförlig redogörelse för svenska jordbruksarbetares aflöningsförhållanden är, som af det ofvan sagda torde framgå, tydligen icke möjligt, utan till väsentlig del måste en sådan grundas på förefintligt eller direkt införskaffadt statistiskt primärmaterial.

Ett sådant erbjuder sig i de kollektivaftal rörande arbets- och löneförhållanden, som träffats inom jordbruket, och af hvilka så godt som samtliga torde förefinnas i den samling af kollektivaftal, som förvaras af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. I samma mån organisationsväsendet bland arbetsgifvare och arbetare

[1]) Tjänare, statare och torpare. En del statistiskt material till jordarbetarefrågans lösning. Stockholm 1890—92.
[2]) Landtbrukets bok VII. Stockholm 1906—1911.
[3]) H. F. Spak: Landtarbetarefrågan I, II. Stockholm 1907—08.

från industrien öfverförts till jordbruket, vunno jämväl kollektiva öfverenskommelser rörande arbets- och löneförhållanden insteg inom sistnämnda näringsgren. I stället för de i arbetarens städjebevis inryckta, af arbetsgifvaren utfärdade regler, hvarigenom tjänstehjonsstadgans knapphändiga bestämmelser rörande tjänarens rättigheter och skyldigheter närmare preciserades genom föreskrifter om arbetsart, arbetstid, arbetslön, öfvertidsarbete m. m., kommo nu mellan arbetsgifvare eller föreningar af sådana å den ena sidan och arbetareorganisationer å den andra öfverenskomna arbetsordningar, afseende att på ett utförligare sätt och med större anspråk på allmängiltighet reglera arbetsvillkoren inom ett visst område. De första kollektivaftalen för landtarbetare träffades våren 1907,[1]) men det är ett karakteristiskt förhållande, att ifrågavarande aftalsform knappast vunnit utbredning inom andra områden, än där industri- och jordbruksbefolkning stå i nära beröring med hvarandra. De c:a 40 kollektivaftal, som hittills träffats inom jordbruket, beröra sålunda med få undantag antingen jordbruksarbetare i det starkt industrialiserade Skåne eller också vid landtbruk sysselsatta bruksarbetare, anställda hos väsentligen industridrifvande företag i mellersta Sverige. Vid 1908 års ingång förefunnos inom det egentliga jordbruket 28 kollektivaftal, berörande 34 arbetsgifvare med 1,734 arbetare, och inom trädgårdsskötseln 5 aftal, hvilka omfattade 47 arbetsgifvare och 223 arbetare.[2]) Den 1 jan. 1909 voro inom näringsgruppen jordbruk och trädgårdsskötsel i gällande kraft 35 kollektivaftal, hvaraf berördes 92 arbetsgifvare med 2,095 arbetare.[3])

Härmed var tillsvidare höjdpunkten uppnådd för kollektivaftalens utbredning inom landtbruket, och med året 1909 inleddes en bestämd tillbakagång. En hufvudfaktor härvidlag synes hafva varit 1909 års stora arbetsinställelse, hvilken i någon mån jämväl berörde jordbruket. Efter dennas slut utfärdade sålunda Västmanlands och Gäfle—Dala landtarbetsgifvareföreningar arbetsordningar, hvilka i anslutning till personliga arbetsaftal för föreningsmedlemmarna skulle ersätta de kollektiva aftalen såsom normerande för landtarbetarnas arbetsvillkor, och en liknande utveckling förspordes jämväl i andra landsdelar.[4]) I oktober 1910 förefunnos i gällande kraft 21 kollektivaftal för landtarbetare, af hvilka 8 kommo på skånska landtgårdar och 13 på bruksegendomar i Kronobergs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Gäfleborgs län. I början af

[1]) Jfr dock Arbetsstatistik A: 5, III, s. 40, not 1.
[2]) Arbetsstatistik A: 5, III, s. 40, 48.
[3]) Arbetsstatistik F: 1, s. 8.
[4]) Jfr Meddelanden från K. Kommerskollegii afd. för arbetsstatistik 1911, s. 643 ff.

år 1911 hade de skånska aftalen minskats till 3 och bruksegendomarnas till 7, hvarföre kollektivaftalet för närvarande spelar en mycket obetydlig roll inom vårt jordbruk.

Ur lönestatistisk synpunkt hafva kollektivaftalen sin stora betydelse därigenom, att de icke beteckna löneuppgörelser med enskilda arbetare, utan innebära en reglering af arbetsvillkoren under ett för stora arbetaregrupper. Inom näringsgrenar, där denna aftalsform nått större utbredning, utgöra kollektivaftalen på grund af sin utförlighet och detaljrikedom en förträfflig källa för undersökningar om rådande löne- och arbetsförhållanden.[1]) Detta material har också utnyttjats i den af Kommerskollegium nyligen utgifna publikatiotionen »Arbetstidens längd och arbetslönens storlek inom olika näringsgrenar enligt gällande kollektivaftal» (1907/08), hvari jämväl ingår en skildring af jordbrukets löne- och arbetsförhållanden vid angifna tidpunkt.[2])

Men på grund af kollektivaftalets ofvan konstaterade tillbakagång inom jordbruket under de senast förflutna åren och de för närvarande gällande landtarbetareaftalens ringa antal och lokala begränsning skulle en på allenast detta material grundad skildring af svenska jordbruksarbetares aflöningsförhållanden med nödvändighet blifva ensidig och mindre allmängiltig, äfven om hänsyn tages till det af inkomna uppgifter bestyrkta förhållandet, att det formella upphäfvandet af ett kollektivaftal ingalunda alltid behöfver betyda en faktisk rubbning af genom detsamma skriftligen fixerade löne- och arbetsförhållanden. För att berika och komplettera materialet i fråga återstod dock knappast annan utväg än en direkt hänvändelse till jordbrukarna själfva. I detta syfte utarbetades det på sid. 13 och 14 återgifna frågeformuläret, hvilket under oktober 1910 genom K. Landtbruksakademiens sekreterare utsändes till ett större antal jordbrukare i olika delar af landet med anhållan att för resp. gård eller hemtrakt ifylla och före månadens slut återsända detsamma.

Denna hänvändelse gaf ett mycket gynnsamt resultat, i det under senare delen af år 1910 sammanlagdt 389 ifyllda formulär inkommo. Såsom afgifna af jordbruksintresserade och jordbrukssakkunniga personer i olika landsändar, meddela ifrågavarande uppgifter ett ganska rikhaltigt material till belysning af olika landtarbetarekategorier samt deras arbetstids- och arbetslönsförhållanden i olika trakter under hösten 1910.

---

[1]) Kollektivaftal för jordbruksarbetare finnas in extenso återgifna i den af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik utgifna publikationen Arbetsstatistik A: 5. Kollektivaftal II (1908), vidare i K. Landtbruksakademiens sekreterares årsberättelse för år 1907 (K. Landtbruksakademiens handlingar och tidskrift 1908, h. 1, 2) samt H. Juhlin Dannfelt och A. Sjöström: Handbok i jordbruksekonomi, s. 409 ff.

[2]) Arbetsstatistik A: 5, III (1911) s. 40 ff.

KUNGL. LANDTBRUKSAKADEMIEN.

Uppgifter om vissa jordbruksarbetareförhållanden

vid ..... gård inom ..... socken ..... härad
af ..... län, afgifna af .....

1. Hvilka olika slag af jordbruksarbetare [tjänstefolk, torpare, statare, stattorpare, fasta daglönare med bostad (stuga), fasta daglönare utan bostad, tillfälliga daglönare, vandringsarbetare (galizier)] sysselsättas inom området?
.....
.....
.....

   Hvilken arbetskraft användes företrädesvis på större gårdar och hvilken på mindre? .....
.....
.....

2. När börjar jordbruksarbetet på morgonen, och när slutar det på kvällen under olika delar af året? .....
.....
.....
.....

   Huru långa äro och när infalla måltidsrasterna per dag vid dessa olika tider? .....
.....
.....
.....

   Är arbetstiden olika lång på större och mindre gårdar eller för olika slag af arbetare? .....
.....

3. När förekommer öfvertidsarbete, och hvad är betalningen därför? .....
.....
.....
.....

4. Hvad utgör vanliga årslönen för vuxen fullgod *dräng?* .....
   Hvad för *piga?* ..... Hvad kan kost och logi värderas till pr dag för dräng? ..... för piga? .....
   (Beräknas lämpligen med ledning af inackorderingspris för personer i motsvarande ställning.)

5. Hvad är vanliga årslönen för *statare?* .....
   Huru är staten i regel sammansatt, och hvad är dess värde i penningar? (För hvarje i staten ingående varuslag (äfven bränsle) angifves dess kvantitet samt värde i penningar efter å orten rådande salupris, *icke* gårdens bokpris.) .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Huru många rum och kök åtnjuter statare? ..... Hvad är hyresvärdet af denna bostad? ..... Åtnjuter statare potatisland, trädgårdstäppa, bete, vedfång o. d., och hvad är värdet af hvar och en af dessa förmåner? .....

6. Hvad är gällande daglön för fast *daglönare* (anställd för minst ..... månader), om han får bostad (stuga) ....., om han icke får bostad? .....
Hvad är dagspenningen för tillfällig daglönare? .....

7. Efter hvilka grunder sker och huru stor är betalningen för *arbeterskor* (icke lagstadda) .....
1) vid mjölkning? .....
2) vid annat jordbruksarbete? .....
Användas härtill andra kvinnor än statarhustrur och i så fall hvilka? .....

8. Om *ackordsarbete* (t. ex. betskötsel med betalning per »ruta», skördearbete med betalning per skyl) förekommer, huru är det anordnadt, och för hvilka tillämpas det? .....

9. Om *premiesystem* (t. ex. provision å mjölk eller kalfvar åt ladugårdsskötare) förekommer, hur är detta anordnadt och för hvilka tillämpas det? .....

10. Hafva åtgärder vidtagits att skaffa landtarbetare jord (t. ex. genom att utöfver stat och bostad gifva statare en åkerlapp) och i så fall hvilka? .....

En allsidig bild af landtarbetarnas aflöningsförhållanden i vårt land kan dock detta material icke anses gifva, helst de inkomna svaren mycket olika fördela sig på rikets län. Sålunda saknas uppgifter från Gottlands samt Göteborgs och Bohus län, medan från t. ex. Malmöhus län föreligga 82, från Södermanlands län 37 och från Östergötlands län 33 uppgifter.

Anmärkta ojämnhet framträder däremot i väsentligt mindre grad, därest icke länsindelningen följes, utan materialet fördelas efter de olika större landsdelar, i hvilka Sverige ur ekonomisk och social synpunkt kan uppdelas. För detta ändamål synes jämväl i förevarande framställning böra komma till användning den indelning, som tillämpats i af Kommerskollegium förut publicerade arbetsstatistiska publikationer. Enligt denna omfattar Östra Sverige: Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län; Småland och öarna: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gottlands län; Södra Sverige: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län; Västra Sverige: Hallands, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län; Norra Sverige: Kopparbergs, Gäfleborgs, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Af förenämnda 389 uppgifter komma på Östra Sverige 108, Småland och öarna 25, Södra Sverige 110, Västra Sverige 51 och Norra Sverige 95.

Därest sistnämnda indelning lägges till grund för det föreliggande materialets bearbetning, kan det dock ej undvikas, att de på sådant sätt erhållna landsdelsmedeltalen icke komma att gifva en trogen bild af, huru förhållandena i allmänhet gestalta sig inom resp. områden, enär siffrorna i alltför hög grad påverkas af tillståndet inom sådana distrikt, hvarifrån relativt talrika uppgifter inkommit. Sålunda blifva genomsnittssiffrorna för Södra Sverige egentligen karakteristiska endast för Skåne och företrädesvis det starkt representerade Malmöhus län, enär på desamma de få Blekingeuppgifterna knappast inverka.

För att erhålla något korrektiv häremot, har materialet i framställningen bearbetats efter båda de ofvan angifna indelningsgrunderna. I textafdelningen har sålunda landsdelsindelningen följts, medan för tabellbilagan i hufvudsak länsindelningen legat till grund. Dock utgörade meddelade riksmedeltalen alltid genomsnitt af samtliga uppgifter.

Till belysning af landtarbetarnas arbets- och löneförhållanden i Sverige år 1910.

I. Olika landtarbetaregrupper.

Föreliggande material synes otvetydigt gifva vid handen, att vårt jordbruk med afseende på sina arbetsförhållanden för närvarande befinner sig i en brytnings- och omdaningstid. Åtminstone inom det större jordbruket synes det gamla patriarkaliska förhållandet mellan husbonde och tjänare steg för steg upplösas och ersättas af det opersonliga förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare. Jordbruket har sålunda påbegynt samma utvecklingsgång, som redan torde så godt som fullbordats af handtverk och industri.

Under det handtverksgesällen förut bodde i mästarens hus och följde honom i hans arbete, torde numera såsom norm för deras ömsesidiga mellanhafvanden gälla den grundsats, som ett kollektivaftal inom möbelsnickeribranschen uttrycker med orden: »Arbetsgifvare och arbetare äro ej bundna af hvarandra längre än den tid, aftalet rörande hvarje särskildt arbete gäller». Under det bruksarbetarna i Bergslagen i äldre tider såsom godtgörelse för deras på häfdvunnet sätt och på häfdvunna tider utförda arbete fingo mottaga en lön i penningar och naturaförmåner, ej sällan genom beviljande af »barnsäd» e. d. i viss mån afpassad efter hvarje familjs storlek och behof,[1]) regleras arbetsvillkoren vid flertalet af de svenska järnverken numera genom mellan Järnbruksförbundet af Svenska arbetsgifvareföreningen och vederbörande fackförbund år 1908 träffade riksaftal,

---

[1]) Belysande i detta afseende är följande bestämmelse i ett ännu brukligt formulär till personliga kontrakt för skogsarbetare, anställda vid ett järnbruk i Västmanland:

»Så länge N. N. fullgör i detta kontrakt åtagna skyldigheter, äger han dessutom i brukets handelsbod mot ett pris af högst kr. 13·50 per 100 kg. sammanmalet rågmjöl och 24·50 per 100 kg. hvetemjöl under årets lopp, hvaraf ej mer än ¼ för hvarje kvartal, tillhandla sig de kvantiteter, som med fästadt afseende på familjens storlek här nedan angifvas:

	Kg. rågmjöl.	Kg. hvetemjöl.		Kg. rågmjöl.	Kg. hvetemjöl.
Familj utan barn	280	60	Familj med 5 barn	700	125
» med 1 barn	340	65	» » 6 »	790	140
» » 2 »	430	80	» » 7 »	880	155
» » 3 »	520	95	» » 8 »	970	170
» » 4 »	610	110	» » 9 »	1,060	185

Kvantiteterna bestämmas efter det antal barn, som finnes vid kontraktets underskrifvande, och så vidt husmodern lefver, inberäknas ej bland barnen hemmavarande döttrar, som vid tiden för kontraktets underskrifvande fyllt 16 år».

hvilande på grundvalen af uteslutande kontantaflöning, bestämd under förutsättning att förmåner af fri bostad, vedbrand, hyresbidrag, potatisland o. d. icke vidare åtnjutas af arbetarna.[1])

Bruken äro ofta jämväl stora jordägare och jordbrukare och det ligger i sakens natur, att de för sina jordbruksarbetare tillämpa i stort sedt samma normer som för de egentliga bruksarbetarna. Här träder i dagen en af de många källor, hvarigenom jordbrukets arbetsförhållanden så att säga industrialiseras. Motsvarande inverkan gör sig gällande, när, såsom särskildt är fallet i vissa trakter af Sydsverige, jordbrukarna i afsevärd utsträckning basera sin ekonomi icke på spannmåls- och köttproduktion, utan på odling af sockerbetor, »fabrikspotatis» och andra råvaror för industrien. Härigenom kunna visserligen stundom stora penningvinster ernås, men det på detta sätt industrialiserade jordbruket blir i nästan lika hög grad som de dess råvaror förädlande sockerbruken, stärkelsefabrikerna och brännvinsbränneri erna beroende af den allmänna marknadens konjunkturer och kriser. Det är gifvet, att dessa förhållanden skola återverka på arbetspersonalen och bidraga att bibringa den samma uppfattning och tankevanor som de egentliga industriarbetarna.[2])

Beröringen mellan industri- och landtarbetare främjas också i hög grad därigenom, att landsbygdens arbetare i Sydsverige i ökad utsträckning vant sig vid att cirkulera mellan jordbruket samt industrier såsom tegel- och sockerindustrierna, hvilka under vissa delar af året hafva behof af ett stort antal grofarbetare. Motsvarande roll spelar i norra Sverige skogsindustrien i dess olika former, såsom skogsafverkning, flottning och sågverksdrift.

Brytningen mellan de nya, från industrien insipprande idéerna och de af gammalt inom jordbruket häfdvunna föreställningarna förspörjes redan hvad beträffar de olika jordbruksarbetarekategorierna samt deras relativa användning och utbredning.

Jordbruket är ett utprägladt säsongyrke, inom hvilket bråda, arbetsfordrande tider omväxla med jämförelsevis arbetslediga. I äldre tider tillgodosågs dock jordbrukets så godt som hela arbetsbehof genom fasta arbetare, hvilka året om hade anställning och underhåll hos jordbrukaren.

Ursprungligen bestod flertalet landtarbetare af tjänstefolk, ogifta drängar och pigor i husbondens kost, och fortfarande utgöra dylika tjänare, jämte brukarens familjemedlemmar, det mindre landtbrukets hufvudsakliga arbetskraft, låt vara att de numera, särskildt i vissa trakter, ej sällan anställas för kortare tid än ett år (s. k. sommardrängar) och sålunda på andra villkor än efter 1833 års ännu gällande

[1]) Jfr Arbetsstatistik A: 5, III, s. 59, 155 samt nedan s. 135.

[2]) Jfr artikeln »Jordbruket industrialiseras» i Svenska landtarbetareförbundets tidning »Landtarbetaren», årg. 1911 n:r 11.

legostadga. När drängen gifte sig, fick han i äldre tider i regel öfvertaga ett torp, d. v. s. en på ett hemmans utmark förefintlig lägenhet, hvartill brukningsrätten vanligen uppläts mot utgörande af vissa dagsverken antingen af torparen personligen eller af hans dräng. Från början af 1800-talet blef det emellertid allt vanligare, att arbetare äfven som gifta förblefvo lagstadda tjänare, hvarvid de i stället för kost i husbondens hus erhöllo till eget kosthåll en s. k. stat af erforderliga lifsförnödenheter. Stundom tilldelas dylika statare, hvilkas ständiga närvaro vid hufvudgården ej är erforderlig, någon åkerjord, foderhjälp till en ko o. d., och bilda därigenom en öfvergångsform mellan statarna och de egentliga jordtorparna, hvilken lämpligen kan benämnas stattorpare. Liksom den manliga personalen med kost och logi utgöres icke blott af vanliga arbetsdrängar, utan jämväl af de rättare, fördrängar och annat arbetsbefäl, kuskar, slöjdare, gårdssmeder, trädgårdsmästare m. fl. yrkesmän, som ej hafva eget hushåll, kunna inom den stataflönade personalen utskiljas flera olika skikt, hvilka, allt efter det arbetes betydelse de utföra, åtnjuta olika höga löneförmåner, nämligen körkarlar och andra egentliga jordbruksarbetare, kreatursskötare och öfriga yrkesmän samt arbetsbefäl och personal på förtroendeposter. Stataresystemet har sin hufvudsakliga utbredning i södra och mellersta Sveriges jordbruksbygder, hvaremot vid mellersta Sveriges bruksegendomar samt i Dalarna och Norrland statarna vanligen ersättas af väsentligen kontantaflönad personal, nämligen månadsaflönade kreatursskötare och andra yrkesmän samt dag- eller timaflönade körkarlar och andra utearbetare.

Sistnämnda arbetarekategori står dock mycket nära de fasta daglönare, som förekomma i de egentliga jordbruksbygderna. Det är nämligen ganska vanligt, att en egendomsägare till en arbetare upplåter en bostadslägenhet med eller utan jord — backstuga, daglönartorp e. d. — mot att innehafvaren förpliktar sig att för någon längre tid mot viss dagspenning arbeta på gården, och dylika arbetsaftal kunna jämväl träffas med arbetare, hvilka besitta egen bostad. Aftal om dylikt arbete falla icke under legostadgan, och för att trygga sig mot kontraktsbrott är det i vissa trakter vanligt, att arbetsgifvaren tillämpar s. k. décomptesystem, hvilket innebär, att han till aftalstidens slut innehåller viss del af arbetarens lön.

Uppfattningen om hvilka daglönare som skola anses för fasta, synes dock vara ganska växlande i olika landsdelar. Af denna anledning begärdes på frågeformuläret uppgift om, för huru många månader daglönare skulle taga anställning för att betraktas som fast. I följande tablå redovisas de inkomna svaren, fördelade efter landsdelar och anställningsmånader:

Landsdelar:	Anställningstid i månader:								
	1	2	3	4	5	6	8	12	*S:a*
Östra Sverige	—	—	1	—	—	16	—	38	*55*
Småland och öarna . . .	—	—	1	—	—	5	—	5	*11*
Södra Sverige	2	2	3	3	—	15	1	32	*58*
Västra Sverige	1	—	1	—	—	6	—	15	*23*
Norra Sverige	5	1	6	1	2	4	—	6	*25*
Summa	*8*	*3*	*12*	*4*	*2*	*46*	*1*	*96*	*172*

För att daglönaren skall anses som fast, torde i allmänhet fordras, att han tager anställning för ett år eller åtminstone för ett sommarhalfår, men särskildt i Skåne, Bergslagen och Norrland synas som fasta jämväl betraktas arbetare, hvilkas arbetsaftal allenast omfattar en tid af 1—4 månader. De skånska kollektivaftalen för landtarbetare föreskrefvo ofta, att daglönare skulle antagas på viss tid eller tills vidare och, om aftalstiden var fyra månader eller däröfver, enligt skriftligt affattadt arbetsaftal.

Denna omständighet belyser en för det nutida jordbruket särskildt i mera industrialiserade landsdelar karakteristiskt förhållande, nämligen att antalet fasta arbetare inskränkes till det för driftens upprätthållande oundgängligen nödvändiga, hvilket genom användning af arbetsbesparande maskiner och transportanordningar kan sättas mycket lågt,[1]) medan det starkt ökade arbetsbehofvet under skördetiden m. m. tillgodoses genom lejd arbetskraft. Därest dylik icke kan erhållas genom öfverdagsverken af torpare eller daglönsarbete af statares hustrur och barn, erbjuda sig i främsta rummet husmän och småbruksinnehafvare i kringliggande trakt, hvilka genom arbete dels i jordbruket, dels i till landsbygden lokaliserade säsongindustrier förvärfva antingen hela sitt uppehälle eller åtminstone nödig fyllnad i inkomsterna från det egna jordbruket och kreatursbållet.

Den tilltagande rotfruktsodlingen, särskildt den ett mycket högt antal dagsverken per ytenhet kräfvande sockerbetsodlingen, har dock gjort den i jordbruksbygderna förefintliga tillgången på arbetskraft mycket knapp, helst som vid ifrågavarande driftsform arbetsbehofvet är synnerligen växlande under olika månader af året. Följden häraf har blifvit, att jämväl i vårt land börjat uppträda vandringsarbetare, d. v. s. från annan ort till jordbruksbygderna under den bråda säsongen kommande arbetare. Dylika arbetare, af hvilka flertalet äro kvinnor, lämnades länge allenast af det egna landets skogsbygder, särskildt Småland. Egentligen från år 1904 hafva dock de polska, ryska och galiziska vandringsarbetare, hvilka länge haft sådan betydelse för Tysklands och Danmarks jordbruk,

[1]) »Vid (sådes-)skördearbetet lejes obetydligt nu, sedan självbindare arbeta på hvarje gård» meddelas från en skånsk egendom.

utsträckt sitt verksamhetsområde ända till vårt land. Enligt en af Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik föranstaltad undersökning[1]) sysselsattes sålunda år 1907 i Sverige ej mindre än 1,174 främmande jordbruksarbetare, af hvilka de flesta arbetade på gårdar inom Malmöhus län, men ett mindre antal tagit anställning på inom Kristianstads, Hallands, Gottlands och Östergötlands län belägna egendomar. Dessa egentliga jordbruksarbetare åtföljdes af 30 uppsyningsmän, 24 kvinnor med uteslutande uppgift att ombesörja vissa husliga göromål samt 64 barn. Härtill kommo 386 personer af galizisk, norsk eller finsk nationalitet, hvilka under någon del af sommarsäsongen 1907 voro anställda i Sverige, men hvilkas arbetsförhållanden af olika skäl icke i allo voro jämförliga med de nyssberörda arbetarnas. Totalsumman främmande arbetare blir sålunda 1,678. Af till Kommerskollegium inkomna uppgifter att döma har hela antalet under åren 1908—1910 i Sverige sysselsatta utländska vandringsarbetare varit ungefärligen detsamma som år 1907 eller cirka 1,700 per år.

II. Arbetstid.

Å frågeformuläret begärdes uppgift om tiden för jordbruksarbetets början och slut under olika årstider samt måltidsrasternas längd, äfvensom huruvida arbetstiden vore lika lång på större och mindre gårdar.

De inkomna svaren bestyrka det förhållandet, att arbetstiden ingalunda är densamma för samtliga landtarbetaregrupper.

En särställning intaga först och främst kreatursskötarna. De arbetare, som hafva kreaturens vård om händer, börja sitt arbete kl. ½4—6 (vanligen kl. 4—5) på morgonen och fortsätta det till kl. 6—9 (vanligen kl. 7—8) på aftonen. Beträffande denna långa arbetstid må anmärkas, att densamma till stor del utfylles af passningsarbete samt afbrytes af måltidsraster om 1—3½ (vanligen 2—3) timmar, hvaraf hufvuddelen kommer på middagsrasten. Nettoarbetstiden, d. v. s. arbetstiden med frånräknande af raster, blir 11—14½ (vanligen 12—13) timmar per dag, i hufvudsak lika året om. Härtill kommer för djurens skötsel erforderligt söndagsarbete. Liknande arbetstid har jämväl drängen på de mindre gårdar, där ej särskild ladugårdsskötare (ryktare) finnes anställd.

På större gårdar med mera genomförd arbetsfördelning hafva däremot i regel körkarlar och andra utearbetare en helt annan arbetstid än stall- och ladugårdspersonalen. Det är dessa arbetarekategoriers nettoarbetstid, som redovisas i kol. 1 och 2 af tab. 1 (sid. 72 ff.). Hvad arbetstiden under sommaren beträffar, skulle den af dessa uppgifter att döma i medeltal för hela riket utgöra cirka 10½ timmar per dag.

[1]) Arbetsstatistik A: 8 Utländska jordbruksarbetare i Sverige år 1907 (utg. 1909).

Denna siffra anger också medeltalet för 7 län, nämligen Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Värmlands, Västmanlands och Jämtlands. Under medeltalet komma Stockholms, Uppsala, Kristianstads, Malmöhus, Örebro, Kopparbergs och Gäfleborgs län med en medelarbetstid af cirka $10^1/_4$ timmar, medan en arbetstid högre än riksmedeltalet eller af $10^3/_4$—$11^1/_4$ timmar synes tillämpas i Kronobergs, Blekinge, Hallands, Älfsborgs, Skaraborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Fördelas uppgifterna efter landsdelar, befinnes i Östra och Södra Sverige i genomsnitt råda en arbetsdag af $10^1/_4$—$10^1/_2$ timmar, medan i rikets öfriga delar nettoarbetstiden kan sättas till i medeltal $10^1/_2$—$10^3/_4$ timmar per dag. Påpekas bör, att denna arbetstid gäller det egentliga jordbruksarbetet, d. v. s: arbetet på fälten, samt att därutöfver körkarlar i regel äro pliktiga att, med eller utan särskild ersättning, använda $^1/_2$—$1^1/_2$ timme per dag att rykta de hästar de köra.

Betraktas icke blott nettoarbetstiden, utan i allmänhet den dagliga arbetstidens längd och fördelning, kan man urskilja tvänne, ehuru i hvarandra gradvis öfvergående hufvudtyper, af hvilka i uppgifter från trakter, där båda förekomma, den ena betecknas som den »gamla», den andra som den »nya» arbetstiden. Enligt den förra börjar arbetet kl. 6 à 7 på morgonen och fortgår intill kl. 7 à 8 på kvällen, afbrutet af raster för frukost vid 8—9-tiden ($^1/_2$—1 timme), middag kl. 12 (1—2 timmar) och aftonvard vid 5-tiden ($^1/_2$—1 timme) samt stundom därjämte af kortare kafferaster före och efter middagen. Enligt den »nya» arbetstiden börjas däremot arbetet först kl. 7 och pågår därefter till kl. 6,30 eller 7 e. m. med längre afbrott allenast för den $1^1/_2$—2 timmar långa, arbetsdagen tudelande middagsrasten; frukost intages före arbetets början och aftonvard efter detsammas slut. På grund af måltidsrasternas inskränkning blir sålunda den effektiva arbetstiden under det »nya systemet» endast omkring $^1/_2$ timme kortare än under det »gamla», d. v. s. c:a 10—$10^1/_2$ timmar i st. f. c:a $10^1/_2$—11 timmar. Fördelen med den nya anordningen är för arbetsgifvaren, att rasternas inskränkning medger ett intensivare utnyttjande af arbetstimmarna, och för arbetaren, att han får mera tid till eget förfogande, då han endast är bunden i sitt arbete $11^1/_2$—12 timmar i stället för eljes 13—14 timmar.

Vågar man döma af föreliggande, visserligen tämligen ofullständiga material, skulle sålunda i Sverige jordbruket hafva åtminstone en half timmes längre genomsnittlig nettoarbetstid än industrien och handtverket, där medelarbetstiden redan år 1905 befanns utgöra 10 timmar.[1]) Dock uppväges detta förhållande delvis däraf, att inom industrien arbetstiden i regel räknas från arbetarens ankomst till intill hans afgång från arbetsplatsen, medan på en större landtgård

[1]) Arbetsstatistik A: 10, s. 117*.

ofta afsevärd del af arbetstiden tages i anspråk för tillryggaläggande af vägen från hufvudgården till arbetsplatsen och tillbaka igen. Det danska jordbrukets arbetstid synes vara ungefär densamma som det svenskas, ty i Danmark utgjorde jordbrukets nettoarbetstid år 1910 under sommaren 10—10½ timmar.[1])

Ser man därefter på, huru dessa grunder för arbetstidens fördelning tillämpas i olika landsdelar, synes den »kortare» arbetstiden mest utpräglad förekomma i Mälareprovinserna, Skåne samt Bergslagsprovinserna (inkl. Gästrikland), korteligen i de landsändar, där jordbruket ofvan angifvits såsom mest industrialiseradt. Ett för förhållandena vid bruksegendomarna karakteristiskt drag är, att jordbruksarbetet där ofta slutar någon eller några timmar förr på sön- och helgdagsaftnar än på andra veckodagar, i likhet med hvad för industriarbetare är brukligt. I en viss motsats till nu nämnda landsdelar står särskildt flertalet landskap i västra och norra Sverige, där arbetstiden inom jordbruket, som nämndt, synes vara jämförelsevis lång. Där den »långa» arbetstiden är förhärskande, rättas dock mångenstädes arbetstiden efter arbetets art, så att den efter behof förlänges vid slåtter- och skördetid och andra bråda tillfällen. Sålunda meddelas från Västerbottens län, att arbetet vid slåttertiden pågår från kl. 3—4 f. m. till 9—10 e. m.

Sistnämnda omständighet fäster uppmärksamheten på det förhållandet, att arbetsbehofvet och därmed arbetstiden inom jordbruket är mycket växlande olika årstider. Till belysning häraf har i tab. 1 jämte nettoarbetstiden under sommaren äfven meddelats vinterarbetstiden i de — visserligen icke talrika — fall sådan i uppgifterna finnes angifven på annat sätt än genom hänvisnig till dagarnas längd och dagsljuset. Den sättes då i regel till 7—9 timmar. Tydligare framgå dock de årliga växlingarna i landtarbetarnas arbetsdag af här nedan återgifna uppgifter angående den faktiska dagliga arbetstiden vid ett antal gårdar i olika trakter af riket.

Arbetstid inom jordbruket under olika årstider.

N:r 1. (Stockholms län.)	N:r 2. (Uppsala län.)	N:r 3. (Södermanlands län.)
Arbetstid:	*Arbetstid:*	*Arbetstid:*
15 jan.—14 apr. kl. 7 f.m.—6 e.m.	Jan. kl. 7 f.m.—4 e.m.	Jan. kl. 7 f.m—3,45 e.m.
15 apr.—14 sept. kl. 7 f.m.—7 e.m.	febr. kl. 7 f.m.—5 e.m.	febr. kl. 7 f.m.—5 e.m.
15 sept.—14 nov. kl. 7 f.m.—5 e.m.	mars kl. 7 f.m.—6 e.m.	mars kl. 7 f.m.—6 e.m.
15 nov.—14 jan. kl. 7 f.m.—4 e.m.	apr.—sept. kl. 7 f.m.—7 e.m.	apr.—sept. kl. 7 f.m—7 e.m.
	okt. kl. 7 f.m.—6 e.m.	okt. kl. 7 f.m.—5,30 e.m.
	nov. kl. 7 f.m.—5 e.m.	nov. kl. 7 f.m.—4.30 e.m.
	dec. kl. 7 f.m.—4 e.m.	dec. kl. 7 f.m.—3,45 e.m.

[1] Statistiske Meddelelser IV: 36: 3. s. 27. Jfr Meddelanden från K. Kommerskollegii afd. för arbetsstatistik 1911, s. 670 ff.

N:r 1 (forts.).

Raster:

15 jan.—14 apr. 1½ tim.
15 apr.—14 sept. 2 tim.
15 sept.—14 nov. 1½ tim.
15 nov.—14 jan. 1¼ tim.

N:r 2 (forts.).

Raster:

Apr.—sept. 1½ tim.
okt.—mars 1 tim.

N:r 3 (forts.).

Raster:

Middagsrast:
Apr.—sept. kl. 12 m.—1,30 e.m.:
okt.—mars kl. 12 m.—1 e.m.
Öfriga raster:
kl. 10,30 f.m.—10,45 f.m. och kl. 4,30 e.m.—4,45 e.m.

N:r 4.
(Östergötlands län.)

Arbetstid:

11 jan.—31 jan. kl. 7 f.m.—4,30 e.m.
1 febr.—31 mars kl. 7 f.m.—5 e.m.
1 apr.—15 apr. kl. 7 f.m.—6 e.m.
16 apr.—25 sept. kl. 7 f.m.—7 e.m.
26 sept.—15 okt. kl. 7 f.m.—6 e.m.
16 okt.—31 okt. kl. 7 f.m.—5,30 e.m.
1 nov.—15 nov. kl. 7 f.m.—5 e.m.
16 nov.—10 dec. kl. 7 f.m.—4,30 e.m.
11 dec.—10 jan. kl. 7 f.m.—4 e.m.

Raster:

Middagsrast:
16 apr.—25 sept. kl. 12 m.—1,30 e.m.
26 sept.—15 apr. kl. 12 m.—1 e.m.

N:r 5.
(Kronobergs län.)

Arbetstid:

1 jan.—31 jan. kl. 8 f.m—4,30 e.m.
1 febr.—13 mars kl. 7,15 f.m.—5,45 e.m.
14 mars—30 apr. kl. 6 f.m.—6,30 e.m.
1 maj—31 aug. kl. 6 f.m.—7,30 e.m.
1 sept.—30 sept. kl. 6 f.m.—6,45 e.m.
1 okt.—31 okt. kl. 7 f.m.—5,30 e.m.
1 nov.—31 dec. kl. 7,30 f.m.—4,30 e.m.

Raster:

1 jan.—13 mars 1 tim.
14 mars—30 apr. 1½ tim.
1 maj—31 aug. 2½ tim.
1 sept.—30 sept. 1½ tim.
1 nov.—31 dec. 1 tim.

N:r 6.
(Kalmar län.)

Arbetstid:

Apr.—okt kl. 7 f.m.—7.30 e.m.
nov. kl. 7 f.m.—6 e.m.
dec.—febr. kl. 8 f.m.—5 e.m.
mars kl. 7 f.m.—6 e.m.

Raster:

Apr.—okt. 2¼ tim.
nov. 1¼ tim.
dec.—febr. 1 tim.
mars 1¼ tim.

N:r 7.
(Kristianstads län.)

Arbetstid:

Apr.—sept. kl. 7 f.m—7 e.m.
okt. kl. 7 f.m—6 e.m.
nov. kl. 7 f.m—5 e.m.
dec.—jan. kl. 7 f.m.—4 e.m.
febr. kl. 7 f. m.—5 e.m.
mars kl. 7 f.m—6 e.m.

Raster:

Apr.—sept. 2 tim.
okt.—mars 1 tim.

N:r 8.
(Malmöhus län.)

Arbetstid:

Apr.—aug. kl. 7 f.m.—7 e.m.
sept. kl. 7 f.m.—6,30 e.m.
okt. kl. 7 f.m.—6 e.m.
nov. kl. 7 f.m.—5,30 e.m.
dec.—jan. kl. 7 f.m.—5 e.m.
febr. kl. 7 f.m.—5,30 e.m.
mars kl. 7 f.m.—6 e.m.

Raster:

Apr.—aug. 2 tim.
sept. 1½ tim.
okt.—mars 1 tim.

N:r 9.
(Malmöhus län.)

Arbetstid:

Mars—okt. kl. 7 f.m.—7 e.m.
nov. kl. 7 f.m.—5,30 e.m.
dec.—jan. kl. 7 f.m.—4,30 e.m.
febr. kl. 7 f.m.—5,30 e.m.

Raster:

Mars—okt. 2 tim.
nov. 1½ tim.
dec.—jan. 1 tim.
febr. 1½ tim.

N:r 10.

(Hallands län.)

Arbetstid:

Apr.—sept. kl. 6 f.m.—7,30 e.m.
okt. kl. 6 f.m.—6 e.m.
nov.—mars kl. 7 f.m.—5 e.m.

Raster:

Apr.—okt. 2½ tim.
nov.—mars 1 tim.

N:r 11.

(Skaraborgs län.)

Arbetstid:

Jan. kl. 8 f.m.—4 e.m.
febr. kl. 7,30 f.m.—5 e.m.
1 mars—14 mars kl. 7 f.m.—6 e.m.
15 mars—14 apr. kl. 6,30 f.m.—6 e.m.
15 apr.-14 sept. kl. 6,30 f.m.-7,30 e.m.
15 sept.—14 okt. kl. 6,30 f.m.—6 e.m.
15 okt.—14 nov. kl. 7 f.m—5 e.m.
15 nov.—30 nov. kl. 7,30 f.m.—4 e.m.
dec. kl. 8 f.m.—4 e.m.

Raster:

15 apr.—14 sept. 2½ tim.
15 sept. 14 okt. 2¼ tim.
15 okt.—14 nov. 1¾ tim.
15 nov.—30 jan. 1 tim.
1 febr.—28 febr. 1¼ tim.
1 mars—14 apr. 1¾ tim.

N:r 12.

(Örebro län.)

Arbetstid:

Apr.—sept. kl. 6,30 f.m.—7 e.m.
okt. kl. 7,30 f.m.—5 e.m.
nov.—jan. kl. 7,30 f.m.—4 e.m.
febr.—mars kl. 7,30 f.m.—5 e.m.

Raster

Apr.—sept. 2½ tim.
okt.—mars 1 tim.

N:r 13.

(Västmanlands län.)

Arbetstid:

Apr.—sept. kl. 6 f.m.—6,30 e.m.
okt. kl. 7 f.m—5,30 e.m.
nov. kl. 7 f.m.—5 e.m.
dec.—jan. kl. 7 f.m.—4,30 e.m.
febr. kl. 7 f.m.—5 e.m.
mars kl. 7 f.m.—5,30 e.m.

Raster:

Apr.—sept. 2 tim.
okt.—mars 1 tim.

N:r 14.

(Gäfleborgs län.)

Arbetstid:

Jan. kl. 7 f.m.—4,30 e.m.
febr. kl. 7 f.m.—5 e.m.
mars—sept. kl. 7 f.m.—6 e.m. (lörd. kl. 4 e.m.)
okt. kl. 7 f.m.—5 e.m.
nov. kl. 7 f.m.—4,30 e.m.
dec. kl. 7 f.m.—4 e.m.

Raster:

Hela året 1 tim. 20 min.

N:r 15.

(Jämtlands län.)

Arbetstid:

Under vårarbetet kl. 6 f.m.—7 e.m.
» höbärgningen kl. 5 f.m.—7 e. m.
» skörden kl. 7 f.m.—6 e.m.
» höstplöjningen kl. 8 f.m.—6 e.m.

Raster:

Under vårarbetet 3 tim.
» höbärgningen 4 tim.
» skörden och höstplöjningen 2½ tim.

N:r 16.

(Västerbottens län.)

Arbetstid:

Maj—aug. kl. 6 f.m.—9 e.m.
under slåttern kl. 4 à 5 f.m—10 e.m.
» vintern kl. 6 f.m.—8 e.m.

Raster:

Under slåttern 2½ tim.
Ofrig tid 2 tim.

III. Öfvertidsarbete.

I de trakter, där arbetstiden inom jordbruksnäringen rättas efter arbetets art och kraf, är tydligen öfvertidsarbete okändt såsom »något, för hvilket särskild ersättning fordras». På andra håll lämnas däremot ersättning för arbete å tider, andra än de häfdvunna, i form af motsvarande ledighet vid mindre bråd tid — »frihet nästa regnvädersdag» — eller i form af traktering eller gratifikationer till obestämdt belopp. I den mån och i de trakter begreppet om en bestämd arbetstid, väl växlande efter klimatiska förhållanden, men oberoende af mera tillfälliga arbetsbehof, vunnit insteg inom jordbruket, har dock utbildat sig en fast praxis, enligt hvilken arbete före eller efter ordinarie arbetstidens slut eller å sön- och helgdagar skall betalas med bestämda belopp. Öfvertidsersättningens utbredning i olika landsdelar och dess storlek för fullgoda arbetare åskådliggöres genom följande tabell, utgörande en sammanställning af frågeformulärens uppgifter i detta afseende:

Landsdelar.	Antal uppgifter		Timlön vid öfvertidsarbete.		
	inalles.	med öfvertidsersättn.	Högsta.	Lägsta.	Medeltal.
			Öre.	Öre.	Öre.
Östra Sverige	108	77	50	20	*30*
Småland och öarna	25	12	54	25	*34*
Södra Sverige	110	65	60	25	*37*
Västra Sverige	51	*33*	40	20	*28*
Norra Sverige	95	14	50	25	*35*
Hela riket	**389**	**201**	*60*	*20*	*33*

Öfvertidsersättningens belopp växlar sålunda mellan 20 och 60 öre per timme och utgör vanligen c:a 30 öre. Detta gäller fullgoda manliga arbetare, medan för »hjon», d. v. s. kvinnor, barn och eljes mindre arbetsföra, timlönen är lägre, 10—30 öre. I vissa trakter, där timlön användes för daglönare, bestämmes öfvertidsersättningen ibland på sätt inom industrien är brukligt eller till 25—100 % utöfver ordinarie timpenning. Härvid och i vissa andra fall plägar äfven öfvertidsarbetet graderas, så att arbete å sön- och helgdagar betalas högre än kvällsarbete å hvardagar.

Samtliga uppgifter öfverensstämma däruti, att öfvertidsarbete inom jordbruket sällan förekommer. Det tillämpas företrädesvis vid hö- och sädesskörden under dåligt bärgningsväder, äfvensom någon gång vid vårbruket, då väderleksförhållandena äro ogynnsamma.

IV. Arbetslön.

1. Tjänstefolk.

Betraktar man därefter, hvilken godtgörelse de olika arbetaregrupperna erhålla för sitt ordinarie arbete, må uppmärksamheten först riktas på tjänstefolket.

Frågeformulärens uppgifter om den kontanta årslönen för dräng återgifvas i kol. 3 af tab. 1. Lönens storlek växlar mycket i olika trakter, såsom framgår af följande sammandrag efter landsdelar (i afrundade tal) af nämnda tabells sifferuppgifter:

	Östra Sverige.	Småland o. öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket.
Högsta lön . . . . . kr.	350	350	450	400	570	*570*
Lägsta lön . . . . . »	225	240	250	235	185	*185*
Medellön . . . . . »	*282*	*298*	*344*	*293*	*342*	*317*

Den högsta dränglönen har meddelats från Jämtlands län, och för detta län är också medeltalet af samtliga löneuppgifter det högsta i riket eller 377 kr. Den mycket låga uppgiften för »lägsta lön» i Norra Sverige härrör från en ort i Gäfleborgs län, där det gamla bruket ännu råder, att låta tjänstefolkets lön delvis utgå i naturapersedlar. Dräng erhåller nämligen här en kontant årslön af endast 185 kronor, men därjämte kläder, hvarför sammanlagda årslönen kan uppskattas till 300 kr. eller ungefär det belopp, hvartill den kontanta årslönen eljes i allmänhet synes uppgå i detta län (medeltal 314 kr.). Lägsta genomsnittliga årslönen uppvisa Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Blekinge och Älfsborgs län med en medellön af 260—280 kr. Medeltalet af samtliga uppgifter utgör c:a 317 kr.

Drängens aflöning utgår dock delvis i form af fri kost och logi. Om denna förmåns beräknade värde per dag gifva frågeformulären vid handen följande:

Värde af fri kost och logi per dag:

	Östra Sverige.	Småland o. öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket.
Högsta värde . . . . . kr.	1·25	1·05	1·15	1·10	1·25	*1·25*
Lägsta värde . . . . . »	0·66	0·68	0·70	0·60	0·68	*0·60*
Medelvärde . . . . . »	*1·00*	*0·97*	*0·95*	*0·95*	*1·02*	*0·98*

Ser man på medeltalen för de särskilda länen, sådana de återgifvas i tab. 3 kol. 18 (sid. 115), stå Stockholms, Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens först med resp. 1·10, 1·08, 1·06 och 1·04 kr., medan sist komma Uppsala, Östergötlands, Hallands, Älfsborgs, Värmlands och

Gäfleborgs län, samtliga med ett uppskattadt medelvärde af 0·94 kr. per dag.

Genom multiplicering af ifrågavarande värden med dagarnas antal i ett år erhålles värdet af kost och logi per år. I medeltal utgör detta värde i Östra Sverige 365 kr., i Småland och öarna 354 kr., i Södra Sverige 347 kr., i Västra Sverige 347 kr. och i Norra Sverige 372 kr. samt för hela riket 358 kr.

Sammanläggas dessa årsvärden med den kontanta lönen, erhålles drängens hufvudsakliga årsinkomst, hvilken i genomsnitt utgör i förenämnda fem landsdelar resp. 647, 652, 691, 640 och 714 kr. samt i hela riket 675 kr.

För Danmark utgjorde motsvarande siffra år 1910 c:a 625 kr., hvaraf kosten ingår med ett värde af 0·72 kr. per dag eller 263 kr. per år.[1]) Till ej oväsentlig del torde den stora skillnaden i kostens uppskattade värde i de båda länderna förklaras därigenom, att på det danska frågeformuläret efterfrågades allenast kostens (icke bostadens) värde, medan motsvarande svenska spörsmål afsåg både kost och logi (jfr sid. 13). Men på samma gång ger differensen uttryck åt det förhållandet, att prisnivån ställer sig väsentligt olika i de båda länderna särskildt beträffande de vegetabiliska lifsmedel, som spela en så stor roll i landsbygdens kost (jfr sid. 131).

Den kontanta årslönen för piga framgår af följande sammandrag efter landsdelar af sifferuppgifterna i tab. 1, kol. 6:

		Östra Sverige.	Småland o. öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket.
Högsta lön	kr.	280	250	285	225	220	*285*
Lägsta lön	»	150	150	125	100	75	*75*
Medellön	»	*197*	*193*	*221*	*177*	*143*	*187*

De låga Norrlandslönerna kunna till någon del förklaras genom det förut berörda förhållandet, att lönen i ifrågavarande trakter stundom delvis utgår i form af kläder. Så meddelas från en ort i Jämtland, att där sedan gammalt till tjänstepigor plägar gifvas s. k. smålön, bestående af två par skor, 2 skålpund ull, 16 alnar lärft och ett klädningstyg per år. Detta förhållande undandöljer dock icke disproportionen mellan aflöningen för manligt och kvinnligt tjänstefolk i Norra Sverige, ty medan dränglönerna här synas vara de högsta i riket, äro piglönerna däremot i genomsnitt de lägsta.

Värdet af fri kost och bostad för piga uppskattas något lägre än motsvarande förmåner för dräng, såsom synes af följande tablå, med hvilken må jämföras uppgifterna i tab. 3, kol. 19

[1]) Statistiske Meddelelser IV: 36: 3, s. 4, 33.

		Värde af fri kost och logi per dag:					
		Östra Sverige.	Småland o. öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket.
Högsta värde	kr.	1·00	1·00	1·00	1·00	1·00	*1·00*
Lägsta värde	»	0·50	0·65	0·50	0·50	0·50	*0·50*
Medelvärde	»	*0·82*	*0·84*	*0·77*	*0·80*	*0·80*	*0·80*

Genomsnittliga årsvärdet af dessa förmåner utgör i förenämnda fem landsdelar sålunda resp. 299, 307, 281, 292 och 292 kr. och i hela riket 292 kr. Medelårsinkomsten blir för hela riket 479 kr. och för de olika landsdelarna resp. 496, 500, 502, 469 och 435 kr.

För Danmark är riksmedeltalet 450 kr., hvaraf 228 kr. (62 öre per dag) kommer på kosten.[1])

Påpekas bör, att i förenämnda löne- och inkomstsiffror icke inräknats städseln, hvilken efter lönens storlek vanligen plägar växla mellan 3 och 10 kr., och ej heller gåfvor, gratifikationer, dricks-penningar o. d. Likaledes bör framhållas, att lönebeloppen afse vanlig kör- eller arbetsdräng, icke fördräng, kreatursskötare eller annan förtroende- eller yrkesman i husbondens kost, hvilka pläga åtnjuta högre betalning. Äfvenledes torde dugliga ladugårdspigor (jfr sid. 49) kunna påräkna högre löneförmåner än de ofvan angifna, hvilka afse pigor utan närmare specifikation. På åtskilliga egendomar synes också tillämpas metoden att binda vid sig en pålitlig arbetarestam genom att i mån af anställningstidens längd successivt höja lönen. Vanligen göres väl denna löneökning beroende af vederbörandes personliga kvalifikationer, men från ett Skånegods meddelas, att där samtliga tjänare erhålla 5 kr. årlig löneförhöjning de fem första anställningsåren.

2. Statare.

Hvad ofvan yttrats om den ogifta tjänsteklassen, gäller till stor del äfven om de lagstadda tjänarna med eget hushåll. Dessa utgöras till öfvervägande del af statare eller statdrängar, medan statpigor äro jämförelsevis ovanliga. Dessa sistnämnda behandlas lämpligen i samband med öfrig, icke den egentliga pigklassen tillhörande kvinnlig jordbruksarbetarepersonal (sid. 49 ff.), hvarför här endast de manliga statarnas löneförmåner beröras.

Bland denna hufvudgrupp kunna, som ofvan (sid. 18) omnämnts, urskiljas talrika arbetarespecialiteter, utförande olika kvalificeradt arbete och åtnjutande olika lön. Högst på löneskalan stå jordbrukets yrkes- och förtroendemän af olika slag. Bland dessa föreligga dock blott strödda löneuppgifter för rättare, smeder, slöjdare, trädgårdsmästare o. d., men däremot icke så få (57) för stall- och

[1]) Se s. 27, not 1.

ladugårdsskötare o. d. Det öfvervägande flertalet löneuppgifter afser dock allenast den stataflönade personalens talrikaste, men lägst kvalificerade och lägst aflönade grupp, nämligen körkarlar och med dem jämställda jordbruksarbetare.

Den kontanta årslönen för kreatursskötare utgör, om man vågar döma af de 57 uppgifterna om denna arbetarekategori i tab. 1 (kol. 10), i olika landsdelar:

	Östra Sverige.	Småland o. öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket.
Högsta lön . . . . kr.	450	375	450	700	750	*750*
Lägsta lön . . . . »	275	300	290	300	300	*275*
Medellön . . . . »	*366*	*325*	*346*	*431*	*569*	***395***

Körkarlarnas årslön utgör enligt 270 uppgifter i samma tabell (kol. 9):

	Östra Sverige.	Småland o. öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket
Högsta lön . . . . kr.	500	400	375	540	—	*540*
Lägsta lön . . . . »	200	240	200	155	—	*155*
Medellön . . . . »	*268*	*305*	*293*	*283*	—	***283***

Topplönerna för såväl kreatursskötare som körkarlar uppvägas af motsvarande afknappning i naturaförmånerna, hvilka å ifrågavarande orter stundom utgöras allenast af mjölk samt bostad och bränsle (jfr sid. 43). Beträffande låglönerna gör sig motsatta förhållandet gällande.

I regel öfverensstämmer den stataflönade körkarlens årslön tämligen nära med den, som åtnjutes af dräng i husbondens kost. Att riksmedeltalet är högre för dräng än för statare beror hufvudsakligen på, att dränglönen i regel är hög i de norrländska länen, där knappast några egentliga statare finnas.

Uppgifter om stataflönade körkarlar föreligga nämligen endast från landets södra och mellersta delar, hvaremot kreatursskötare med stat visserligen synas förekomma jämväl på spridda ställen i rikets nordligare län. Jämföres för öfriga landsdelar årslönen för dessa båda arbetarekategorier, synas kreatursskötare erhålla högre lön än körkarlar, hvilket sammanhänger med den större yrkesvana och längre arbetstid (jfr sid. 20), som kräfves af ladugårdspersonalen.

Skillnaden i löneförmåner mellan olika stataflönade arbetarespecialiteter framträder nämligen i regel i den kontanta lönen, mindre ofta i den af naturapersedlar bestående staten, hvilken plägar utgå efter för en gårds samtliga statare gemensam lista. Statens sammansättning enligt de 280 frågeformulär, hvilka meddela uppgifter om statare, framgår af tab. 2 (sid. 92 ff.).

Tab. A. Statares natura-

Landsdelar.	Mjölk.						Spann-		
	Oskummad.			Skummad.			Hvete.		
	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, l.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, l.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, kg.	Medelvärde, kr.
Östra Sverige	103	1,027·4	98·51	45	933·0	22·73	85	175·5	27·43
Småland och öarna . . .	22	909·2	85·72	12	891·1	19·54	12	92·7	13·68
Södra Sverige	105	1,044·0	92·31	49	1,045·9	19·14	1	66·0	9·90
Västra Sverige	41	961·6	87·17	24	1,049·4	20·30	25	98·4	14·71
Norra Sverige	7	769·1	83·03	4	433·5	12·09	—	—	—
Hela riket	**278**	**1,008·1**	**93·09**	**134**	**976·6**	**20·46**	**123**	**150·9**	**23·36**

Landsdelar.	Ärter.			Potatis.			Potatisland.	
	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, kg.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, hl.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelvärde, kr.
Östra Sverige	89	61·0	9·69	35	5·7	18·85	98	19·34
Småland och öarna . . .	6	28·7	5·34	22	7·5	21·95	20	12·35
Södra Sverige	9	21·0	4·29	51	10·2	26·82	74	25·68
Västra Sverige	17	45·9	7·27	24	8·4	23·58	34	18·23
Norra Sverige	—	—	—	2	6·9	23·75	5	20·38
Hela riket	**121**	**54·3**	**8·74**	**134**	**8·2**	**23·31**	**231**	**20·63**

Meningen var dock icke blott att utröna statens beskaffenhet i olika landsdelar, utan jämväl naturaförmånernas penningvärde. För detta ändamål begärdes i det utsända frågeformuläret, att kvantitet och värde i penningar skulle angifvas för samtliga i staten upptagna varuslag (äfven bränsle), hvarvid till norm skulle tagas salupriset, icke det detta ofta understigande värde, hvartill statpersedlarna möjligen voro upptagna i gårdens räkenskaper; slutligen anhölls äfven om en ungefärlig uppskattning af bostadens hyresvärde, äfvenså värdet af trädgårdstäppa, bete och andra förmåner.

Dylika uppskattade värden hafva af uppgiftslämnarna med få undantag afgifvits, och meddelas i tab. 2 de särskilda statpersedlarnas så erhållna värden samt i tab. 3 länsvis de olika varuslagens enhet pris (à pris), d. v. s. pris per måtts- eller viktsenhet. Af dessa

förmåner per år i olika landsdelar.

m å l.									M j ö l.					
Råg.			Korn.			Hafre och blandsäd.			Hvetemjöl.			Rågmjöl.		
Antal uppgifter.	Medelkvantitet, kg.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, kg.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, kg.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, kg.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, kg.	Medelvärde, kr.
87	671·0	83·55	79	197·7	24·28	74	150·1	15·43	14	115·4	30·53	14	582·9	94·54
22	766·9	93·26	12	192·6	23·92	11	162·3	17·32	—	—	—	—	—	—
82	765·7	100·90	67	550·5	71·67	7	317·1	37·22	—	—	—	4	890·0	157·20
33	678·4	83·29	9	146·2	18·61	29	291·9	29·91	3	78·7	21·27	3	586·7	106·73
5	376·7	48·51	4	176·7	23·99	—	—	—	2	100·0	28·00	1	100·0	18·00
229	**708·8**	**89·89**	**171**	**332·4**	**42·35**	**121**	**194·9**	**20·34**	**19**	**107·9**	**28·80**	**22**	**617·3**	**104·12**

Öfriga statvaror.		Bränsle.					Bostad och täppa.			Antal statuppgifter.	Hela staten, värde kr.
		Ved, ris m. m.		Stenkol.							
Antal uppgifter.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelkvantitet, hl.	Medelvärde, kr.	Antal uppgifter.	Medelantal rum o. kök.[1])	Medelvärde, kr.		
48	16·17	101	42·86	—	—	—	104	2	81·29	**104**	**414·11**
9	25·49	21	46·24	—	—	—	22	2	67·63	**22**	**375·63**
5	14·46	101	32·87	65	21·7	31·99	106	3	84·18	**106**	**429·81**
9	16·88	38	44·29	—	—	—	41	2	73·83	**41**	**367·22**
2	99·75	7	38·57	—	—	—	7	2	75·00	**7**	**318·00**
73	**19·58**	**268**	**39·45**	**65**	**21·7**	**31·99**	**280**	**2**	**80·06**	**280**	**407·76**

uppgifter gifvas i tab. A och B å sid. 30—33 sammandrag efter landsdelar.[2])

De här meddelade värdeuppskattningarna äro i flertalet fall de af vederbörande uppgiftslämnare afgifna, ehuru evalvering ej sällan måst ske från rymdmått till vikt eller omvändt,[3]) men i några fall

[1]) Då i landsbygdens arbetarebostäder om ett rum och kök köket i regel torde vara det förnämsta rummet, sättes detta här lika med ett rum, ehuru det i städernas bostadsundersökningar vanligen plägar räknas för allenast ett halft rum.

[2]) Framhållas må, att tab. 2 och 3 samt tab. A och B icke äro inbördes till alla delar samstämmiga, enär till grund för enhetsprisberäkningen blott kunnat läggas sådana statuppgifter, i hvilka de särskilda varuslagens kvalitet, kvantitet och pris noggrant angifvits.

[3]) *Härvid hafva i regel användts de uppgifter om sädesslagens vikt per hl. i* de olika länen, som meddelas i Statistiska centralbyråns sammandrag af K. M:ts Befallningshafvandes årsväxtberättelser för år 1910.

Tab. B. Enhetspris för vanligare statvaror

Landsdelar.	Mjölk. Oskummad (272 uppgifter).			Mjölk. Skummad (135 uppgifter).			Hvete (123 uppgifter).			Råg (226 uppgifter).		
	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-
	pris (öre pr liter).			pris (öre pr liter).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).		
Östra Sverige	12	8	*10*	3	1	*2*	17	14	*16*	14	11	*12*
Småland och öarna	10	8	*9*	3	1	*2*	16	13	*15*	13	11	*12*
Södra Sverige	10	7	*9*	3	1	*2*	15	15	*15*	14	12	*13*
Västra Sverige	10	7	*9*	3	1	*2*	16	13	*15*	14	11	*12*
Norra Sverige	12	10	*11*	3	2	*3*	—	—	—	15	12	*13*
Hela riket	**12**	**7**	***9***	**3**	**1**	***2***	**17**	**13**	***15***	**15**	**11**	***13***

Landsdelar.	Ärter (121 uppgifter).			Potatis (134 uppgifter).			Sill (31 uppgifter).			Salt (18 uppgifter).		
	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-
	pris (öre pr kg.).			pris (öre pr hl.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr l.).		
Östra Sverige	20	14	*16*	500	200	*331*	40	18	*28*	8	2	*4*
Småland och öarna	25	16	*19*	400	200	*293*	25	24	*25*	5	5	*5*
Södra Sverige	25	18	*20*	333	200	*263*	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige	23	14	*16*	320	200	*281*	30	18	*25*	4	4	*4*
Norra Sverige	—	—	—	397	300	*344*	—	—	—	—	—	—
Hela riket	**25**	**14**	***16***	**500**	**200**	***284***	**40**	**18**	***27***	**8**	**2**	***4***

hafva mindre ändringar vidtagits i gjorda värdeuppskattningar eller, där värderingar saknats, bristen på sådana fyllts genom approximation, allt med ledning af i andra uppgifter från samma trakt meddelade värdesiffror samt tillgängligt prisstatistiskt material. För detta materials beskaffenhet och värde redogöres i särskild bilaga (sid. 119 ff.).

Med tillhjälp af detta material synes, om behörig hänsyn jämväl tages till resp. orters bl. a. af deras närmare eller aflägsnare läge från större städer betingade försäljnings- och inköpsförhållanden, kunna

samt kost och logi i olika landsdelar.

Korn (169 uppgifter).			Hafre (75 uppgifter).			Blandsäd (43 uppgifter).			Gröpe (7 uppgifter).			Hvetemjöl (19 uppgifter).			Rågmjöl (22 uppgifter).		
Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-
pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).		
14	10	*12*	12	9	*10*	12	10	*11*	12	10	*11*	28	25	*26*	18	15	*16*
13	12	*12*	12	9	*10*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	12	*13*	12	11	*12*	12	12	*12*	—	—	—	—	—	—	18	16	*18*
14	11	*13*	12	9	*10*	12	10	*11*	12	12	*12*	30	26	*27*	18	16	*17*
15	13	*14*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	28	*28*	18	18	*18*
15	**10**	***13***	**12**	**9**	***10***	**12**	**10**	***11***	**12**	**10**	***11***	**30**	**25**	***27***	**18**	**15**	***17***

Barrved (65 uppgifter).[1]			Stenkol (65 uppgifter).			Torf (12 uppgifter).			Kost och logi					
									för dräng (345 uppgifter).			för piga (343 uppgifter).		
Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-
pris (öre pr famn).			pris (öre pr hl.).			pris (öre pr hl.).			värde (öre pr dag).			värde (öre pr dag).		
1600	800	*1132*	—	—	—	—	—	—	125	66	*100*	100	50	*82*
1200	712	*985*	—	—	—	—	—	—	105	68	*97*	100	65	*84*
2000	1100	*1550*	180	120	*147*	62	50	*54*	115	70	*95*	100	50	*77*
1500	900	*1130*	—	—	—	—	—	—	110	60	*95*	100	50	*80*
1000	938	*969*	—	—	—	—	—	—	125	68	*102*	100	50	*80*
2000	**712**	***1164***	**180**	**120**	***147***	**62**	**50**	***54***	**125**	**60**	***98***	**100**	**50**	***80***

förklaras och försvaras de visserligen stundom ganska betydande prisvariationerna för vissa varuslag.

Ett fullständigt utförande af dessa synpunkter beträffande hvarje särskildt varuslag medgifver dock icke utrymmet, hvarföre här endast skola meddelas några allmänna anmärkningar beträffande statvarornas kvantiteter och à pris, äfvensom beträffande statarbostädernas storlek och hyresvärde.

Staten var ursprungligen så sammansatt, att arbetaren genom densamma skulle erhålla först och främst för hushållet erforderlig

[1]) Rörande dessa uppgifters jämförbarhet se s. 37.

kvantitet af vid gården alstrade landtmannaprodukter, men därjämte äfven af vissa i ett arbetarehushåll vanliga viktualier, hvilka bäst och billigast kunde anskaffas genom partiköp för egendomens samtliga familjer. Vidare plägade i staten ingå vissa klädespersedlar eller material till sådana.

De inkomna statlistorna upptaga också ett stort antal varuslag tillhörande samtliga dessa varugrupper.

Till den första kategorien hör framför allt mjölk, oskummad och skummad. Sötmjölk, som förekommer i 99·3 % af samtliga stater och där i en medelkvantitet af 1,008 liter per år, betingar ett medelpris af 9 öre per liter, medan högsta pris utgör 12 och lägsta 7 öre per liter. Skummjölk, som visserligen endast förekommer i 47·9 % af staterna med i medeltal 977 liter per stat, prissättes till 2 öre per liter i genomsnitt (prislatitud 1—3 öre).

Mejeriprodukter förekomma däremot ytterst sparsamt. Smör har påträffats i en stat från Jönköpings län, men i denna ingår blott en kvantitet af 3 kg., värda 6 kr. Kreatursskötare å en ort i Västerbotten erhålla däremot årligen 50 kg. af denna vara till ett värde af 80 kr.

Spannmål i form af bröd- och fodersäd utgör en hufvuddel af staten. Hvad brödsäden beträffar, saknas hvete i de skånska och norrländska staterna, men ingår i ett antal stater i öfriga provinser (43·9 % af samtliga) med i genomsnitt 151 kg. à 15 öre (högst 17, lägst 13 öre). Råg förekommer i 81·8 % af staterna, och utgör i dessa medelkvantiteten 709 kg. och medelvärdet 13 öre per kg. (prislatitud 11—15 öre). Vanligen är spannmålen omalen, men erhålles då stundom fri kvarnskjuts och förmalning.

Hvad mjöl beträffar, förekommer hvetemjöl i Stockholms och Uppsala län samt dessutom i spridda stater i en del väst- och nordsvenska län, men sammanlagdt i blott 6·8 % af hela antalet; medelkvantiteten är 108 kg. och medelvärdet 27 öre (högst 30, lägst 25 öre) per kg. Rågmjöl gifves i ungefär samma landsdelar med i medeltal 617 kg. à 17 (15—18) öre per stat. Fodersäden, hvilken liksom skummjölken företrädesvis är afsedd att användas till svinfoder, består af hafre, korn eller blandsäd. Hafre och blandsäd ingå med i medeltal 195 kg. i 43·2 % af staterna; af dessa varuslag uppskattas hafre till 10 (9—12) och blandsäd till 11 (10—12) öre per kg. i genomsnitt. Korn, för hvilket medelpriset är detsamma som för råg, och som i de enskilda uppgifterna noteras från 10—15 öre per kg., ingår i 61·0 % af staterna med i genomsnitt 332 kg. Såsom fodermedel erhålles i Blekinge och Skåne, där brännerier och stärkelsefabriker talrikt förekomma, stundom drank och »pulpa» (potatisref från stärkelsefabriker).

Af andra i staten förekommande vegetabilier af gårdens produkter äro de vanligaste ärter och potatis.

Ärter förekomma i 43·2 % af staterna med i medeltal 54 kg. à 16 öre (högst 25, lägst 14 öre).

Potatis eller potatisland ingå i så godt som samtliga stater. Af dessa upptaga dock allenast omkring hälften (47·9 %) potatis, nämligen i medeltal 8·2 hektoliter till ett pris, som växlar mellan 2 och 5 kr., men i genomsnitt utgör 2·84 kr. per hl.

Stundom gifves dock allenast en mindre kvantitet potatis »i måttet», och beredes i stället stataren tillgång till potatisland. I de stater, där ingen potatis gifves, förekommer i stället regelbundet potatisland. Nämnda omständigheter i förening äro anledning till,. att potatisland omnämnes i ej mindre än 82·5 % af samtliga stater och då med ett uppskattadt medelvärde af 20·63 kr. Vanligen innebär denna förmån rätt att å arbetsgifvarens jord sätta en viss kvantitet potatis och skörda afkastningen däraf. Värdet häraf beräknas i Skåne (samt i vissa andra trakter) vanligen efter potatisradernas längd i sträckmeter, nämligen kr. 1·00—2·24 per 100 sträckmeter; medeltalet af de 35 uppgifterna är 1·94 kr. per 100 sträckmeter eller c:a 2 öre per sträckmeter. I Östra Sverige, Småland och öarna samt Västra och Norra Sverige sker uppskattningen vanligen per hl. (resp. tunna) utsäde eller ar (resp. tunnland) potatisland. Värdet per hl. är enligt 33 uppgifter 6—24 kr. (medeltal 10·71 kr.), per ar enligt 26 uppgifter 0·83—3·77 kr. (medeltal 1·87 kr.).

Dessa mycket växlande värderingar kunna dock förklaras af, att stataren i vissa fall erhåller sitt land fritt kördt, gödsladt och sådt samt får detsamma i öfrigt skött och skördadt i samband med gårdens öfriga potatisjord. I detta fall är tydligen förmånens värde lika med skördens. Då medelvärdet af en hl. potatis, som förut nämnts, uppskattats till 2·84 kr. samt korntalet för potatis enligt K. Maj:ts Befallningshafvandes årsväxtberättelser år 1910 i riket utgjorde 7·29 (6·77 i medeltal för tjugoårsperioden 1886—1905),[1]) kunna sålunda jämväl förklaras de högsta ofvan anförda värderingarna af potatisland till 1 hl. utsäde. I den mån stataren själf måste bestå utsäde och nedlägga arbete på egen tid på potatislandets skötsel, förringas tydligen i samma grad förmånens penningvärde. Och måste stataren på egen tid och bekostnad helt sköta potatislandet, blir nyttjanderätten därtill tydligen icke värd mer än jordbitens tämligen obetydliga arrendevärde (jfr sid. 137).[2])

---

[1]) Enligt hushållningssällskapens berättelser (senaste årg. 1909) utgjorde korntalet under åren 1905—1909 resp. 7·90, 7·30, 6·32, 7·71 och 6·60.

[2]) Denna förmåns mycket växlande art och värde förbises af Spak, som endast omnämner »rätten att af eget förråd utså ett visst antal tunnor å arbetsgifvarens jord och sedan själf skörda frukten däraf», hvilken förmån, »som hvarje bonde vet, är värd precis 8 kr. per satt tunna». »Landtarbetarefrågan» I, s. 56. — Arrendeprisuppgifter

Jordupplåtelser af sistnämnda slag till egentliga statare (jfr sid. 18) synas dock mera sällan förekomma, utom med afseende på den trädgårdstäppa (jfr sid. 42), det »smakland» eller »hemland», där stataren plägar odla mest tidig potatis, men jämväl kål, rotfrukter m. m. Några stater från Stockholms, Jönköpings, Kronobergs och Skaraborgs län utlofva i stället för kålland vissa kvantiteter hvitkål och kålrötter.

Erforderliga köttvaror erhåller stataren i regel genom egen svinhållning, hvarföre kött och fläsk i allmänhet saknas i staterna. Dock omtalas dylikt »sofvel» från Jönköpings, Kronobergs, Gäfleborgs och Västerbottens län. Enligt två stater från Skaraborgs län får stataren årligen en spädkalf, värd 8—10 kr.

Färre äro varuslagen i den grupp, som omfattar ej på egendomen producerade, utan i parti inköpta viktualier, hvilket är en naturlig följd af de lätta inköpsmöjligheter, som numera erbjudas jämväl landsbygdens arbetare. Af i staterna förekommande hithörande varuslag är sill vanligast. Sådan förekommer i 31 stater i Östra Sverige, Småland och Västra Sverige, hvaremot detta varuslag i allmänhet saknas i Syd- och Nordsveriges stater. Medelpriset per kg. sättes till 27 öre (högst 40, lägst 18 öre). I Upplands och Hälsinglands kusttrakter gifves stundom i stället strömming, hvilken i 8 uppgifter prissättes till 4—6·25 kr. per fjärding. Jämte sill eller strömming ingår salt bland »saltvarorna» i 18 stater. Lutfisk ingår i en uppländsk, torrfisk i en sörmländsk och risgryn i en halländsk stat.

På väg att försvinna ur staterna äro jämväl klädespersedlar och material till sådana. Dock förekommer land till odling af lin (Stockholms och Södermanlands län), ull (Södermanlands, Östergötlands och Kalmar län), bomullsväf (Kalmar län) och stöflar (Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län).

I staten ingår i regel äfven bränsle, hvilket i mera skogrika trakter gifves i form af ved »till husbehof». Å skogfattigare orter afknappas veden ned till 1—2 famnar, och i stället gifves till fyllnad i bränslet motsvarande kvantitet ris, torf eller stenkol. I Malmöhus län möta »statkolen» i så godt som hvarje uppgift, men här saknas ej sällan veden så när som på några lass »bakris».

Af det nu sagda torde framgå, att statarnas bränsle utgör en ganska svårvärderad förmån, i synnerhet som uppgifternas kvalitets- och kvantitetsbestämningar äro mycket sväfvande. Enligt de 268 stater, som innehålla uppgifter om ved, ris och torf, uppskattas årliga värdet däraf till i medeltal 39·45 kronor, och i de 65 stater, i hvilka stenkol förekommer, utgör årsvärdet däraf 31·99 kr. I

för egendomar af olika storleksklasser och i olika landsdelar finnas i den af Statistiska centralbyrån utarbetade redogörelsen för statens utarrenderade domäner arrendeåret 1907—1908 (utg. 1910).

genomsnitt torde hela bränsleförmånen kunna värderas till omkring 47 kr.[1])

Hvad enhetspriset för de olika bränsleslagen beträffar, uppskattas enligt de 65 uppgifter, där måttuppgifter meddelas, priset på en famn barrved — björkved ingår i staterna vanligen blott i obetydlig utsträckning — till belopp, växlande mellan 7 kr. (Jönköpings län) och 20 kr. (Malmöhus län), medan medeltalet af samtliga uppgifter blir 11·64 kr. Till förklaring af dessa växlande värderingar må anföras — förutom den olika skogstillgången på olika orter, hvilken, på grund af vedens höga transportkostnader, med nödvändighet måste framkalla betydligt växlande vedpris — den omständigheten, att i vårt land kunna urskiljas ej mindre än ett tiotal olika famnmått, hvilkas växlande storlek åskådliggöres därigenom, att den vanliga »storfamnen» (meterfamnen) utgör 3·56 kbm., medan den öfliga »kortfamnen» (skogsfamnen) endast innefattar 2·82 kbm. (löst mått)[2]). Då å uppgifterna sällan angifves, hvilket famnslag som afses, har ett mera exakt rymdmått än famn icke kunnat användas.

För risbränsle och annan sekunda ved, som under många olika benämningar möter i staterna, har icke ens ett så pass noggrant å pris stått att erhålla. I de 12 sydsvenska stater, där torf ingår, växlar prissättningen för detta varuslag mellan 50 och 62 (medeltal 54) öre per hl. Stenkol värderas i de 65 skånska stater, där det förekommer, till 1·20—1·80 (medeltal 1·47) kr. per hl.

Fri vedbrand är i allmänhet förknippad med fri bostad, men värderingen af denna sistnämnda förmån erbjuder ännu större svårigheter än af den förstnämnda. Bostadens hyresvärde är gifvetvis i hög grad afhängigt af densammas beskaffenhet, men om denna kunna tydligen inga uppgifter inhämtas genom ett kortfattadt frågeformulär för genomsnittsuppgifter. Däremot begärdes å detta uppgifter om statarbostadens storlek.

De inkomna svaren synas gifva vid handen, att inom större delen af riket statarfamiljen innehar ett rum och kök (någon gång allenast ett rum med spis). På det öfvervägande flertalet gårdar i Skåne och jämväl å ett ej så obetydligt antal egendomar i andra provinser utgöres dock statlägenheten af två rum och kök, och detta ej allenast för arbetare på förtroendeposter, utan jämväl för vanliga körkarlar. I samband härmed står, att de stora statlängorna vid gårdarna här

---

[1]) De skånska statarnas fria bränsle värderas, med ledning af deras egna uppgifter, af Sommarin till 50 à 60 kr. (undantagsvis 40 kr.) per år (»Landtarbetarebladet» 1909 n:r 22). Spak sätter, närmast för Upplands vidkommande, årsvärdet af denna förmån till endast c:a 20 kr. (»Landtarbetarefrågan» I, s. 55).

[2]) Jfr Handbok i jordbruksekonomi s. 699, där de vanliga vedmåttens dimensioner och innehåll specificeras.

och hvar ersatts med hus för ett mindre antal familjer, stundom t. o. m. af enfamiljsstugor, omgifna af trädgårdstäppor.

Dylika stugor betinga dock ganska höga byggnadskostnader. Sålunda meddelas från Stockholms län, att en stuga om ett rum och kök med källare i uppförande kostar 1,800—2,000 kr., hvarför hyresvärdet däraf, beräknadt efter 6½ %, skulle blifva 117—130 kr. I Södermanlands län uppgifves uppförandet af en bostad för tre familjer med nödiga ved- och visthusbodar, källare, svin- och hönshus m. m. samt anläggning af en mindre trädgård sammanlagdt kosta omkring 9,000 kr. Ränta och underhåll häraf kan beräknas till 7 % eller 630 kr., hvarför sålunda lägsta hyresvärdet skulle blifva 210 kr. per familj och år. I Älfsborgs län uppgifves däremot en statbyggnad, innehållande tre lägenheter om ett rum och kök samt ett enkelrum, kunna uppföras för 5,000 kr., hvarför hyresvärdet för en lägenhet af förstnämnda slag icke beräknas högre än c:a 100 kr.

Från en gård i Östergötlands län meddelas, att statare där i regel hafva rum och kök jämte visthusbod, källare, vedbod och plats för svin och höns. Räknas hyresvärdet såsom ränta och amortering å byggnadsvärdet, 2,500 kr., utgör det 175 kr., men uppskattas det med ledning af i orten gällande hyror för motsvarande lägenheter, blir årsvärdet endast 75 kr. Denna anmärkning ger väl i någon mån uttryck åt det faktum, att nybyggda, moderna lägenheter pläga betinga högre hyror än äldre och sämre, men fäster på samma gång uppmärksamheten på det förhållandet, att å landsbygden hyresvärdet icke så direkt och omedelbart som i städerna sammanhänger med husets värde. Detta torde återigen bero därpå, att en landtegendoms verkliga värde, för såvidt detta uttryckes af dess taxerings- eller försäljningsvärde, vida understiger den summa, som erhålles genom hopläggning af husens brandförsäkringsvärde och jordens värde efter ortens pris. Under det värdet af en stadsfastighet i regel erhålles genom kapitalisering af hyrorna efter viss räntefot, sker taxering af bebyggda jordbruksfastigheter vanligen genom att beräkna ett visst värde per har (tunnland) jord af olika godhet, hvari ekonomibyggnadernas värde anses ingå. Men det ligger i sakens natur, att vid en dylik uppskattning en egendom med synnerligen goda åbyggnader i regel icke kommer så högt på värdeskalan, som de å densamma nedlagda byggnadskostnaderna synas motivera. Då husvärdet å jordegendomar faktiskt är mycket högre, än det i förhållande till jordens afkastningsförmåga och däraf följande verkliga värde borde vara, följer häraf, att egendomsägaren jämväl beträffande sina arbetarebostäder måste bestämma årsvärdet efter andra och lägre normer än i fråga om stadsfastigheter är brukligt. Och i hvarje fall är ett

dylikt tillvägagångssätt för hyresvärdets beräkning möjligt endast vid undersökningar beträffande enskilda egendomars förhållanden.[1])

Synes man sålunda, åtminstone vid enquêter beträffande större områden, för landtarbetarnas del icke kunna tillämpa den objektiva metoden med hyresvärdets framräknande ur byggnadskostnaden, blir man hänvisad till subjektiva uppskattningar af å resp. orter rådande hyrespris för lägenheter af motsvarande art. Dessa värderingars tillförlitlighet synes mången gång kunna sättas i fråga. I vissa jordbrukstrakter torde bostäder af liknande slag knappast finnas till uthyrning, hvarför hyresvärdena ofta blifva fingerade, och i grannskapen af större städer hafva vid värderingen tydligen ofta spelat in hyresbelopp, som kunnat erhållas vid uthyrning af stugor åt s. k. sommargäster. De i tab. 1 och 2 samt tab. A återgifna hyresvärdena meddelas därför blott med reservation för deras tillförlitlighet. Enligt nämnda tabeller skulle hyresvärdet för en statarfamiljs bostad växla mellan 50 och 115 kr. och i genomsnitt för riket utgöra 80 kr. Tagas större landsdelar under ett, är priset billigast i Småland, 68 kr., och dyrast i Södra Sverige, 84 kr., men i dessa trakter utgöres också, som nämndt, bostaden i regel af två rum och kök. Till hyresvärdet är lagdt värdet af trädgårdstäppa, bete m. fl. förmåner i de — visserligen fåtaliga — fall, då desamma kunnat för sig värdesättas.[2])

---

[1]) Jfr P. Fahlbeck: Sveriges nationalförmögenhet, Stockholm 1890, s. 14. — På grundval af byggnadskostnaden (1,500 kr. per lägenhet om ett rum och kök) har årsvärdet af sörmländska statkarlars bostad beräknats till 80 kr., men härvid har till grund lagts den låga räntefoten af 4%. Sven Palme: Statkarlarna. Tre artiklar ur Aftonbladet. Stockholm 1907. — Om underhåll och amortering af jordbrukets byggnader m. m., se Handbok i jordbruksekonomi, s. 107 ff., 123 ff. — Af vissa tyska forskare föredrages vid värderingen af bostadsförmånen beräkningen af viss ränte- och amorteringsprocent på byggnadsvärdet framför det direkta utrönandet af hyresvärdet, men möter själfva fastställandet af denna kvot stora svårigheter, särskildt som det finnes ett antal gamla arbetarebostäder, hvilkas anläggningskapital redan till fullo måste anses vara amorteradt. O. Mulert: Vierundzwanzig ostpreussische Arbeiter und Arbeiterfamilien. Ein Vergleich ihrer ländlichen und städtischen Lebensverhältnisse. Jena 1908, s. 61. Jfr W. Rohrbeck i »Zeitschrift für Agrarpolitik» 1909 n:r 3, s. 142, samt Leonhardt i »Jahrbuch der Deutschen Landwirtschafts-Gesellschaft» 1911, 26: III s. 798. — I England åtnjuta landtarbetare i vissa trakter fri bostad, medan de i andra betala hyra för sina lägenheter, såsom förhållandet nu är med de svenska bruksarbetarna (sid. 16). Enligt officiella undersökningar stå dessa hyresbelopp i regel icke i något bestämdt förhållande till vare sig bostadens storlek, bekvämlighet eller beskaffenhet i öfrigt eller till byggnadskostnaden eller till innehafvarens arbetsförtjänst. Byggnadskostnaden för ett par arbetarebostäder uppskattas till £ 300—500, och det är tydligt, att gällande hyror af $1^1/_2$—2 shillings per vecka icke förslå till byggnadskapitalets förräntning och amortering, reparationer, skatter m. m. Second Report on the Wages, Earnings and Conditions of Employment of Agricultural Labourers in the United Kingdom (Cd. 2376), London 1905, s. 25.

[2]) Erinras må i detta sammanhang om, att uppländska statkarlars bostad af Spak värderas till 40 kr. per år (»Landtarbetarefrågan» I, s. 55). Däremot taxerar Sommarin för Skånes vidkommande på grundval af landtarbetarnas egna beräkningar fri bostad om två rum och kök, förenad med skafferi, vind, källare, svinhus samt tillgång till brygghus och bakugn, till ett hyresvärde af 100 kr., medan för bostad af samma rumsantal men med färre adpertinentier årsvärdet sättes till 75 kr. Lägenhet om ett rum och kök anses vara värd 60 kr. »Landtarbetarebladet» 1909 n:r 20.

Härmed äro statarnas hufvudsakliga naturaförmåner angifna, [1]) och genom sammanläggning af deras uppskattade värde med den förut (sid. 29) omnämnda kontanta lönen, erhålles årsinkomsten för statare af olika slag.

Årliga värdet af kontant lön, stat och bostad, skulle, om man vågar döma af de fåtaliga uppgifterna, utgöra för kreatursskötare:

Summa värde af lön, stat och bostad.		Östra Sverige.	Småland o. öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket.
Högsta	kr.	875	809	864	941	1,066	*1,066*
Lägsta	kr.	632	714	674	693	712	*632*
Medeltal	kr.	*773*	*762*	*797*	*797*	*882*	*795*

Mera säkra, såsom grundade på ett större antal uppgifter, äro motsvarande siffror för körkarlar och därmed jämställda:

Summa värde af lön, stat och bostad.		Östra Sverige.	Småland o. öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket.
Högsta	kr.	803	797	843	805	—	*843*
Lägsta	kr.	547	584	622	485	—	*485*
Medeltal	kr.	*682*	*680*	*722*	*660*	—	*694*

Föreliggande material belyser dock icke allenast stataresystemet i dess nuvarande gestaltning, utan låter jämväl urskilja vissa utvecklingstendenser inom detta arbetssystem.

Ofvan har anförts exempel på den mängd af olikartade lifsförnödenheter, hvilka kunna ingå i en svensk landtarbetares lönestat. Dylika rikhaltiga statlistor börja dock numera höra till sällsyntheterna, i det i de flesta landsdelar en tendens synes göra sig gällande att förminska de i staten ingående varuslagens antal. Detta sker på tre olika vägar, låt vara att dessa stundom beträdas på en och samma gång. Sålunda kunna statlistans varurubriker minskas därigenom, att stataren, i stället för att tilldelas vissa lifsförnödenheter i färdigt skick, beredes tillfälle att själf producera åtminstone en del af dem. Vidare kunna »persedlarna förenklas» därigenom, att i stället för smärre kvantiteter af ett flertal varuslag utlämnas större kvantiteter af ett fåtal sådana. Hand i hand härmed går ofta, att naturaaflöningen i större eller mindre grad aflöses af penningaflöning på samma sätt som inom vissa industriella näringsgrenar, där naturaförmåner af gammalt varit brukliga.

[1]) Framhållas bör dock, att de inkomna uppgifterna jämväl upptaga vissa andra förmåner, ehuru dessa på grund af sitt svårberäkneliga värde eller sparsamma förekomst icke ansetts böra inräknas i lönestaterna. Vanligast är förmånen af fri läkarvård och medicin, som värderas från 2 kr. till mer än tiodubbla beloppet. Vidare nämnas fria skatter samt olycksfalls- och brandförsäkringsafgifter och slutligen omtalas gratifikationer af olika slag, såsom julpengar, gillespengar, sparbankspengar m. m. Förmånen af fritt lyse (elektriskt ljus) och rätten att hålla svin, får och höns har i de fall, då särskildt värde åsatts dessa förmåner, redovisats i form af motsvarande höjning af bostadens hyresvärde.

Stattorpares löneförmåner.

N:r 1.

(Stockholms län.)

Kontant lön	kr.	200·00
Råg 980 l. (704 kg)., värde	kr.	88·20
Hvete 280 l. (219 »)	»	30·66
Korn 330 l. (214 »)	»	26·40
Blandsäd 80 l. (46 »)	»	4·80
Ärter 64 »	»	9·60
Sill 25 »	»	4·50
Strömming 1 fjärd.	»	4·00
Salt 40 l. . . .	»	1·20
Kålrötter 165 l.	»	2·00
Hvitkål 15 st. .	»	1·50
Hö 1,500 kg.	»	67·50
Halm 2,000 »	»	60·00
Potatisland för 3 t:rs (3·8 hl.) utsäde .	»	25·00
Sommarbete för 1 à 2 kor	»	15·00
Linland för 3 kannors (7·9 l.) utsäde	»	5·00
Husrum	»	50·00
Vedbrand	»	40·00

Statare äger rätt att genom nyodling utvidga sitt land.

N:r 2.

(Uppsala län.)

Kontant lön	kr.	300·00
Råg 600 kg. . värde	kr.	78·00
Hvete 100 » .	»	15·00
Korn 400 » .	»	48·00
Ärter 50 » .	»	7·50
Ved	»	50·00
Potatisland och täppa	»	25·00
Halm 1,000 kg.	»	20·00
Hö 1,000 »	»	50·00
Bostad	»	100·00

Kobete, slåtter o. 1½ tld jord.

N:r 3.

(Södermanlands län.)

Kontant lön	kr.	234·00
Råg 700 kg., värde	kr.	91·00
Hvete 200 »	»	34·00
Korn 150 »	»	18·00
Blandsäd 100 »	»	11·00
Ärter 50 »	»	8·00
Ved 2 famn., dessutom grenar och röjningsträd m. m.	»	46·00
Potatisland 8 kappl. (12·3 ar) . . .	»	25·00
Bostad med trädgårdstäppa . .	»	110·00

Foder till 1 ko.

Genom slåtter å diken och backar skaffa de sig foder till ännu en ko.

N:r 4.

(Östergötlands län.)

Kontant lön	kr.	240·00
Råg 650 kg., värde	kr.	84·50
Hvete 200 »	»	30·00
Korn 100 »	»	13·00
Blandsäd 100 »	»	12·00
Hafre 100 »	»	10·00
Ärter 75 »	»	13·50
Potatis 4·2 hl. .	»	15·00
Potatisland för 2 t:rs (2·5 hl.) utsäde	»	25·00
Ved 2 famnar o. kastved samt risbränsle . .	»	30·00
Bostad	»	75·00
Täppa	»	10·00
Bete o. stråfoder	»	150·00

N:r 5.

(Örebro län.)

Kontant lön	kr.	275·00
Råg 600 kg. . värde	kr.	78·00
Hvete 120 » .	»	19·20
Hafre 150 » .	»	15·00
Ärter 80 » .	»	12·80
Hö 900 » .	»	45·00
Halm 900 » .	»	22·50
Ved 2 famn. samt risbränsle . .	»	36·00
Åker 2 tld med delv. brukning	»	51·00
Bostad	»	50·00
Täppa	»	2·00
Rätt till höslåtter	»	15·00

N:r 6.

(Västmanlands län.)

Kontant lön	kr.	275·00
Råg 600 kg., värde	kr.	78·00
Hvete 200 »	»	30·00
Korn 240 »	»	30·00
Ärter 70 »	»	11·90
Blandsäd 90 »	»	9·00
Potatisland 8 kappl. (12·3 ar) . . .	»	20·00
Ved o. risbränsle	»	50·00
Bostad	»	100·00
Täppa	»	10·00

½ tld ängsslåtter samt slåtter i backar och dikesrenar.

120 lispund (1,020 kg.) hö.

100 » (850 ») halm.

Sommarbete för 3 nötkreatur.

Hvarje hushåll äger svin och höns, för hvilka djur gården håller hus.

Den förstnämnda vägen beträdes, då stataren beredes tillfälle att bedrifva något jordbruk eller hålla kreatur. Detta kan likväl knappast sägas äga rum i det förberörda mycket vanliga fallet, att stataren i st. f. potatis »i måttet» tilldelas visst antal »sträckmeter» i gårdens potatisskifte, ty skötseln af denna jordareal synes sällan besörjas af statkarlen själf, utan ske i samband med gårdens öfriga jordbruk. Ej sällan erhåller dock stataren under eget bruk en täppa, hage eller kryddland, att därå odla tidig potatis, kål samt andra grönsaker (jfr sid. 36). Ett steg längre gå de gårdar, som tillämpa verkligt stattorparesystem, enligt hvilket längre från gården bosatta statare erhålla en åkerlapp om 1 à 2 har till eget bruk men med nödiga dragare från hufvudgården. Detta småbruk synes dock väsentligen uppbäras genom kreatursskötsel. Att köttvaror numera så allmänt saknas i statlistorna, torde, som ofvan antydts, förnämligast bero därpå, att statarna allmänt beredas tillfälle att hålla svin, till hvars gödning, förutom familjens köksaffall, användes i staten erhållen skummjölk och fodersäd. Stattorparen erhåller däremot aldrig mjölk, utan i stället foderhjälp till en ko, bestående af vissa kvantiteter hö och halm samt rätt till slåtter och bete å backar, dikesrenar och andra anvisade platser. Stattorparesystemet synes af de inkomna uppgifterna att döma tillämpas å spridda ställen inom mellersta Sveriges jordbruksdistrikt, där på grund af torpsystemets tillbakagång en kolonisation af landtarbetare ansetts lämplig. Omdömena om detsamma — liksom om de därmed sammanhängande försöken att binda landtarbetarna vid jorden genom att såsom egendom eller arrende bereda dem egna små jordbrukshem — synas dock vara något växlande. Under det ett antal jordbrukare anse underhållet af småtorpens ekonomibyggnader mycket betungande samt förklara att åkerlapparna i regel vanskötas, framhålles från andra provinser — särskildt sådana, där arbetaren på grund af den jämförelsevis korta arbetstiden förfogar öfver mera »egen tid» — som ett ideal, att hvarje statdräng, hvars ständiga närvaro vid hufvudgården såsom kreatursskötare e. d. ej är erforderlig, erhåller ett dylikt litet torp att sköta på fritid med tillhjälp af sin familj, ty därigenom beredes en stam af kvalitetsarbetare inom jordbruket, hvilka hysa intresse för sitt yrke och i vida mindre grad än de vanliga statarna äro benägna att byta husbonde hvar 24 oktober.

I öfrigt hänvisas till å sid. 41 återgifna uppgifter om stattorparesystem. [1])

---

[1]) Jfr Torpkommissionens betänkande s. 89 ff. De däri (sid. 90—91) återgifna lönestaterna för stattorpare, hvilka äro hämtade ur Sv. landtarbetsgifvareföreningarnes tidskrift, årg. 1910 n:r 6, afse dock snarast innehafvare af daglönstorp (se nedan), enär den egentliga staten är helt eller delvis borttagen samt årslönen ersatt med dagspenning. Jfr artikeln »Om stat- och daglönaretorp» i förenämnda tidskrift s. å. n:r 12.

Vanligare än detta system är den metod, hvilken ofvan betecknas som »persedlarnas förenkling», något som synes praktiseras på ett ganska stort antal egendomar, belägna i olika trakter af landet. Sålunda gifvas i uppländska, sörmländska och småländska stater i st. f. sill och salt 12—15 kr. i »saltvarupengar». I åtskilliga skånska och halländska stater är bränslet in natura utbytt mot 10—50 kr. vedbrandspengar. Som ett exempel på, huru långt angifna förenkling kan gå, må anföras följande från Skåne meddelade statlista: 1,200 kg. råg, 10 hl. potatis eller 1,200 sträckmeter potatisland, 25 hl. stenkol, 3 l. oskummad mjölk per dag samt bostad med »hage» (trädgårdstäppa).

Tydligen måste på detta sätt aflönade statarefamiljer för att kunna inköpa öfriga erforderliga lifsförnödenheter åtminstone förvandla en del af denna spannmål i penningar, och det meddelas också, att »all stat helt eller delvis kan utfås i penningar» efter angifven värdering. I ett skånskt kollektivaftal föreskrifves, att statare skall erhålla »spannmål till ett värde af 16·80 kr. per månad». Vid de mellansvenska bruken och andra jordbruksidkande industriföretag har man gått ännu längre. I härifrån inkomna uppgifter betecknas som statare egentligen endast lagstadda förmän och ladugårdsfolk, hvilkas aflöning vid ett Värmlandsbruk beskrifves på följande sätt: 50 kr. per månad eller 600 kr. per år, 3 liter skummad och 3 liter oskummad mjölk per dag, potatisland till en tunnas sättning, sågverksaffall till bränsle efter behof samt bostad.

3. Daglönare.

I de mera industrialiserade delar af vårt land, där inom jordbruket en tendens förspörjes att i allt högre grad öfvergå från natura- till penningaflöning, har man dock icke stannat vid att till större delen evalvera naturaförmånerna i penningar och inräkna dem i den kontanta årslönen, utan har denna sistnämnda utbytts mot dagspenning eller timlön. Det har sålunda gått därhän, att särskildt bruksegendomar sysselsätta allenast en kategori af jordbruksarbetare, hvilka betecknas som fasta daglönare och i anställningssätt och aflöningsförmåner nära öfverensstämma med resp. företags industriarbetare (jfr ofvan sid. 16). Naturaförmånerna äro för dem sålunda ofta borttagna.

Så betalar ett bruk i Gäfleborgs län sina arbetare, hvilka samtliga betecknas som på obestämd tid anställda daglönare, med 28 öre per timme. Bostad får i mån af tillgång hyras af bruket, hvarvid hyresprisen äro 3—9 kr. per månad för ett rum och kök och 2—4·50 kr. för ett rum, allt inklusive trädgårdstäppa om 25—30 kvadratfamnar (79—95 kvm.). För ved betalas 5 kr. per kbm. björkved och 3·50 per kbm. barrved af prima beskaffenhet. Potatisland till 1 tunnas

utsäde kan erhållas för 15 kr., för hvilket pris hufvudgården besörjer allt erforderligt arbete utom rensning och upptagning. Vilja arbetarna hafva jord med ladugård, få de betala ett arrende af 15 kr. per år och tunnland, och af landtarbetarna arrenderar c:a en tredjedel jord om 1—3 tunnland. Vid ett annat bruk i samma trakt kan kofoder erhållas mot 25 öres afdrag på daglönen. Vid vissa bruksegendomar erhållas dock fortfarande vissa naturaförmåner, såsom bostad, bränsle, potatisland, mjölk m. m., men daglönen är då något lägre, än där full kontantaflöning tillämpas.

Under det fasta daglönare sålunda synas utgöra hufvuddelen af bruksegendomarnas landtarbetarepersonal, spela de något mindre betydande roll i de egentliga jordbruksbygderna. Dock är det icke ovanligt, att å större egendomar upplåta backstugor eller små daglönartorp med någon jord, mot att innehafvaren förbinder sig att för längre tid mot visst pris göra dagsverksarbete å hufvudgården.

Från en egendom i Södermanland meddelas sålunda, att där med fasta daglönare förstås sådana årsanställda arbetare, hvilka, utöfver en daglön af 1·55 kr. per arbetsdag, få sig tilldelade särskild stuga med uthus, inrymmande plats för en ko samt foderlada, svinhus, vedbod m. m., vidare 1/2 tunnland jord, bete för en ko, grässkörd å anvisad plats (c:a 1,000 kg. hö), 2 lass halm, vedbrand, dragarhjälp och aftröskningsersättning; dessa förmåners sammanlagda värde uppskattas till 319 kr. På ett Västmanlandsgods erhålla daglönarna en daglön af 1·50 kr. under sommar- och af 1 kr. under vinterhalfåret, samt dessutom fri bostad om ett rum och kök jämte vedbrand, 1—1 1/2 tunnland åkerjord, 1/2 tunnland äng samt slåtter å backar och dikesrenar, 120 lispund (1,020 kg.) hö och 100 lispund (850 kg.) halm, sommarbete för 3 nötkreatur och fria dragare för jordens skötsel.

Aftal om längre tids stadigvarande arbete kunna jämväl träffas med husmän eller andra personer med eget hem eller med hemmavarande vuxna söner till torpare, småbrukare m. fl. Dessa daglönare synas sällan åtnjuta naturaförmåner af angifvet slag, men däremot erhålla de stundom fri kost under arbetet. Dagsverke å arbetsgifvarens kost värderas 0·50—1·25 kr. (medeltal c:a 1 kr). lägre än sådant, där arbetaren själf får bestå sig mat. Till denna omständighet har hänsyn tagits i tab. 1 så till vida, att där i kol. 17—20 endast redovisas dagsverkspris för arbetare i egen kost. Vidare hafva vid beräkningen af de i nämnda tabell meddelade länsmedeltalen, äfvensom i här nedan gjorda jämförelser mellan dagsverkspris i olika landsdelar och under olika årstider, bortsetts från de i tabellen genom fotnoter angifna fall, då till dagspenningen komma mera afsevärda extra förmåner.

De genomsnittliga dagsverksprisen i olika landsdelar för fasta manliga daglönare af olika slag och under olika årstider framgå af nedan meddelade tabell:

Dagsverkspris för fasta manliga daglönare i egen kost:	Östra Sverige.	Småland och öarna.	Södra Sverige.	Västra Sverige.	Norra Sverige.	Hela riket.
med fri bostad, sommar . . kr.	2·11	2·29	2·29	1·89	2·75	2·26
» » » vinter . . . »	1·53	1·70	1·94	1·40	2·16	1·72
utan » » sommar . . »	2·43	2·38	2·49	2·23	2·85	2·47
» » » vinter . . . »	1·74	1·81	2·01	1·67	2·22	1·88

Sommardagsverksprisen för daglönare med fri bostad äro beräknade på grundval af 196 uppgifter, af hvilka på de särskilda landsdelarna komma resp. 64, 15, 51, 31 och 35. De lika många uppgifterna för daglönare med egen bostad fördela sig något annorlunda, nämligen resp. 57, 9, 78, 29 och 23. Dessa siffror torde i någon mån gifva en bild af de båda arbetarekategoriernas relativa utbredning i riket.

Betraktas lönerna i de olika landsdelarna, befinnes Västra Sverige (särskildt Älfsborgs och Skaraborgs län) förete de lägsta dagsverksprisen och Norra Sverige de högsta. Jämföras sommar- och vinterdaglönerna, befinnes skillnaden mellan dem i genomsnitt utgöra c:a 55 öre, men i Södra Sverige med dess bättre arbetstillgång under vintern sjunker differensen till omkring 40 öre i medeltal. Sammanställas lönerna med och utan fri bostad, befinnes bostadsförmånen värderas mycket olika i olika trakter. En förklaringsgrund härtill är, att de afgifna värdeuppskattningarna i många fall icke allenast afse bostadens hyresvärde utan jämväl värdet af med fri bostad förenade förmåner såsom trädgårdstäppa, bete, vedfång m. m., hvilka starkt växla i olika landsdelar. Genomsnittet af samtliga värderingar blir c:a 20 öre per dag.

Det nu sagda gäller i hufvudsak äfven om de tillfälliga daglönarna. Mellan dessa och de fasta daglönarna råder egentligen blott en gradskillnad, i det att, som ofvan (sid. 19) påpekats, såsom fast kan betecknas daglönare, som allenast förbinder sig till några sommarmånaders arbete. Framhållas må också, att särskildt i Norrland de olika daglönaregrupperna synas vara ganska svagt afgränsade mot hvarandra. De tillfälliga daglönarna utgöra, jämte de nedan omnämnda säsongarbetarna, jordbrukets stora reservarmé, hvarifrån skördehjälp o. d. erhålles, och genom hvilken jordbrukets under olika årstider starkt växlande arbetsbehof kan tillgodoses. Huru denna arbetskraft betalas, framgår af tab. 1 (kol. 21 o. 22). Denna afser arbetare i egen kost, och beträffande skillnaden i dagspenning mellan dem och daglönare i arbetsgifvarens kost samt mellan arbetare med och utan extra förmåner hänvisas till, hvad ofvan yttrats om fasta daglönare. Tabellen ger vid handen, att dagsverksprisen starkt växla i olika landsdelar. Detta belyses däraf, att medan en sommardaglön af 3·75 kr. meddelats från orter i Norrbottens län, upptaga uppgifter från Blekinge, Hallands, Älfsborgs och Skaraborgs län 2 kr. som

vanlig sommarlön. Huru dagsverksprisen för tillfälliga daglönare i genomsnitt gestalta sig i olika landsdelar, framgår af följande tablå:

Dagsverkspris för tillfälliga manl. daglönare i egen kost:	Östra Sverige (92 uppgifter).	Småland och öarna (21 uppgifter).	Södra Sverige (91 uppgifter).	Västra Sverige (38 uppgifter).	Norra Sverige (88 uppgifter).	Hela riket (330 uppgifter).
sommar . . . kr.	2·73	2·68	2·64	2·53	3·16	2·79
vinter . . . . »	1·89	1·97	2·06	1·76	2·33	2·03

Den tillfälliga daglönaren betalas sålunda i genomsnitt c:a 30 öre per dag högre än den fasta (utan fri bostad) om sommaren, medan om vintern differensen synes uppgå till allenast omkring 15 öre. Förhållandet mellan arbetsprisen i olika landsdelar är för de båda kategorierna ungefär enahanda. Dock gifva antalsuppgifterna vid handen, att tillfälliga daglönare förekomma vida allmännare än fasta, och är detta särskildt iögonenfallande beträffande Syd- och Nordsveriges jordbruk. Skillnaden mellan sommar- och vinterdagsverkspris är för de tillfälliga daglönarna ännu större än för de fasta eller i medeltal öfver 75 öre. Dock gör Sydsverige äfven härvidlag ett undantag, i det differensen i dessa trakter understiger 60 öre.[1])

Det är beträffande dessa lösarbetare industriens konkurrens om arbetskraften mest direkt ger sig tillkänna, och dagsverkspriset för dem tenderar därför att närma sig den nivå, som betecknas exempelvis af de lönesatser, med hvilka i norr skogsindustrien, i söder tegel- och sockerindustrierna m. fl. betala sin tillfälliga arbetshjälp. Sålunda utgör i Malmöhus och Kristianstads län sommardaglönen för tillfällig daglönare inom jordbruket i medeltal c:a 2·65 kr., men omtalas här flerstädes timlöner på 28—30 öre. Enligt riksaftalet inom byggnadsämnesindustrien, hvilket tillämpas af de flesta större tegelbruk o. d. inom länet, är grofarbetaretimlönen 30 öre och arbetstiden per vecka 57—60 timmar.[2]) Råsockerbruken på den egentliga landsbygden (timlönen är högre vid de i omedelbar närhet af större städer belägna) hafva enligt nu gällande, år 1910 träffade kollektivaftal en normaltimlön för vanliga grofarbetare af 34 öre, men arbetet är här mycket kräfvande i egenskap af ett genom dag och natt pågående skiftarbete med 10 timmars effektiv arbetstid per skift.[3]) En meddelare från Malmöhus län förklarar, att dagsverkspriset, hvilket i hans trakt under juni och juli utgör 2·25 kr., under månaderna augusti—december stiger till 2·50 kr. på grund af den brist på tillfällig arbetshjälp, som orsakas däraf, att under denna tid alla lösa arbetare draga till sockerfabrikerna.

[1]) I Danmark utgjorde år 1910 medeldaglönen i egen kost för fast daglönare 2·35 kr. sommartid och 1·75 kr. vintertid, medan för tillfällig daglönare motsvarande siffror äro 2·79 kr. och 2 kr. Statistiske Meddelelser IV: 36: 3, s. 14, 21.

[2]) Arbetsstatistik A: 5: III, s. 193, not 1.

[3]) Arbetsstatistik A: 5: III, s. 81, 83 not 1.

Denna anmärkning fäster uppmärksamheten på det förhållandet, att dagsverkspriset icke blott är olika under sommar och vinter, utan ofta jämväl skiftar flera gånger om året. Till belysning häraf har ur uppgifterna sammanställts efterföljande redogörelse för dagsverksprisen under olika årstider på olika orter. Den bör lämpligen jämföras med den sid. 22 ff. meddelade tablån öfver arbetstidens förkortning och förlängning under olika delar af året, enär denna senare ger en hufvudförklaring till variationerna i dagsverksprisen.

Dagsverkspris inom jordbruket under olika årstider.

N:r 1.

(Södermanlands län.)

Tillfälliga manliga daglönare.

Jan.—april 2 kr.
maj 2·25 kr.
juni—sept. 2·50 kr.
okt. 2·25 kr.
nov.—dec. 2 kr.

N:r 2.

(Södermanlands län.)

Fasta manliga daglönare
(med fri bostad och ved).

4 mån. 2·50 kr.
4 » 2 kr.
4 » 1·50 kr.

Tillfälliga manliga daglönare.

4 mån. 3 kr.
4 » 2·50 kr.
4 » 2 kr.

Kvinnliga daglönare.[1])

4 mån. 1·25 kr.
4 » 1 kr.
4 » 0·75 kr.

N:r 3.

(Östergötlands län.)
(Jfr n:r 4, sid. 23).

11 jan.—31 jan. 1·70 kr.
1 febr.—31 mars 1·80 kr.
1 april—15 april 2 kr.
16 april—25 sept. 2·10 kr.
26 sept.—15 okt. 2 kr.
16 okt.—31 okt. 1·90 kr.
1 nov.—15 nov. 1·80 kr.
16 nov.—10 dec. 1·70 kr.
11 dec.—10 jan. 1·60 kr.

N:r 4.

(Jönköpings län.)

Fasta manliga daglönare
(med fri bostad).

Maj—aug. 2·50 kr.
sept.—okt. 2 kr.
nov.—febr. 1·50 kr.
mars—april 2 kr.

Tillfälliga manliga daglönare.

Maj—aug. 2·50 kr.
sept.—okt. 2·25 kr.
nov.—febr. 1·75 kr.
mars—april 2·25 kr.

Kvinnliga daglönare.[1])

Maj—juli 1·25 kr.
aug.—sept. 1·50 kr.
okt.—april 1 kr.

N:r 5.

(Kronobergs län.)
(Jfr n:r 5, sid. 23.)

Fasta manliga daglönare.

Jan.—febr. 1·25 kr.
mars 1·50 kr.
april—okt. 1·75 kr.
nov.—dec. 1·50 kr.

N:r 6.

(Kalmar län.)

Fasta manliga (med fri bostad) och *tillfälliga daglönare.*

3 mån. 2 kr.
3 » 1·75 kr.
3 » 1·60 kr.
3 » 1·50 kr.

Fasta daglönare ha dessutom 1 l. oskummad mjölk per sommardag samt 2 lass risbränsle.

[1]) Se nedan s. 50

N:r 7.

(Kristianstads län.)
(Jfr n:r 7, sid. 23).

Fasta manliga daglönare
(med fri bostad).

Febr. 2·25 kr.
mars—okt. 2·50 kr.
nov. 2·25 kr.
dec.—jan. 2 kr.

Fasta manliga (utan fri bostad) och *tillfälliga daglönare.*

Febr. 2·43 kr.
mars—okt. 2·70 kr.
nov. 2·43 kr.
dec.—jan. 2·16 kr.

Kvinnliga daglönare.[1])

Febr. 1·35 kr.
mars—okt. 1·50 kr.
nov. 1·35 kr.
dec.—juni 1·20 kr.

N:r 8.

(Malmöhus län.)

Tillfälliga manliga daglönare.

Jan.—mars 1·75 kr.
april—maj 2 kr.
juni—juli 2·25 kr.
aug.—dec. 2·50 kr.

Kvinnliga daglönare.[1])

Vinter 1·25 kr.
sommar 1·50 kr.
höst 1·75 kr.

N:r 9.

(Malmöhus län.)

Fasta manliga daglönare
(med kost och logi).

Jan.—mars 1 kr.
april—juni 1·25 kr.
juli 1·50 kr.
aug. 1·63 kr.
sept.—okt. 1·75 kr.
nov. 1·50 kr.
dec. 1·25 kr.

Fasta manliga daglönare
(utan fri bostad).

Jan.—mars 2 kr.
april—juni 2·25 kr.
juli 2·50 kr.
aug. 2·63 kr.
sept.—okt. 2·75 kr.
nov. 2·50 kr.
dec. 2·25 kr.

N:r 10.

(Skaraborgs län.)
(Jfr n:r 11, sid. 24.)

Tillfälliga manliga daglönare.

Jan. 1·50 kr.
febr. 1·75 kr.
mars—14 juni 2 kr.
15 juni—14 okt. 2·25 kr.
15 okt.—14 nov. 2 kr.
15 nov.—30 nov. 1·75 kr.
dec. 1·50 kr.

N:r 11.

(Örebro län.)

Fasta manliga daglönare
(med fri bostad).

6 mån. 1·25 kr.
3 » 1·75 kr.
3 » 2 kr.

N:r 12.

(Gäfleborgs län.)

Fasta manliga daglönare
(med fri bostad).

1 april—14 sept. 2·50 kr.
15 sept.—31 okt. 2·25 kr.
1 nov.—14 febr. 2 kr.
15 febr.—31 mars 2·25 kr.

Fasta manliga daglönare
(utan fri bostad.)

1 april—14 sept. 2·80 kr.
15 sept.—31 okt. 2·52 kr.
1 nov.—14 febr. 2·24 kr.
15 febr.—31 mars 2·52 kr.

N:r 13.

(Jämtlands län.)

Fasta manliga daglönare
(med kost och logi).

Sommar 1·75 kr.
vinter 1·25 kr.

Tillfälliga manliga daglönare.

Under vårbruk, slåtter och skörd 2·25 kr. à 2·50 kr.
vinter 1·50 kr.

N:r 14.

(Västerbottens län.)

Tillfälliga manliga daglönare
(med fri kost).

Under slåtter- och skördetid 1·75 à 2 kr.
öfrig tid 1 kr.

Kvinnliga daglönare[1])
(med fri kost).

Under slåtter- och skördetid 1 kr. à 1·25 kr.
öfrig tid 0·30 kr. à 0·50 kr.

N:r 15.

(Norrbottens län.)

Tillfälliga manliga daglönare
(med fri kost).

Sommar 2·25 kr. à 2·50 kr.
vinter 1·50 kr.

Tillfälliga manliga daglönare
(på egen kost).

Sommar 3·25 kr. à 3·50 kr.
vinter 2·50 kr. à 2·75 kr.

---

[1]) Se nedan s. 50.

4. Statpigor och kvinnliga daglönare.

Ofvan har berörts, hurusom i vissa trakter en tendens förspörjes att ersätta statarna med daglönare genom att evalvera naturaförmånerna i penningar och utbyta årslönen mot dagspenning. Ännu kraftigare synes denna utvecklingsgång gjort sig gällande beträffande statdrängarnas kvinnliga motsvarigheter, statpigorna.

Statpigor finnas nämligen numera endast här och hvar bland herrgårdarnas ladugårdspigor. Huru dessa aflönas, visar en mjölkpigestat från en gård i Malmöhus län, enligt hvilken årsaflöningen, förutom 200 kr. kontant, utgår med 600 kg. råg värda 84 kr., 730 l. mjölk värda 73 kr., 8 hl. potatis värda 24 kr., ersättning för ved 3 kr., 10 hl. stenkol värda 16 kr., bostad värd 30 kr., summa stat och lön 430 kr. Så rikhaltiga stater höra dock mera till undantagen, i det vanligen flera eller färre persedlar indragits och ersatts genom motsvarande höjning af den kontanta lönen. Ett bruksbolag i Kopparbergs län betalar sina ordinarie mjölkerskor med 360 kr. kontant samt dessutom mjölk för 54·75 kr., ved för 37·50 kr. och potatis för 15 kr., summa 467·25 kr. per år. Helt kontant aflöning meddelas från en trakt i Uppsala län, där ladugårdspigor betalas med 480 kr. per år eller 40 kr. per månad.

Dessa lönesatser torde afse ladugårdspigor, hvilkas arbetskraft helt tages i anspråk af arbetsgifvaren. Så är dock i regel icke fallet med de arbeterskor, hvilka icke hafva att besörja andra till kreatursskötseln hörande göromål än mjölkning, i synnerhet om mjölkerskorna, såsom ofta sker, rekryteras bland gårdens statar- och daglönarhustrur, hvilka måste hafva afsevärd ledig tid för det egna hushållets skötsel. De allt efter koantalet (12—20 per mjölkerska), mjölkmängden, antal mjölkningar om dagen (2 eller 3), väglängden till arbetsplatsen (ladugård eller beteshage) etc. starkt växlande arbetsprisen för detta slag af arbete återspeglas i följande sammanställning af frågeformulärens upplysningar om månadslöner för mjölkerskor:

Månadslön för mjölkerskor:	Östra Sverige (64 uppgifter).	Småland och öarna (17 uppgifter).	Södra Sverige (84 uppgifter).	Västra Sverige (34 uppgifter).	Norra Sverige (11 uppgifter).	Hela riket (210 uppgifter).
högsta . . . kr.	25·00	22·50	45·00	27·00	37·50	*45·00*
lägsta . . . »	8·00	10·85	10·50	10·00	12·00	*8·00*
medeltal . . »	*15·98*	*18·19*	*24·41*	*16·62*	*22·27*	*19·96*

Framhållas må, att till de lägsta kontanta lönerna stundom komma extra förmåner, vanligen bestående af ½—2 liter oskummad mjölk per dag, men i några fall, då mjölkerskorna äro änkor eller ogifta kvinnor, af mat, husrum, potatisland, bränsle m. m.

Särskildt mera tillfälligt mjölkningsarbete betalas ej sällan med 20—50 öre per mjölktur eller 50—100 öre per dag. Vidare utföres mjölkningen, såsom nedan (sid. 62) skall närmare utföras, numera i stor utsträckning på ackord.

På en gård i Kronobergs län betalas mjölkerskor med 70 öre per dag, men tagas sådana i anspråk blott under den ordinarie manliga personalens fridagar. Äfven från andra trakter föreligga uppgifter om, att man på grund af svårigheten att erhålla dugliga mjölkerskor måst öfverlåta mjölkningsarbetet åt manlig personal. En annan följd af bristen på kompetent folk till mjölkningsarbetets utförande har varit installerandet af mjölkningsmaskiner på vissa större egendomar.[1]) På en sådan, belägen i Södermanlands län, betalas maskinsköterskorna med 1·50 per dag och de mjölkerskor, som för hand utföra eftermjölkningen, med 0·75 kr.

Lejd kvinnlig arbetskraft kräfves dock icke blott för mjölkningen, utan äfven vid andra jordbruksarbeten, framför allt rotfruktsskötsel, höskörd och sädesbärgning. De hustrur och döttrar till landtarbetare, småbrukare, industriarbetare m. fl., som för detta ändamål anlitas, betalas med dag- eller timlön och äro i regel närmast att anse som tillfälliga daglönare. Utföres arbetet i arbetsgifvarens kost, är dagspenningen cirka 60 öre lägre, än om arbeterskan själf får bestå sig med mat (jfr sid. 28). Det är dessa senare dagsverkspris, som redovisas i tab. 1 (kol. 23, 24). Den där redovisade sommardaglönen af 2·25 kr. från bl. a. orter i Kristianstads och Malmöhus län kan ej betraktas som orimligt hög, då de om arbetskraften konkurrerande sockerbruken på landsbygden betala en timlön till kvinnor af 23 öre (jfr sid. 46). Dagsverksprisen i genomsnitt i olika landsdelar framgå af följande sammandrag:

Dagsverkspris för kvinnliga daglönare i egen kost:	Östra Sverige (96 uppgifter).	Småland och öarna (19 uppgifter).	Södra Sverige (99 uppgifter).	Västra Sverige (43 uppgifter).	Norra Sverige (81 uppgifter).	Hela riket (338 uppgifter).
sommar . . . kr.	1·40	1·39	1·60	1·50	1·75	1·55
vinter . . . . »	1·05	1·01	1·31	1·09	1·35	1·19

Sommar- och vinterdagspenningen för kvinnliga daglönare utgör sålunda i genomsnitt blott resp. 55·6 och 58·6 % af den för tillfälliga manliga arbetare gällande. Vinterdagsverkspriset för de förra understiger i genomsnitt sommardaglönen med 29 öre i Södra Sverige, men med ej mindre än 36 öre i genomsnitt för hela riket. Däremot äro variationerna i sommardagsverkspris afsevärdt mindre i olika lands-

[1]) Beträffande dessa maskiner och deras användning hänvisas bl. a. till Tidskrift för landtmän, årg. 1909 s. 727, 794 ff., Sv. landtmännens föreningsblad, årg. 1909 s. 341, samt ett flertal uppsatser i Sv. landtarbetsgifvareföreningarnas tidskrift, årg. 1910 och 1911.

delar, i det blott Norrlands arbeterskor synas betalas afsevärdt högre än riksmedeltalet, något som förefaller ganska anmärkningsvärdt i betraktande af här rådande låga piglöner (jfr sid. 27). Växlingarna i dagsverkspris under olika årstider åskådliggöres äfven för kvinnliga daglönare af tablån å sid. 47 ff.

5. Torpare.

De inkomna uppgifterna gifva vid handen, att under det i vissa trakter förefinnes en verklig daglönarklass, boende i gårdens hus eller i egna stugor, utgöras daglönarna å andra orter, såsom i vissa delar af Småland och Västergötland, förutom af en del »äldre och bräckliga» backstugusittare, som »betalas efter förtjänst», väsentligen af torpare och deras söner, hvilka, utöfver skattedagsverkena, »gå på lejd». Gränsen mellan daglönare och torpare har under de senare åren ytterligare försvagats därigenom, att de gamla dagsverkstorpen i stigande utsträckning börjat upplåtas mot penningarrende, hvarigenom innehafvaren, i stället för att utgöra dagsverken å hufvudgården, kan använda sin lediga arbetskraft hvar helst tillfälle till lönarbete finnes.

Rörande detta förhållande, äfvensom beträffande torparfrågan i allmänhet, föreligga de utförligaste hittills publicerade upplysningarna i Torpkommissionens ofvan (sid. 9) omnämnda betänkande af år 1911.[1]) I enlighet med kommissionens uppgift innefattar väl denna publikation närmast en utredning af torparklassens numeriska tillbakagång samt de ekonomiska och sociala orsakerna till denna företeelse, äfvensom en framställning af de åtgärder, som från statens sida lämpligen synas böra företagas till motverkande af torpens ödeläggande. I samband härmed meddelas emellertid åtskilliga upplysningar om torpens beskaffenhet och torparnas förhållanden för närvarande i olika delar af landet.

Häraf inhämtas, att den svenska dagsverkstorparen intager en tämligen oklar mellanställning mellan företagare och arbetare. Torparen är nämligen å ena sidan, såsom innehafvare af en mindre jordbrukslägenhet, lydande under en mer eller mindre närbelägen hufvudgård, småbrukare, medan han å andra sidan, såsom gengäld för brukningsrätten, har skyldighet utföra visst mått af landtarbete på denna hufvudgård och därigenom blir jordbruksarbetare vid ett storbruk. Såsom företagare står torparen, särskildt om han fått arbetsskyldigheten ersatt med penningarrende, nära den mindre hemmansarrendatorn, medan han som arbetare har många beröringspunkter med öfriga landtarbetarekategorier, framför allt de förenämnda innehafvarna af stat- och daglönstorp.

[1]) Jfr »Torparfrågan» af E. Sommarin i Ekonomisk tidskrift 1911, h. 8, 9 samt N. Wohlin: »Torpkommissionens betänkande» i h. 10 af samma tidskrift.

Under det i Torpkommissionens betänkande torparen skärskådas från samtliga dessa sidor, betraktas han i förevarande framställning uteslutande i sin egenskap af landtarbetare. Härvid måste först bortses från de skogstorpare, hvilka utgöra en hufvudbeståndsdel af de mellansvenska brukens kvalificerade bofasta skogsarbetarestam och hafva skogsafverkning, timmerdrifning, kolning, skogsodling etc. till sysselsättning.[1]) Vidare lämnas ur räkningen de torpare, hvilka betala sina torparrenden i kontant, enär de, som ofvan antydts, i den mån de göra lönarbete inom jordbruket äro att anse som vanliga daglönare. Uppmärksamheten fästes sålunda endast vid de torpare, som till hufvudgården utgöra vissa årliga dagsverken. För detta arbete utgår lönen antingen helt in natura eller också dels i penningar (dag- eller timlön), dels i naturaförmåner.

Af naturaförmånerna utgör brukningsrätten till torpets åker och äng den största, och öfver torpens inägoareal har Torpkommissionen också upprättat en utförlig statistik. Vid den statistiska utredningen har det däremot icke varit möjligt att för hvarje torp inom de undersökta södra och mellersta delarna af riket infordra precisa sifferuppgifter om penningvärdet af det stora antal särskilda förmåner torparna därjämte åtnjuta. Sådana förmåner äro framför allt den allmänt förekommande rätten till skogsfång för bränsle, gärdselvirke och på somliga orter äfven slöjdvirke; vidare den vanliga rätten till bete, till fiske, där sådant förekommer, till slåtter i kärr, backar, åkerkanter o. s. v., till löftäkt och torftäkt, till insamling af ljung, enris o. s. v.; ytterligare den särskildt åt de mindre torparna ofta medgifna förmånen att utan ersättning eller mot ringa sådan få vid behof använda hufvudgårdens dragare; företrädet till körslor och andra arbeten för hufvudgårdens räkning; den understundom medgifna rätten att utan ersättning erhålla något lass hö och halm eller att erhålla foder och säd till mycket ringa pris, på sina ställen jämväl lån till uppsättning eller för annat ändamål mot ingen eller billig ränta, äfvensom fri läkarevård, medicin o. s. v.

Huru förmåner och prestationer i allmänhet äro inbördes afvägda i rikets olika delar kan sålunda ej utläsas ur Torpkommissionens betänkande, men kunna ur de till detta betänkande fogade bilagorna hämtas några konkreta exempel, ägnade att tydliggöra saken. För detta ändamål utväljas följande trenne skildringar af torparnas förhållanden på tre egendomar i resp. Västmanlands, Södermanlands och Kronobergs län, af hvilka de båda förra härröra från Västmanländska och Sörmländska landtmännens arbetsgifvareföreningar, den tredje från Kronobergs läns länsförening af Nationalföreningen mot emigrationen. Framhållas bör, att dessa enstaka exempel icke må generaliseras till att afse torpareförhållandena i allmänhet.

[1]) Jfr Arbetsstatistik A: 5, III, s. 49 ff.

Torpares arbetslön och arbetsskyldighet.

N:r 1 (*Västmanlands län*, Torpkommissionens bet. sid. 135).

Godsets areal c:a 200 hektar utom torpjorden.

9 torp, alla mot dagsverksskyldighet.

1) Kullatorpet: åkerareal: 9 tld, fria karldagsverken 156,
2) » » 9 » » » 156,
3) Mellanhalsen » 9 » » » 156,

tillkommer för hvardera 1·5 tld strandslog, bete för 4 kor och 1 häst.

4) Västra Ötorpet: åkerareal: 10 tld, karldagsverken fria: 208, bet. 208.
5) Östra » » 10 » » » 208, » 208.

Tillkommer dessutom slog och bete till värde af cirka 140 kr. Öfverdagar betalas med kr. 1·80 sommar, 1·40 vinter.

6) Fallet: åker 5 tld 4 kpl., karldagsverken fria 156, bet. 52,
äng 2 » 17 » hjondagsverken bet. 15,

öfverdagsverke bet. med kr. 1·75 och 1·25; för hjon 1 kr.

Tillkommer dessutom strandslog.

7) Tofsta,
8) Sandviken,
9) Bastviken,
} åker 4 tld 15 kpl., karldagsverken fria 104, bet. 104, hjondagsverken bet. 15.

Tillkommer för hvartdera bete för 3 kor, back- och strandslog värda cirka 75 kr. Öfverdagsverke betalas med för karlar kr. 1·75 sommar, 1·25 vinter, hjon kr. 1.

Alla torparna ha därjämte 1 storfamn barrved, som de själfva få hugga, och nödigt risbränsle, värdt cirka 25 kr.

Torparna äro skyldiga själfva göra mindre reparationer, men erhålla materialier från gården.

N:r 2 (*Södermanlands län*, Torpkommissionens bet. sid. 144).

Egendomen har 25 torp, alla mot dagsverksskyldighet: 3 f. n. ej besatta, skötas från gården.

Under senare tider har arbetstiden nedsatts till 10½ tim. sommartid, hjondagsverken minskats i antal eller totalt bortfallit. För söndagsdagsverke i ladugården betalades förr 0·75 kr., nu 2 kr. Torparna ha rätt till skogsfång (ved till husbehof, som efter utsyning hugges på egen tid): alla ha bete, de flesta ängsslåtter, ingen har rätt låna dragare. Torpen hålla egna sådana, då de i genomsnitt hafva 9—10 tlds åkerareal. Denna storlek är så afpassad, att torparna själfva kunna utgöra »skatten» och sköta sin jord; behöfva således icke och få ej heller hålla dräng. Vill torparen använda lediga dagar, mottages han *alltid* vid herrgården mot i orten gällande ersättning.

Rentabilitetsberäkning för ett af dessa torp:

Ex. Björkstugan: areal: åker	9 tld		
skogs- och hagmark	27·3 »	36·3 tld	
Värdering: 9 tld åker à kr. 225		kr. 2,025	
öfriga marken		» 1,365	
skogen		2,730	6,120
husen för närvarande värda		kr. 3,000	
		Summa kr.	9,120

En eventuell köpare skulle härför ha att erlägga:

Räntor (lågt räknadt, ränta å skogen ej beräknad)	kr. 300	
skatter och underhåll	» 100	400

Nuvarande torparen utgör årligen i arrende
156 dagsverken beräkn. till 2 kr. . . . . kr. 312
spinnarlön och lingon . . . . . » 3 315

Häremot erhåller torparen bostad, vedbrand, läkarvård m. m.
hvartill komma skatter, underhåll af byggnader, gärdsel
m. m. . . . . kr. 235
Jordägarens inkomst af torpet . . . . . » 80

Enligt upplysningar från tre andra Sörmlandsgods utgör där torparrendet i genomsnitt 16·50—20 kr. per tld.

N:r 3 (*Kronobergs län. Torpkommissionens bet. sid. 191*).

Godsets hela areal utgör 620 hektar, däraf 250 hektar åker, resten skogs- och betesmark. Af dessa 250 hektar brukades intill 14 mars 1910 ungefär 200 hektar åker till gården och ungefär 50 hektar åker voro uppdelade till 23 stycken torpare. Skillnaden i åkerarealens storlek å de olika torpen var ej mycken, och således hade hvarje torpare föga mer än 2 hektar åker till sitt torp. Alla dessa torp äro belägna å utmarkerna och intet enda sådant torp är nedlagdt. Med den fria arbetskraften från dessa torp inbrukade ägaren de 200 hektar åker, som hörde till gården, och hade af lagstadda tjänare blott rättare, stalldräng och ladugårdskarlar.

Här några anteckningar om prestationerna från dessa dagsverkstorp samt de förmåner dessa erhöllo:

N:r 1. Nybygget: innehafvare Frans Johansson, 56 år (har innehaft torpet under 10 år).

Torpets åkerareal . . . . . 2·18 hektar
» äng » . . . . . 1·20 »

Mulbete å egendomens skog till så många nötkreatur torpet kan vinterföda.

Bränsle till husbehof.

Bostadshus, 8·3 m. långt, 5 m. bredt, 2·5 m. höga sidoväggar, inredt till 1 rum, kök och förstuga.

Ladugård, 15 m. lång, 5·3 m. bred, 2·5 m. hög, inredd till kostall, foderlada, loge, sädeslada, vagn- och vedbod. Husens underhåll åligger jordägaren.

För detta torp med dess förmåner har innehafvaren utgjort till gården 2 mansdagsverken i veckan lika fördelade under sommar- och vinterhalfåret på egen kost och dessutom 40 hjälpdagsverken (kvinnliga), äfven dessa på egen kost.

N:r 2. Jeppahem: innehafvare Sven Magnusson, 62 år (innehaft torpet i nära 30 år).

Åkerareal . . . . . 2·85 hektar.
Äng » . . . . . 0·25 »

Mulbete å skogen i likhet med föregående.

Bränsle till husbehof.

Bostadshus, 8·3 m. långt, 5 m. bredt, 3·3 m. högt, inredt till 1 rum, kök och förstuga.

Ladugård, 17·6 m. lång, 5·8 m. bred, 2·9 m. hög, inredd liksom föregående. Husens underhåll åligger jordägaren.

För detta torp har innehafvaren ända intill de senaste 10 åren gifvit 3 mansdagsverken i veckan men utgör nu endast 2 och dessa fördelade lika på sommar- och vinterhalfåret och dessutom 40 kvinnsdagsverken, alltsammans på egen kost.

N:r 3. Husartorpet: innehafvare Salomon Karlsson, 45 år.

Åkerareal 2·77 hektar.

Äng en obetydlighet.

Mulbete i likhet med föregående.

Bränsle till husbehof.

Bostadshus, 8·3 m. långt, 5·4 m. bredt, 3 m. högt.

Ladugård, 10·5 m. lång, 5·5 m. bred, 3 m. hög.

Boningshus och ladugård inredda i likhet med föregående. Husens underhåll åligger jordägaren.

Samma dagsverksskyldighet som i föregående torp anförts.

Det förtjänar här tilläggas att jordägaren vid förefallande sjukdomsfall inom torpfamiljerna bekostade läkarevård, då så påfordrades, likaså att, om sjukdom drabbade familjeförsörjaren, det aldrig ifrågakom, att de därigenom resterande antal dagsverken uttogos: dels fingo torparna ofta anlita gårdens dragare, då t. ex. styf gräsvall skulle plöjas, dels tilldelades dem ett stycke slåtter hvardera å väg- och dikeskanter vid hufvudgården att bärga för egen räkning, och slutligen var det ofta godsägaren trädde emellan med en säck mjöl, då brödsäden tröt för torparefamiljen fram på sommaren.

Det nu anförda kan anses typiskt för egendomens samtliga 23 torp.

Värdet af dagsverkena för ett af de förenämnda torpen utgör efter ortens arbetspris:

104 mansdagsverken à 2 kr.	kr. 208
40 hjälpdagsverken à 1 kr.	» 40
Summa	kr. 248

Denna summa kapitaliserad efter 5 % skulle utgöra ett värde å torpet med öfriga förmåner af i rundt tal 5,000 kr., ett belopp, hvartill torplägenheten omöjligen vid en tänkt försäljning skulle kunna uppgå.

Det nu anförda torde vara nog för att tydliggöra, att verklig insikt om torpararbetets kostnad för arbetsgifvaren endast kan vinnas genom detaljerade lokalundersökningar, afseende att utvisa förhållandena på ett antal representativa landtgårdar, belägna i olika landsdelar samt tillhörande olika storleksklasser och brukningstyper. Men äfven om man på denna väg lyckats erhålla ett säkert underlag till bedömande af arbetspriset för torpardagsverkena, erfordras särskilda undersökningar för fastställande af torparens arbetsinkomst. Det ekonomiska utbytet af den jordareal och öfriga naturaförmåner, som äro förenade med torpupplåtelsen, beror ju nämligen till väsentlig del af torparens driftighet och skicklighet vid brukningen. Och om småbruksdriftens ekonomiska resultat torde knappast någon annan än torparen själf kunna upplysa.

Denna synpunkt bör fasthållas, enär den klargör skillnaden mellan en landtarbetares aflönings- och inkomstförhållanden. Drängens och pigans årsinkomst sammanfaller väl tämligen nära med deras årsaflöning i kontant och in natura. Redan statarfamiljen har dock oftast ej allenast mannens statlön att påräkna, utan kan jämväl draga inkomst af hustruns och barnens arbete. Och för alla landtarbetare med jord — daglönare, stattorpare, jordtorpare — gifver det egna jordbruket större eller mindre tillskott till den från arbetsgifvaren direkt uppburna aflöningen. Under det landtarbetarnas årsinkomster sålunda i vissa fall kunna vara större, än aflöningssiffrorna för resp. kategorier låta förmoda, torde de däremot, särskildt för de mera tillfälliga landtarbetarna, ibland understiga, hvad

man på grundval af kännedom om gängse dagsverkspris under olika årstider och antal arbetsdagar under ett år kunde beräkna. Jordbruket är ju ett utpräglad säsongyrke, där under vissa tider arbete öfverflödar, under det sådant å andra knappast står att erhålla.

Landtarbetarens inkomstförhållanden utgöra sålunda ett särskildt problem, hvilket ingalunda kan lösas enbart med tillhjälp af en om än aldrig så fullständig kännedom om jordbrukets arbetspris och aflöningsförhållanden, utan måste desamma belysas genom ingående undersökningar af landtarbetarnas lefnadsstandard. En sådan måste, på sätt U. von Feilitzen (sid. 10) anvisat, ytterst hvila på uppgifter, införskaffade från inkomsttagarna själfva antingen genom af sakkunniga personer verkställda utfrågningar eller — än bättre — genom af arbetarna själfva för någon längre tid förda hushållsböcker.

6. Vandringsarbetare.

Sedan sålunda uppmärksamhet ägnats åt aflöningsförhållandena för de särskilda orternas bofasta landtarbetare, må, i den mån föreliggande material det medgifver, beröras löneförhållandena för de landtarbetare, hvilka under landtbrukets bråda tid från annan ort vandra till särskildt södra Sveriges jordbruksbygder.

Dessa säsongarbetare voro, som ofvan (sid. 19) omnämnts, ursprungligen endast folk från svenska skogsbygder, och ännu utgöra, vid sidan af statare-, husmans- och industriarbetarekvinnor, flickor från Småland och Blekinge en hufvuddel af de skånska betfältens arbetare. Att döma af de visserligen tämligen sparsamma upplysningar, som föreligga rörande denna arbetarekategoris löneförhållanden, synas de tillvandrade arbetarna i allmänhet åtnjuta ortens vanliga daglön. »Höstfolk från Blekinge erhålla lika med gårdens eget folk (kvinnodagsverkspris 1·50 à 1·75 kr.) jämte fria resor, logi och eldbrand», heter det i uppgiften från en gård i Rönnebergs härad. Stundom synes dock från daglönen något afdrag ske för dessa och andra naturaförmåner.

Annorlunda gestalta sig löneförhållandena för de, jämväl öfvervägande kvinnliga säsongarbetare, hvilka, som ofvan (sid. 19) nämnts, under senare år börjat införskaffas från Galizien och Polen och i Sverige vanligen arbeta under tiden 1 april—1 dec. »Galiziska arbetare erhålla mindre kontant daglön i anseende till dyrbara resekostnader för dem, naturaförmåner m. m.», meddelas från en gård i Vemmenhögs härad i Skåne. Aflöningens höjd klargöres rätt väl i en uppgift från en egendom i Luggude härad. Enligt denna åtnjuta polska arbetare en daglön af kr. 1·60 för män och 1·15 för kvinnor, hvilken under skördetiden (5 veckor) höjes till resp. 2 och 1·50 kr. Härtill

komma naturaförmåner, nämligen 12½ kg. potatis per vecka, 1 liter skummad mjölk per dag, fri bostad med sängkläder och bränsle samt fria resor. Dessa sistnämnda kosta arbetsgifvaren 46 kr. per arbetare, hvarjämte han har att betala 12·50 kr. per månad extra till förmannen (förarbetaren) och samma daglön som till öfriga åt den kvinna, som lagar mat åt gårdens 20—25 galiziska arbeterskor.[1]) Denna lönelista upprepas så godt som ordagrant på åtskilliga uppgifter från andra trakter i Skåne. Förklaringsgrunden till ifrågavarande anmärkningsvärda öfverensstämmelse i arbetspris, torde, som en uppgift genom sin hänvisning till »arbetsgifvareföreningens» prospekt och kontrakt antyder, vara den, att Skånska landtmännens arbetsgifvareförening i stor utsträckning besörjer förmedlingen af detta slag af arbetskraft, hvarigenom den torde blifvit i stånd att reglerande inverka på arbetsvillkoren.[2])

Vågar man sluta af dessa, visserligen synnerligen knapphändiga upplysningar, skulle de utländska jordbruksarbetarnas arbetslön knappast nämnvärdt stegrats sedan den förut (sid. 20) omnämnda undersökningen af deras arbetsförhållanden år 1907. Enligt denna utgingo samma naturaförmåner, som ofvan angifvits, och värderades de till c:a 23 öre per person och dag.[3]) Den genomsnittliga kontanta dagaflöningen utgjorde för vuxna män kr. 1·57 och för vuxna kvinnor kr. 1·14, hvilka belopp under skördetid höjdes till resp. 1·80 och 1·43 kr.;[4]) dock förekommo år 1907 skördedagsverkspris upp till 2 kr. och däröfver för manliga arbetare.[5]) Rese- och värfningskostnaden beräknades då till 50 kr. per arbetare.[6])

För vandringsarbetarna synes dock, åtminstone på vissa gårdar, tidlönen spela en mindre roll än ackordslönen, hvilket belyses däraf, att i uppgiften från ett Skånegods daglönsarbete blott uppgifves förekomma under galiziskornas ledighet från ackordsarbete. För sistnämnda arbetsform redogöres i följande kapitel.

7. Ackordsaflöning och premiesystem.

I det föregående har uteslutande redogjorts för de olika landtarbetarekategoriernas tidaflöning. Tidlönen utgör väl utan tvifvel jordbrukets förhärskande löneform, men åtskilliga af de inkomna svaren bära vittne om, att man beträffande jordbruket gjort samma iakttagelse som inom industrien, nämligen att löneformer, som taga hänsyn ej allenast till arbetstidens längd, utan jämväl till mängden af resp. arbetare under ett visst tidsrum åstadkommet arbete, bidraga att uppamma arbetsintensitet och vakenhet hos personalen.

---

[1]) Arbetsstatistik A: 8, s. 29, 33.
[2]) Arbetsstatistik A: 8, s. 26.
[3]) Arbetsstatistik A: 8, s. 41.
[4]) Arbetsstatistik A: 8, s. 42.
[5]) Arbetsstatistik A: 8, s. 74 ff.
[6]) Arbetsstatistik A: 8, s. 49.

Tab. C. Ackordspris

Arbetets art.		Antal uppgifter om ackordssatser.	Östra Sverige. (108 uppg., däraf 59 med ackordspris, inneh. 145 ackordssatser.)			Småland och öarna. (25 uppg., däraf 16 med ackordspris, inneh. 39 ackordssatser.)		
			Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-
			pris (kr.).			pris (kr.).		
Sockerbetsskötsel.								
Sommarskötsel	per har	36	64·00	64·00	*64·00*	70·00	70·00	*70·00*
	per 100 m.	9	—	—	—	0·30	0·30	*0·30*
Upptagning	per har	59	96·00	80·00	*92·80*	96·00	64·00	*82·50*
Sommarskötsel och upptagning (helackord)	per har	66	160·00	160·00	*160·00*	160·00	160·00	*160·00*
Foderbetsskötsel.								
Sommarskötsel	per har	21	64·00	32·00	*46·00*	—	—	—
	per 100 m.	8	0·14	0·14	*0·14*	0·30	0·18	*0·22*
Upptagning	per har	37	52·00	32·00	*43·50*	40·00	32·00	*36·00*
	per 100 m.	2	0·17	0·17	*0·17*	—	—	—
Sommarskötsel och upptagning (helackord)	per har	24	110·00	90·00	*102·50*	170·00	170·00	*170·00*
Rofskötsel.								
Sommarskötsel	per har	13	50·00	30·00	*42·25*	—	—	—
	per 100 m.	28	0·28	0·11	*0·16*	0·25	0·10	*0·17*
Upptagning	per har	37	52·00	24·00	*40·25*	62·00	28·00	*43·60*
	per 100 m.	15	0·22	0·14	*0·17*	0·20	0·14	*0·17*
Sommarskötsel och upptagning (helackord)	per har	14	130·00	70·00	*92·50*	80·00	80·00	*80·00*
Potatisupptagning per hl.		9	0·17	0·17	*0·17*	0·31	0·18	*0·27*
Mjölkning per 100 l. producerad mjölk		88	0·60	0·40	*0·49*	0·50	0·45	*0·48*
Höhässjning	per har	2	10·00	10·00	*10·00*	—	—	—
	per hässja	6	[2]) 0·50	0·50	*0·50*	—	—	—
Sädesskörd.								
Skärning	per har	2	8·50	8·50	*8·50*	—	—	—
Upptagning (bindning)	per har	2	3·00	2·50	*2·75*	—	—	—
Hel skörd (skärning, bindning och skylning)	per har	8	[3])13·00	12·00	*12·50*	—	—	—
	per skyl	13	—	—	—	—	—	—

[1]) Utan kost. — [2]) Enligt två uppgifter från Västmanlands län 0·25 à 0·50 kr. per »golf» i hässjan.

för jordbruksarbeten.

Södra Sverige. (110 uppg., däraf 97 med ackordspris, inneh. 232 ackordssatser.)			Västra Sverige. (51 uppg., däraf 27 med ackordspris, inneh. 52 ackordssatser.)			Norra Sverige. (95 uppg., däraf 17 med ackordspris, inneh. 31 ackordssatser.)			Hela riket. (389 uppg., däraf 216 med ackordspris, inneh. 499 ackordssatser.)		
Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-
pris (kr.).			pris (kr.).			pris (kr.).			pris (kr.).		
80·00	56·00	*66·19*	—	—	—	—	—	—	**80·00**	**56·00**	*66·06*
0·31	*0·18*	*0·25*	*0·14*	*0·14*	*0·14*	—	—	—	**0·31**	**0·14**	*0·25*
110·00	64·00	*88·58*	—	—	—	—	—	—	**110·00**	**64·00**	*88·52*
200·00	140·00	*166·47*	160·00	160·00	*160·00*	—	—	—	**200·00**	**140·00**	*165·59*
70·00	50·00	*66·00*	46·00	32·00	*39·55*	—	—	—	**70·00**	**32·00**	*58·58*
0·24	0·23	*0·24*	0·19	0·17	*0·18*	—	—	—	**0·30**	**0·14**	*0·21*
56·00	32·00	*41·84*	36·00	30·00	*32·50*	—	—	—	**56·00**	**30·00**	*40·90*
—	—	—	0·20	0·20	*0·20*	—	—	—	**0·20**	**0·17**	*0·19*
130·00	90·00	*107·44*	90·00	90·00	*90·00*	—	—	—	**170·00**	**90·00**	*108·50*
—	—	—	46·00	30·00	*34·20*	—	—	—	**50·00**	**30·00**	*39·15*
0·23	0·23	*0·23*	0·30	0·14	*0·24*	0·25	0·22	*0·24*	**0·30**	**0·10**	*0·18*
40·00	24·00	*36·55*	40·00	24·00	*33·31*	40·00	40·00	*40·00*	**62·00**	**24·00**	*38·97*
—	—	—	0·14	0·12	*0·15*	0·14	0·14	*0·14*	**0·22**	**0·12**	*0·16*
120·00	76·00	*95·14*	90·00	90·00	*90·00*	—	—	—	**130·00**	**70·00**	*92·57*
0·10	0·09	*0·10*	0·19	0·19	*0·19*	—	—	—	**0·31**	**0·09**	*0·19*
0·60	0·40	*0·51*	0·50	0·35	*0·45*	0·85	0·40	*0·58*	**0·85**	**0·35**	*0·49*
—	—	—	—	—	—	[1])39·60	[1])39·60	[1])*39·60*	[1])**39·60**	**10·00**	—
—	—	—	0·35	0·35	*0·35*	—	—	—	**0·50**	**0·35**	*0·46*
—	—	—	12·00	12·00	*12·00*	—	—	—	**12·00**	**8·50**	*10·25*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3·00**	**2·50**	*2·75*
—	—	—	[4])15·00	[4])15·00	[4])*15·00*	[1])42·00	[5])12·00	—	[1])**42·00**	[5])**12·00**	—
—	—	—	—	—	—	[5])0·14	0·07	*0·10*	**0·14**	**0·07**	*0·10*

— [3]) Råg. — [4]) Råg och hafre. — [5]) Råg, hafre och korn.

Som en mellanform mellan tidlöns- och ackordsarbete må betecknas det inom landtbruket ofta använda betingsarbetet, enligt hvilket en viss arbetsmängd bestämmes som dagsverke, hvarefter arbetsstyrkan, därest den lyckats slutföra denna arbetsprestation före den ordinarie arbetstidens slut, antingen är ledig de återstående timmarna eller för dem erhåller extra betalning, ej sällan efter samma normer, som gälla beträffande ersättning för öfvertidsarbete, och för hvilka ofvan (sid. 25) redogjorts.

Under det betingsarbete kan användas jämväl för årsaflönade arbetare, synes egentligt ackordsarbete med betalning direkt efter den utförda arbetsprestationen i regel vara inskränkt till daglönare och andra mera tillfälliga arbetare, samt äfven för dessa tillämpas blott i fråga om vissa arbetsarter.

Det användes öfver hela landet vid å landtgårdar förekommande arbeten, hvilka inom industrien äga motsvarigheter, för hvilka stycklön gifves. Sådana äro t. ex. dikesgräfning, jordschaktning o. d. samt framför allt skogsarbeten, såsom timmerdrifning, vedhuggning m. m. Härvidlag användas individualackord för arbeten, där den enskilde arbetarens arbetsinsats noggrant kan uppmätas, men gruppackord, där uppskattning endast kan ske af arbetslagets prestationer. Denna sistnämnda löneform, hvilken särskildt inom byggnadsverksamheten nått en hög utveckling, förutsätter dock för ernående af full effektivitet, att man erhåller ett väl samarbetande lag af fullgoda arbetare, och detta torde inom jordbruket mången gång vara ganska svårt, särskildt i landsdelar, hvarifrån det uppgifves att alla arbetare af mera framstående duglighet söka sig till industrien.

I så godt som hela vårt land synes det vara vanligt, att »bortackordera» den mycket arbetskräfvande skötseln af rofvor, foderbetor o. d. åt gårdens statarhustrur, hvilka utföra rotfrukternas hackning (rensning och uppluckring), gallring och upptagning, delvis med hjälp af sina barn, mot betalning per sträckfamn, sträckmeter, »ruta» (vanligen = 1/32 har) eller tunnland. I den mån sockerbetsodlingen vunnit insteg i landet, har angifna ackordssystem anpassats efter dess kraf.

Sålunda kunna antingen rotfruktsfälten tunnlands- eller »rut»vis öfverlåtas åt personer, hvilka åtaga sig såväl sommarskötsel (d. v. s. hackning och gallring) som upptagning, eller också, när dylikt »helackord» icke kan öfverenskommas, hackning och gallring utföras mot betalning per sträckfamn eller -meter och upptagning mot ersättning per »ruta» eller har. Arbetsprisen för detta arbete framgå af tab. C å sid. 58—59. Enligt denna utgör för hela riket genomsnittliga »helackordet» per har för sockerbetor 165 kr., för foderbetor 109 kr. (upptagningspriset c:a hälften lägre än för sockerbetor) och för rofvor 93 kr. Dock växla arbetsprisen mycket allt efter som

jorden är styfvare eller lättare, afkastningen är större eller mindre per ytenhet, betorna få gräfvas upp för hand eller lossas med betlossningsmaskin, foderbetorna äro ovala eller cylindriska, betorna efter upptagningen skola rengöras och läggas i högar (stukor) eller ej o. s. v. Hvad förtjänsten på dylikt ackordsarbete beträffar, meddelas från ett Skånegods, att en arbeterska plägar åtaga sig 1—1¼ har hvitbetor på »helackord» à 160 kr. per har; med hjälp af sina barn kan hon utföra hackrensningen och gallringen på 25 dagsverken och upptagningen på ungefär lika många, hvarigenom förtjänsten per dagsverke skulle blifva 3—4 kr.

Påpekas bör, att tabellens ackordspris uteslutande gälla svenska arbetare, medan för utländska, med hänsyn till de dem tillkommande extra förmåner (sid. 57), ackordssatserna äro betydligt reducerade. Betalningen för sockerbetsskötsel beräknas här efter det tyska ytmåttet »Magdeburger Morgen» (ungefär ¼ har). Enligt de 18 ackordssatser för galiziska arbetare, som föreligga, betalas sockerbetornas sommarskötsel med c:a 48 kr. och upptagning med 60—64 kr., medan för båda arbetena priset är 104—117 kr., allt per har räknadt. För foderbetor äro motsvarande ackordssatser resp. 48, 24—32 och 80—84 kr. per har. Åtminstone för sockerbetor synas, om man vågar döma af de fåtaliga uppgifterna, ackordsprisen knappast hafva stegrats sedan 1907 års undersökning.[1])

Sparsammare än beträffande förenämnda rotfrukter användes ackordsarbetet inom potatisodlingen, i det blott upptagningen å vissa ställen är satt på ackord med betalning af i medeltal 19 öre per hl.

Ett af gammalt inom vissa trakter af mellersta, västra och norra Sverige användt fält för ackordsarbete är hö- och sädesbärgningen, hvarvid arbetet betalas antingen per hässja eller skyl, eller där svårigheter möta att fixera vissa minimimått för kärfvarna, per tunnland eller annan arealenhet. De inkomna uppgifterna gifva dock oförtydbart vid handen, att detta aflöningssystem numera är stadt på återgång, i samma mån slåtter- och skördemaskinerna undantränga lien och skäran. Det tillämpas sålunda mångenstädes blott beträffande afsides belägna åkerlappar och ängslotter samt å fält, där säden ligger, hvilka extraordinära förhållanden kunna bidraga att förklara den starka växlingen i arbetspris. Måhända gör man orätt att i ackordssystemets tillbakagång inom detta område se ett bevis på bristande smidighet i lönetekniken, som icke vetat anpassa sig efter nya arbetsmetoder. Otvifvelaktigt har här inverkat en af de viktigaste af de omständigheter, hvilka försvåra ackordsuppgörelser inom jordbruket, nämligen att ackordsbetalning endast lämpar sig

[1]) Arbetsstatistik A: 8, s. 45.

för arbeten, hvilkas utförande hufvudsakligen beror på arbetarens egen ansträngning, icke för sådana, som väsentligen kräfva dragarnas krafter. Hänsynen till husdjurens välbefinnande medför ock, att inom kreatursskötseln ackordsarbetet endast kan komma till användning vid mjölkning. Här har däremot ackordsaflöningen stor utbredning, och enhetspriset är i allmänhet ½ öre per liter eller kg. erhållen mjölk (jfr sid. 49).

Då ackordsarbete endast kan användas vid arbeten, hvilka efter utförandet kunna kontrolleras och eventuellt omgöras, och då därigenom bl. a. för landthushållningen så konstitutiva moment som sådd och kreatursvård måste undantagas från raden af styckaflönade arbeten, inses lätt, att ackordsaflöningens område inom jordbruket är ganska snäft afgränsadt.[1]) Större utvecklingsmöjligheter torde i stället finnas för de löneformer, som betecknas såsom premie- och vinstandelssystem, och hvilka afse att uppmuntra väsentligen tidaflönade arbetare till flit och omsorg i sitt arbete genom att utöfver deras vanliga löneförmåner tilldela dem ett lönetillskott i det fall arbetet är väl gjordt eller hushållningen gått med vinst. Vinstandelssystem brukar ju ofta framställas som ett universalmedel att försona motsatsen mellan kapital och arbete, men nästan lika ofta erfar man, att vinstens fördelning blott födt nya stridigheter. Orsaken härtill torde vara, att få företag kunna förvaltas på ett så lättgenomskådligt sätt, att företagets ekonomiska resultat ligger klar för en och hvar. I all synnerhet gäller detta i fråga om landtbruket, bland annat därför att vid en landtgård, i motsats till vid ett industriföretag, blott en del af produktionen förvandlas i penningar, under det en afsevärd del af densamma konsumeras af gårdens folk och kreatur.

Provision, beräknad på nettovinsten af en hushållningsgren, omtalas blott i en uppgift från en östgötagård, enligt hvilken ladugårdsförman erhåller viss procent af »nettot å kors konto», men möjligt är, att premiesystem af denna typ utvecklas, i samma mån landtbrukets bokföring går framåt under inverkan af den nya skattelagstiftningen och de nybildade bokföringsföreningarna.

Vanligare äro dock bruttoprovisioner, hvilka särskildt tillämpas för ladugårdspersonal. Sålunda erhåller ladugårdsförman ofta förhöjning af lönen, afmätt antingen i förhållande till gårdens hela mjölkproduktion, bedömd efter dess kvantitet eller fetthalt, eller till den kvantitet, hvarmed medelmjölkningen för hela ladugårdsbesättningen eller för enskild ko öfverstiger visst normalmått. Dylik mjölkprovision kan utgå ej allenast till förmannen, utan jämväl till samtliga de personer, hvilka inverka på resultatet, i proportion till deras

[1]) Jfr J. G. Gustafsson: Om betingsarbete vid jordbruk, 3 uppl., Stockholm 1899. »Handbok i jordbruksekonomi», s. 432 ff., jfr s. 467 ff.

resp. andel däri, men en dylik gradskala torde vara svår att uppgöra och synes endast tillämpas vid ett fåtal gårdar. Som exempel härpå kan anföras, att vid ett östgötagods erhåller ladugårdsförmannen 50 öre, andre man i ladugården 30 öre, tredje man 20 öre och mjölkerskorna äfvenledes 20 öre, allt per 1,000 liter mjölk.[1]) En annan ganska allmän premieform för djurskötare är att gifva en, oftast till fast belopp fixerad »drickspenning» för hvarje född kalf eller gris, som blir vid lif, hvilket system åtskilliga uppgiftslämnare förklara vara af stor betydelse för ungdjursvården. Af liknande grunder tilldelas ladugårdsskötare ibland någon del af för sålda slaktdjur influtna medel. Stundom drifves provisionssystemet så långt, att ladugårdsförmannens hufvudsakliga inkomster härflyta ur denna källa. Sålunda aflönas ladugårdsskötare å ett gods i Blekinge med en fast lön af allenast 50 kr. per år, men erhåller dessutom 2 % å realisationspriset af hela mjölkmängden samt 1 kr. för hvarje påläggskalf.

Bland andra jordbruksarbetare än ladugårdspersonal synes premiesystemet däremot ännu hafva erhållit ganska obetydlig utbredning och är här inskränkt till personer i yrkesmanna- eller befälsställning. Sålunda erhåller trädgårdsmästare stundom viss anpart af inkomsten af de trädgårdsalster, han kan sälja. Rättaren å en Sörmlandsgård erhåller 10 öre per 100 kg. skördad spannmål utöfver 700 kg. per tunnland och 5 öre per tunna rofvor öfver 200 på samma areal. På en skånsk landtgård betalas till fördräng och maskinist 2 öre för hvarje under året tröskad och invägd deciton säd, hvarjämte fördrängen erhåller 1 öres provision per deciton uppvägda sockerbetor.

I öfrigt hänvisas till följande sammanställning af i uppgifterna beskrifna mera intressanta premiesystem för rättare och fördrängar, kreatursskötare, stalldrängar, mjölkerskor, trädgårdsmästare m. fl.

Premiesystem för landtarbetare.

Rättare, fördrängar m. fl.

N:r 1. (Stockholms län.)

Rättare: 1 kr. för hvarje 1,000 kg. stråfoder och rotfrukter samt 5 öre för hvarje 100 kg. spannmål, som på gården produceras.

[1]) I detta sammanhang må omnämnas det sätt att betala mjölkningen, som beskrifves i »Landtmannen», årg. 1908, s. 377, af S. Flach. Vid hans gård betalas nämligen, i stället för den å orten vanliga månadslönen af 10 kr. för mjölkning två gånger per dag, 9 kr. per månad samt dessutom 50 öre för hvarje 50-tal kg. mjölk, hvarmed mjölkmängden öfverstiger en lågt satt minimisiffra (650 kg. per dag). Sålunda betalas när korna mjölka 700—750 kg. per dag 10 kr. per mån., 750—800 kg. 10·50 kr. o. s. v. Systemet har haft god inverkan såväl på kornas utmjölkning som på mjölkmängdens höjd och stabilitet under olika månader.

N:r 2. (Södermanlands län.)

Rättare: 1 % af bruttoskörden efter markegångspris.

N:r 3. (Södermanlands län.)

Rättare: 10 öre per 100 kg. tröskad säd, 1 öre per tunna rotfrukter samt 10 öre per lass hö.

N:r 4. (Södermanlands län.)

Rättare: 10 öre per 100 kg. skördad spannmål utöfver 700 kg. per tld samt 5 öre per tunna rofvor öfver 200 tunnor per tld.

N:r 5. (Blekinge län.)

Befallningsman: 5 öre per 100 kg. spannmål, 1 öre per kg. hö, 2 öre per hl. potatis, 50 öre per 100 hl. rotfrukter samt 1 öre per 100 kg. sockerbetor,

N:r 6. (Malmöhus län.)

Fördräng: 2 öre för hvarje under året tröskad och invägd deciton säd (samma belopp utgår till maskinisten) samt 1 öre per deciton uppvägda sockerbetor.

Ladugårdspersonal.

N:r 1. (Stockholms län.)

Ladugårdskarl: 25 öre per 1,000 l. mjölk, 1 kr. för hvarje kalf, som födes i normal tid och lefver öfver de 3 första dygnen, 1 kr. för hvarje ko, som betäckes och blir med kalf inom 4 mån. efter kalfningen, 2·50 kr. för hvarje kviga, som kalfvar vid 2¾—3 år i normal tid samt uppmjölkas och vänjes vid god ordning af ladugårdskarlen, 5 kr. för hvarje tjur, som är premieringsvärd vid 2 år, 1 kr. för hvarje ko, som lämnar öfver 3,000 kg. mjölk, 2 kr. för hvarje ko, som lämnar öfver 4,000 kg. mjölk. o. s. v.

N:r 2. (Uppsala län.)

Ladugårdsförman: 50 öre per 1,000 l. producerad mjölk.
Andre man i ladugården: 25 öre per 1,000 l. mjölk.

N:r 3. (Södermanlands län.)

Ladugårdsförman: 0·1 öre per producerad l. mjölk samt 25 öre för hvarje vid lif blifvande kalf.

N:r 4. (Södermanlands län.)

Koherde: 40 öre per 1,000 l. mjölk, 50 öre för kvigkalfvar och 25 öre för tjurkalfvar, som blifva vid lif.

N:r 5. (Östergötlands län.)

Ladugårdsförman: 0·75 % af försäljningssumman för afvelskvigor, 1 kr. för hvarje afvelstjur, som uppnår ett år, 50 öre för hvarje pålagd kviga, 50 öre för hvarje kanna mjölk, hvarmed mjölkmängden öfverstiger en medelmjölkning af 2,000 kg.

Andre man i ladugården: 1 öre per kg. eftermjölk, 1 kr. för hvarje kviga, som genomgår sitt första år med felfritt jufver, 50 öre för hvarje ko, hvars jufver ej under året försämrats.

Förman i tjurstallet: 0·75 % af försäljningssumman för afvelstjurar.

N:r 6. (Östergötlands län.)

Ladugårdskarl: 1 % af försäljningssumman för kalfvar och för smör.

N:r 7. (Jönköpings län.)

Ladugårdskarl: 0·25 öre per kg. mjölk, som produceras utöfver en medelafkastning af 2,000 kg. per ko; provisionen fastställdes för c:a 10 år sedan, då medelmjölkningen endast var c:a 2,500 kg., nu uppgår den till 3,600 kg. För hvarje pålagd kalf betalas 1 kr.

Ungdjurssköta're: 2 kr. för hvarje kviga, som ingår som ko.

N:r 8. (Kronobergs län.)

Ladugårdskarl: 0·1 öre per l. mjölk, som produceras. Provisionen uppgår till ungefär 4·75 kr. i månaden.

N:r 9. (Blekinge län.)

Ladugårdsskötare: 0·1 öre per kanna mjölk, 1 kr. för hvarje ko, som kalfvar före 1 febr., med afdrag för hvarje gallko med 1 kr., 1 kr. för första kalf, som mjölkar öfver 2,000 kg., 2 kr. om ko mjölkar 3,000 kg. samt 5 kr. för hvarje uppdragen säljbar tjur.

N:r 10. (Kristianstads län.)

Ladugårdsföreståndare: 5 öre per 100 l. mjölk (mjölkproduktionen uppgår till 650,000—700,000 kg. per år), 50 öre per påläggskalf, 1 kr. för hvarje djur, som håller sig reaktionsfritt, 1 kr. per kg., hvarmed medelmjölkningen per ko öfverstiger 3,500 kg., 25 öre per 100 kg. lefvande vikt sålda svin.

N:r 11. (Malmöhus län.)

Ladugårdsskötare: 50 öre för hvarje gris vid 6 veckors ålder (provisionen därå uppgår till c:a 100 kr.), 1 % af försäljningssumman af reaktionsfria afvelsdjur, 25 kr. per år för skötsel af hvarje stamtjur.

N:r 12. (Malmöhus län.)

Ladugårdskarl: 1 kr. för hvarje lefvande kalf, 5 öre per kg. smörfett, som korna lämna i medeltal öfver 100 kg. (äfven förekommer 1 kr. per 1,000 kg. mjölk.)

N:r 13. (Malmöhus län.)

Ladugårdsskötare som mjölkar: 1 kr. per djur och månad, 0·5 öre per kg. mjölk, 1 kr. för hvarje välskött 2 månaders tilläggskalf, 5 % af försäljningssumman för gödkalf, 25 öre per 6 veckors gris, 50 öre då tjuren tjänstgör.

N:r 14. (Malmöhus län.)

Ladugårdsförman: 25 öre per 1,000 kg. mjölk med 3 % fett, med höjning af 1 öre för hvarje $^1/_{10}$ %, hvarmed mjölkens fetthalt stiger, 1 kr. för hvarje kalf, som uppnår 1 mån. ålder, $^1/_2$ % af försäljningssumman å afvelsdjur, 75 öre för hvarje djur, som ej reagerar vid tvänne på hvarandra följande undersökningar.

N:r 15. (Hallands län.)

Ladugårdsföreståndare: 1 öre per 30 kg. mjölk, 1 kr. per påläggskalf, 50 öre för hvarje ko, som kalfvar mellan 1 aug.—1 jan.

N:r 16. (Skaraborgs län.)

Ladugårdsförman: 4 öre per 100 l. mjölk, 50 öre för hvarje kalf, som säljes eller uppfödes.

N:r 17. (Örebro län.)

Ladugårdsskötare: 0·1 öre per l. mjölk, 0·5 öre per l. utöfver 1,800 l. medelmjölkning per ko, 25 öre per lefvande född kalf.

N:r 18. (Västmanlands län.)

Ladugårdskarl: 3 öre per 100 l. mjölk, 50 öre per kalfning, 50 öre per välartad, afvänjd kalf.

N:r 19. (Västerbottens län.)

Ladugårdsskötare: 0·25 öre per l. mjölk utöfver 100,000 l. per år.

Förmän i häststallet, stalldrängar m. fl.

N:r 1. (Södermanlands län.)

Stalldräng: 5 kr. för hvarje föl efter ett års lif.

N:r 2. (Östergötlands län.)

Förman i häststallet: 1 % af försäljningssumman för afvelsdjur, 5 kr. för hvarje lefvande född föl samt 50 öre för hvarje i stallet betäckt sto.

N:r 3. (Blekinge län.)

Hästskötare: 2 % af försäljningssumman för hästar.

N:r 4. (Malmöhus län.)

Stalldräng: 5 kr. för hvarje föl.

N:r 5. (Örebro län.)

Kusk: 5 kr. för hvarje nyfödt föl.

Svinskötare.

N:r 1. (Östergötlands län.)

Svinfodrare: 25 öre för hvarje gris.

N:r 2. (Malmöhus län.)

Svinskötare: 10 öre för hvarje gris, som blir 3 mån. gammal.

N:r 3. (Malmöhus län.)

Svinskötare: 35 öre för hvarje gris utöfver medeltalet 7 per kull och som vid 6 veckors ålder är i godt skick.

N:r 4. (Jämtlands län.)

Svinskötare: 50 öre för hvarje säljbar å gården född gris.

Fårskötare.

(Malmöhus län.)

25 öre för hvarje lamm, som födes.

Hönsskötare.

(Jämtlands län).

10 öre för hvarje kyckling.

Mjölkerskor.

N:r 1. (Södermanlands län.)

1 kr. för ko, som mjölkar 3 kg. 3 mån. före kalfning, 2 kr. för ko, som mjölkar 4 kg. 3 mån. före kalfning, samt 4 kr. för ko, som mjölkar 5 kg. 3 mån. före kalfning.

N:r 2. (Jönköpings län.)

Mjölkningen sker efter ett system med korna indelade i grupper. Mjölkerskorna äro tre, de byta kogrupp hvar dag, så att de mjölka samma grupp hvar tredje dag. Den, som under månaden fått mest mjölk, erhåller 2 kr. i premie.

N:r 3. (Kronobergs län.)

0·1 öre per l. mjölk som produceras. Provisionen uppgår till ungefär 4·75 kr. per mån.

N:r 4. (Malmöhus län.)

Mjölkerska erhåller 450 kr. per år jämte viss provision. Denna beräknas efter 15 öre per 100 kg. mjölk med 1 % fett och växer sålunda med mjölkerskans koantal, medelmjölkmängden per ko och mjölkens fetthalt. För exempelvis en mjölkerska med 15 kor med en medelmjölkning per år och ko af 5,000 kg. med 3·2 % fett utgör beräkningstalet för provisionen 360 kr., och erhålles provisionens belopp genom denna summas minskning med 300 kr.; den utgör i detta fall sålunda 60 kr. Mjölkerska har alltid samma kor att mjölka året om.

N:r 5. (Malmöhus län.)

1 öre per 100 kg. mjölk med 3 % fett; provisionen ökas med 0·1 öre för hvarje 0·05 % fett.

N:r 6. (Skaraborgs län.)

För kviga, som i medeltal för 3 första profmjölkningarna mjölkar 11 kg., erhålles 1 kr., 12 kg. 2 kr., 13 kg. 3 kr. o. s. v.

Körkarlar.

N:r 1. (Malmöhus län.)

Vid betkörsel erhåller kusk 25 öre för hvarje lass utöfver 5, som han hinner köra till sockerbruket.

Trädgårdsmästare.

N:r 1. (Kalmar län.)

10 % af trädgårdens bokförda netto.

N:r 2. (Skaraborgs län.)

10 % af nettoinkomsten.

Résumé.

Les travaux officiels précédents, de même que les études dûes à l'initiative privée, ne donnant que des indications sommaires et incomplètes sur les conditions de travail et de salaire des ouvriers agricoles en Suède, on a dû établir le présent rapport à l'aide de documents statistiques originaux. On a pu recueillir ces documents au moyen d'un questionnaire, adressé par l'intermédiaire de l'Académie Royale d'Agriculture à un grand nombre d'agriculteurs dans les différentes parties du pays, et rempli par 389 d'entre eux pendant l'automne 1910. Assurément ces documents ne sont pas en nombre suffisant pour permettre de tirer des conclusions générales en ce qui concerne la durée du travail et le taux des salaires dans l'agriculture suédoise, mais ils contiennent pourtant un grand nombre d'indications précieuses sur les ouvriers agricoles en Suède durant l'année 1910.

Si l'on osait généraliser les résultats de cette enquête, qui a servi comme enquête d'essai pour les travaux de statistique plus étendus que l'Office du travail a entrepris en 1911 sur les ouvriers agricoles, la durée du travail dans l'agriculture suédoise serait en moyenne, durant l'été, d'un peu plus de 10 heures 1/2 par jour, déduction faite des temps de repos; tandis qu'elle serait considérablement réduite durant la période la plus obscure de l'année. Partout, cependant, la durée du travail est plus longue pour les personnes chargées du soin des animaux, et, pour les ouvriers de l'agriculture proprement dite, elle n'est nullement la même dans les différentes parties du pays. Ainsi la durée du travail est relativement courte dans l'est et le sud de la Suède, et relativement longue dans l'ouest et le nord. Mais, dans ces deux dernières régions, il semble souvent qu'il n'y ait pas, du moins dans les petits domaines, de durée fixe pour le travail; elle varie, dans chaque cas, avec le genre des travaux et les exigences du moment. Dans ces mêmes contrées, on ignore également le travail supplémentaire rétribué, tandis que, dans d'autres, un bon ouvrier reçoit un supplément de salaire de 33 öre en moyenne par heure de travail supplémentaire.

En ce qui concerne la main d'œuvre la plus importante pour la petite culture, les domestiques agricoles célibataires, les gages payés à l'année s'ajoutent à la nourriture et au logement. Les gages annuels d'un valet s'élèvent en moyenne à 317 cour.; la valeur de la nourriture est estimée à 358 cour. (98 öre par jour), et le gain total de l'année est donc de 675 cour.; tandis que,

pour une domestique féminine, les chiffres moyens correspondants sont 187 cour., 292 cour. (82 öre par jour) et 479 cour.

Pour les ouvriers mariés, qui, sous le nom de garçons de ferme (»statare»), travaillent dans les grands domaines, dans les régions agricoles proprement dites, et qui, en plus de leurs gages annuels de 283 cour. en moyenne, sont payés en nature avec du lait, du blé, des pommes de terre etc. et ont à leur disposition un logement suffisant pour une famille, le produit annuel de leur travail s'élève en moyenne à 694 cour. Les garçons de ferme qui soignent les animaux ont pourtant des gages plus élevés; la moyenne de leur gain annuel peut s'élever à 795 cour.

A côté des garçons de ferme, il y a les journaliers à poste fixe qui sont payés, non pas ou presque pas en nature, mais principalement en argent et à la journée. Leur salaire s'élève en moyenne à 2 cour. 47 par jour durant l'été, et à 1 cour. 88 durant l'hiver; mais il est sensiblement inférieur, si le patron leur donne le vivre et le logement.

Outre ces journaliers qui ordinairement se sont engagés à travailler durant une année, ou au moins durant les mois d'été, chez un même patron, on trouve, dans l'agriculture suédoise, des ouvriers qui prennent du travail tantôt chez un agriculteur, tantôt chez un autre, suivant les besoins momentanés de chacun.

Le prix de la journée, en été, pour ces journaliers occasionnels, est, en moyenne, de 2 cour. 79 et, en hiver, de 2 cour. 03; ces prix s'entendent pour des ouvriers se nourrissant eux-mêmes.

Parmi les journaliers occasionnels, se trouvent aussi un grand nombre de femmes employées comme aides pour la rentrée des foins et du blé etc., avec un salaire moyen de 1 cour. 55 par jour durant l'été (ou environ 90 öre si elles sont nourries). Les femmes qui font la traite du lait sont payées ordinairement au mois avec un salaire moyen de 20 cour.

A côté des groupes d'ouvriers dont il vient d'être question, il existe aussi dans l'agriculture suédoise des tenanciers (»torpare»), qui ont droit de culture sur certaines terres de la ferme, à charge d'effectuer, en échange, une certaine partie du travail sur les terres principales; et l'on trouve encore des ouvriers nomades, des régions forestières de la Suède ainsi que de la Pologne et de la Galicie, lesquels, la saison venue, gagnent les régions agricoles du sud de la Suède, où la main d'œuvre est très demandée pour la culture importante dans cette région des pommes de terre et des betteraves.

Tous ces ouvriers de saison ne travaillent pourtant pas pour un salaire au temps; un très grand nombre sont payés à la tâche; et d'ailleurs, d'autres catégories d'ouvriers font également la culture des pommes de terre, la traite des vaches, la récolte des fourrages et les moissons etc. contre un salaire à la tâche sans qu'il soit tenu compte du temps employé.

Mais comme le système à la tâche ne peut s'appliquer qu'aux travaux agricoles, qui, après exécution, peuvent être contrôlés et éventuellement refaits, ainsi qu'à ceux dont l'exécution dépend principalement du travail personnel

des ouvriers sans exiger avant tout la traction animale, l'usage des salaires à la tâche dans l'agriculture est assez restreint. Par contre, sont susceptibles d'être employés dans une large mesure les modes de paiement que l'on désigne sous le nom de systèmes des primes ou de la participation, et qui ont pour but d'exciter le zèle et l'application des ouvriers payés au temps, en leur accordant, en plus de leur salaires ordinaires, un supplément, dans le cas où le travail a été bien exécuté, ou lorsque la gestion de la ferme a donné des bénéfices.

Ainsi, il n'est pas rare qu'un vacher reçoive une certaine prime calculée par rapport à la production totale de lait dans la ferme, soit d'après la quantité soit d'après la teneur en graisse, ou par rapport à la quantité de lait qui, dans la traite de tout le troupeau ou seulement de certaines vaches, dépasse la proportion normale. De la même manière, un maître-valet ou un intendant reçoivent un supplément de salaire dans la mesure où les récoltes, pour une certaine superficie, dépassent un minimum. Mais le système des primes n'est pas forcément limité aux employés supérieurs; il peut être appliqué également aux ouvriers ordinaires dans la mesure où ils contribuent à augmenter la production du lait ou le rendement de l'élevage.

Dans un appendice spécial, nous donnons une partie des documents statistiques sur les prix qui peuvent servir à évaluer les avantages donnés en nature aux ouvriers agricoles. On remarquera surtout les évaluations des logements gratuits, du combustible, des champs de pommes de terre etc., qui ont été fixées par des comités, composés par moitié de patrons et d'ouvriers, au moment de la suppression des salaires en nature et de l'adoption du système intégral des paiements en argent, pour la plupart des ouvriers dans les mines et dans les forges de Suède.

TABELLER.

Tab. 1. Landtarbetares arbetstid och löne-

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.		1. Arbetstid. Sommar, tim. (Rast frånräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Rast frånräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Stockholms län:** Frösåkers härad . .	uppgift 1	10½	—	300·00	273·75	**573·75**	200·00	*273·75*	**473·75**
2		» 2	10½	—	275·00	273·75	**548·75**	150·00	219·00	**369·00**
3	Bro o. Vätö skeppslag	» 1	—	—	300·00	456·25	**756·25**	250·00	365·00	**615·00**
4	Sollentuna härad . .	» 1	10	—	275·00	*456·25*	**731·25**	185·00	*365·00*	**550·00**
5		» 2	10½	—	—	—	—	—	—	—
6	Färentuna härad . .	» 1	10½	—	—	—	—	—	—	—
7		» 2	10	—	—	—	—	280·00	273·75	**553·75**
8		» 3	10½	—	—	—	—	—	—	—
9		» 4	10½	—	300·00	*365·00*	**665·00**	200·00	273·75	**473·75**
10	Danderyds skeppslag	» 1	10½	—	300·00	*456·25*	**756·25**	200·00	365·00	**565·00**
11	Värmdö skeppslag .	» 1	10	—	350·00	365·00	**715·00**	250·00	328·50	**578·50**
12		» 2	10½	—	300·00	456·25	**756·25**	240·00	*365·00*	**605·00**
13		» 3	10	—	300·00	456·25	**756·25**	—	—	—
14	Sotholms härad . .	» 1	10½	—	350·00	400·00	**750·00**	250·00	350·00	**600·00**
15		» 2	—	—	—	—	—	—	—	—
16		» 3	10½	—	—	—	—	—	—	—
17	Svartlösa härad . .	» 1	10	9	250·00	456·25	**706·25**	190·00	365·00	**555·00**
18	Öknebo härad . . .	» 1	10½	—	285·00	365·00	**650·00**	165·00	273·75	**438·75**
19		» 2	10	—	250·00	456·25	**706·25**	—	—	—
20	Medeltal för länet		**10¼**	—	**295·00**	**402·79**	**697·79**	**213·33**	**318·13**	**531·46**
21	**Uppsala län:** Håbo härad	uppgift 1	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	250·00	365·00	**615·00**
22		» 2	10½	8	—	—	—	—	—	—
23	Bro härad	» 1	10½	8	275·00	310·25	**585·25**	210·00	237·25	**447·25**
24		» 2	10	7½	—	—	—	—	—	—
25		» 3	10	—	—	—	—	—	—	—
26	Åsunda härad	» 1	10½	—	285·00	365·00	**650·00**	200·00	328·50	**528·50**
27		» 2	10	—	300·00	365·00	**665·00**	260·00	365·00	**625·00**
28	Hagunda härad	» 1	10½	—	285·00	365·00	**650·00**	225·00	273·75	**498·75**
29		» 2	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	365·00	**565·00**
30	Lagunda härad	» 1	10½	8	300·00	365·00	**665·00**	225·00	273·75	**498·75**
31	Norunda härad	» 1	9½	7	350·00	365·00	**715·00**	240·00	365·00	**605·00**
32	Vaksala härad	» 1	10	—	325·00	273·75	**598·75**	200·00	*273·75*	**473·75**
33	Olands härad	» 1	10½	—	300·00	300·00	**600·00**	200·00	275·00	**475·00**
34	Medeltal för länet		**10¼**	—	**302·00**	**343·90**	**645·90**	**221·00**	**312·20**	**533·20**
35	**Södermanlands län:** Jönåkers härad. .	uppgift 1	10½	7½	275·00	310·25	**585·25**	150·00	273·75	**423·75**
36		» 2	10½	7½	275·00	365·00	**640·00**	175·00	273·75	**448·75**
37		» 3	10½	—	300·00	450·00	**750·00**	225·00	350·00	**575·00**
38		» 4	10½	—	285·00	456·25	**741·25**	235·00	365·00	**600·00**
39		» 5	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	328·50	**528·50**
40		» 6	10½	8	—	—	—	175·00	292·00	**467·00**
41		» 7	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	175·00	273·75	**448·75**

[1]) Dessutom naturaförmåner. [2]) Dalkullor erhålla 2 kr. jämte 2 l. mjölk dagligen. [3]) Utgör me- och 1 l. oskummad mjölk dagligen jämte fri bostad och ved.

förmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Kreatursskötare, kr. pr år.	Egentlig stat, värde kr.	Potatis el. -land, värde kr.	Bränsle, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Kreatursskötare, kr.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	
200·00	—	272·76	25·00	40·00	50·00	**587·76**	—	2·00	—	2·25	—	2·50	—	1·50	—	1
250·00	—	242·10	25·00	40·00	105·00	**662·10**	—	—	—	2·00	1·75	2·50	2·00	1·20	1·00	2
250·00	—	216·20	26·00	36·00	100·00	**628·20**	—	—	—	—	—	—	—	2·00	—	3
300·00	—	306·40	27·00	50·00	104·00	**787·40**	—	2·50	—	2·75	—	3·00	—	1·50	—	4
265·00	—	334·95	35·00	35·00	105·00	**774·95**	—	—	—	—	—	3·00	—	1·75	—	5
300·00	—	325·10	52·00	25·00	100·00	**802·10**	—	2·00	1·25	—	—	2·75	2·25	1·50	1·00	6
290·00	—	294·95	35·00	50·00	110·00	**779·95**	—	—	—	—	—	3·00	2·00	1·50	1·00	7
290·00	350·00	299·00	20·00	40·00	65·00	**714·00**	**774·00**	[1])*2·00*	—	—	—	—	—	1·50	1·00	8
300·00	—	280·05	52·00	40·00	95·00	**767·05**	—	—	—	—	—	2·50	2·00	1·50	1·25	9
300·00	—	305·00	33·00	50·00	100·00	**788·00**	—	2·25	—	2·75	—	2·75	—	1·75	1·50	10
320·00	—	283·90	64·00	30·00	105·00	**802·90**	—	—	—	3·00	—	3·50	—	[2])1·50	1·00	11
300·00	—	284·50	30·00	50·00	110·00	**774·50**	—	2·00	1·75	2·75	2·00	3·00	2·00	—	—	12
300·00	—	293·87	20·00	65·00	105·00	**783·87**	—	2·50	1·75	3·00	—	3·00	2·50	—	1·50	13
305·00	—	293·80	25·00	32·00	105·00	**760·80**	—	2·50	1·75	2·50	1·75	2·75	—	1·50	—	14
275·00	—	243·50	30·00	—	110·00	**658·50**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
285·00	450·00	236·00	20·00	30·00	80·00	**651·00**	**816·00**	2·75	2·00	—	—	—	—	—	—	16
300·00	400·00	266·25	30·00	70·00	100·00	**766·25**	**866·25**	2·50	2·00	3·00	2·50	3·25	2·00	1·50	1·25	17
275·00	—	258·90	15·00	40·00	75·00	**663·90**	—	—	—	—	—	3·25	2·00	1·25	1·00	18
265·00	—	254·50	25·00	30·00	105·00	**679·50**	—	—	—	—	—	2·50	1·75	1·60	—	19
282·63	—	**278·51**	**31·00**	**41·83**	**96·26**	[3])**730·23**	—	**2·33**	**1·75**	**2·67**	**2·00**	**2·88**	**2·06**	**1·54**	**1·15**	20
275·00	—	304·90	20·00	50·00	75·00	**724·90**	—	2·00	1·75	2·50	2·00	3·00	—	1·50	—	21
280·00	—	263·29	20·00	30·00	80·00	**673·29**	—	—	—	—	—	2·25	1·50	1·35	—	22
275·00	—	252·65	10·00	30·00	70·00	**637·65**	—	2·00	1·50	2·50	2·00	2·75	1·50	1·25	—	23
300·00	—	318·75	15·00	40·00	100·00	**773·75**	—	2·00	—	—	—	3·00	—	—	—	24
275·00	—	279·70	20·00	35·00	50·00	**659·70**	—	2·00	1·50	—	—	2·25	1·75	1·25	—	25
265·00	—	266·50	20·00	25·00	55·00	**631·50**	—	2·00	1·35	2·25	1·50	2·75	—	1·50	1·00	26
285·00	385·00	261·80	20·00	45·00	55·00	**666·80**	**766·80**	2·25	2·00	2·75	—	2·75	—	1·75	1·25	27
285·00	—	279·00	25·00	60·00	50·00	**699·00**	—	2·00	—	2·50	—	3·00	—	1·50	—	28
300·00	400·00	258·00	25·00	50·00	100·00	**733·00**	**833·00**	2·00	1·75	2·75	2·00	3·00	2·00	1·25	—	29
275·00	400·00	261·85	10·00	40·00	60·00	**646·85**	**771·85**	2·25	1·50	2·50	1·50	2·75	—	1·25	—	30
250·00	—	260·75	30·00	50·00	55·00	**645·75**	—	2·00	—	2·25	—	2·75	—	1·50	—	31
260·00	—	244·50	30·00	30·00	80·00	**644·50**	—	[1])1·75	—	2·25	—	3·25	2·00	[4])2·00	—	32
240·00	—	294·70	15·00	30·00	53·00	**632·70**	—	2·00	1·50	—	—	3·50	2·00	1·50	1·00	33
274·23	—	**272·80**	**20·00**	**39·62**	**67·92**	[3])**674·57**	—	**2·05**	**1·61**	**2·47**	**1·80**	**2·85**	**1·79**	**1·47**	**1·08**	34
200·00	—	256·20	35·00	50·00	100·00	**641·20**	—	—	—	2·50	1·50	—	—	1·00	0·80	35
250·00	—	279·30	20·25	40·00	80·00	**669·55**	—	2·00	1·50	2·25	1·50	*2·75*	*1·85*	1·00	—	36
260·00	—	259·77	25·00	46·00	110·00	**700·77**	—	[1])2·00	[1])1·50	—	—	3·00	—	1·50	1·25	37
260·00	—	229·25	60·00	40·00	100·00	**689·25**	—	[1])1·55	—	—	—	2·50	1·75	1·25	—	38
225·00	—	280·45	25·00	50·00	110·00	**690·45**	—	—	—	—	—	2·85	—	1·25	—	39
250·00	—	239·70	10·00	40·00	100·00	**639·70**	—	—	—	—	—	2·50	—	1·25	—	40
250·00	—	263·00	20·00	50·00	100·00	**683·00**	—	[1])2·50	[1])1·50	—	—	3·00	2·00	*1·50*	0·75	41

deltal af ofvanförstående summor, icke summa af bredvidstående medeltal. [4]) Kullor erhålla 1·50 kr.

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.		1. Arbetstid. Sommar, tim. (Rast frånräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Rast frånräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Södermanlands län:** Rönö härad . .	uppgift 1	10½	8	225·00	456·25	**681·25**	150·00	365·00	**515·00**
2		» 2	10½	7½	275·00	365·00	**640·00**	190·00	292·00	**482·00**
3		» 3	10	7½	285·00	456·25	**741·25**	200·00	365·00	**565·00**
4		» 4	10½	7	275·00	456·25	**731·25**	165·00	365·00	**530·00**
5		» 5	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	365·00	**565·00**
6	Hölebo härad. .	» 1	10½	—	300·00	*456·25*	**756·25**	200·00	*365·00*	**565·00**
7	Oppunda härad.	» 1	10	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	*273·75*	**473·75**
8		» 2	10½	10	275·00	346·75	**621·75**	175·00	292·00	**467·00**
9		» 3	10½	—	250·00	365·00	**615·00**	—	—	—
10		» 4	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	165·00	292·00	**457·00**
11		» 5	10½	—	250·00	365·00	**615·00**	200·00	273·75	**473·75**
12		» 6	10½	—	275·00	456·25	**731·25**	180·00	365·00	**545·00**
13		» 7	10½	—	290·00	365·00	**655·00**	165·00	273·75	**438·75**
14		» 8	10	—	285·00	365·00	**650·00**	150·00	292·00	**442·00**
15	Villåttinge härad	» 1	10½	—	275·00	456·25	**731·25**	175·00	365·00	**540·00**
16		» 2	10½	—	250·00	401·50	**651·50**	150·00	365·00	**515·00**
17		» 3	10½	—	250·00	275·00	**525·00**	150·00	200·00	**350·00**
18	Väster-Rekarne h:d	» 1	10½	—	250·00	456·25	**706·25**	175·00	365·00	**540·00**
19		» 2	10	—	325·00	240·00	**565·00**	170·00	240·00	**410·00**
20	Öster-Rekarne h:d	» 1	10½	7	250·00	273·75	**523·75**	200·00	219·00	**419·00**
21		» 2	10½	—	260·00	273·75	**533·75**	200·00	219·00	**419·00**
22		» 3	10	—	250·00	365·00	**615·00**	200·00	365·00	**565·00**
23		» 4	10½	—	225·00	365·00	**590·00**	150·00	273·75	**423·75**
24		» 5	10½	—	250·00	365·00	**615·00**	175·00	365·00	**540·00**
25	Daga härad . .	» 1	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	365·00	**565·00**
26		» 2	10	—	300·00	350·00	**650·00**	—	—	—
27		» 3	10	—	300·00	365·00	**665·00**	—	—	—
28	Selebo härad . .	» 1	10½	—	—	—	—	—	—	—
29		» 2	10½	—	—	—	—	—	—	—
30		» 3	10	—	275·00	365·00	**640·00**	180·00	328·50	**508·50**
31	Medeltal för länet		**10½**	—	**274·41**	**375·77**	**650·18**	**181·25**	**312·70**	**493·95**
32	**Östergötlands län:** Åkerbo härad . .	uppgift 1	11	7	300·00	401·50	**701·50**	240·00	237·25	**477·25**
33	Bankekinds härad	» 1	9½	—	300·00	324·00	**624·00**	190·00	288·00	**478·00**
34		» 2	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	200·00	*273·75*	**473·75**
35	Hanekinds härad .	» 1	10	8	—	—	—	—	—	—
36		» 2	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	200·00	273·75	**473·75**
37		» 3	10½	—	275·00	273·75	**548·75**	190·00	219·00	**409·00**
38		» 4	10½	8	275·00	300·00	**575·00**	210·00	263·50	**473·50**
39	Hammarkinds härad	» 1	11	—	300·00	310·25	**610·25**	175·00	273·75	**448·75**
40		» 2	10½	8	265·00	273·75	**538·75**	160·00	273·75	**433·75**
41		» 3	10	8	260·00	365·00	**625·00**	190·00	292·00	**482·00**
42		» 4	10	—	225·00	*365·00*	**590·00**	150·00	*273·75*	**423·75**
43		» 5	10½	—	225·00	365·00	**590·00**	185·00	273·75	**458·75**

[1]) Dessutom naturaförmåner. [2]) Gratifikation vid årets slut 20 kr. [3]) Utgör medeltal af ofvan-

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Krea-turs-skötare, kr. pr år.	Egentlig stat, värde kr.	Potatis el. -land, värde kr.	Bränsle, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Krea-turs-skötare, kr.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	
225·00	—	248·00	14·50	30·00	55·00	**572·50**	—	1·75	1·25	2·25	1·50	2·75	—	1·00	0·75	1
250·00	—	292·45	20·00	35·00	100·00	**697·45**	—	2·00	—	2·75	—	2·75	—	1·25	1·00	2
275·00	—	195·40	25·00	35·00	89·00	**619·40**	—	2·50	1·50	—	—	2·75	—	1·25	—	3
275·00	—	256·40	10·00	32·00	80·00	**653·40**	—	—	—	—	—	—	—	1·25	1·00	4
275·00	450·00	252·50	20·00	50·00	75·00	**672·50**	**847·50**	—	—	2·00	2·00	2·25	1·50	1·25	—	5
300·00	—	274·95	20·00	55·00	100·00	**749·95**	—	[1])2·50	—	3·00	—	3·50	—	1·50	1·00	6
250·00	—	254·95	25·00	40·00	105·00	**674·95**	—	—	—	—	—	2·50	1·75	1·25	1·00	7
240·00	—	281·80	30·00	40·00	50·00	**641·80**	—	—	—	[2])2·00	[2])1·50	—	—	1·50	0·75	8
250·00	320·00	273·45	30·00	40·00	80·00	**673·45**	**743·45**	[1])2·00	[1])1·50	—	—	—	—	1·25	—	9
250·00	—	233·90	40·00	50·00	75·00	**648·90**	—	—	—	—	—	[1])1·70	[1])1·00	1·25	1·00	10
250·00	400·00	239·20	10·00	50·00	115·00	**664·20**	**814·20**	2·50	—	—	—	2·25	—	1·25	—	11
250·00	—	270·75	15·00	45·00	100·00	**680·75**	—	2·00	—	2·25	—	3·00	—	1·25	—	12
200·00	300·00	281·26	32·00	45·00	100·00	**658·26**	**758·26**	—	—	—	—	2·50	1·75	1·25	—	13
285·00	340·00	277·20	25·00	50·00	100·00	**737·20**	**792·20**	—	—	2·25	1·75	2·75	2·25	1·50	—	14
250·00	—	277·36	25·00	45·00	55·00	**652·36**	—	2·25	1·25	2·50	1·50	3·00	—	1·50	—	15
200·00	—	265·33	31·00	30·00	60·00	**586·33**	—	—	—	—	—	*3·00*	2·50	—	—	16
250·00	—	234·35	—	30·00	100·00	**614·35**	—	—	—	—	—	—	—	1·25	—	17
250·00	—	272·42	19·80	30·00	70·00	**642·22**	—	—	—	2·00	1·50	—	—	1·25	—	18
500·00	—	136·00	20·00	25·00	55·00	**736·00**	—	—	—	2·50	1·75	2·75	2·00	1·25	—	19
275·00	—	269·40	12·00	25·00	54·00	**635·40**	—	1·75	1·25	—	—	2·50	1·50	1·25	—	20
250·00	—	280·15	15·00	30·00	60·00	**635·15**	—	2·00	1·50	2·50	2·00	3·00	2·00	1·25	—	21
225·00	—	304·95	18·00	50·00	75·00	**672·95**	—	2·00	—	2·25	—	3·00	—	1·50	1·25	22
225·00	—	303·82	25·00	40·00	100·00	**693·82**	—	—	—	—	—	2·25	—	—	—	23
250·00	—	271·00	10·00	50·00	55·00	**636·00**	—	—	—	—	—	2·25	1·75	1·25	—	24
275·00	—	245·50	15·00	40·00	50·00	**625·50**	—	—	—	—	—	2·50	2·00	1·25	—	25
250·00	—	257·05	20·00	64·00	100·00	**691·05**	—	2·00	—	2·50	—	2·50	—	1·50	1·00	26
250·00	—	300·75	25·00	50·00	100·00	**625·75**	—	2·00	—	—	—	2·50	—	1·50	1·00	27
250·00	400·00	277·40	18·45	48·00	55·00	**648·85**	**798·85**	—	—	2·00	1·50	*3·00*	*2·25*	1·25	1·00	28
270·00	—	283·00	15·00	50·00	65·00	**633·00**	—	—	—	—	—	2·25	—	1·00	0·80	29
275·00	—	258·00	20·00	48·00	100·00	**701·00**	—	—	—	—	—	3·00	1·75	1·25	—	30
257·16	—	**261·52**	**22·25**	**42·38**	**83·19**	[3])**666·50**	—	**2·06**	**1·38**	**2·34**	**1·64**	**2·70**	**1·91**	**1·29**	**0·96**	31
300·00	425·00	264·55	35·00	50·00	100·00	**749·55**	**874·55**	—	—	—	—	2·75	—	—	—	32
350·00	—	297·95	30·00	40·00	60·00	**777·95**	—	2·50	—	—	—	2·50	1·50	1·50	1·00	33
275·00	—	266·80	10·00	—	85·00	**636·80**	—	2·00	1·50	—	—	—	—	1·50	*1·00*	34
250·00	—	247·75	40·00	49·50	100·00	**687·25**	—	—	—	—	—	2·50	2·00	—	—	35
250·00	—	229·55	23·00	35·00	64·00	**601·55**	—	—	—	1·75	1·25	—	—	1·25	1·00	36
230·00	315·00	217·40	20·00	25·00	55·00	**547·40**	**632·40**	—	—	—	—	2·50	1·50	1·50	—	37
225·00	—	261·28	36·25	48·00	75·00	**645·53**	—	2·15	1·60	—	—	—	—	—	—	38
275·00	350·00	311·75	25·00	30·00	50·00	**691·75**	**766·75**	[1])2·25	[1])2·00	—	—	—	—	1·00	—	39
250·00	275·00	274·85	36·00	45·00	50·00	**655·85**	**680·85**	1·75	1·00	1·75	1·25	*2·75*	*2·25*	1·50	—	40
325·00	—	288·35	25·00	50·00	60·00	**748·35**	—	1·75	1·25	2·50	2·00	2·50	2·25	1·50	1·20	41
230·00	350·00	277·76	34·90	50·00	50·00	**642·66**	**762·66**	1·75	—	2·00	—	2·25	—	—	—	42
225·00	—	294·40	30·00	40·00	55·00	**644·40**	—	2·00	1·25	2·25	1·50	2·25	1·50	1·25	—	43

örstående summor, icke summa af bredvidstående medeltal.

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. Kursiva siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
			Arbetstid.		Drängar.			Pigor.		
			Sommar, tim. (Raster frånräknade.)	Vinter, tim. (Raster frånräknade.)	Årslön, kr.	Kost och logi pr år, värde kr.	Summa, kr.	Årslön, kr.	Kost och logi pr år, värde kr.	Summa, kr.
1	**Östergötlands län:** Skärkinds härad . uppgift	1	10½	8	275·00	350·00	**625·00**	200·00	300·00	**500·00**
2	Finspånga läns härad »	1	10½	8½	285·00	365·00	**650·00**	180·00	273·75	**453·75**
3	»	2	10	7	250·00	300·00	**550·00**	150·00	250·00	**400·00**
4	»	3	10½	—	250·00	365·50	**615·00**	200·00	273·75	**473·75**
5	Björkekinds härad »	1	10½	—	275·00	*365·00*	**640·00**	200·00	*273·75*	**473·75**
6	»	2	10	—	240·00	365·00	**605·00**	175·00	328·50	**503·50**
7	Östkinds härad . . »	1	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	175·00	273·75	**448·75**
8	»	2	10	—	275·00	365·00	**640·00**	175·00	310·25	**485·25**
9	Bråbo härad . . . »	1	10½	—	250·00	255·50	**505·50**	180·00	182·50	**362·50**
10	»	2	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	200·00	328·50	**528·50**
11	»	3	10	7¾	250·00	350·00	**600·00**	200·00	300·00	**500·00**
12	Lysings härad . . »	1	11	9	—	—	—	220·00	328·50	**548·50**
13	»	2	10½	—	285·00	273·75	**558·75**	185·00	219·00	**404·00**
14	Göstrings härad . »	1	10½	—	285·00	365·00	**650·00**	225·00	273·75	**498·75**
15	»	2	11	9	325·00	365·00	**690·00**	230·00	310·25	**540·25**
16	»	3	11¼	—	325·00	328·50	**653·50**	220·00	255·50	**475·50**
17	»	4	10½	9	300·00	365·00	**665·00**	200·00	292·00	**492·00**
18	Aska härad . . . »	1	11	—	300·00	365·00	**665·00**	210·00	310·25	**520·25**
19	Dals härad. . . . »	1	10½	8½	260·00	*365·00*	**625·00**	170·00	*292·00*	**462·00**
20	Bobergs härad . . »	1	10½	—	300·00	*365·00*	**665·00**	250·00	*273·75*	**523·75**
21	»	2	11½	—	300·00	292·00	**592·00**	200·00	219·00	**419·00**
22	Medeltal för länet		**10½**	—	**275·97**	**342·03**	**618·00**	**194·84**	**275·34**	**470·18**
23	**Jönköpings län:** Tveta härad . . . . uppgift	1	10½	8	310·00	*365·00*	**675·00**	235·00	310·25	**545·25**
24	»	2	10	—	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
25	»	3	10½	—	300·00	350·00	**650·00**	200·00	300·00	**500·00**
26	Vista härad . . . . »	1	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	225·00	292·00	**517·00**
27	Södra Vedbo härad . »	1	10½	7	300·00	*365·00*	**665·00**	225·00	273·75	**498·75**
28	Östra härad . . . . »	1	10	7	300·00	365·00	**665·00**	200·00	273·75	**473·75**
29	Östbo härad . . . . »	1	11¾	7¾	300·00	*365·00*	**665·00**	180·00	292·00	**472·00**
30	Medeltal för länet		**10½**	—	**301·43**	**362·86**	**664·29**	**202·14**	**287·93**	**490·07**
31	**Kronobergs län:** Uppvidinge härad . . uppgift	1	10	—	325·00	*365·00*	**690·00**	185·00	365·00	**550·00**
32	Konga härad . . . . »	1	11	8	250·00	365·00	**615·00**	175·00	273·75	**448·75**
33	Norrvidinge härad . »	1	11	—	300·00	*365·00*	**665·00**	180·00	365·00	**545·00**
34	»	2	10½	6	300·00	*365·00*	**665·00**	250·00	365·00	**615·00**
35	»	3	10½	—	300·00	273·75	**573·75**	200·00	237·25	**437·25**
36	»	4	10½	—	350·00	365·00	**715·00**	240·00	328·50	**568·50**
37	Allbo härad . . . . »	1	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	273·75	**473·75**
38	»	2	11	—	320·00	328·50	**648·50**	—	—	—
39	»	3	11	9	350·00	365·00	**715·00**	220·00	328·50	**548·50**
40	»	4	11½	—	325·00	383·25	**708·25**	200·00	328·50	**528·50**
41	Medeltal för länet		**10¾**	—	**312·00**	**354·05**	**666·05**	**205·56**	**318·36**	**523·92**

[1]) För kreatursskötare dessutom staten ökad med 1,095 l. skummad mjölk 32·85 kr.; sålunda summa af ofvanförstående summor, icke summa af bredvidstående medeltal. [5]) Hästskötare dessutom 0·25 kr. kg. hvete 14 kr., 100 kg. råg 12·50 kr. och 100 kg. hafre 10 kr.; sålunda summa stat och lön 762·90 kr.

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Körkarlar, kr. pr år.	Kreatursskötare, kr. pr år.	Egentlig stat, värde kr.	Potatis el. -land, värde kr.	Bränsle, värde kr.		Körkarlar, kr.	Kreatursskötare, kr.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	
290·00	—	281·45	30·00	48·00	100·00	**749·45**	—	—	—	—	—	2·50	1·50	—	—	1
285·00	—	259·50	24·00	50·00	65·00	**683·50**	—	—	—	—	—	2·50	2·00	1·25	1·00	2
—	—	—	—	—	—	—	—	2·00	1·40	2·50	1·75	2·50	1·75	1·25	—	3
250·00	—	227·05	15·00	—	100·00	**592·05**	—	1·75	1·25	2·00	1·50	2·25	1·75	1·25	0·75	4
260·00	—	252·15	14·50	60·00	75·00	**661·65**	—	2·50	—	3·00	—	3·00	—	1·50	—	5
250·00	350·00	228·20	35·00	36·00	50·00	**599·20**	**699·20**	—	—	2·50	1·50	*3·00*	*2·00*	1·25	1·00	6
275·00	—	234·00	5·00	30·00	55·00	**599·00**	—	1·75	—	2·00	—	3·00	—	1·00	—	7
240·00	325·00	272·50	40·00	30·00	85·00	**667·50**	[1]**752·50**	[2]1·80	1·50	3·00	2·50	3·00	—	1·50	1·25	8
250·00	[3]425·00	217·70	18·00	40·00	100·00	**625·70**	[3]**800·70**	2·50	—	2·50	—	2·50	—	1·25	1·00	9
250·00	—	305·50	24·00	50·00	80·00	**709·50**	—	2·00	1·50	2·25	1·75	2·50	1·75	1·75	1·25	10
300·00	—	293·50	28·00	50·00	100·00	**771·50**	—	2·50	1·50	—	—	2·50	—	1·50	—	11
285·00	375·00	235·80	25·00	42·00	80·00	**667·80**	**757·80**	—	—	2·25	—	2·25	—	1·50	—	12
250·00	300·00	248·00	31·00	50·00	70·00	**649·00**	**699·00**	—	—	[2]2·25	[2]1·75	—	—	1·50	—	13
300·00	—	262·50	27·00	60·00	100·00	**749·50**	—	—	—	2·50	—	3·00	2·00	2·00	—	14
300·00	375·00	247·40	30·00	60·00	100·00	**737·40**	**812·40**	2·00	—	2·50	—	3·00	—	1·50	—	15
275·00	350·00	242·80	28·00	54·00	60·00	**659·80**	**734·80**	—	—	2·75	1·75	3·00	2·00	1·50	—	16
260·00	360·00	232·00	15·00	48·00	75·00	**630·00**	**730·00**	—	—	—	—	2·50	1·50	1·50	1·25	17
250·00	350·00	300·90	34·00	35·00	55·00	**674·90**	**774·90**	2·25	1·75	—	—	2·75	1·50	1·25	1·00	18
270·00	—	260·70	39·00	60·00	80·00	**709·70**	—	1·80	—	2·00	—	2·50	1·25	1·50	1·00	19
265·00	—	251·47	35·00	32·00	65·00	**648·47**	—	—	—	2·20	1·60	2·20	1·60	1·50	—	20
300·00	—	252·60	25·00	50·00	85·00	**712·60**	—	2·25	—	2·50	—	3·00	—	1·70	—	21
268·44	—	**260·57**	**27·11**	**44·92**	**74·50**	[4]**675·54**	—	**2·07**	**1·41**	**2·34**	**1·67**	**2·62**	**1·76**	**1·43**	**1·05**	22
250·00	—	218·60	26·50	60·00	55·00	**610·10**	—	[5]2·50	[5]1·50	[5]2·50	[5]1·75	2·50	1·75	1·50	1·00	23
325·00	—	230·00	33·00	40·00	80·00	**708·00**	—	2·50	1·50	2·75	1·75	3·00	2·00	1·50	1·20	24
300·00	—	138·70	31·50	53·00	100·00	**623·20**	—	2·00	1·75	2·50	2·00	2·50	1·75	1·50	1·00	25
315·00	—	192·21	40·00	35·00	55·00	**637·21**	—	—	—	—	—	*3·00*	—	—	—	26
300·00	—	178·15	43·00	50·00	55·00	**626·15**	—	—	—	—	—	2·80	1·90	—	—	27
300·00	—	342·40	39·00	20·00	55·00	**756·40**	—	2·00	1·50	2·25	1·75	2·50	2·00	1·25	0·75	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	2·25	1·55	—	29
298·33	—	**216·68**	**35·50**	**43·00**	**66·67**	[4]**660·18**	—	**2·25**	**1·56**	**2·50**	**1·81**	**2·69**	**1·94**	**1·46**	**0·99**	30
375·00	—	232·60	29·00	60·00	100·00	**796·60**	—	2·50	2·00	—	—	2·50	2·00	1·50	1·00	31
250·00	300·00	276·40	45·00	50·00	55·00	**676·40**	[6]**726·40**	—	—	—	—	*2·75*	*2·25*	1·25	1·00	32
300·00	—	240·03	14·00	40·00	67·00	**661·03**	—	2·00	—	—	—	2·50	—	1·25	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2·50*	—	1·00	—	34
—	—	—	—	—	—	—	—	2·25	2·00	2·50	2·25	2·75	—	1·50	—	35
375·00	—	288·00	27·00	40·00	55·00	**785·00**	—	[2]1·70	—	—	—	*3·00*	2·40	1·25	1·10	36
325·00	—	220·55	27·00	—	80·00	**652·55**	—	—	—	—	—	2·63	—	—	—	37
320·00	—	282·75	18·00	50·00	60·00	**730·75**	—	2·75	2·00	—	—	2·50	1·80	—		38
345·00	—	227·05	28·00	50·00	80·00	**730·05**	—	2·50	—	3·00	—	3·50	—	1·65	1·35	39
335·00	—	214·00	32·50	60·00	50·00	**691·50**	—	—	—	—	—	2·50	1·50	1·25	0·75	40
328·13	—	**247·67**	**27·56**	**50·00**	**68·38**	[4]**721·74**	—	**2·40**	**2·00**	**2·75**	**2·25**	**2·71**	**1·99**	**1·33**	**1·04**	41

stat och lön 785·35 kr. [2]) Dessutom naturaförmåner. [3]) Afser ladugårdsförmän. [4]) Utgör medeltal per dag för ett par hästars skötsel och utfodring. [6]) För kreatursskötare dessutom staten ökad med 100

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.	1. Arbetstid. Sommar, tim. (Raster frånräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Raster frånräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Kalmar län:** Norra Tjusts härad . . . uppgift 1	10	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	292·00	**492·00**
2	» 2	10½	8	250·00	365·00	**615·00**	175·00	273·75	**448·75**
3	Tunaläns härad . . . . » 1	10	—	250·00	*365·00*	**615·00**	175·00	365·00	**540·00**
4	Handbörds härad . . . . » 1	11	—	240·00	365·00	**605·00**	150·00	273·75	**423·75**
5	Norra Möre härad . . . » 1	10½	—	285·00	250·00	**535·00**	175·00	250·00	**425·00**
6	» 2	10	—	300·00	365·00	**665·00**	150·00	365·00	**515·00**
7	» 3	10½	8¾	325·00	328·50	**653·50**	200·00	255·50	**455·50**
8	Gräsgårds härad . . . . » 1	10½	8	275·00	*365·00*	**640·00**	150·00	365·00	**515·00**
9	Medeltal för länet	**10½**	—	**278·13**	**346·06**	**624·19**	**171·88**	**305·00**	**476·88**
10	**Blekinge län:** Medelstads härad . . . uppgift 1	11	—	—	—	—	—	—	—
11	» 2	10½	—	285·00	365·00	**650·00**	175·00	273·75	**448·75**
12	» 3	11	—	250·00	365·00	**615·00**	—	—	—
13	» 4	10½	8½	250·00	*365·00*	**615·00**	190·00	365·00	**555·00**
14	Listers härad . . . . » 1	11	9	—	—	—	—	—	—
15	Medeltal för länet	**10¾**	—	**261·67**	**365·00**	**626·67**	**182·50**	**319·38**	**501·88**
16	**Kristianstads län:** Västra Göinge h:d uppgift 1	10	8½	300·00	*365·00*	**665·00**	265·00	365·00	**630·00**
17	» 2	10	—	375·00	273·75	**648·75**	200·00	244·55	**444·55**
18	» 3	*10½*	—	350·00	273·75	**623·75**	200·00	219·00	**419·00**
19	Östra Göinge h:d . » 1	10	9	—	—	—	—	—	—
20	» 2	10	9	300·00	*365·00*	**665·00**	190·00	365·00	**555·00**
21	Södra Åsbo härad. » 1	10	—	375·00	365·00	**740·00**	275·00	237·25	**512·25**
22	» 2	10½	—	350·00	365·00	**715·00**	225·00	292·00	**517·00**
23	Norra Åsbo härad » 1	10	10	300·00	419·75	**719·75**	200·00	*365·00*	**565·00**
24	» 2	10	8½	375·00	317·55	**692·55**	225·00	244·55	**469·55**
25	» 3	10	9	400·00	365·00	**765·00**	250·00	273·75	**523·75**
26	» 4	10	—	350·00	365·00	**715·00**	225·00	273·75	**498·75**
27	» 5	10½	9	375·00	*365·00*	**740·00**	275·00	365·00	**640·00**
28	» 6	10½	—	325·00	365·00	**690·00**	225·00	273·75	**498·75**
29	» 7	10	—	350·00	*365·00*	**715·00**	250·00	273·75	**523·75**
30	Bjäre härad . . . » 1	10	—	350·00	310·25	**660·25**	200·00	273·75	**473·75**
31	Ingelstads härad . » 1	10½	9½	400·00	365·00	**765·00**	250·00	328·50	**578·50**
32	» 2	10½	9½	350·00	365·00	**715·00**	225·00	273·75	**498·75**
33	» 3	10½	9	350·00	310·25	**660·25**	240·00	310·25	**550·25**
34	Villands härad . . » 1	10	9	350·00	365·00	**715·00**	200·00	365·00	**565·00**
35	» 2	10	8	350·00	365·00	**715·00**	250·00	292·00	**542·00**
36	» 3	10½	—	375·00	300·00	**675·00**	200·00	200·00	**400·00**
37	Gärds härad . . . » 1	10	—	—	—	—	—	—	—
38	Albo härad . . . » 1	10½	9½	275·00	*365·00*	**640·00**	185·00	365·00	**550·00**
39	Medeltal för länet	**10¼**	—	**348·81**	**348·35**	**697·16**	**226·43**	**295·27**	**521·70**

[1]) Dessutom naturaförmåner. [2]) Utgör medeltal af ofvanförstående summor, icke summa af bred

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Krea-turs-skö-tare, kr. pr år.	Egent-lig stat, värde kr.	Pota-tis el. -land, värde kr.	Bräns-le, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Krea-turs-skö-tare, kr.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	
240·00	300·00	258·55	26·95	48·00	80·00	**653·50**	**713·50**	2·00	1·50	2·25	1·75	3·00	—	1·50	1·00	1
300·00	—	208·27	25·00	50·00	52·50	**635·77**	—	—	—	—	—	2·50	1·75	1·00	0·75	2
240·00	—	230·30	30·50	20·00	63·25	**584·05**	—	—	—	—	—	2·25	1·75	1·25	1·00	3
250·00	—	217·20	42·00	45·00	50·00	**604·20**	—	[1]1·50	—	1·75	—	*3·00*	*2·50*	*1·75*	—	4
285·00	—	216·45	40·00	50·00	100·00	**691·45**	—	2·00	1·50	2·25	1·75	2·25	2·00	1·35	1·00	5
300·00	375·00	254·10	55·00	50·00	75·00	**734·10**	**809·10**	2·50	1·75	—	—	—	—	1·50	—	6
400·00	—	196·40	42·00	40·00	70·00	**748·40**	—	—	—	2·00	1·50	—	—	—	—	7
275·00	—	212·40	35·00	60·00	50·00	**632·40**	—	[1]2·00	[1]1·50	—	—	—	—	1·50	1·25	8
286·25	—	**224·21**	**37·06**	**45·38**	**67·59**	[2]**660·49**	—	**2·17**	**1·58**	**2·06**	**1·67**	**2·60**	**2·00**	**1·41**	**1·00**	9
250·00	—	219·84	30·00	68·00	100·00	**667·84**	—	2·00	1·75	—	—	—	—	1·25	—	10
285·00	—	229·45	35·00	60·00	95·00	**704·45**	—	—	—	—	—	2·00	—	1·00	—	11
250·00	—	210·25	32·00	30·00	100·00	**622·25**	—	—	—	2·00	1·75	2·50	—	1·00	—	12
250·00	—	208·55	60·00	50·00	96·00	**664·55**	—	2·00	—	2·50	—	3·00	—	—	1·00	13
260·00	—	225·82	18·00	54·00	94·00	**651·82**	—	1·75	1·50	2·00	1·75	2·25	—	1·00	—	14
259·00	—	**218·78**	**35·00**	**52·40**	**97·00**	[2]**662·18**	—	**1·92**	**1·63**	**2·17**	**1·75**	**2·44**	—	**1·06**	**1·00**	15
300·00	—	259·60	22·00	55·00	90·00	**726·60**	—	[1]2·30	—	—	—	2·50	—	1·50	—	16
300·00	—	265·65	35·00	51·00	60·00	**711·65**	—	—	—	2·50	2·00	2·50	2·00	1·50	1·15	17
300·00	—	202·00	25·00	75·00	73·00	**675·00**	—	—	—	—	—	2·50	—	1·60	—	18
300·00	—	289·08	23·00	50·00	80·00	**742·08**	—	2·00	1·80	2·50	2·25	2·50	2·25	—	—	19
300·00	—	222·10	34·00	50·00	100·00	**706·10**	—	[1]2·50	[1]2·00	2·90	2·32	2·50	2·00	1·60	1·20	20
325·00	—	122·50	16·00	54·00	110·00	**627·50**	—	2·75	—	—	—	2·75	—	2·25	1·75	21
350·00	—	224·00	24·00	50·00	86·00	**734·00**	—	—	—	2·50	—	3·00	—	1·75	1·50	22
300·00	—	250·35	25·00	45·00	92·00	**712·35**	—	—	—	2·50	—	2·50	—	1·50	—	23
325·00	—	287·60	8·00	50·00	90·00	**760·60**	—	—	—	—	—	2·87	2·37	2·17	1·67	24
—	[3]425·00	243·25	35·60	60·00	100·00	—	[3]**863·85**	—	—	2·75	—	3·00	—	2·00	1·75	25
325·00	—	264·20	30·00	50·00	105·00	**774·20**	—	—	—	—	—	2·50	—	1·75	—	26
375·00	—	268·00	34·00	54·00	78·00	**809·00**	—	[1]2·50	[1]2·00	2·50	2·50	—	—	1·75	1·25	27
325·00	—	268·20	25·00	30·00	65·00	**713·20**	—	2·25	—	2·50	—	2·50	—	1·75	1·50	28
350·00	—	250·00	40·00	40·00	90·00	**770·00**	—	—	—	2·50	—	*3·00*	—	—	—	29
300·00	—	249·07	23·00	52·00	85·00	**709·07**	—	2·35	—	—	—	2·50	2·00	1·75	1·50	30
375·00	—	259·50	32·50	—	110·00	**777·00**	—	—	—	2·50	—	2·75	—	1·75	1·50	31
250·00	300·00	291·55	48·00	65·60	80·00	**735·15**	**785·15**	—	—	2·50	1·75	2·50	1·75	1·50	1·25	32
250·00	—	276·95	40·00	47·20	92·00	**706·15**	—	2·50	1·75	2·50	1·75	2·50	1·75	1·50	1·00	33
275·00	325·00	255·10	37·50	66·00	80·00	**713·60**	**763·60**	—	—	2·50	2·00	2·50	2·00	1·50	1·50	34
300·00	—	266·55	32·00	42·00	80·00	**720·55**	—	2·50	2·00	2·70	2·16	2·70	2·16	1·50	1·20	35
330·00	—	296·00	31·00	66·00	60·00	**783·00**	—	—	—	2·50	—	2·63	—	1·50	—	36
300·00	—	318·10	32·00	50·00	80·00	**780·10**	—	—	—	2·50	—	—	—	1·50	—	37
275·00	—	250·10	43·00	50·00	75·00	**693·10**	—	—	—	2·25	1·75	—	—	—	—	38
310·45	—	**255·63**	**30·24**	**52·40**	**85·26**	[2]**733·98**	—	**2·39**	**1·85**	**2·54**	**2·05**	**2·64**	**2·03**	**1·68**	**1·41**	39

vidstående medeltal. [3]) Afser fördräng.

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.		1. Arbetstid. Sommar, tim. (Rasterfränräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Rasterfränräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Malmöhus län:** Bara härad	uppgift 1	10½	8½	300·00	300·00	**600·00**	200·00	250·00	**450·00**
2		» 2	10½	8½	—	—	—	—	—	—
3		» 3	11	10	300·00	365·00	**665·00**	225·00	273·75	**498·75**
4		» 4	10	9½	400·00	365·00	**765·00**	285·00	310·25	**595·25**
5		» 5	10½	9	320·00	365·00	**685·00**	225·00	365·00	**590·00**
6	Oxie härad	» 1	10	—	300·00	365·00	**665·00**	175·00	328·50	**503·50**
7		» 2	10	9	325·00	365·00	**690·00**	200·00	273·75	**473·75**
8		» 3	10	—	375·00	365·00	**740·00**	—	—	—
9		» 4	10	8½	375·00	365·00	**740·00**	275·00	273·75	**548·75**
10		» 5	10	9	350·00	273·75	**623·75**	275·00	273·75	**548·75**
11		» 6	9½	8½	300·00	400·00	**700·00**	175·00	250·00	**425·00**
12	Vemmenhögs härad .	» 1	10	9	425·00	310·25	**735·25**	225·00	255·50	**480·50**
13		» 2	10	9	300·00	400·00	**700·00**	175·00	250·00	**425·00**
14		» 3	10	8½	300·00	365·00	**665·00**	200·00	292·00	**492·00**
15		» 4	10	9	425·00	365·00	**790·00**	250·00	273·75	**523·75**
16		» 5	10	9	450·00	365·00	**815·00**	275·00	273·75	**548·75**
17		» 6	10	8	350·00	292·00	**642·00**	250·00	244·55	**494·55**
18		» 7	9½	8½	275·00	365·00	**640·00**	225·00	273·75	**498·75**
19		» 8	9½	9	375·00	365·00	**740·00**	225·00	273·75	**498·75**
20		» 9	10¼	8¼	—	—	—	—	—	—
21		» 10	10	—	425·00	365·00	**790·00**	225·00	273·75	**498·75**
22	Skytts härad	» 1	10½	9½	325·00	365·00	**690·00**	150·00	292·00	**442·00**
23		» 2	10	8	—	—	—	—	—	—
24		» 3	10½	9	350·00	328·50	**678·50**	200·00	237·25	**437·25**
25		» 4	10	—	375·00	312·00	**687·00**	225·00	260·00	**485·00**
26		» 5	10½	—	375·00	365·00	**740·00**	250·00	292·00	**542·00**
27	Torna härad	» 1	10½	9	350·00	365·00	**715·00**	200·00	273·75	**473·75**
28		» 2	10½	—	375·00	273·75	**648·75**	275·00	182·50	**457·50**
29		» 3	10½	10	350·00	400·00	**750·00**	250·00	350·00	**600·00**
30		» 4	10½	9	325·00	*365·00*	**690·00**	275·00	365·00	**640·00**
31		» 5	10½	8	350·00	*365·00*	**715·00**	200·00	365·00	**565·00**
32		» 6	10½	—	400·00	365·00	**765·00**	275·00	273·75	**548·75**
33		» 7	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	273·75	**473·75**
34	Rönnebergs härad . .	» 1	10	9	325·00	292·00	**617·00**	190·00	219·00	**409·00**
35		» 2	10	8½	325·00	365·00	**690·00**	225·00	273·75	**498·75**
36		» 3	10	8½	375·00	328·50	**703·50**	225·00	273·75	**498·75**
37		» 4	10	8½	375·00	365·00	**740·00**	225·00	273·75	**498·75**
38		» 5	10	8	300·00	*365·00*	**665·00**	225·00	*273·75*	**498·75**
39		» 6	10½	8½	325·00	*365·00*	**690·00**	225·00	365·00	**590·00**
40	Onsjö härad	» 1	10	8½	350·00	365·00	**715·00**	225·00	273·75	**498·75**
41		» 2	10	9	350·00	275·00	**625·00**	225·00	200·00	**425·00**
42		» 3	10	9½	300·00	365·00	**665·00**	200·00	292·00	**492·00**
43		» 4	10½	—	325·00	365·00	**690·00**	175·00	273·75	**448·75**
44		» 5	10½	8	—	—	—	—	—	—
45		» 6	10½	8½	350·00	292·00	**642·00**	250·00	182·50	**432·50**

[1]) Dessutom naturaförmåner.

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Krea-turs-skö-tare, kr. pr år.	Egent-lig stat, värde kr.	Pota-tis el. -land, värde kr.	Bräns-le, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Krea-turs-skö-tare, kr.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	
275·00	—	242·55	30·00	42·00	60·00	**649·55**	—	—	—	—	—	3·00	—	1·75	—	1
300·00	—	291·50	45·00	72·00	100·00	**808·50**	—	—	—	2·85	2·50	2·85	2·50	1·85	1·65	2
—	—	—	—	—	—	—	—	2·00	—	2·12	—	2·50	1·75	1·50	—	3
225·00	—	280·60	60·00	69·50	100·00	**735·10**	—	2·25	—	2·50	2·00	*3·00*	—	1·50	1·00	4
225·00	—	313·05	37·50	73·50	80·00	**729·05**	—	2·00	—	2·25	—	2·75	2·00	1·70	—	5
300·00	—	248·55	25·00	61·50	100·00	**735·05**	—	2·50	—	2·75	—	3·00	2·50	1·75	1·50	6
260·00	—	287·00	36·00	55·00	80·00	**718·00**	—	—	—	2·50	2·00	2·50	2·00	1·50	—	7
300·00	—	246·08	32·00	52·00	75·00	**705·08**	—	—	—	2·50	—	2·50	—	1·50	1·00	8
300·00	—	256·60	40·00	50·00	80·00	**726·60**	—	—	—	2·50	2·25	2·50	2·25	1·75	1·50	9
300·00	—	233·40	40·00	37·00	87·00	**697·40**	—	—	—	—	—	2·50	2·00	1·50	—	10
275·00	—	291·50	40·00	57·00	85·00	**748·50**	—	2·00	—	2·25	—	2·50	—	1·50	1·25	11
250·00	—	300·45	40·00	55·50	100·00	**745·95**	—	—	—	2·50	2·25	2·50	2·25	1·75	1·25	12
250·00	—	295·15	40·00	62·00	100·00	**747·15**	—	2·00	—	2·25	—	2·50	—	1·50	1·25	13
250·00	300·00	308·70	40·00	60·00	90·00	**748·70**	**798·70**	2·50	2·25	2·50	2·25	2·50	2·25	1·50	—	14
275·00	350·00	303·40	37·50	61·50	100·00	**777·40**	**852·40**	—	—	—	—	3·00	—	2·25	—	15
325·00	—	314·00	45·00	64·00	95·00	**843·00**	—	2·50	—	2·75	—	3·25	—	1·75	—	16
250·00	—	282·50	48·00	62·00	50·00	**692·50**	—	—	—	2·50	2·00	2·50	2·00	1·50	1·25	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	—	1·50	—	18
240·00	—	265·00	50·00	50·00	90·00	**695·00**	—	1·75	—	2·00	—	2·50	—	1·50	—	19
250·00	—	286·07	48·00	83·00	80·00	**747·07**	—	—	—	2·50	1·75	2·50	1·75	1·50	1·00	20
275·00	—	278·50	36·00	59·00	80·00	**728·50**	—	2·50	—	—	—	—	—	2·00	—	21
270·00	—	277·50	40·00	48·00	60·00	**695·50**	—	—	—	*2·25*	—	*2·25*	—	1·50	1·25	22
285·00	350·00	266·20	24·00	56·77	70·00	**701·97**	**766·97**	—	—	2·50	—	3·00	2·50	1·75	1·25	23
275·00	—	254·55	32·00	49·50	50·00	**661·05**	—	—	—	2·25	—	—	—	1·50	—	24
325·00	—	235·00	20·00	43·00	100·00	**723·00**	—	—	—	2·75	2·00	3·00	2·00	1·75	1·50	25
300·00	—	269·00	10·00	61·50	85·00	**725·50**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
360·00	—	242·55	30·00	51·50	100·00	**784·05**	—	—	—	2·50	2·00	2·50	2·00	1·50	1·25	27
300·00	—	271·00	15·00	50·00	100·00	**736·00**	—	2·25	—	2·75	—	*2·75*	—	1·50	—	28
300·00	—	267·95	31·98	43·50	60·00	**703·43**	—	1·75	—	2·00	—	2·25	—	1·50	—	29
300·00	—	289·50	45·00	50·00	100·00	**784·50**	—	—	—	—	—	2·75	2·00	1·75	1·50	30
325·00	—	242·40	20·00	51·00	100·00	**738·40**	—	2·00	—	2·50	—	2·75	—	1·50	—	31
325·00	—	280·55	30·00	50·00	65·00	**750·55**	—	2·75	2·25	2·75	2·25	2·75	2·25	1·70	1·50	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2·75*	—	—	—	33
320·00	—	281·10	30·00	67·50	80·00	**778·60**	—	—	—	2·75	2·00	2·75	2·00	2·00	1·50	34
300·00	—	274·80	34·00	55·00	80·00	**743·80**	—	—	—	[1]2·50	[1]2·25	2·50	2·25	1·60	—	35
350·00	—	254·55	27·00	66·00	65·00	**762·55**	—	*2·40*	—	2·50	2·00	2·50	2·25	1·75	1·50	36
300·00	—	262·55	24·00	66·50	75·00	**728·05**	—	—	—	2·50	2·13	2·50	2·13	1·75	1·50	37
300·00	—	254·55	25·80	37·50	85·00	**702·85**	—	2·25	2·00	2·50	2·00	2·50	—	1·75	1·50	38
275·00	—	243·60	30·00	45·75	100·00	**694·35**	—	2·25	—	2·50	—	2·75	—	1·50	—	39
325·00	—	254·55	21·36	34·05	100·00	**734·96**	—	—	—	—	—	2·50	—	1·50	1·00	40
325·00	—	193·50	15·00	30·00	80·00	**643·50**	—	*2·15*	—	*2·90*	—	3·25	—	—	—	41
300·00	—	259·20	25·00	51·50	88·00	**723·70**	—	2·75	2·25	3·00	2·50	3·00	—	1·50	—	42
275·00	—	269·45	30·00	51·00	80·00	**705·45**	—	—	—	—	—	2·50	1·75	—	—	43
285·00	—	275·55	32·00	44·00	80·00	**716·55**	—	2·00	1·50	2·50	1·75	—	—	1·50	1·25	44
300·00	—	244·40	12·00	48·00	75·00	**679·40**	—	2·50	2·00	2·50	2·00	2·50	2·00	1·60	—	45

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.		1. Arbetstid. Sommar, tim. (Raster frånräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Raster frånräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Malmöhus län:** Onsjö härad	uppgift 7	10	—	350·00	273·75	**623·75**	250·00	219·00	**469·00**
2	Harjagers härad . .	» 1	10½	8	350·00	365·00	**715·00**	250·00	273·75	**523·75**
3		» 2	10½	8½	350·00	365·00	**715·00**	240·00	255·50	**495·50**
4		» 3	10	9	350·00	365·00	**715·00**	200·00	273·75	**473·75**
5		» 4	10½	8	375·00	328·50	**703·50**	275·00	255·50	**530·50**
6		» 5	10	—	375·00	365·00	**740·00**	275·00	273·75	**548·75**
7		» 6	9½	—	360·00	365·00	**725·00**	235·00	273·75	**508·75**
8		» 7	10½	—	—	—	—	—	—	—
9		» 8	10½	—	375·00	365·00	**740·00**	250·00	292·00	**542·00**
10	Luggude härad . . .	» 1	9½	9	350·00	365·00	**715·00**	200·00	273·75	**473·75**
11		» 2	10	9½	350·00	365·00	**715·00**	125·00	273·75	**398·75**
12		» 3	10	8	400·00	365·00	**765·00**	250·00	273·75	**523·75**
13		» 4	10	9	300·00	365·00	**665·00**	175·00	292·00	**467·00**
14		» 5	10	9	375·00	365·00	**740·00**	225·00	310·25	**535·25**
15		» 6	10	9	—	—	—	190·00	275·00	**465·00**
16		» 7	10	9	—	—	—	—	—	—
17		» 8	10	—	375·00	273·75	**648·75**	250·00	219·00	**469·00**
18		» 9	10	9	350·00	365·00	**715·00**	—	—	—
19		» 10	10	—	350·00	365·00	**715·00**	250·00	273·75	**523·75**
20		» 11	10	9	325·00	365·00	**690·00**	200·00	328·50	**528·50**
21		» 12	10	9	300·00	*365·00*	**665·00**	225·00	*273·75*	**498·75**
22		» 13	10	—	375·00	365·00	**740·00**	260·00	273·75	**533·75**
23	Frosta härad . . .	» 1	10	10	300·00	365·00	**665·00**	175·00	273·75	**448·75**
24		» 2	10	9	300·00	365·00	**665·00**	200·00	292·00	**492·00**
25		» 3	10	—	325·00	273·75	**598·75**	200·00	273·75	**473·75**
26		» 4	11	—	350·00	350·00	**700·00**	250·00	250·00	**500·00**
27		» 5	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	125·00	273·75	**398·75**
28		» 6	10½	—	325·00	365·00	**690·00**	200·00	292·00	**492·00**
29	Färs härad	» 1	10½	9½	275·00	255·50	**530·50**	200·00	219·00	**419·00**
30		» 2	10½	9	—	—	—	185·00	292·00	**477·00**
31		» 3	10½	9	350·00	328·50	**678·50**	250·00	310·25	**560·25**
32		» 4	10½	9	350·00	365·00	**715·00**	225·00	273·75	**498·75**
33		» 5	10½	—	400·00	273·75	**673·75**	200·00	182·50	**382·50**
34	Herrestads härad . .	» 1	10½	—	350·00	365·00	**715·00**	225·00	365·00	**590·00**
35		» 2	10½	8½	375·00	255·50	**630·50**	175·00	219·00	**394·00**
36	Ljunits härad . . .	» 1	10½	9½	300·00	365·00	**665·00**	—	—	—
37		» 2	10½	9	350·00	328·50	**678·50**	225·00	273·75	**498·75**
38	Medeltal för länet		**10¼**	—	**346·01**	**346·88**	**692·89**	**221·03**	**274·66**	**495·69**
39	**Hallands län:** Höks härad	uppgift 1	10½	—	325·00	273·75	**598·75**	200·00	273·75	**473·75**
40	Tönnersjö härad . . .	» 1	11	9	—	—	—	200·00	182·50	**382·50**
41	Halmstads härad . . .	» 1	11	8	—	—	—	—	—	—
42	Årstads härad	» 1	11	8½	275·00	346·75	**621·75**	160·00	292·00	**452·00**
43	Faurås härad	» 1	11	10	325·00	365·00	**690·00**	190·00	273·75	**463·75**

[1]) Gift daglönare kan erhålla 2 rum och kök samt trädgårdsland, men får då betala 50 kr. i
[3]) Dessutom naturaförmåner.

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Krea-turs-skötare, kr. pr år.	Egent-lig stat, värde kr.	Pota-tis el. -land, värde kr.	Bräns-le, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Krea-turs-skötare, kr.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	
300·00	—	243·10	24·00	32·00	80·00	**679·10**	—	2·25	—	2·50	—	3·00	—	1·75	—	1
280·00	—	262·90	45·80	62·00	100·00	**750·70**	—	—	—	—	—	—	—	1·50	—	2
275·00	—	262·90	39·80	55·00	85·00	**717·70**	—	—	—	—	—	—	—	1·50	1·25	3
300·00	—	196·00	35·00	50·00	80·00	**661·00**	—	—	—	2·00	—	2·25	—	1·50	—	4
325·00	—	168·00	46·00	25·00	100·00	**663·00**	—	—	—	2·75	1·50	3·00	2·50	—	—	5
325·00	—	250·00	25·00	55·00	75·00	**730·00**	—	*2·50*	—	*2·75*	—	*3·00*	—	2·25	—	6
325·00	—	256·60	25·00	50·00	70·00	**726·60**	—	*2·50*	—	*2·75*	—	*3·00*	—	1·50	—	7
275·00	—	280·55	32·00	65·00	70·00	**722·55**	—	—	—	2·50	2·00	—	—	1·50	1·25	8
290·00	—	281·15	30·00	44·00	82·00	**727·15**	—	2·50	1·75	—	—	—	—	1·50	1·25	9
285·00	310·00	281·40	30·00	54·00	100·00	**750·40**	**775·40**	2·35	2·25	—	—	—	—	1·75	—	10
275·00	—	243·60	30·00	41·00	70·00	**659·60**	—	—	—	2·50	1·75	2·50	1·75	1·25	0·80	11
350·00	—	240·00	30·00	35·00	100·00	**755·00**	—	2·50	—	2·75	—	3·00	—	1·50	—	12
300·00	—	261·60	30·00	37·50	75·00	**704·10**	—	—	—	—	—	2·50	2·12	1·50	1·25	13
375·00	—	238·00	24·00	38·40	100·00	**775·40**	—	2·50	2·25	2·50	2·25	—	—	1·75	1·50	14
300·00	—	237·60	25·00	52·50	100·00	**715·10**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
325·00	450·00	254·55	25·70	18·00	100·00	**723·25**	**848·25**	2·50	2·25	2·50	2·25	2·50	2·25	1·75	1·50	16
375·00	—	253·50	18·50	47·50	100·00	**794·50**	—	*2·25*	—	*2·25*	—	2·50	2·00	1·50	1·00	17
325·00	—	280·10	25·00	36·00	75·00	**741·10**	—	—	—	2·50	2·00	2·50	2·00	1·50	1·25	18
300·00	—	250·90	20·00	50·00	85·00	**705·90**	—	2·50	—	2·75	—	3·00	2·50	1·50	—	19
300·00	—	253·00	30·00	65·00	100·00	**748·00**	—	2·50	2·25	—	—	—	—	1·75	1·25	20
300·00	350·00	295·80	45·00	44·00	100·00	**784·80**	**834·80**	—	—	2·50	2·25	2·50	2·25	1·50	1·35	21
300·00	—	266·55	25·00	37·50	100·00	**729·05**	—	[1]2·50	—	—	—	2·50	—	1·75	1·25	22
265·00	—	281·15	40·00	50·00	60·00	**696·15**	—	2·00	—	—	—	2·25	—	1·25	—	23
275·00	—	281·15	32·00	50·00	65·00	**703·15**	—	—	—	—	—	2·50	1·75	1·50	1·25	24
300·00	—	293·40	27·00	60·00	100·00	**780·40**	—	—	—	3·00	2·00	3·00	2·00	1·50	—	25
300·00	—	264·45	30·00	52·50	75·00	**721·95**	—	—	—	2·50	2·00	2·50	2·00	1·75	—	26
280·00	—	281·93	12·00	49·00	50·00	**672·93**	—	2·50	1·75	—	—	—	—	1·50	1·00	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
250·00	—	306·70	43·00	66·00	90·00	**756·30**	—	—	—	2·25	2·00	2·50	—	1·50	—	29
225·00	375·00	277·65	27·00	45·50	80·00	**655·15**	**805·15**	—	—	2·00	1·75	—	—	1·50	—	30
275·00	—	277·80	30·00	50·00	65·00	**697·80**	—	—	—	2·25	1·50	2·50	1·50	1·50	1·00	31
200·00	—	299·40	55·00	27·34	65·00	**646·74**	—	2·25	1·75	—	—	2·63	2·25	1·50	—	32
240·00	290·00	263·77	25·00	45·00	50·00	**623·77**	**673·77**	2·00	1·50	2·00	1·50	*2·75*	1·50	1·50	1·00	33
275·00	—	268·00	67·00	60·00	80·00	**750·00**	—	—	—	2·50	2·00	2·50	2·00	1·50	1·25	34
260·00	—	288·00	48·00	66·00	80·00	**742·00**	—	2·50	—	2·75	—	2·50	—	1·75	1·50	35
260·00	325·00	288·45	48·00	50·00	80·00	**726·45**	**791·45**	—	—	—	—	2·50	1·75	1·75	1·25	36
255·00	—	295·75	52·00	50·00	80·00	**732·75**	—	2·25	2·00	2·25	2·00	2·25	2·00	1·75	1·50	37
289·87	—	**266·85**	**32·96**	**51·20**	**83·04**	[2]**723·92**	—	**2·31**	**2·00**	**2·49**	**2·01**	**2·65**	**2·06**	**1·61**	**1·28**	38
250·00	—	253·50	—	40·00	75·00	**618·50**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
285·00	—	202·70	16·00	40·00	60·00	**603·70**	—	2·00	1·50	—	—	—	—	1·75	1·25	40
275·00	—	261·50	36·00	40·00	100·00	**712·50**	—	—	—	—	—	2·50	1·75	1·50	1·00	41
275·00	—	209·30	26·60	15·00	75·00	**600·90**	—	—	—	2·50	—	2·50	2·00	1·75	—	42
275·00	—	323·80	54·75	60·00	55·00	**768·55**	—	[3]2·00	[3]1·50	—	—	—	—	1·50	1·00	43

årlig hyra. [2]) Utgör medeltal af ofvanförstående summor, icke summa af bredvidstående medeltal.

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. *Kursiva* siffror angifva att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.	1. Arbetstid. Sommar, tim. (Rast frånräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Rast frånräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Hallands län:** Faurås härad . . . . uppgift 2	11	9½	275·00	365·00	**640·00**	175·00	273·75	**448·75**
2	Fjäre härad . . . . . » 1	9½	—	325·00	365·00	**690·00**	190·00	365·00	**555·00**
3	Medeltal för länet	**10¾**	—	**305·00**	**343·10**	**648·10**	**185·83**	**276·79**	**462·62**
4	**Älfsborgs län:** Marks härad . . . . uppgift 1	11	—	235·00	273·75	**508·75**	135·00	182·50	**317·50**
5	Kinds härad . . . . » 1	11	—	300·00	*365·00*	**665·00**	190·00	365·00	**555·00**
6	» 2	11½	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3	11¼	—	275·00	302·95	**577·95**	175·00	302·95	**477·95**
8	Väne härad . . . . . » 1	11	—	—	—	—	—	—	—
9	Bjärke härad . . . . » 1	10½	7	250·00	*365·00*	**615·00**	165·00	*365·00*	**530·00**
10	Ale härad . . . . . » 1	10½	—	250·00	365·00	**615·00**	165·00	273·75	**438·75**
11	Vätle härad . . . . . » 1	11	—	285·00	365·00	**650·00**	200·00	273·75	**473·75**
12	Nordals härad . . . . » 1	11½	—	275·00	365·00	**640·00**	150·00	328·50	**478·50**
13	Valbo härad . . . . » 1	11½	8	290·00	328·50	**618·50**	150·00	273·75	**423·75**
14	Medeltal för länet	**11**	—	**270·00**	**341·28**	**611·28**	**166·25**	**295·65**	**461·90**
15	**Skaraborgs län:** Viste härad . . . . uppgift 1	11	—	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
16	Kållands härad . . . » 1	11	10	300·00	300·00	**600·00**	150·00	250·00	**400·00**
17	Kinne härad . . . . » 1	11	—	250·00	365·00	**615·00**	150·00	273·75	**423·75**
18	» 2	11	—	275·00	365·00	**640·00**	140·00	292·00	**432·00**
19	Skånings härad . . » 1	10½	—	300·00	*365·00*	**665·00**	200·00	365·00	**565·00**
20	» 2	11	8½	300·00	365·00	**665·00**	215·00	365·00	**580·00**
21	» 3	11½	7½	325·00	365·00	**690·00**	190·00	328·50	**518·50**
22	Laske härad . . . . » 1	10½	—	300·00	365·00	**665·00**	200·00	292·00	**492·00**
23	Gudhems härad . . » 1	11	8	250·00	250·00	**500·00**	200·00	225·00	**425·00**
24	Kåkinds härad . . . » 1	11	—	240·00	*365·00*	**605·00**	100·00	365·00	**465·00**
25	Vartofta härad . . . » 1	10½	7	300·00	350·00	**650·00**	225·00	275·00	**500·00**
26	Vadsbo härad . . . » 1	11½	10	290·00	365·00	**655·00**	205·00	328·50	**533·50**
27	» 2	10	7½	250·00	365·00	**615·00**	145·00	365·00	**510·00**
28	Medeltal för länet	**11**	—	**283·08**	**350·00**	**633·08**	**174·62**	**307·58**	**482·20**
29	**Värmlands län:** Visnums härad . . . uppgift 1	10	—	350·00	365·00	**715·00**	175·00	273·75	**448·75**
30	Väse härad . . . . » 1	10	7	350·00	*365·00*	**715·00**	190·00	365·00	**555·00**
31	Fryksdals härad . . » 1	11	—	400·00	*365·00*	**765·00**	190·00	310·25	**500·25**
32	Färnebo härad . . . » 1	9½	8	—	—	—	220·00	365·00	**585·00**
33	» 2	10	—	—	—	—	—	—	—
34	Kils härad . . . . . » 1	11	10	—	—	—	—	—	—
35	Näs härad . . . . . » 1	10	7	275·00	350·00	**625·00**	150·00	250·00	**400·00**
36	» 2	11	—	325·00	219·00	**544·00**	175·00	182·50	**357·50**
37	Gillbergs härad . . » 1	11	—	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
38	» 2	10½	7	350·00	365·00	**715·00**	225·00	273·75	**498·75**
39	Medeltal för länet	**10½**	—	**335·71**	**342·00**	**677·71**	**184·38**	**286·75**	**471·13**

[1]) Utgör medeltal af ofvanförstående summor, icke summa af bredvidstående medeltal. [2]) Dess-

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Krea-turs-skö-tare, kr. pr år.	Egent-lig stat, värde kr.	Pota-tis el. -land, värde kr.	Bräns-le, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Krea-turs-skö-tare, kr.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	
275·00	—	226·95	25·00	75·00	101·00	702·95	—	—	—	—	—	2·00	1·50	—	—	1
275·00	—	250·90	30·70	—	65·00	621·60	—	2·00	—	2·50	—	2·50	1·75	1·50	1·25	2
272·86	—	**246·95**	**31·51**	**45·00**	**75·86**	[1])**672·18**	—	**2·00**	**1·50**	**2·50**	—	**2·38**	**1·75**	**1·60**	**1·13**	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·25	1·75	1·50	1·00	4
375·00	—	244·25	50·00	36·00	100·00	805·25	—	—	—	—	—	2·50	1·50	1·50	1·00	5
200·00	—	153·00	30·00	42·00	60·00	485·00	—	—	—	1·75	1·50	—	—	0·75	—	6
155·00	300·00	213·48	36·40	88·00	100·00	592·88	737·88	—	—	—	—	2·00	1·00	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	1·70	—	1·85	—	3·00	—	1·25	1·00	8
260·00	—	232·80	27·00	75·00	60·00	654·80	—	1·75	1·25	2·00	1·50	2·50	2·00	2·00	1·50	9
400·00	530·00	260·10	10·00	60·00	50·00	780·10	910·10	—	—	1·65	1·65	2·50	1·50	1·50	—	10
540·00	—	73·00	40·00	40·00	70·00	763·00	—	1·75	1·50	2·00	1·75	2·50	2·00	1·50	1·00	11
275·00	—	225·90	20·00	25·00	100·00	645·90	—	—	—	1·75	1·25	—	—	1·50	1·00	12
265·00	—	219·26	15·00	25·00	50·00	574·26	—	1·75	—	2·00	1·75	2·00	—	1·50	1·00	13
308·75	—	**202·72**	**28·55**	**48·88**	**73·75**	[1])**662·65**	—	**1·74**	**1·38**	**1·86**	**1·57**	**2·41**	**1·63**	**1·44**	**1·07**	14
300·00	425·00	236·50	25·70	48·00	55·00	665·20	790·20	—	—	—	—	2·50	1·75	1·50	1·25	15
300·00	—	209·58	35·00	30·00	60·00	634·58	—	—	—	—	—	2·00	—	1·50	—	16
250·00	—	293·30	30·00	25·00	50·00	648·30	—	—	—	1·75	1·50	—	—	1·50	1·00	17
—	—	—	—	—	—	—	—	[2])2·00	1·50	2·25	1·75	2·50	2·00	1·25	—	18
325·00	—	245·05	25·00	40·00	90·00	725·05	—	2·00	—	2·50	—	2·50	—	1·50	—	19
300·00	—	208·40	22·50	60·00	100·00	690·90	—	—	—	—	—	3·00	—	1·75	—	20
275·00	—	208·20	49·50	30·00	60·00	622·70	—	1·75	1·25	2·50	1·50	3·00	2·00	1·50	—	21
250·00	300·00	245·00	37·00	40·00	100·00	672·00	722·00	[2])1·50	—	2·00	—	2·50	1·50	—	—	22
400·00	—	243·50	30·00	50·00	65·00	788·50	—	—	—	—	—	2·25	1·50	1·50	—	23
220·00	—	194·50	28·75	55·00	80·00	578·25	—	1·75	1·00	2·00	1·25	2·00	1·25	1·00	0·75	24
350·00	—	147·60	62·50	50·00	50·00	660·10	—	—	—	—	—	2·25	1·50	1·50	—	25
300·00	375·00	197·87	40·00	30·00	50·00	617·87	692·87	2·00	1·00	2·50	1·25	2·50	1·25	—	—	26
235·00	—	228·50	44·00	30·00	55·00	592·50	—	—	—	—	—	2·00	1·35	1·00	0·75	27
292·08	—	**221·50**	**35·83**	**40·67**	**67·92**	[1])**658·00**	—	**1·88**	**1·19**	**2·21**	**1·45**	**2·42**	**1·57**	**1·41**	**0·94**	28
—	600·00	146·00	10·00	80·00	64·00	—	900·00	2·00	—	2·50	2·00	3·00	2·00	2·00	1·50	29
260·00	—	242·10	25·00	50·00	100·00	677·10	—	1·80	1·55	3·00	1·75	3·00	2·00	2·00	1·25	30
—	—	—	—	—	—	—	—	[2])2·00	[2])1·75	2·25	2·00	—	—	1·50	1·25	31
—	—	—	—	—	—	—	—	2·10	1·68	2·50	2·00	3·00	2·50	1·50	—	32
—	—	—	—	—	—	—	—	[2])2·00	[2])1·75	—	—	2·50	—	1·50	1·00	33
—	—	—	—	—	—	—	—	2·20	2·00	—	—	2·75	—	1·50	1·00	34
—	—	—	—	—	—	—	—	2·00	—	2·30	—	—	—	1·50	—	35
250·00	—	253·90	—	25·00	50·00	578·90	—	—	—	—	—	3·00	2·50	1·50	1·25	36
—	—	—	—	—	—	—	—	[2])*1·80*	[2])*1·80*	—	—	—	—	—	—	37
—	700·00	131·40	20·00	30·00	60·00	—	941·40	2·10	—	2·35	—	—	—	1·50	1·00	38
255·00	—	**193·35**	**18·33**	**46·25**	**68·50**	[1])**581·43**	—	**2·03**	**1·74**	**2·48**	**1·94**	**2·88**	**2·25**	**1·61**	**1·18**	39

utom naturaförmåner.

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.		1. Arbetstid. Sommar, tim. (Rester frånräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Rester frånräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Örebro län:** Örebro härad	uppgift 1	10½	9	300·00	365·00	**665·00**	200·00	273·75	**473·75**
2		» 2	10	7½	300·00	365·00	**665·00**	160·00	328·50	**488·50**
3		» 3	10	9	275·00	*365·00*	**640·00**	175·00	325·00	**500·00**
4		» 4	10	7½	300·00	401·50	**701·50**	200·00	310·25	**510·25**
5	Glanshammars härad . .	» 1	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	120·00	273·75	**393·75**
6	Askers härad	» 1	10½	—	—	—	—	—	—	—
7		» 2	11	—	285·00	*273·75*	**558·75**	200·00	182·50	**382·50**
8	Sköllersta härad	» 1	10½	—	260·00	401·50	**661·50**	175·00	365·00	**540·00**
9		» 2	10	—	275·00	273·75	**548·75**	175·00	182·50	**357·50**
10	Kumla härad.	» 1	10½	7½	325·00	401·50	**726·50**	175·00	328·50	**503·50**
11	Karlskoga bergslag . . .	» 1	10	—	300·00	350·00	**650·00**	180·00	300·00	**480·00**
12	Medeltal för länet		**10¼**	—	**289·50**	**356·20**	**645·70**	**176·00**	**286·98**	**462·98**
13	**Västmanlands län:** Tuhundra härad .	uppgift 1	10½	—	300·00	310·25	**610·25**	225·00	292·00	**517·00**
14	Siende härad . . .	» 1	10	—	300·00	*365·00*	**665·00**	225·00	365·00	**590·00**
15	Skinnskattebergs b:lag	» 1	11	—	—	—	—	—	—	—
16		» 2	10	8½	—	—	—	—	—	—
17	Norrbo härad. . .	» 1	10½	9½	300·00	365·00	**665·00**	235·00	365·00	**600·00**
18	G:a Norbergs b:lag	» 1	10½	8½	—	—	—	—	—	—
19	Medeltal för länet		**10½**	—	**300·00**	**346·75**	**646·75**	**228·33**	**340·67**	**569·00**
20	**Kopparbergs län:** Falu domsagas s:a t:lag	uppgift 1	10	—	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
21		» 2	10	9	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
22	Medeltal för länet		**10**	—	**300·00**	**365·00**	**665·00**	**150·00**	**273·75**	**423·75**
23	**Gäfleborgs län:** Gästriklands ö. t:lag.	uppgift 1	10½	8	250·00	255·50	**505·50**	165·00	182·50	**347·50**
24		» 2	10½	8½	350·00	365·00	**715·00**	125·00	273·75	**398·75**
25		» 3	9½	—	—	—	—	—	—	—
26		» 4	10	8½	250·00	300·00	**550·00**	125·00	275·00	**400·00**
27		» 5	9½	8	235·00	365·00	**600·00**	135·00	237·25	**372·25**
28		» 6	10	—	—	—	—	—	—	—
29		» 7	11½	—	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
30		» 8	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	125·00	273·75	**398·75**
31	Gästriklands v. t:lag .	» 1	10	8	—	—	—	—	—	—
32		» 2	10	8	375·00	365·00	**740·00**	150·00	273·75	**423·75**
33		» 3	10½	—	325·00	292·00	**617·00**	200·00	200·75	**400·75**
34		» 4	10	8	—	—	—	—	—	—
35	Bollnäs tingslag . . .	» 1	9½	—	300·00	255·50	**555·50**	180·00	255·50	**435·50**
36		» 2	9½	—	375·00	250·00	**625·00**	135·00	200·00	**335·00**
37		» 3	9½	—	375·00	365·00	**740·00**	150·00	273·75	**423·75**
38		» 4	10	—	375·00	365·00	**740·00**	150·00	273·75	**423·75**
39		» 5	10	—	[3]185·00	365·00	**550·00**	120·00	365·00	**485·00**

[1]) Dessutom naturaförmåner. [2]) Utgör medeltal af ofvanförstående summor, icke summa af bred-

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Krea-turs-skö-tare, kr. pr år.	Egent-lig stat, värde kr.	Pota-tis el. -land, värde kr.	Bräns-le, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Krea-turs-skö-tare, kr.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	
272·00	—	263·50	25·50	—	90·00	**651**·00	—	1·50	—	—	—	—	—	—	—	1
275·00	—	219·90	12·30	36·00	52·00	**595**·20	—	1·75	—	2·25	—	3·00	1·50	1·50	1·25	2
350·00	—	255·00	34·00	50·00	100·00	**789**·00	—	[1])1·75	[1])1·50	[1])1·75	[1])1·50	2·50	—	1·50	1·00	3
—	300·00	300·12	40·50	50·00	80·00	—	**770**·62	[1])1·95	[1])1·45	—	—	3·00	2·00	1·50	—	4
250·00	—	256·95	12·00	—	70·00	**588**·95	—	—	—	—	—	2·50	2·00	1·50	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	[1])1·45	[1])1·20	—	—	—	—	1·00	—	6
270·00	350·00	238·67	9·00	40·00	70·00	**627**·67	**707**·67	1·75	1·25	2·00	1·75	2·25	1·50	1·50	1·00	7
275·00	—	206·05	30·00	45·00	100·00	**656**·05	—	2·00	1·25	2·50	1·50	—	—	1·50	1·25	8
285·00	—	234·18	25·00	30·00	55·00	**629**·18	—	2·00	1·50	2·50	1·75	3·00	2·50	1·50	1·00	9
250·00	—	253·00	65·00	48·00	100·00	**716**·00	—	—	—	2·25	1·35	2·50	—	—	—	10
400·00	—	151·10	30·00	50·00	100·00	**731**·10	—	[1])1·50	[1])1·10	2·50	—	2·50	—	2·00	—	11
291·88	—	**237**·85	**28**·33	**43**·63	**81**·70	[2])**683**·39	—	**1**·80	**1**·33	**2**·33	**1**·59	**2**·66	**1**·90	**1**·50	**1**·10	12
275·00	—	301·25	20·00	50·00	100·00	**746**·25	—	2·50	2·00	—	—	3·00	2·50	1·50	—	13
300·00	—	290·50	24·00	45·00	100·00	**759**·50	—	2·50	1·75	3·00	2·00	3·00	2·00	1·50	1·00	14
—	—	—	—	—	—	—	—	[1])1·90	[1])1·70	—	—	2·50	—	1·25	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	1·50	1·25	2·20	1·85	2·20	1·85	1·25	—	16
300·00	—	258·90	20·00	50·00	80·00	**708**·90	—	—	—	—	—	—	—	1·50	1·25	17
—	—	—	—	—	—	—	—	[1])2·20	[1])1·80	—	—	3·00	2·25	1·50	—	18
291·67	—	**283**·55	**21**·33	**48**·33	**93**·33	[2])**738**·21	—	**2**·17	**1**·67	**2**·60	**1**·93	**2**·74	**2**·15	**1**·42	**1**·13	19
—	540·00	74·56	8·90	30·00	75·00	—	**728**·46	—	—	2·50	1·80	2·50	2·00	1·50	1·25	20
—	—	—	—	—	—	—	—	[1])2·25	[1])2·10	—	—	—	—	1·10	1·00	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**·50	**1**·80	**2**·50	**2**·00	**1**·30	**1**·13	22
—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	—	2·75	—	3·00	—	1·25	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	[1])2·25	[1])1·75	2·35	1·85	—	—	1·50	1·25	24
—	—	—	—	—	—	—	—	2·55	—	—	—	2·55	—	1·50	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	—	—	—	2·70	2·43	1·50	1·00	26
—	—	—	—	—	—	—	—	[1])2·75	—	3·00	—	3·00	—	1·50	1·25	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	—	1·50	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·00	1·75	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	[1])2·50	[1])1·75	—	—	*3·00*	2·50	1·75	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	2·25	2·80	2·52	3·00	2·50	1·75	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	[1])2·10	[1])1·68	—	—	3·25	2·75	1·20	1·00	32
—	—	—	—	—	—	—	—	2·25	—	2·50	—	3·00	2·00	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2·80*	—	1·30	—	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2·70*	—	2·20	—	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	1·75	—	36
—	—	—	—	—	—	—	—	2·65	—	2·65	—	2·85	—	1·75	1·50	37
—	—	—	—	—	—	—	—	2·75	—	—	—	3·00	—	1·50	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	—	—	39

vidstående medeltal. [3]) Dessutom kläder, uppskattade till 115 kr., hvarigenom årslönen blir 300 kr.

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.		1. Arbetstid. Sommar, tim. (Raster frånräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Raster frånräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Gäfleborgs län:** Ala tingslag	uppgift 1	10	—	325·00	365·00	**690·00**	190·00	365·00	**555·00**
2		» 2	9½	—	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
3		» 3	10½	8½	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
4	Enångers tingslag . .	» 1	11	7½	300·00	273·75	**573·75**	120·00	219·00	**339·00**
5	Bergsjö o. Forsa t:lag	» 1	10	9	350·00	365·00	**715·00**	135·00	273·75	**408·75**
6		» 2	10	—	350·00	365·00	**715·00**	100·00	273·75	**373·75**
7		» 3	11	—	350·00	365·00	**715·00**	100·00	273·75	**373·75**
8		» 4	10½	8	325·00	365·00	**690·00**	135·00	273·75	**408·75**
9		» 5	9½	7½	325·00	365·00	**690·00**	125·00	365·00	**490·00**
10	Delsbo tingslag . . .	» 1	11	7½	325·00	365·00	**690·00**	125·00	273·75	**398·75**
11	Arbrå o. Järfsö t:lag .	» 1	10	*9*	325·00	365·00	**690·00**	125·00	365·00	**490·00**
12	Medeltal för länet		**10¼**	—	**314·38**	**341·53**	**655·91**	**140·21**	**274·53**	**414·74**
13	**Västernorrlands län:** Ramsele tingslag	uppgift 1	10½	—	400·00	325·00	**725·00**	150·00	250·00	**400·00**
14	Boteå tingslag .	» 1	11½	—	300·00	365·00	**665·00**	165·00	273·75	**438·75**
15	Säbrå tingslag .	» 1	11	9	300·00	419·75	**719·75**	150·00	328·50	**478·50**
16		» 2	13	—	250·00	365·00	**615·00**	150·00	273·75	**423·75**
17	Nora tingslag .	» 1	12	9	400·00	273·75	**673·75**	160·00	273·75	**433·75**
18	Nätra tingslag .	» 1	11	9	350·00	365·00	**715·00**	120·00	273·75	**393·75**
19	Sköns tingslag .	» 1	11	7	325·00	365·00	**690·00**	130·00	365·00	**495·00**
20		» 2	10½	8	350·00	419·75	**769·75**	130·00	365·00	**495·00**
21	Tuna tingslag .	» 1	10	—	—	—	—	135·00	365·00	**500·00**
22	Torps tingslag .	» 1	10	—	400·00	419·75	**819·75**	192·00	365·00	**557·00**
23	Medeltal för länet		**11**	—	**341·67**	**368·67**	**710·34**	**148·20**	**313·35**	**461·55**
24	**Jämtlands län:** Rödöns tingslag . . .	uppgift 1	9¾	7¾	350·00	456·25	**806·25**	190·00	365·00	**555·00**
25		» 2	10½	7½	375·00	456·00	**831·00**	180·00	365·00	**545·00**
26		» 3	10	8	400·00	456·25	**856·25**	175·00	365·00	**540·00**
27	Lits tingslag	» 1	10¼	—	400·00	456·25	**856·25**	135·00	365·00	**500·00**
28		» 2	12	8	350·00	365·00	**715·00**	130·00	273·75	**403·75**
29		» 3	10	6	400·00	365·00	**765·00**	150·00	273·75	**423·75**
30	Bergs tingslag	» 1	11½	—	500·00	365·00	**865·00**	120·00	273·75	**393·75**
31		» 2	11	8	300·00	365·00	**665·00**	100·00	273·75	**373·75**
32	Svegs tingslag . . .	» 1	*10*	—	570·00	456·25	**1,026·25**	120·00	365·00	**485·00**
33		» 2	10	—	550·00	365·00	**915·00**	135·00	273·75	**408·75**
34		» 3	9½	—	—	—	—	175·00	365·00	**540·00**
35	Hede tingslag	» 1	11½	8½	300·00	365·00	**665·00**	120·00	182·50	**302·50**
36	Ragunda tingslag . .	» 1	11	8	325·00	365·00	**690·00**	180·00	273·75	**453·75**
37		» 2	11	—	325·00	365·00	**690·00**	150·00	365·00	**515·00**
38		» 3	10½	—	275·00	365·00	**640·00**	130·00	273·75	**403·75**
39		» 4	11	8	300·00	365·00	**665·00**	120·00	273·75	**393·75**
40		» 5	10	—	350·00	365·00	**715·00**	180·00	182·50	**362·50**
41		» 6	9½	—	425·00	365·00	**790·00**	220·00	365·00	**585·00**

[1]) Afser »husbonddräng». [2]) Dessutom naturaförmåner.

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
Statare.								Daglönare (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Krea-turs-skö-tare, kr. pr år.	Egent-lig stat, värde kr.	Pota-tis el. -land, värde kr.	Bräns-le, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Krea-turs-skö-tare, kr.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	Som-mar, kr. pr dag.	Vin-ter, kr. pr dag.	
—	550·00	140·31	15·00	45·00	50·00	—	**800·31**	—	—	—	—	3·50	—	1·50	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·85	—	1·50	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	—	3·50	—	1·75	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	2·00	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	3·00	—	—	6
—	[1])700·00	238·00	8·00	20·00	100·00	—	[1])**1,066·00**	—	—	—	—	3·50	3·00	2·00	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	2·50	2·25	1·75	8
—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	—	—	—	3·00	—	2·00	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	[2])2·50	[2])2·00	—	—	3·00	2·25	1·75	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	**2·53**	**2·25**	**2·65**	**2·19**	**3·04**	**2·46**	**1·66**	**1·29**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	3·00	2·50	3·00	—	1·50	1·00	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	1·75	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·00	—	3·00	—	1·50	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·00	—	—	3·50	3·00	2·00	1·50	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·25	2·00	1·50	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	1·50	3·25	—	1·75	1·25	18
—	—	—	—	—	—	—	—	[2])3·00	—	—	—	3·50	—	2·00	—	19
—	600·00	179·32	52·50	40·00	80·00	—	**951·82**	2·50	2·00	3·00	2·50	3·50	2·50	1·75	1·25	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	3·50	—	1·75	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	[2])2·00	—	2·50	—	3·50	2·50	1·50	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	**2·83**	**2·17**	**2·67**	**2·17**	**3·28**	**2·55**	**1·75**	**1·30**	23
—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	2·00	3·50	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	—	—	3·50	2·75	1·50	1·00	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	3·00	—	1·75	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	1·50	—	—	3·50	2·50	2·25	1·50	28
—	—	—	—	—	—	—	—	2·00	1·50	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	2·50	1·75	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·00	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	2·25	—	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	1·75	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·75	—	3·50	—	2·00	—	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	—	1·25	—	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·00	2·00	1·50	36
—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	—	—	3·00	2·50	2·25	1·75	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	2·00	1·75	1·50	38
—	—	—	—	—	—	—	—	2·75	—	—	—	2·75	—	1·65	1·00	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·75	2·00	1·50	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	—	2·00	—	41

Tab. 1. (Forts.) Landtarbetares arbetstid och

Anm. Kursiva siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord att desamma icke härröra från uppgiftslämnare, utan erhållits genom

	Län och härad m. m.	1. Arbetstid. Sommar, tim. (Rester frånräknade.)	2. Arbetstid. Vinter, tim. (Rester frånräknade.)	3. Drängar. Årslön, kr.	4. Drängar. Kost och logi pr år, värde kr.	5. Drängar. Summa, kr.	6. Pigor. Årslön, kr.	7. Pigor. Kost och logi pr år, värde kr.	8. Pigor. Summa, kr.
1	**Jämtlands län:** Refsunds tingslag . . uppgift 1	10	—	425·00	450·00	**875·00**	175·00	360·00	**535·00**
2	» 2	9	—	—	—	—	—	—	—
3	Sunne tingslag . . . » 1	10¾	8¾	325·00	456·25	**781·25**	150·00	365·00	**515·00**
4	» 2	11	—	375·00	292·00	**667·00**	185·00	273·75	**458·75**
5	Hallens tingslag . . . » 1	11¾	8¾	300·00	365·00	**665·00**	150·00	273·75	**423·75**
6	Undersåkers tingslag . » 1	11	8	400·00	456·25	**856·25**	175·00	365·00	**540·00**
7	Offerdals tingslag . . » 1	11	9	350·00	365·00	**715·00**	165·00	273·75	**438·75**
8	Medeltal för länet	**10½**	—	**376·96**	**393·28**	**770·24**	**154·58**	**307·76**	**462·34**
9	**Västerbottens län:** Nordmalings tingslag uppgift 1	10	7	350·00	456·25	**806·25**	125·00	365·00	**490·00**
10	» 2	11	9	350·00	365·00	**715·00**	150·00	273·75	**423·75**
11	» 3	11	7	360·00	456·25	**816·25**	135·00	365·00	**500·00**
12	Umeå tingslag . . » 1	11	—	350·00	365·00	**715·00**	135·00	365·00	**500·00**
13	» 2	12	10	400·00	365·00	**765·00**	125·00	365·00	**490·00**
14	» 3	12½	11½	400·00	456·25	**856·25**	135·00	273·75	**408·75**
15	» 4	13	12	250·00	273·75	**523·75**	120·00	182·50	**302·50**
16	» 5	12	—	300·00	365·00	**665·00**	110·00	273·75	**383·75**
17	» 6	12	10	300·00	365·00	**665·00**	110·00	273·75	**383·75**
18	Löfångers tingslag » 1	11	7	275·00	328·50	**603·50**	135·00	255·50	**390·50**
19	Burträsks tingslag. » 1	11½	7½	300·00	273·75	**573·75**	150·00	182·50	**332·50**
20	Skellefteå tingslag » 1	11	8	300·00	365·00	**665·00**	100·00	273·75	**373·75**
21	» 2	11	8	325·00	456·25	**781·25**	125·00	328·50	**453·50**
22	Norsjö tingslag. . » 1	10	—	350·00	456·25	**806·25**	150·00	365·00	**515·00**
23	Degerfors tingslag » 1	10	8	400·00	365·00	**765·00**	150·00	273·75	**423·75**
24	» 2	10	7	350·00	365·00	**715·00**	150·00	273·75	**423·75**
25	Lycksele tingslag . » 1	12	7	275·00	365·00	**640·00**	100·00	273·75	**373·75**
26	» 2	11½	—	300·00	273·75	**573·75**	150·00	182·50	**332·50**
27	Åsele tingslag . . » 1	11	—	300·00	456·25	**756·25**	100·00	273·75	**373·75**
28	» 2	12	—	300·00	456·25	**756·25**	75·00	365·00	**440·00**
29	» 3	10	7	350·00	365·00	**715·00**	120·00	219·00	**339·00**
30	Medeltal för länet	**11¼**	—	**327·85**	**380·65**	**708·50**	**126·19**	**285·92**	**412·11**
31	**Norrbottens län:** Neder-Luleå tingslag uppgift 1	11	7	375·00	365·00	**740·00**	150·00	273·75	**423·75**
32	Öfver-Luleå tingslag » 1	10½	—	375·00	456·25	**831·25**	180·00	321·20	**501·20**
33	» 2	10	—	275·00	365·00	**640·00**	125·00	273·75	**398·75**
34	» 3	10½	—	335·00	292·00	**627·00**	175·00	255·50	**430·50**
35	Jockmocks tingslag . » 1	10½	—	400·00	456·25	**856·25**	160·00	365·00	**525·00**
36	Älfsby tingslag . . » 1	13½	9½	400·00	365·00	**765·00**	175·00	273·75	**448·75**
37	Arvidsjaurs tingslag » 1	11	9	500·00	365·00	**865·00**	150·00	292·00	**442·00**
38	Neder-Kalix tingslag » 1	10½	—	375·00	365·00	**740·00**	135·00	292·00	**427·00**
39	Öfver-Torneå tingslag » 1	13	9	300·00	365·00	**665·00**	150·00	292·00	**442·00**
40	Medeltal för länet	**11¼**	—	**370·55**	**377·17**	**747·72**	**155·55**	**293·22**	**448·77**
41	Medeltal för samtliga uppgifter	*10½*	—	*317·48*	*358·41*	*675·89*	*186·75*	*292·08*	*478·83*

[1]) Utgör medeltal af ofvanförstående summor, icke summa af bredvidstående medeltal.

löneförmåner i olika delar af riket år 1910.

värdeuppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, approximation. Beträffande *statare* äro dessa förhållanden angifna i tab. 2.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
S t a t a r e.								D a g l ö n a r e (i egen kost).								
Kontant.		Stat.			Bostad och täppa, värde kr.	Summa.		Fasta manliga.				Tillfälliga manliga.		Kvinnliga.		
								Med bostad.		Utan bostad.						
Kör-karlar, kr. pr år.	Kreaturs-skötare, kr. pr år.	Egentlig stat, värde kr.	Potatis el. -land, värde kr.	Bränsle, värde kr.		Kör-karlar, kr.	Kreaturs-skötare, kr.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	Sommar, kr. pr dag.	Vinter, kr. pr dag.	
—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	—	—	3·00	—	1·50	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	3·75	2·25	—	—	—	—	2·25	1·50	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	2·50	2·00	1·25	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	2·25	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	2·50	3·50	2·50	3·50	2·50	1·75	1·25	7
—	—	—	—	—	—	—	—	**2·89**	**2·11**	**3·44**	**2·50**	**3·17**	**2·32**	**1·84**	**1·36**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	1·40	3·00	1·75	3·00	1·75	1·50	1·00	9
—	—	—	—	—	—	—	—	3·30	2·20	—	—	3·30	2·20	1·75	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	2·75	2·25	3·00	—	3·25	—	2·00	1·50	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	—	2·00	—	12
—	540·00	206·40	25·00	50·00	50·00	—	**871·40**	—	—	3·00	—	3·50	—	1·80	1·50	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	1·75	2·00	1·75	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·75	2·00	1·75	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1·50	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	3·00	3·50	2·80	3·50	2·80	1·50	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	2·50	2·00	—	18
—	300·00	317·15	—	25·00	70·00	—	**712·15**	—	—	—	—	3·00	2·50	1·25	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	2·25	1·75	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	2·25	1·75	1·50	21
—	—	—	—	—	—	—	—	2·50	—	—	—	3·00	—	1·50	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	—	—	3·00	2·00	1·50	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	1·50	2·00	1·00	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	2·00	1·50	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·75	1·75	1·75	1·25	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	—	1·75	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	2·00	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	2·75	1·85	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	**2·93**	**2·21**	**3·13**	**2·28**	**3·17**	**2·15**	**1·76**	**1·38**	30
—	750·00	94·90	40·00	60·00	100·00	—	**1,044·90**	—	—	—	—	3·50	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	2·50	2·25	—	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·75	2·00	1·75	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·75	2·25	2·00	1·50	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	—	2·00	—	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·50	2·75	1·75	—	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·00	—	1·50	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·75	1·75	2·00	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	2·00	—	2.25	—	*3·00*	—	2·30	1·80	39
—	—	—	—	—	—	—	—	**2·00**	—	**2·25**	—	**3·44**	**2·25**	**1·94**	**1·65**	40
282·88	*394·83*	*257·06*	*29·31*	*46·62*	*80·06*	[1]*694·32*	[1]*794·50*	*2·26*	*1·72*	*2·47*	*1·88*	*2·79*	*2·03*	*1·55*	*1·19*	41

Tab. 2. Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. Kursiva siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			Mjölk.				Spannmål.					
			Oskummad.		Skummad.		Hvete.		Råg.		Korn.	
			Lit.	Kr.	Lit.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.
1	**Stockholms län:** Frösåkers härad . uppg.	1	730	73·00	1,095	21·90	*219*	*30·66*	*704*	88·20	*214*	26·40
2	»	2	1,095	98·85	—	—	*39*	6·00	*675*	89·30	*305*	39·95
3	Bro o. Vätö sk:lag »	1	730	73·00	1,460	29·20	—	—	[7]1,062	108·00	—	—
4	Sollentuna härad . »	1	1,000	120·00	—	—	—	—	—	—	250	30·00
5	»	2	1,460	150·00	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Färentuna härad . »	1	1,095	131·40	—	—	—	—	—	—	300	42·00
7	»	2	1,095	120·45	—	—	—	—	—	—	100	14·00
8	»	3	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	200	24·00
9	»	4	1,095	120·45	—	—	200	32·00	600	78·00	—	—
10	Danderyds skeppslag »	1	1,095	131·40	—	—	—	—	—	—	[22]200	*30·00*
11	Värmdö skeppslag »	1	1,095	131·40	—	—	250	37·50	400	52·00	300	36·00
12	»	2	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	—	—
13	»	3	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Sotholms härad . . »	1	1,095	131·40	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	2	1,095	109·50	—	—	200	28·00	600	72·00	200	24·00
16	»	3	730	87·60	730	21·90	150	22·50	600	72·00	—	—
17	Svartlösa härad . . »	1	1,095	109·50	—	—	200	32·00	700	91·00	—	—
18	Öknebo härad . . »	1	1,095	109·50	—	—	150	22·50	720	86·40	—	—
19	»	2	1,100	110·00	—	—	200	30·00	700	94·50	—	—
20	**Uppsala län:** Håbo härad . . . »	1	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	*265·6*	33·60
21	»	2	1,095	*109·50*	—	—	117	17·55	720	79·20	264	29·04
22	Bro härad . . . . . »	1	1,095	109·50	—	—	150	22·50	600	72·00	180	19·80
23	»	2	1,095	*109·50*	—	—	—	—	—	—	300	36·00
24	»	3	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	*332*	39·00
25	Åsunda härad . . . . »	1	1,095	109·50	—	—	150	24·00	600	84·00	250	30·00
26	»	2	1,095	109·50	—	—	250	38·75	540	64·80	200	24·00
27	Hagunda härad . . . »	1	1,095	109·50	—	—	150	22·50	600	72·00	400	48·00
28	»	2	1,095	109·50	—	—	100	*15·00*	600	78·00	400	48·00

[1]) Blandsäd. [2]) Till sättning af 3·8 hl. potatis. [3]) 25 kg. sill 4·50 kr., 1 fjärding strömming 4 kr., 40 l. salt potatis. [5]) Land till sättning af 5 l. bönor 1 kr., till sättning af 5 l. linfrö 1 kr. [6]) 5 famnar ved. [7]) »Spannmål.» [8]) 1 strömming 5 kr., 1 fjärding sill 8 kr., lutfisk och salt 10 kr. [13]) 1 famn kastved, långved efter behof. [14]) 15·9 ar. [19]) 70 kg. sill, 20 l. salt. [20]) 60 kg. sill. [21]) 1 famn kastved samt skogsaffall. [22]) Kornmjöl. [23]) 9 ar. [24]) Saltvaror. [25]) 200 [27]) Till sättning af 3 hl. potatis. [28]) 100 kg. gröpe 12 kr., 60 kg. sill 16·80 kr., 20 l. salt 1 kr. [29]) 8 lass ved. [35]) 34 kg. sill 10·20 kr., 1 fjärding strömming 6 kr. [36]) 3 famnar ved jämte ris. [37]) 50 kg. sill, 20 l. salt. [39]) 2 6·25 kr., 20 l. salt 1 kr. [41]) 2 famnar ved 30 kr., »stökbränsle» 15 kr. [42]) Kontant i st. f. saltvaror.

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.		Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde. kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.							Värde, kr.	Hl.	Kr.				
[1]) *46*	4·80	—	—	—	—	*64*	9·60	—	—	[2])25·00	[3])18·20	40·00	—	—	2	50·00	**387·76**	1
—	—	—	—	—	—	*40*	6·00	—	—	[4])*25·00*	[5]) 2·00	[6])40·00	—	—	2	*105·00*	**412·10**	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	26·00	—	[8]) 6·00	[9])36·00	—	—	2	100·00	**378·20**	3
—	—	120	32·40	600	*96·00*	60	9·00	2·5	12·00	*15·00*	[10])19·00	*50·00*	—	—	2	104·00	**487·40**	4
[1])184	20·24	125	31·25	600	96·00	*98*	*14·70*	4·9	*14·76*	[11])20·00	[12])23·00	[13])35·00	—	—	2	*105·00*	**509·95**	5
—	—	100	27·00	600	96·00	80	12·80	3	12·00	[14])*40·00*	[15])15·90	25·00	—	—	2	*100·00*	**502·10**	6
[16])100	12·00	100	27·00	600	96·00	50	10·00	3	15·00	20·00	[17])15·50	[6])*50·00*	—	—	2	*110·00*	**489·95**	7
—	—	150	40·50	600	96·00	70	10·50	—	—	[18])20·00	[19])18·50	40·00	—	—	2	65·00	**424·00**	8
[1])200	22·00	—	—	—	—	60	9·60	3	12·00	40·00	[20])18·00	[21])40·00	—	—	2	95·00	**467·05**	9
—	—	100	*27·00*	560	*89·60*	60	*9·00*	2	8·00	[23])25·00	[20])18·00	*50·00*	—	—	2	*100·00*	**488·00**	10
—	—	—	—	—	—	50	7·00	16	64·00	—	[24])20·00	[9])30·00	—	—	2	*105·00*	**482·90**	11
—	—	150	37·50	600	90·00	70	10·50	*2·8*	10·00	20·00	[25])37·00	50·00	—	—	2	110·00	**474·50**	12
—	—	150	40·50	600	96·00	*64*	9·37	—	—	[11])20·00	[26])38·50	65·00	—	—	2	*105·00*	**483·87**	13
—	—	100	*27·00*	600	96·00	64	9·60	—	—	[27])25·00	[28])29·80	[29])32·00	—	—	2	*105·00*	**455·80**	14
[16])100	10·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[30])30·00	—	—	—	—	2	110·00	**383·50**	15
[1])200	20·00	—	—	—	—	80	12·00	—	—	[11])*20·00*	—	30·00	—	—	2	*80·00*	**366·00**	16
[1])200	24·00	—	—	—	—	65	9·75	—	—	[31])30·00	—	[32])70·00	—	—	2	100·00	**466·25**	17
[1])200	20·00	—	—	—	—	50	8·00	—	—	[33])15·00	[20])12·50	40·00	—	—	2	75·00	**388·90**	18
[16])100	12·00	—	—	—	—	50	8·00	—	—	[34])25·00	—	30·00	—	—	2	*105·00*	**414·50**	19
—	—	100	*28·00*	600	108·00	*64*	9·60	—	—	20·00	[35])16·20	[36])50·00	—	—	2	75·00	**449·90**	20
—	—	—	—	—	—	80	12·00	—	—	[11])20·00	[37])16·00	[38])30·00	—	—	2	80·00	**393·29**	21
[1])160	17·60	—	—	—	—	75	11·25	—	—	10·00	—	[39])30·00	—	—	2	70·00	**362·65**	22
[1])120	13·20	100	*28·00*	600	*96·00*	80	12·80	—	—	15·00	[40])23·25	[6])40·00	—	—	2	100·00	**473·75**	23
—	—	100	25·00	500	*80·00*	*80*	11·20	—	—	20·00	[42])15·00	35·00	—	—	2	50·00	**384·70**	24
[1])100	11·00	—	—	—	—	50	8·00	—	—	20·00	—	25·00	—	—	2	55·00	**366·50**	25
[1])150	15·00	—	—	—	—	65	9·75	—	—	20·00	—	[41])45·00	—	—	2	*55·00*	**381·80**	26
—	—	—	—	—	—	80	12·00	—	—	[27])25·00	[42])15·00	60·00	—	—	2	*50·00*	**414·00**	27
—	—	—	—	—	—	50	7·50	—	—	25·00	—	[6])50·00	—	—	2	100·00	**433·00**	28

1·20 kr., 165 l. kålrötter 2 kr., 15 st. hvitkål 1·50 kr., linland till 7·9 l. utsäde 5 kr. [4]) Land till sättning af 3·2 hl. fjärding sill. [9]) 3 famnar ved. [10]) 60 kg. sill 18 kr., 25 l. salt 1kr. [11]) Till sättning af 2·5 hl. potatis. [12]) 1 fjärding [15]) 50 kg. sill 15 kr., 30 l. salt 0·90 kr. [16]) Hafre. [17]) 35 kg. sill 10·50 kr., 1 fjärding strömming 5 kr. [18]) 8 ar. kg. gröpe 24·00 kr., 60 kg. sill 12·00 kr., 20 l. salt 1 kr. [26]) 200 kg. gröpe 24·00 kr., 54 kg. sill och 20 l. salt 14·50 kr. [30]) 12·7 ar. [31]) 9·5 ar. [32]) 2 famnar björkved och 2 famnar barrved. [33]) Till sättning af 1·3 hl. potatis. [34]) 12 ar. famnar ved, grenved efter behof. [39]) 2 famnar ved jämte »bångar». [40]) 40 kg. sill 16 kr., 1 fjärding strömming

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. Kursiva siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Mjölk.				Spannmål.					
		Oskummad.		Skummad.		Hvete.		Råg.		Korn.	
		Lit.	Kr.	Lit.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.
1	**Uppsala län:** Lagunda härad . . . uppg. 1	955	90·00	955	*19·10*	130	19·50	600	72·00	350	38·50
2	Norunda härad . . . » 1	1,095	109·50	—	—	150	24·00	600	72·00	200	24·00
3	Vaksala härad . . . . » 1	1,095	109·50	—	—	80	12·80	550	66·00	300	30·00
4	Olands härad . . . . » 1	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	450	54·00
5	**Södermanlands län:** Jönåkers härad » 1	730	65·70	1,095	33·00	150	24·00	700	*91·00*	130	17·00
6	» 2	1,095	87·60	1,095	21·90	200	32·00	700	91·00	240	28·80
7	» 3	843	75·87	730	21·90	200	34·00	700	91·00	150	18·00
8	» 4	912·5	73·00	912·5	18·25	200	32·00	600	78·00	100	12·00
9	» 5	1,095	109·50	730	10·95	200	32·00	700	*91·00*	150	19·50
10	» 6	1,080	97·20	—	—	150	22·50	700	84·00	150	18·00
11	» 7	730	73·00	1,050	31·50	200	30·00	700	91·00	150	18·00
12	Rönö härad . » 1	730	65·70	1,095	32·85	150	24·00	700	*91·00*	125	*15·00*
13	» 2	730	73·00	1,095	32·85	200	32·00	800	104·00	150	19·50
14	» 3	730	73·00	1,095	21·90	100	15·00	600	78·00	—	—
15	» 4	1,095	87·60	1,095	32·80	100	*16·00*	700	84·00	200	*24·00*
16	» 5	1,095	109·50	—	—	200	32·00	650	75·00	150	18·00
17	Hölebo härad . » 1	730	73·00	1,095	32·85	200	32·00	700	91·00	200	24·00
18	Oppunda härad » 1	1,095	98·55	—	—	150	24·00	700	84·00	200	24·00
19	» 2	1,095	*98·55*	1,095	21·90	200	32·00	630	75·60	150	18·00
20	» 3	1,095	98·55	730	21·90	150	22·50	700	84·00	200	24·00
21	» 4	730	73·00	1,095	21·90	150	24·00	600	72·00	140	16·80
22	» 5	1,095	87·60	—	—	235	37·60	700	91·00	—	—
23	» 6	730	73·00	1,095	32·85	200	32·00	760	91·20	—	—
24	» 7	1,460	132·86	—	—	200	32·00	700	84·00	120	14·40
25	» 8	1,095	98·55	730	21·90	200	34·00	700	91·00	100	*12·00*
26	Villåttinge härad » 1	1,095	*98·55*	730	12·00	200	34·00	725	94·25	—	—
27	» 2	1,095	109·50	—	—	254	38·10	610	79·30	—	—
28	» 3	1,095	98·55	—	—	200	32·00	700	84·00	—	—

[1]) 35 kg. sill 7 kr., 1 fjärding strömming 6 kr. [2]) 3 famnar ved jämte ris. [3]) Blandsäd. [4]) Till sättning
ming 5 kr., 30 l. salt 1 kr. [9]) 1½ famn huggen ved, 6 parlass långved. [10]) Hafre. [11]) Linland 6 kr., 1 kg. ull
ar. [18]) 2 famnar barrved, grenved efter behof. [19]) 9 ar. [20]) 100 kg. gröpe 10 kr., 44 kg. sill 11 kr., 16 l. salt
annat bränsle 10 kr. [26]) 50 kg. sill 15 kr., 25 l. salt 0·75 kr. [27]) 2½ famn barrved 25 kr., risbränsle 15 kr. [28]) 50
[33]) Kontant i st. f. sill 12·75 kr., 16 l. salt 0·32 kr., 1·7 kg. ull 3·06 kr., 1 par stöflar 16 kr. [34]) 3 famnar ved jämte

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.		Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.							Värde, kr.	Hl.	Kr.				
—	—	—	—	—	—	65	9·75	—	—	10·00	[1])13·00	[2])40·00	—	—	2	*60·00*	**371**·85	1
[3])200	20·00	—	—	—	—	75	11·25	—	—	[4])30·00	—	50·00	—	—	2	55·00	**395**·75	2
—	—	—	—	—	—	80	11·20	—	—	[4])*30·00*	[5])15·00	[6])30·00	—	—	2	*80·00*	**384**·50	3
—	—	120	31·20	500	80·00	50	8·00	—	—	[7])15·00	[8])12·00	[9])30·00	—	—	2	53·00	**392**·70	4
[10]) 85	8·50	—	—	—	—	50	8·00	8	20·00	15·00	[11])9·00	50·00	—	—	2	*100·00*	**441**·20	5
[10])120	12·00	—	—	—	—	40	6·00	6·5	16·25	4·00	—	40·00	—	—	2	*80·00*	**419**·55	6
[3])100	11·00	—	—	—	—	50	*8·00*	—	—	[12])*25·00*	—	[13])46·00	—	—	3	*110·00*	**440**·77	7
—	—	—	—	—	—	40	6·00	15	45·00	15·00	[14])10·00	[15])40·00	—	—	2	*100·00*	**429**·25	8
[10])100	10·00	—	—	—	—	50	7·50	—	—	[16])25·00	—	50·00	—	—	2	110·00	**465**·45	9
[10])100	10·00	—	—	—	—	50	8·00	—	—	[17])10·00	—	[18])40·00	—	—	2	*100·00*	**389**·70	10
—	—	—	—	—	—	50	7·50	—	—	20·00	[14])12·00	*50·00*	—	—	2	*100·00*	**433**·00	11
[10]) 75	8·25	—	—	—	—	70	11·20	—	—	[17])*14·50*	—	[6])30·00	—	—	2	*55·00*	**347**·50	12
—	—	—	—	—	—	60	9·60	—	—	[19])20·00	[20])21·50	[6])35·00	—	—	2	*100·00*	**447**·45	13
—	—	—	—	—	—	50	7·50	—	—	[21])25·00	—	[22])35·00	—	—	2	*89·00*	**344**·40	14
—	—	—	—	—	—	80	12·00	—	—	[23])10·00	—	32·00	—	—	2	80·00	**378**·40	15
[10])100	10·00	—	—	—	—	50	8·00	—	—	[19])20·00	—	[15])50·00	—	—	2	75·00	**397**·50	16
[3])100	10·00	—	—	—	—	60	9·60	—	—	20·00	[24]) 2·50	[25])55·00	—	—	2	*100·00*	**449**·95	17
[10])100	10·00	—	—	—	—	90	14·40	—	—	[4])25·00	—	40·00	—	—	2	*105·00*	**424**·95	18
[10])200	20·00	—	—	—	—	—	—	5	15·00	15·00	[26])15·75	40·00	—	—	2	50·00	**401**·80	19
[10])150	15·00	—	—	—	—	50	7·50	5	15·00	[17])15·00	—	[27])40·00	—	—	2	80·00	**423**·45	20
[10])150	15·00	—	—	—	—	70	11·20	—	—	40·00	—	50·00	—	—	2	75·00	**398**·90	21
[10])100	11·00	—	—	—	—	80	12·00	—	—	10·00	—	50·00	—	—	2	*115·00*	**414**·20	22
[10])200	20·00	—	—	—	—	50	8·00	—	—	15·00	[28])13·70	45·00	—	—	2	100·00	**430**·75	23
[10])100	10·00	—	—	—	—	50	8·00	5	20·00	[29])12·00	—	[30])*45·00*	—	—	2	100·00	**458**·26	24
[10])100	*10·00*	—	—	—	—	65	9·75	—	—	[31])25·00	—	[15])50·00	—	—	2	100·00	**452**·20	25
[10])100	10·00	—	—	—	—	80	13·56	—	—	*25·00*	[32])15·00	[6])45·00	—	—	2	55·00	**402**·36	26
—	—	—	—	—	—	42	6·30	5	15·00	16·00	[33])32·13	30·00	—	—	2	60·00	**386**·33	27
[10]) 70	7·00	—	—	—	—	80	12·80	—	—	—	—	[34])*30·00*	—	—	2	*100·00*	**364**·35	28

af 2·5 hl. potatis. [5]) Kontant i st. f. saltvaror. [6]) 3 famnar ved. [7]) 15 ar. [8]) 1/4 tunna sill 6 kr., 1 fjärding ström- 3 kr. [12]) 12·3 ar. [13]) 2 famnar ved 26 kr., grenved 20 kr. [14]) 100 kg. gröpe. [15]) 4 famnar ved. [16]) 14 ar. [17]) 9·5 0·50 kr. [21]) 12 ar. [22]) 1 famn ved jämte »spink» och grenar. [23]) 9·3 ar. [24]) 1 kg. ull. [25]) 3 famnar barrved 45 kr., kg. sill 12·50 kr., 30 l. salt 1·20 kr. [29]) 6 ar. [30]) 2 famnar ved, resten risbränsle. [31]) 11 ar. [32]) 50 kg. sill. ris och »bångar».

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. Kursiva siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			Mjölk.				Spannmål.					
			Oskummad.		Skummad.		Hvete.		Råg.		Korn.	
			Lit.	Kr	Lit.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.
1	**Södermanl. län:** Väster-Rekarne h:d uppg.	1	912·5	82·12	[1])1,460	29·20	200	32·00	600	72·00	100	12·00
2	»	2	—	—	—	—	150	22·50	700	84·00	100	12·00
3	Öster-Rekarne h:d »	1	1,095	109·50	730	21·90	150	24·00	600	72·00	200	*24·00*
4	»	2	1,095	109·50	730	18·25	160	24·00	600	78·00	170	20·40
5	»	3	1,460	136·70	—	—	200	32·00	700	84·00	200	24·00
6	»	4	1,642·5	147·82	—	—	250	40·00	600	72·00	200	24·00
7	»	5	1,095	98·60	1,095	22·00	150	24·00	600	72·00	150	18·00
8	Daga härad . . . »	1	1,095	109·50	—	—	200	32·00	700	84·00	100	12·00
9	»	2	1,095	98·55	—	—	200	32·00	800	*96·00*	—	—
10	»	3	1,460	146·00	—	—	200	32·00	800	*96·00*	—	—
11	Selebo härad . . . »	1	1,095	109·50	—	—	350	56·00	700	91·00	—	—
12	»	2	730	73·00	730	22·00	150	23·00	—	—	150	20·00
13	»	3	1,095	109·50	—	—	200	32·00	600	78·00	150	19·50
14	**Östergötlands län:** Åkerbo härad . »	1	1,095	98·55	—	—	200	32·00	600	81·00	200	26·00
15	Bankekinds härad . »	1	1,095	98·55	1,095	21·90	300	48·00	700	84·00	100	12·00
16	»	2	1,100	110·00	—	—	150	24·00	650	78·00	200	24·00
17	Hanekinds härad . . »	1	1,095	87·60	730	21·90	150	23·25	600	72·00	200	24·00
18	»	2	730	58·40	730	*14·60*	150	22·50	700	84·00	200	24·00
19	»	3	950	76·00	950	9·50	150	22·50	600	72·00	200	24·00
20	»	4	*912·5*	73·00	*912·5*	27·38	150	21·00	600	72·00	200	24·00
21	Hammarkinds härad »	1	1,460	146·00	—	—	250	40·00	700	84·00	100	12·00
22	»	2	1,080	97·20	730	21·60	200	32·00	700	91·00	100	12·00
23	»	3	1,095	109·50	1,095	32·85	200	32·00	700	*84·00*	100	*12·00*
24	»	4	1,095	87·60	1,095	32·85	*194*	29·76	*723*	94·05	*110*	*13·20*
25	»	5	1,095	98·55	1,095	32·85	200	32·00	700	91·00	150	18·00
26	Skärkinds härad . . »	1	730	73·00	1,095	*32·85*	150	24·00	800	*96·00*	150	*18·00*
27	Finspånga läns h:d »	1	1,095	109·50	—	—	—	—	700	91·00	160	20·80
28	»	3	730	65·70	730	14·60	150	22·50	700	84·00	200	24·00

[1]) Däraf 547·5 l. kärnmjölk. [2]) Hafre. [3]) 9·9 ar. [4]) 1/2 tunna sill, 20 l. salt, 1 hl. kålrötter, 15 st. kål-
bränsle. [10]) Till sättning af 2·6 hl. potatis. [11]) 3 famnar ved. [12]) 12 ar. [13]) 50 kg. sill 15 kr., 2 kg. torr fisk 2 kr.
kg. sill 18 kr., 25 l. salt 2 kr. [22]) Blandsäd. [23]) Till sättning af 1·5 hl. potatis. [24]) 1 famn barrved 13 kr., resten
[28]) 6 ar. [29]) 40 kg. sill 8 kr., 20 l. salt 0·80 kr., 2 kg. ull 3·50 kr., 1 par stöflar 8 kr. [30]) 8 småfamnar sekunda

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.		Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.							Värde, kr.	Hl.	Kr.				
[2])200	20·00	—	—	—	—	60	9·60	—	—	[3])19·80	[4])15·50	30·00	—	—	2	*70·00*	**392**·22	1
[2])100	10·00	—	—	—	—	50	7·50	—	—	[5])20·00	—	25·00	—	—	2	*55·00*	**236**·00	2
[2])100	10·00	—	—	—	—	50	*8·00*	—	—	[6])12·00	—	25·00	—	—	2	54·00	**360**·40	3
[2])100	10·00	—	—	—	—	40	6·00	—	—	15·00	[7])14·00	30·00	—	—	2	60·00	**385**·15	4
[2])200	20·00	—	—	—	—	50	7·50	—	—	[3])*18·00*	[8]) 0·75	[9])50·00	—	—	2	75·00	**447**·95	5
[2])200	20·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[10])25·00	—	[11])40·00	—	—	2	100·00	**468**·82	6
[2])100	9·00	—	—	—	—	65	10·40	—	—	[12])10·00	[12])17·00	50·00	—	—	2	*55·00*	**386**·00	7
—	—	—	—	—	—	50	8·00	—	—	15·00	—	[14])40·00	—	—	2	50·00	**350**·50	8
[2]) 75	7·50	—	—	—	—	50	8·00	—	—	*20·00*	[15])15·00	[16])64·00	—	—	2	*100·00*	**441**·05	9
[2]) 80	8·00	—	—	—	—	45	6·75	—	—	[5])*25·00*	[17])12·00	[18])*50·00*	—	—	2	*100·00*	**475**·75	10
—	—	—	—	—	—	85	11·90	—	—	[19])18·45	[20]) 9·00	[14])48·00	—	—	2	*55·00*	**398**·85	11
[2])100	9·00	—	—	600	*108·00*	50	8·00	—	—	[5])15·00	[21])20·00	[14])50·00	—	—	2	65·00	**413**·00	12
[22])100	11·00	—	—	—	—	50	8·00	—	—	20·00	—	[14])48·00	—	—	2	100·00	**426**·00	13
[22])150	18·00	—	—	—	—	50	9·00	6	15·00	[23])*20·00*	—	[24])*50·00*	—	—	2	*100·00*	**449**·55	14
[22])200	20·00	—	—	—	—	75	13·50	3·8	15·00	[25])*15·00*	—	[14])40·00	—	—	2	60·00	**427**·95	15
[22])200	20·00	—	—	—	—	60	10·80	—	—	10·00	—	—	—	—	2	85·00	**361**·80	16
[22])100	10·00	—	—	—	—	50	9·00	10	30·00	10·00	—	[6])49·50	—	—	2	*100·00*	**437**·25	17
[22])150	15·00	—	—	—	—	65	*11·05*	5	*15·00*	8·00	—	[27])35·00	—	—	2	64·00	**351**·55	18
[22])100	10·00	—	—	—	—	20	*3·40*	—	—	*20·00*	—	25·00	—	—	2	55·00	**317**·40	19
[22])100	10·00	—	—	—	—	80	*13·60*	6·5	16·25	[28])20·00	[29])20·30	[30])48·00	—	—	2	75·00	**420**·53	20
[2])200	20·00	—	—	—	—	50	*8·50*	—	—	[31])25·00	[32]) 1·25	30·00	—	—	2	*50·00*	**416**·75	21
[2])100	10·00	—	—	—	—	65	*11·05*	5	20·00	[33])16·00	—	45·00	—	—	2	50·00	**405**·85	22
[2])100	10·00	—	—	—	—	50	8·00	—	—	[34])25·00	—	50·00	—	—	2	60·00	**423**·35	23
[22]) *92*	9·00	—	—	—	—	*66·5*	*11·30*	3·3	*9·90*	25·00	—	50·00	—	—	2	50·00	**412**·66	24
[22])100	10·00	—	—	—	—	75	12·00	5	20·00	[25])10·00	—	40·00	—	—	2	*55·00*	**419**·40	25
[22])200	24·00	—	—	—	—	80	*13·60*	7·5	30·00	—	—	48·00	—	—	2	*100·00*	**459**·45	26
[2])280	28·00	—	—	—	—	60	*10·20*	7·5	24·00	—	—	50·00	—	—	2	*65·00*	**398**·50	27
[22])100	10·00	—	—	—	—	—	—	—	—	15·00	[35]) 6·25	—	—	—	2	100·00	**342**·05	28

hufvuden. [5]) Till sättning af 2·5 hl. potatis, [6]) 9·5 ar. [7]) 50 kg. sill. [8]) 25 l. salt. [9]) 1½ famn ved jämte ris- [14]) 4 famnar ved. [15]) Sill. [16]) 8 famnar ved. [17]) Kontant i st. f. sill. [18]) 5 famnar ved. [19]) 12·3 ar. [20]) 90 kg. gröpsäd. [21]) 50 topp- och risbränsle. [25]) Till sättning af 1·3 hl. potatis. [26]) 4½ famnar ved. [27]) 2 famnar ved 20 kr., risbränsle 15 kr. ved. [31]) Till sättning af 3·1 hl. potatis. [32]) 50 l. salt. [33]) 5 à 8 ar. [34]) Till sättning af 2 hl. potatis. [35]) 25 kg. sill.

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. Kursiva siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			Mjölk.				Spannmål.					
			Oskummad.		Skummad.		Hvete.		Råg.		Korn.	
			Lit.	Kr.	Lit.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.
1	**Östergötl. län:** Björkekinds härad .	uppg. 1	730	*73·00*	730	*14·60*	200	*30·00*	700	84·00	100	*12·00*
2		» 2	730	65·70	730	14·60	200	30·00	700	84·00	100	12·00
3	Östkinds härad . .	» 1	1,000	90·00	—	—	—	—	[5]) 1,200	144·00	—	—
4		» 2	1,095	109·50	—	—	200	*30·00*	650	84·50	100	13·00
5	Bråbo härad	» 1	730	65·70	730	14·60	180	27·00	720	86·40	—	—
6		» 2	1,095	*109·50*	—	—	—	—	[5]) 1,100	143·00	—	—
7		» 3	1,095	109·50	—	—	200	32·00	800	*104·00*	100	13·00
8	Lysings härad . . .	» 1	730	73·00	—	—	100	15·00	780	93·60	360	43·20
9		» 2	1,095	87·60	—	—	100	16·00	720	86·40	300	36·00
10	Göstrings härad . .	» 1	1,095	87·60	1,095	21·90	100	15·00	700	84·00	200	24·00
11		» 2	955	76·40	—	—	150	24·00	700	84·00	200	24·00
12		» 3	730	58·40	730	21·90	150	22·50	600	78·00	150	18·00
13		» 4	730	58·40	730	14·60	100	15·00	750	90·00	200	24·00
14	Aska härad	» 1	1,460	131·40	—	—	—	—	800	96·00	—	—
15	Dals härad	» 1	1,095	87·60	730	14·60	160	24·00	650	84·50	300	36·00
16	Bobergs härad . . .	» 1	1,095	93·07	—	—	—	—	900	108·00	420	50·40
17		» 2	1,095	87·60	—	—	100	15·00	600	78·00	200	24·00
18	**Jönköpings län:** Tveta härad . . .	» 1	1,095	87·60	—	—	—	—	700	*91·00*	—	—
19		» 2	1,095	109·50	—	—	50	*6·50*	600	78·00	—	—
20		» 3	730	65·70	—	—	100	13·00	500	60·00	—	—
21	Vista härad . . .	» 1	365	36·50	912·5	*22·81*	130	*16·90*	650	*78·00*	75	*9·00*
22	Södra Vedbo härad	» 1	730	65·70	730	18·25	—	—	720	79·20	—	—
23	Östra härad . . .	» 1	1,095	98·55	1,095	32·85	100	15·00	800	96·00	100	12·00
24	**Kronobergs län:** Uppvidinge härad .	» 1	900	90·00	900	27·00	—	—	672	*80·64*	192	24·96
25	Konga härad . . .	» 1	1,095	109·50	1,095	21·90	—	—	1,000	125·00	—	—
26	Norrvidinge härad	» 1	486·7	47·45	485·5	9·50	—	—	560	72·80	169	20·28
27		» 4	1,095	109·50	—	—	—	—	700	91·00	700	87·50
28	Allbo härad . . .	» 1	1,095	98·55	—	—	—	—	800	100·00	100	12·00

[1]) Blandsäd. [2]) 17 kg. sill. [3]) 4 famnar ved. [4]) Till sättning af 2 hl. potatis. [5]) »Spannmål». [6]) Kreaturs- 12 kr. [8]) Till sättning af 2·5 hl. potatis. [9]) 2 famnar kastved, risbränsle efter behof. [10]) Hafre eller blandsäd. sill. [15]) 17·3 ar. [16]) 4 famnar barrved 32 kr., 2,000 st. torf 10 kr. [17]) Till sättning af 1·9 hl. potatis. [18]) Kålbränsle 12 kr. [22]) 5·3 ar. [23]) 12 kbm. ved. [24]) 1 famn ved 10 kr., risbränsle 25 kr. [25]) Till sättning af 3·3 hl. pokålrötter 1 kr. [30]) 10 famnar ved. [31]) Till sättning af 1·5 hl. potatis. [32]) 1 famn barrved 12 kr., ½ famn björkved risbränsle. [35]) 7 ar. [36]) 40 kg. sill. [37]) 1 famn bakved, resten stammar och grenar. [38]) 80 kg. fläsk 72 kr., samt 100 kg. hafre 10 kr. [41]) »Sofvel.» [42]) Till sättning af 1 hl. potatis.

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.		Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.							Värde, kr.	Hl.	Kr.				
[1])200	20·00	—	—	—	—	70	12·60	1·5	4·50	10·00	[2]) 5·95	[3])60·00	—	—	2	75·00	**401·65**	1
[1])100	10·00	—	—	—	—	70	11·90	5	15·00	[4])20·00	—	[3])*36·00*	—	—	2	*50·00*	**349·20**	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5·00	—	30·00	—	—	2	55·00	**324·00**	3
[7])200	22·00	—	—	—	—	75	13·50	*4·2*	15·00	[8])25·00	—	[9])30·00	—	—	2	85·00	[6]) **427·50**	4
[10])240	24·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[11])18·00	—	[3])40·00	—	—	2	*100·00*	**375·70**	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24·00	[12])53·00	*50·00*	—	—	2	80·00	**459·50**	6
[1])100	12·00	—	—	—	—	50	8·00	6	18·00	[13])10·00	[14])15·00	*50·00*	—	—	2	*100·00*	**471·50**	7
[1])100	11·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[15])*25·00*	—	[16])42·00	—	—	2	80·00	**382·80**	8
[1])100	12·00	—	—	—	—	—	—	5	16·00	[17])15·00	[18])10·00	[19])*50·00*	—	—	2	70·00	**399·00**	9
[1])300	30·00	—	—	—	—	—	—	3·8	12·00	[20])*15·00*	—	[3])60·00	—	—	2	*100·00*	**449·50**	10
[1])300	30·00	—	—	—	—	50	9·00	6·3	25·00	5·00	—	[21])60·00	—	—	2	*100·00*	**437·40**	11
[1])400	40·00	—	—	—	—	25	4·00	4	8·00	[22])20·00	—	[23])54·00	—	—	2	60·00	**384·80**	12
[1])300	30·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[8])15·00	—	[3])48·00	—	—	2	75·00	**370·00**	13
[10])400	40·00	100	25·00	—	—	50	*8·50*	6	18·00	[4])16·00	—	[24])35·00	—	—	2	*55·00*	**424·90**	14
[1])140	14·00	—	—	—	—	—	—	13	39·00	—	—	[3])60·00	—	—	2	*80·00*	**439·70**	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[25])*35·00*	—	[26])32·00	—	—	2	65·00	**383·47**	16
[1])300	30·00	—	—	—	—	100	18·00	—	—	25·00	—	[3])50·00	—	—	2	85·00	**412·60**	17
[27])300	33·00	—	—	—	—	—	—	6·6	16·50	[28])10·00	[29]) 7·00	[30])60·00	—	—	2	*55·00*	**360·10**	18
[27])300	36·00	—	—	—	—	—	—	6	18·00	[31])*15·00*	—	40·00	—	—	2	80·00	**383·00**	19
—	—	—	—	—	—	—	—	12·6	31·50	—	—	[32])53·00	—	—	2	*100·00*	**323·20**	20
[27])100	12·00	—	—	—	—	20	4·00	5	20·00	[17])*20·00*	[33])13·00	[34])35·00	—	—	2	55·00	**322·21**	21
—	—	—	—	—	—	20	5·00	6·3	23·00	[35])20·00	[36])10·00	[37])50·00	—	—	2	*55·00*	**326·15**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	8	24·00	[31])15·00	[38])88·00	[39])20·00	—	—	2	55·00	**456·40**	23
[27])100	10·00	—	—	—	—	—	—	7·5	24·00	5·00	—	[30])60·00	—	—	3	*100·00*	**421·60**	24
[27])200	20·00	—	—	—	—	—	—	10	25·00	[4])20·00	—	50·00	—	—	2	55·00	[40])**426·40**	25
[27])150	15·00	—	—	—	—	—	—	6·5	14·00	—	[41])75·00	40·00	—	—	3	67·00	**361·03**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	6	15·00	[42])12·00	—	40·00	—	—	2	55·00	**410·00**	27
[27])100	10·00	—	—	—	—	—	—	6	15·00	[42])12·00	—	—	—	—	3	80·00	**327·55**	28

skötare hafva utom oskummad mjölk äfven 1,095 l. skummad mjölk *32·85* kr. [7]) 100 kg. hafre 10 kr., 100 kg. blandsäd [11]) 1,033·2 sträckmeter. [12]) 26 kg. sill och 20 l. salt 11 kr., 6 hl. rotfrukter och »land» 42 kr. [13]) 5 ar. [14]) 50 kg. land. [19]) Ved och risbränsle. [20]) Till sättning af 1·3 hl. potatis. [21]) 4 famnar barrved 48 kr., 4 lass ristatis. [26]) 2 famnar ved 17 kr., risbränsle 15 kr. [27]) Hafre. [28]) 1,000 sträckmeter. [29]) 1/4 tunna sill 6 kr., 40 l. 9 kr., 4 famnar grenved 32 kr. [33]) 25 kg. sill 6 kr., 20 kg. salt 1 kr., 3 kg. smör 6 kr. [34]) 2 famnar ved jämte 2 par stöflar 16 kr. [39]) 10 kbm. ved. [40]) Kreatursskötare erhålla dessutom 10 kg. hvete 14 kr., 100 kg. råg 12·50 kr.

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			Mjölk.				Spannmål.					
			Oskummad.		Skummad.		Hvete.		Råg.		Korn.	
			Lit.	Kr.	Lit.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.
1	**Kronobergs län:** Allbo härad . . .	uppg. 2	1,095	109·50	1,095	32·85	100	14·00	800	96·00	150	18·00
2		» 3	1,095	98·55	—	—	—	—	800	96·00	100	12·50
3		» 4	1,095	109·50	—	—	—	—	*675*	76·50	*63·5*	8·00
4	**Kalmar län:** Norra Tjusts härad .	» 1	1,095	87·60	1,095	10·95	200	32·00	700	91·00	150	18·00
5		» 2	730	58·40	1,095	*21·90*	120	19·20	825	94·87	—	—
6	Tunaläns härad . . .	» 1	1,095	109·50	—	—	50	8·00	840	100·80	—	—
7	Handbörds härad . . .	» 1	730	73·00	730	14·60	—	—	840	*100·80*	240	28·80
8	Norra Möre härad . .	» 1	730	73·00	730	10·95	50	7·50	1,000	125·00	—	—
9		» 2	1,095	109·50	—	—	100	15·00	1,080	129·60	—	—
10		» 3	730	65·70	730	10·95	80	12·00	900	103·50	—	—
11	Gräsgårds härad . . .	» 1	730	73·00	—	—	*32*	5·00	*710*	86·00	*271·6*	36·00
12	**Blekinge län:** Medelstads härad . .	» 1	730	73·00	1,095	*21·90*	66	9·90	744	96·72	116	13·92
13		» 2	730	73·00	1,095	32·85	—	—	840	109·20	100	*12·00*
14		» 3	547·5	54·75	1,095	*21·90*	—	—	1,000	130·00	—	—
15		» 4	1,095	*98·55*	—	—	—	—	900	110·00	—	—
16	Listers härad	» 1	547·5	*49·27*	912·5	*18·25*	—	—	1,200	147·00	—	—
17	**Kristianstads län:** Västra Göinge h:d	» 1	1,095	97·60	—	—	—	—	[23]) 900	126·00	[23])300	36·00
18		» 2	730	65·70	730	10·95	—	—	1,000	140·00	—	—
19		» 3	1,095	77·00	—	—	—	—	[27]) 1,000	125·00	—	—
20	Östra Göinge h:d	» 1	1,095	93·08	—	—	—	—	—	—	400	52·00
21		» 2	730	60·00	1,100	12·10	—	—	[28]) 1,200	150·00	—	—
22	Södra Åsbo härad	» 1	1,095	109·50	—	—	—	—	100	13·00	—	—
23		» 2	730	65·70	1,095	14·30	—	—	[28]) 1,200	144·00	—	—
24	Norra Åsbo härad	» 1	1,095	98·55	—	—	—	—	1,020	132·00	—	—
25		» 2	1,095	87·60	—	—	—	—	1,200	156·00	—	—
26		» 3	1,095	76·65	730	14·60	—	—	800	104·00	—	—
27		» 4	1,095	87·60	730	14·60	—	—	1,200	150·00	100	12·00
28		» 5	1,095	100·00	—	—	—	—	1,200	168·00	—	—

[1]) 3 hl. kålrötter. [2]) Hafre. [3]) 12 ar. [4]) Till sättning af 1 hl. potatis. [5]) 6 famnar ved. [6]) 6·3 ar. [7]) 12 lass
och ärter. [12]) 15 lass ved. [13]) Till sättning af 1·3 hl. potatis. [14]) 5 famnar ved. [15]) Till sättning af 2 hl. potatis.
barrved 12 kr. [19]) 1 famn ved 8 kr., ris och grenved efter behof 60 kr. [20]) 2 famnar barrved 16 kr., grenved efter be-
[25]) Drank till svinen. [26]) 3 lass ved 18 kr., 3 lass ris 9 kr., 3 lass torf 24 kr. [27]) Råg och korn. [28]) »Spannmål».
28 kr., resten grenar. [34]) Stat för fördräng. [35]) 1,700 sträckmeter. [36]) 4 lass bokved 24 kr., 2 lass torf 30 kr.

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.		Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.							Värde, kr.	Hl.	Kr.				
—	—	—	—	—	—	17	3·40	7	14·00	4·00	[1]) 9·00	50·00	—	—	2	60·00	**410·75**	1
[2])200	20·00	—	—	—	—	—	—	5	16·00	[3])12·00	—	50·00	—	—	3	80·00	**385·05**	2
[2])*185*	20·00	—	—	—	—	—	—	9	22·50	[4])10·00	—	[5])60·00	—	—	2	50·00	**356·50**	3
[2])100	10·00	—	—	—	—	50	9·00	5	17·50	[6]) *9·45*	—	[7])48·00	—	—	3	*80·00*	**413·50**	4
[2]) 50	4·50	—	—	—	—	40	6·40	8	20·00	[8]) 5·00	[9]) 3·00	50·00	—	—	2	52·50	**335·77**	5
—	—	—	—	—	—	—	—	*9·8*	21·00	[10]) 9·50	[11])12·00	20·00	—	—	2	63·25	**344·05**	6
—	—	—	—	—	—	—	—	8	24·00	[3])*18·00*	—	[12])45·00	—	—	2	50·00	**354·20**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	7·5	30·00	[13])10·00	—	[14])50·00	—	—	3	100·00	**406·45**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	10	40·00	[15])15·00	—	50·00	—	—	2	*75·00*	**434·10**	9
—	—	—	—	—	—	25	4·25	9	27·00	[16])15·00	—	40·00	—	—	2	70·00	**348·40**	10
—	—	—	—	—	—	—	—	6·3	25·00	10·00	[17])12·40	[18])60·00	—	—	2	*50·00*	**357·40**	11
—	—	—	—	—	—	22	*4·40*	10	20·00	[4])10·00	—	[19])68·00	—	—	3	100·00	**417·84**	12
—	—	—	—	—	—	12	2·40	10	25·00	[4])10·00	—	60·00	—	—	2	95·00	**419·45**	13
—	—	—	—	—	—	20	3·60	8	20·00	12·00	—	[20])*30·00*	—	—	3	100·00	**372·25**	14
—	—	—	—	—	—	—	—	14	35·00	[15])25·00	—	50·00	—	—	2	96·00	**414·55**	15
—	—	—	—	—	—	25	5·00	8	18·00	—	[21]) 6·30	[22])54·00	—	—	3	94·00	**391·82**	16
—	—	—	—	—	—	—	—	7	15·00	7·00	—	[24])55·00	—	—	3	90·00	**426·60**	17
[2])200	24·00	—	—	—	—	—	—	4	10·00	25·00	[25])25·00	[26])51·00	—	—	3	60·00	**411·65**	18
—	—	—	—	—	—	—	—	12	25·00	—	—	75·00	—	—	3	73·00	**375·00**	19
—	—	—	—	800	144·00	—	—	8	16·00	7·00	—	50·00	—	—	3	80·00	**442·08**	20
—	—	—	—	—	—	—	—	7	14·00	[4])20·00	—	50·00	—	—	3	100·00	**406·10**	21
—	—	—	—	—	—	—	—	8	16·00	—	—	[29])18·00	20	36	3	110·00	**302·50**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	12	24·00	—	—	50·00	—	—	3	86·00	**384·00**	23
[2])180	19·80	—	—	—	—	—	—	10	25·00	—	—	[30])45·00	—	—	3	92·00	**412·35**	24
[31])400	44·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[32]) 8·00	—	50·00	—	—	3	90·00	**435·60**	25
[31])400	48·00	—	—	—	—	—	—	12	27·60	8·00	—	[33])60·00	—	—	3	100·00	[34])**438·85**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	15	30·00	—	—	50·00	—	—	3	105·00	**449·20**	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[35])*34·00*	—	[36])54·00	—	—	3	78·00	**434·00**	28

ved. [8]) Till sättning af 82·5 l. potatis. [9]) 20 l. salt 1 kr., 1·3 kg. ull 2 kr. [10]) 9·9 ar. [11]) Kontant i st. f. sill [16]) 10 ar. [17]) 1/4 tunna sill 8 kr., 1 kg. ull 2 kr., 7 m. bomullsväf 2·40 kr. [18]) 3 småfamnar björkved 48 kr., 1 famn hof. [21]) 14 hl. »pulpa» (potatisref från stärkelsefabrik). [22]) 9 lass grenved. [23]) Fri malning. [24]) 5 lass ved, 5 ass torf. [29]) 3 lass ved. [30]) 3 lass risbränsle 9 kr., 3 lass torf 36 kr. [31]) Blandsäd. [32]) 400 sträckmeter. [33]) 2 famnar ved

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.	1. Mjölk. Oskummad. Lit.	2. Mjölk. Oskummad. Kr.	3. Mjölk. Skummad. Lit.	4. Mjölk. Skummad. Kr.	5. Spannmål. Hvete. Kg.	6. Spannmål. Hvete. Kr.	7. Spannmål. Råg. Kg.	8. Spannmål. Råg. Kr.	9. Spannmål. Korn. Kg.	10. Spannmål. Korn. Kr.
1	**Kristianstads län:** Norra Åsbo härad uppg. 6	1,080	108·00	1,080	16·20	—	—	600	72·00	600	72·00
2	» 7	1,095	110·00	—	—	—	—	1,200	140·00	—	—
3	Bjäre härad . . » 1	1,095	93·07	—	—	—	—	1,200	156·00	—	—
4	Ingelstads härad » 1	1,095	87·60	1,095	21·90	—	—	[2]) 1,200	150·00	—	—
5	» 2	1,095	98·55	—	—	—	—	[3]) 1,300	182·00	—	—
6	» 3	1,095	98·55	1,095	21·90	—	—	650	84·50	600	72·00
7	Villands härad . » 1	912,5	73·00	730	14·60	—	—	800	100·00	500	67·50
8	» 2	1,095	98·55	—	—	—	—	800	112·00	400	56·00
9	» 3	1,000	80·00	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gärds härad . . » 1	1,095	109·50	350	7·00	—	—	—	—	—	—
11	Albo härad . . . » 1	730	58·40	1,460	29·20	—	—	650	84·50	650	78·00
12	**Malmöhus län:** Bara härad . . . . » 1	1,095	98·55	—	—	—	—	600	72·00	600	72·00
13	» 2	1,095	109·50	—	—	—	—	800	*112·00*	500	70·00
14	» 4	1,095	87·60	—	—	—	—	800	104·00	700	84·00
15	» 5	1,095	98·55	—	—	—	—	800	112·00	700	98·00
16	Oxie härad . . . . » 1	1,095	98·55	—	—	—	—	600	75·00	600	75·00
17	» 2	1,095	105·00	—	—	—	—	700	98·00	700	84·00
18	» 3	1,095	93·08	—	—	—	—	600	75·00	600	78·00
19	» 4	1,095	87·60	—	—	—	—	600	78·00	700	91·00
20	» 5	1,080	86·40	—	—	—	—	600	72·00	600	*75·00*
21	» 6	1,095	109·50	—	—	—	—	700	98·00	600	84·00
22	Vemmenhögs härad » 1	1,095	98·55	1,095	21·90	—	—	600	84·00	600	84·00
23	» 2	1,095	98·55	730	14·60	—	—	700	98·00	600	84·00
24	» 3	1,095	98·55	1,095	21·90	—	—	650	91·00	650	91·00
25	» 4	1,460	119·50	1,460	21·90	—	—	700	84·00	600	78·00
26	» 5	1,095	109·00	1,095	16·00	—	—	700	*98·00*	700	91·00
27	» 6	1,095	90·00	1,825	*36·50*	—	—	700	84·00	600	72·00
28	» 8	1,100	90·00	—	—	—	—	700	*84·00*	700	*91·00*

[1]) 1,247 sträckmeter. [2]) »Spannmål». [3]) Råg och korn. [4]) 2,137·7 sträckmeter. [5]) 50 kg. malt. [6]) 1 lass ved. [10]) 600 sträckmeter. [11]) 15 kbm.barrved 30 kr., 4 lass risbränsle 12 kr. [12]) Blandsäd. [13]) 4 kbm. ved och potatis. [17]) 1½ famn barrved. [18]) Till sättning af 1·5 hl. potatis. [19]) 3 kbm. ved. [20]) 1,603·3 sträckmeter. [21]) 2 kbm. [27]) ¼ famn ved 4·50 kr., 3 lass bakris 21 kr. [28]) 5 lass bokved. [29]) ½ famn bokved 9 kr., 3 lass ris 21 kr.

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.		Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.							Värde, kr.	Hl.	Kr.				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[1])*25·00*	—	30·00	—	—	3	65·00	**388**·20	1
—	—	—	—	—	—	—	—	12	40·00	—	—	40·00	—	—	3	90·00	**420**·00	2
—	—	—	—	—	—	—	—	6	18·00	5·00	—	52·00	—	—	3	85·00	**409**·07	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32·50	—	—	—	—	3	110·00	**402**·00	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[4])48·00	[5])11·00	[6])46·10	13	19·50	3	80·00	**485**·15	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[7])40·00	—	[8])12·00	22	35·20	3	92·00	**456**·15	6
—	—	—	—	—	—	—	—	15	37·50	—	—	[9])66·00	—	—	3	80·00	**438**·60	7
—	—	—	—	—	—	—	—	8	20·00	[10])12·00	—	[11])42·00	—	—	3	80·00	**420**·55	8
—	—	—	—	1,200	*216·00*	—	—	—	31·00	—	—	66·00	—	—	3	60·00	**453**·00	9
[12])240	28·80	—	—	960	*172·80*	—	—	—	—	32·00	—	50·00	—	—	3	80·00	**480**·10	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[4])43·00	—	[13])50·00	—	—	3	75·00	**418**·10	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[7])30·00	—	[14])15·00	18	27·00	3	60·00	**374**·55	12
—	—	—	—	—	—	—	—	15	45·00	—	—	[15])27·00	30	45·00	3	100·00	**508**·50	13
—	—	—	—	—	—	25	5·00	15	45·00	[16])*15·00*	—	[17])24·00	35	45·50	3	*100·00*	**510**·10	14
—	—	—	—	—	—	25	4·50	15	37·50	—	—	[17])21·00	35	52·50	3	80·00	**504**·05	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[18])25·00	—	[19])24·00	30	37·50	3	100·00	**435**·05	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[20])36·00	—	[21])14·00	30	41·00	2	80·00	**458**·00	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[22])*32·00*	—	[23])12·00	25	40·00	2	75·00	**405**·08	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[7])40·00	—	[24])15·00	25	35·00	3	80·00	**426**·60	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[7])40·00	—	[25]) 7·00	25	30·00	3	87·00	**397**·40	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40·00	—	[26])30·00	18	27·00	3	85·00	**473**·50	21
[12])100	12·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[7])40·00	—	[27])25·50	20	30·00	3	100·00	**495**·95	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[7])40·00	—	[28])35·00	18	27·00	3	*100·00*	**497**·15	23
—	—	—	—	—	—	25	6·25	—	—	[7])40·00	—	[29])30·00	20	30·00	3	*90·00*	**498**·70	24
—	—	—	—	—	—	—	—	15	37·50	—	—	[30])21·00	30	40·50	3	*100·00*	**502**·40	25
—	—	—	—	—	—	—	—	15	45·00	—	—	[30])24·00	30	40·00	3	95·00	**518**·00	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[4])48·00	—	[31])*17·00*	30	*45·00*	2	50·00	**442**·50	27
—	—	—	—	—	—	—	—	18	50·00	—	—	[32])10·00	25	40·00	3	90·00	**455**·00	28

bokved 7·50 kr., 2 lass ris 14 kr., 40 hl. torf 24·60 kr. [7]) 1,781·4 sträckmeter, [8]) 4 lass ris. [9]) 6 kortfamnar bok- 4 lass ris 30 kr., 40 hl. torf 20 kr. [14]) 2 lass bokved och ris. [15]) 1½ kortfamn barrved. [16]) Till sättning af 1 hl. ved. [22]) 1,425·1 sträckmeter. [23]) 3 lass ris. [24]) 2 lass rundved och ris. [25]) 1 kbm. furuved. [26]) 6 lass risbränsle. [30]) 3 kbm. ved. [31]) 1 famn björkved. [32]) 2 lass bakris.

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. Kursiva siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.	1. Mjölk: Oskummad. Lit.	2. Mjölk: Oskummad. Kr.	3. Mjölk: Skummad. Lit.	4. Mjölk: Skummad. Kr.	5. Spannmål: Hvete. Kg.	6. Hvete. Kr.	7. Råg. Kg.	8. Råg. Kr.	9. Korn. Kg.	10. Korn. Kr.
1	**Malmöhus län:** Vemmenhögs härad uppg. 9	913	82·17	1,095	21·90	—	—	[1])1,300	182·00	—	—
2	» 10	1,095	98·55	1,095	10·95	—	—	650	91·00	650	78·00
3	Skytts härad . . . » 1	1,095	*87·60*	1,095	21·90	—	—	600	84·00	600	84·00
4	» 2	912	91·20	—	—	—	—	700	91·00	700	84·00
5	» 3	1,095	98·55	—	—	—	—	[10])1,200	156·00	—	—
6	» 4	1,095	85·00	—	—	—	—	600	72·00	600	78·00
7	» 5	1,095	87·00	—	—	—	—	700	91·00	700	91·00
8	Torna härad . . . » 1	1,095	98·55	—	—	—	—	600	72·00	600	72·00
9	» 2	1,095	87·60	720	14·40	—	—	[10])1,352	169·00	—	—
10	» 3	1,095	*87·60*	1,095	10·95	—	—	650	91·00	560	78·40
11	» 4	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	600	84·00
12	» 5	1,080	86·40	—	—	—	—	600	78·00	600	78·00
13	» 6	1,095	98·55	—	—	—	—	700	98·00	600	84·00
14	Rönnebergs härad . » 1	1,095	109·50	—	—	—	—	720	93·60	600	78·00
15	» 2	1,095	98·60	—	—	—	—	880	114·40	360	46·80
16	» 3	1,095	98·55	—	—	—	—	600	81·00	600	75·00
17	» 4	1,095	98·55	—	—	—	—	800	112·00	400	52·00
18	» 5	1,095	98·55	—	—	—	—	700	91·00	500	65·00
19	» 6	730	*73·00*	730	14·60	—	—	600	84·00	600	72·00
20	Onsjö härad . . . » 1	1,095	87·60	1,095	10·95	—	—	600	78·00	600	78·00
21	» 2	1,095	109·50	—	—	—	—	[10]) 600	84·00	—	—
22	» 3	1,095	87·60	—	—	—	—	840	109·20	480	62·40
23	» 4	1,095	98·55	1,095	21·90	—	—	700	84·00	500	65·00
24	» 5	1,095	98·55	—	—	—	—	800	112·00	500	65·00
25	» 6	1,095	86·40	—	—	—	—	650	84·50	450	58·50
26	» 7	1,095	87·60	—	—	—	—	700	84·00	550	71·50
27	Harjagers härad . . » 1	730	73·00	1,095	21·90	—	—	[1])1,200	168·00	—	—
28	» 2	730	73·00	1,095	21·90	—	—	600	84·00	600	84·00

[1]) Råg och korn. [2]) 2,404·9 sträckmeter. [3]) 1 lass bokved 8 kr., 3 lass ris 15 kr., 120 hl. torf 60 kr. kbm. fallved, 1 lass ris. [10]) »Spannmål». [11]) 3 kbm. ved. [12]) 1,068·9 sträckmeter. [13]) 2 kbm. ved. [14]) Kontant i st. f. barrved 20 kr., bakbränsle 10 kr. [19]) 60 kg. malt. [20]) 3 lass bränsle 30 kr., 20 hl. torf 10 kr. [21]) 534·4 sträckmeter. sträckmeter. [27]) 3 »risbunkar». [28]) Till sättning af 0·63 hl. potatis. [29]) 6 lass ris. [30]) 2 lass grenved. [31]) 3 lass [35]) 1 »risbunke». [36]) 2,315·8 sträckmeter [37]) 1 lass ris 5 kr., 3 lass torf 36 kr. [38]) Till sättning af 1·3 hl. potatis.

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
Hafre och blandsäd.		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
		Hvetemjöl.		Rågmjöl.								Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Hl.	Kr.				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[2])*48·00*	—	[5])*83·00*	—	—	3	80·00	**497·07**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[4])36·00	—	[5])14·00	30	45·00	3	80·00	**453·50**	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[6])40·00	—	[7])12·00	24	36·00	3	60·00	**425·50**	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[8])*24·00*	—	[9])21·00	26·5	35·77	2	70·00	**416·97**	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[6])32·00	—	[11])16·50	22	33·00	2	50·00	**386·05**	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[12])20·00	—	[13])13·00	25	30·00	3	*100·00*	**398·00**	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10·00	—	[11])24·00	25	37·50	3	85·00	**425·50**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	[14])30·00	—	—	[15])17·00	23	34·50	3	*100·00*	**424·05**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15·00	—	—	12·50	25	37·50	3	*100·00*	**436·00**	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[16])31·98	—	[17])21·00	15	22·50	3	60·00	**403·43**	10
—	—	—	—	600	96·00	—	—	15	45·00	—	—	[11])20·00	20	30·00	3	100·00	**484·50**	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[6])20·00	—	[11])21·00	20	30·00	3	*100·00*	**413·40**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	15	30·00	—	—	50·00	—	—	3	65·00	**425·55**	13
—	—	—	—	—	—	—	—	10	30·00	—	—	[18])30·00	25	37·50	3	80·00	**458·60**	14
—	—	—	—	—	—	—	—	4	10·00	[12])24·00	[19])15·00	[20])40·00	10	15·00	3	80·00	**443·80**	15
—	—	—	—	—	—	—	—	6	18·00	[21]) *9·00*	—	[22])18·00	30	48·00	3	*65·00*	**412·55**	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[8])24·00	—	[23])36·50	20	30·00	3	75·00	**428·05**	17
—	—	—	—	—	—	—	—	5	15·00	[24])10·80	—	[5])12·00	15	25·50	3	*85·00*	**402·85**	18
—	—	—	—	—	—	—	—	10	30·00	—	—	[25])12·00	25	33·75	3	*100·00*	**419·35**	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[26])21·36	—	[27])12·00	17·5	22·05	3	*100·00*	**409·96**	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[28])15·00	—	[29])*30·00*	—	—	3	80·00	**318·50**	21
—	—	—	—	—	—	—	—	10	25·00	—	—	[30])14·00	25	37·50	3	88·00	**423·70**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[6])30·00	—	[31])21·00	20	30·00	3	80·00	**430·45**	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[8])32·00	—	[32])44·00	—	—	3	80·00	**431·55**	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12·00	[33])15·00	[34])15·00	20	33·00	3	75·00	**379·40**	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[8])*24·00*	—	[35]) 5·00	18·7	27·00	2	80·00	**379·10**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	6·6	19·80	[36])26·00	—	[37])41·00	14	21·00	3	*100·00*	**470·70**	27
—	—	—	—	—	—	—	—	6·6	19·80	[38])*20·00*	—	[39])55·00	—	—	3	*85·00*	**442·70**	28

[4]) 1,603·3 sträckmeter. [5]) 2 lass risbränsle. [6]) 1,781·4 sträckmeter. [7]) 2 lass bokris. [8]) 1,425·1 sträckmeter. [9]) 2 potatis. [15]) 1 famn fallved. [16]) 1,899 sträckmeter. [17]) 3 lass bokris 15 kr., 2 lass fururis 6 kr. [18]) 1 kortfamn [22]) 3 lass risbränsle. [23]) 3 lass risbränsle 24 kr., 25 hl. torf 12·50 kr. [24]) 641·3 sträckmeter. [25]) Bokris. [26]) 1,902·5 bränsle. [32]) 2 »bunkar» rundved 14 kr., 3 lass risbränsle 12 kr., 30 hl. torf 18 kr. [33]) 100 kg. malt. [34]) 3 lass ved. [9]) Ved 50 kr., 1 lass ris 5 kr.

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. Kursiva siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Mjölk.				Spannmål.					
		Oskummad.		Skummad.		Hvete.		Råg.		Korn.	
		Lit.	Kr.	Lit.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.
1	**Malmöhus län:** Harjagers härad . . uppg. 3	*444*	40·00	—	—	—	—	[1])1,200	156·00	—	—
2	» 4	—	—	—	—	—	—	[3])1,200	168·00	—	—
3	» 5	1,095	90·00	—	—	—	—	600	80·00	600	80·00
4	» 6	1,095	87·60	—	—	—	—	650	84·50	650	84·50
5	» 7	1,095	98·55	—	—	—	—	650	91·00	650	91·00
6	» 8	1,095	98·55	730	14·60	—	—	1,200	168·00	—	—
7	Luggude härad . . » 1	1,095	109·50	1,095	21·90	—	—	[3])1,200	150·00	—	—
8	» 2	1,095	87·60	—	—	—	—	[1]) 1,200	156·00	—	—
9	» 3	1,095	90·00	—	—	—	—	[1])1,200	150·00	—	—
10	» 4	1,080	97·20	—	—	—	—	1,020	142·80	180	21·60
11	» 5	1,100	88·00	—	—	—	—	[1])1,200	150·00	—	—
12	» 6	1,095	87·60	—	—	—	—	[10])1,200	150·00	—	—
13	» 7	1,095	98·55	—	—	—	—	[10])1,200	156·00	—	—
14	» 8	1,095	98·55	730	10·95	—	—	1,200	144·00	—	—
15	» 9	1,095	109·50	730	14·60	—	—	1,200	156·00	—	—
16	» 10	1,095	87·60	730	7·30	—	—	[16])1,300	156·00	—	—
17	» 11	1,095	100·00	—	—	—	—	600	78·00	600	75·00
18	» 12	1,095	109·50	1,095	21·90	—	—	840	117·60	360	46·80
19	» 13	1,095	98·55	—	—	—	—	1,020	142·80	180	25·20
20	Frosta härad . . . » 1	1,095	98·55	730	14·60	—	—	600	84·00	—	—
21	» 2	1,095	98·55	730	14·60	—	—	600	84·00	600	84·00
22	» 3	1,095	109·50	1,095	21·90	—	—	600	84·00	600	78·00
23	» 4	1,095	98·55	1,095	21·90	—	—	[1])1,200	144·00	—	—
24	» 5	1,095	109·50	1,095	16·43	—	—	650	78·00	650	78·00
25	Färs härad . . . . » 1	1,095	109·50	1,460	29·20	—	—	600	84·00	600	84·00
26	» 2	1,095	98·55	1,095	21·90	—	—	660	79·20	600	78·00
27	» 3	1,095	87·60	1,460	29·20	—	—	600	78·00	600	78·00
28	» 4	1,460	131·40	—	—	—	—	600	84·00	600	84·00

[1]) »Spannmål». [2]) Till sättning af 1·3 hl. potatis. [3]) Ev. korn. [4]) 1 lass ved. [5]) 1,425·1 sträckmeter. [6]) 2
bränsle. [10]) Råg och korn. [11]) 534·4 sträckmeter. [12]) 587·8 sträckmeter. [13]) Till sättning af 0·5 hl. potatis. [14]) Kon-
15 kr. [18]) Engelskt stenkol eller 34 hl. svenskt stenkol. [19]) Blandsäd. [20]) 1,781·4 sträckmeter. [21]) Däraf 50 hl. torf
bunkar» 24 kr., 70 hl. maskintorf 42 kr. [27]) 3 lass risbränsle, 40 hl. bästa torf. [28]) 25 ar. [29]) 6 st. »bokrisbunkar»

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.		Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.							Värde, kr.	Hl.	Kr.				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15·00	[2])*20·00*	—	50·00	—	—	3	*80·00*	**361**·00	1
—	—	—	—	—	—	—	—	10	*30·00*	15·00	—	[4])10·00	10	15·00	3	*100·00*	**338**·00	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[5])25·00	—	[6])25·00	20	30·00	3	75·00	**405**·00	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[5])25·00	—	[6])25·00	15	25·00	3	70·00	**401**·60	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[5])32·00	—	[7])44·00	14	21·00	3	70·00	**447**·55	5
—	—	—	—	—	—	—	—	12	30·00	—	—	[8])14·00	20	30·00	3	82·00	**437**·15	6
—	—	—	—	—	—	—	—	10	30·00	—	—	[8])14·00	25	40·00	3	*100·00*	**465**·40	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30·00	—	[8]) 6·00	20	35·00	3	70·00	**384**·60	8
—	—	—	—	—	—	—	—	9·3	30·00	—	—	—	25	35·00	3	100·00	**405**·00	9
—	—	—	—	—	—	—	—	10	30·00	—	—	—	25	37·50	3	75·00	**404**·10	10
—	—	—	—	—	—	—	—	8	*24·00*	—	—	[9])18·00	15	20·40	3	100·00	**400**·40	11
—	—	—	—	—	—	—	—	5	15·00	[11])10·00	—	[8])15·00	25	37·50	3	100·00	**415**·10	12
—	—	—	—	—	—	—	—	5	12·50	[12])13·20	—	—	12	18·00	3	100·00	**398**·25	13
—	—	—	—	—	—	—	—	5	12·50	[13]) 6·00	—	[14])10·00	25	37·50	3	100·00	**419**·50	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25·00	—	[15])12·00	15	24·00	3	75·00	**416**·10	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20·00	—	15·00	20	35·00	2	85·00	**405**·90	16
—	—	—	—	—	—	—	—	10	30·00	—	—	[17])45·00	15	20·00	3	100·00	**448**·00	17
—	—	—	—	—	—	—	—	15	45·00	—	—	[14])12·00	20	32·00	3	100·00	**484**·80	18
—	—	—	—	—	—	—	—	10	25·00	—	—	—	[18])25	37·50	3	100·00	**429**·05	19
[19])700	84·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[20])40·00	—	[21])50·00	—	—	3	60·00	**431**·15	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[5])*32·00*	—	50·00	—	—	3	65·00	**428**·15	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[22])*27·00*	—	60·00	—	—	3	100·00	**480**·40	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15·00	15·00	—	[23])15·00	25	37·50	3	75·00	**421**·95	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[24])12·00	—	[15])24·00	20	25·00	2	*50·00*	**392**·93	24
—	—	—	—	—	—	—	—	12	30·00	[25])13·60	—	[26])66·00	—	—	3	90·00	**506**·30	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[22])27·00	—	[27])35·00	7	10·50	2	80·00	**430**·15	26
—	—	—	—	—	—	25	*5·00*	12	30·00	—	—	50·00	—	—	3	*65·00*	**422**·80	27
—	—	—	—	—	—	—	—	12	30·00	[28])*25·00*	—	[29])27·34	—	—	3	*65·00*	**446**·74	28

lass ved. [7]) 2 halffamnar björkved 24 kr., 2 lass ris 8 kr., 20 hl. torf 12 kr. [8]) 2 lass risbränsle. [9]) 1 kortfamn tant i st. f. bränsle. [15]) 3 lass risbränsle. [16]) »Spannmål», däraf 800 kg. råg. [17]) 4 kbm. ved 30 kr., 3 lass risbränsle 25 kr. [22]) 1,603·3 sträckmeter. [23]) 5 lass risbränsle. [24]) 1,058·9 sträckmeter. [25]) 605·7 sträckmeter. [26]) 8 »ris- 12 kr., 31 hl. torf 15·34 kr.

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde-
icke härröra från uppgiftslämnare,

	Län och härad m. m.		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			Mjölk.				Spannmål.					
			Oskummad.		Skummad.		Hvete.		Råg.		Korn.	
			Lit.	Kr.	Lit.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.
1	**Malmöhus län:** Färs härad	uppg. 5	730	58·40	1,825	27·37	—	—	650	*91·00*	650	*84·50*
2	Herrestads härad .	» 1	1,095	93·00	—	—	—	—	[2])1,300	175·00	—	—
3		» 2	1,095	87·60	1,095	21·90	—	—	700	91·00	700	87·50
4	Ljunits härad . . .	» 1	1,095	98·55	1,095	21·90	—	—	[2])1,200	168·00	—	—
5		» 2	1,095	98·55	1,460	29·20	—	—	600	84·00	600	84·00
6	**Hallands län:** Höks härad	» 1	1,095	98·55	1,095	10·95	—	—	1,200	144·00	—	—
7	Tönnersjö härad . .	» 1	730	*65·70*	1,460	*14·60*	—	—	1,020	122·40	—	—
8	Halmstads härad . .	» 1	1,095	109·50	—	—	100	15·00	800	104·00	—	—
9	Årstads härad . . .	» 1	730	*65·70*	730	7·30	32	4·80	630	75·60	430	55·90
10	Faurås härad . . .	» 1	730	73·00	1,460	29·40	—	—	—	—	—	—
11		» 2	730	73·00	1,095	*10·95*	—	—	[2])1,100	143·00	—	—
12	Fjäre härad	» 1	1,095	109·50	1,095	10·80	*65*	10·00	*748*	93·60	—	—
13	**Älfsborgs län:** Kinds härad	» 1	1,095	109·50	—	—	50	*7·75*	600	*78·00*	100	*14·00*
14		» 2	365	29·20	1,095	21·80	—	—	850	102·00	—	—
15		» 3	365	29·20	1,095	27·38	—	—	*882*	120·00	—	—
16	Bjärke härad . . .	» 1	1,095	87·60	—	—	100	15·50	650	84·50	—	—
17	Ale härad	» 1	1,095	109·50	730	14·60	200	30·00	700	84·00	—	—
18	Vätle härad	» 1	730	73·00	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Nordals härad . . .	» 1	1,095	87·60	—	—	*78*	12·00	*588*	80·00	—	—
20	Valbo härad	» 1	365	29·20	2,190	*43·80*	—	—	800	104·00	—	—
21	**Skaraborgs län:** Viste härad . . .	» 1	1,460	109·50	—	—	100	15·00	600	72·00	—	—
22	Kållands härad . .	» 1	1,095	87·60	—	—	*78*	10·00	*667*	72·00	—	—
23	Kinne härad . . .	» 1	1,460	131·40	1,460	29·20	50	7·50	500	*55·00*	80	11·20
24	Skånings härad . .	» 1	1,095	98·55	—	—	150	22·50	700	84·00	—	—
25		» 2	730	58·40	1,095	20·00	*62·4*	9·00	*741*	85·00	—	—
26		» 3	730	54·75	1,095	27·37	*78*	12·00	*629·8*	74·37	*52·6*	*6·31*
27	Laske härad . . .	» 1	1,095	110·00	—	—	*62·4*	*9·00*	*696·5*	90·00	—	—
28	Gudhems härad . .	» 1	1,095	109·50	—	—	100	14·00	600	72·00	—	—

[1]) 3 lass risbränsle. [2]) »Spannmål». [3]) Inkl. värde å 11 ar potatisland. [4]) 2,137·7 sträckmeter. [5]) 60 hl.
[10]) 6·3 ar. [11]) 10 lass risbränsle. [12]) Blandsäd. [13]) Skörd c:a 15 hl. [14]) 78 kg. risgryn. [15]) 1 kbm. ved 10 kr., 5
tatis, landet gödsladt och fullt arbetadt. [18]) 4 famnar ved. [19]) Till sättning af 2·5 hl. potatis. [20]) 7 famnar sekunda
hemkörd, inkl. värde å potatisland och täppa. [24]) 2 småfamnar ved 30 kr., 2 lass ris 6 kr., 1,000 kg. bränntorf
[28]) 2 famnar ved, ris efter behof. [29]) 2 famnar ved 20 kr., ris 10 kr. [30]) Till sättning af 2 hl. potatis. [31]) En

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.								Ved, ris m. m.	Stenkol.					
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Hl.	Kr.	Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
—	—	—	—	—	—	10	2·50	10	25·00	—	—	[1])15·00	20	30·00	3	50·00	**383·77**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	[3])67·00	—	—	60·00	—	—	3	80·00	**475·00**	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[4])48·00	—	[5])66·00	—	—	3	80·00	**482·00**	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[4])48·00	—	[6])50·00	—	—	2	80·00	**466·45**	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[7])52·00	—	[6])50·00	—	—	3	80·00	**477·75**	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40·00	—	—	3	75·00	**368·50**	6
—	—	—	—	—	—	—	—	5·5	11·00	5·00	—	[6])40·00	—	—	3	60·00	**318·70**	7
[8])300	33·00	—	—	—	—	—	—	9	27·00	[9]) 9·00	—	40·00	—	—	2	100·00	**437·50**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	8·3	16·60	[10])10·00	—	[11])15·00	—	—	3	75·00	**325·90**	9
[12])480	57·60	36	10·80	720	129·60	—	—	9	24·75	[13])30·00	[14])23·40	[15])60·00	—	—	3	55·00	**493·55**	10
—	—	—	—	—	—	—	—	6	18·00	[10]) 7·00	—	[16])75·00	—	—	3	101·00	**427·95**	11
[8])244·5	27·00	—	—	—	—	—	—	1·9	5·70	[17])25·00	—	—	—	—	3	65·00	**346·60**	12
[8])350	35·00	—	—	—	—	—	—	10	30·00	20·00	—	[18])36·00	—	—	2	100·00	**430·25**	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[19])30·00	—	[20])42·00	—	—	2	60·00	**285·00**	14
[8])369	36·90	—	—	—	—	—	—	3·8	11·40	[21])25·00	—	[22])88·00	—	—	3	100·00	**437·88**	15
[8])380	38·00	—	—	—	—	40	7·20	9	27·00	—	—	[23])75·00	—	—	2	60·00	**394·80**	16
[8])200	22·00	—	—	—	—	—	—	—	—	10·00	—	60·00	—	—	2	50·00	**380·10**	17
—	—	—	—	—	—	—	—	10	30·00	10·00	—	[18])40·00	—	—	2	70·00	**223·00**	18
[8])393	40·00	—	—	—	—	33·4	6·30	—	—	[21])20·00	—	[6])25·00	—	—	2	100·00	**370·90**	19
[8])394	39·40	—	—	—	—	15·9	2·86	5	15·00	—	—	25·00	—	—	2	50·00	**309·26**	20
[8])360	36·00	—	—	—	—	25	4·00	1·9	5·70	[17])20·00	—	[24])48·00	—	—	2	55·00	**365·20**	21
[8])146·4	15·00	—	—	—	—	39·9	5·98	10	20·00	[25])15·00	[26])19·00	30·00	—	—	2	60·00	**334·58**	22
[12])400	40·00	—	—	—	—	60	9·00	—	—	30·00	[27])10·00	[28])25·00	—	—	2	50·00	**398·30**	23
[8])400	40·00	—	—	—	—	—	—	—	—	25·00	—	40·00	—	—	2	90·00	**400·05**	24
[8])234	27·00	—	—	—	—	63·8	9·00	7·5	22·50	—	—	60·00	—	—	2	100·00	**390·90**	25
[8])317	28·60	—	—	—	—	31·9	4·80	16·5	49·50	—	—	[29])30·00	—	—	2	60·00	**347·70**	26
[8])307	36·00	—	—	—	—	—	—	12·6	32·00	5·00	—	40·00	—	—	2	100·00	**422·00**	27
[8])400	40·00	—	—	—	—	—	—	5	15·00	[30])15·00	[31]) 8·00	[32])50·00	—	—	2	65·00	**388·50**	28

torf 30 kr., 6 lass ved 36 kr., [6]) Kontant i st. för bränsle. [7]) 2,315·8 sträckmeter. [8]) Hafre. [9]) 534·4 sträckmeter. lass torf 50 kr. [16]) Risbränsle och ved 15 kr., 5,000 kg. pressad maskintorf 60 kr. [17]) Till sättning af 1·9 hl. poved. [21]) Till sättning af 1·3 hl. potatis. [22]) 4 famnar björkved 40 kr., 6 famnar barrved, 48 kr. [23]) Ved fritt 12 kr. [25]) Till sättning af 1 hl. potatis. [26]) 40 kg. sill 12 kr., 1 skock kål 4 kr., 1 hl. rötter 3 kr. [27]) En spädkalf. kalf. [32]) 4 famnar ved 40 kr., ris och stubbar 10 kr.

Tab. 2. (Forts.) Statares naturaförmåner

Kvantitet och

Anm. *Kursiva* siffror angifva, att mindre ändringar vidtagits i af vederbörande uppgiftslämnare gjord värde
icke härröra från uppgiftslämnare

	Län och härad m. m.		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			Mjölk.				Spannmål.					
			Oskummad.		Skummad.		Hvete.		Råg.		Korn.	
			Lit.	Kr.	Lit.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.
1	**Skaraborgs län:** Kåkinds härad . .	uppg. 1	1,095	76·65	—	—	50	*7·50*	620	80·60	—	—
2	Vartofta härad . .	» 1	730	73·00	730	14·60	—	—	500	60·00	—	—
3	Vadsbo härad . .	» 1	730	58·40	730	14·60	—	—	*667*	*73·37*	*32·8*	4·50
4		» 2	1,460	116·50	—	—	*62·4*	9·00	*607·6*	70·00	—	—
5	**Värmlands län:** Visnums härad . .	» 1	*1,460*	*131·40*	730	14·60	—	—	—	—	—	—
6	Väse härad	» 1	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Näs härad	» 2	730	*65·70*	1,095	22·00	122·5	*18·40*	714	*92·80*	—	—
8	Gillbergs härad . .	» 2	1,095	109·50	1,095	*21·90*	—	—	—	—	—	—
9	**Örebro län:** Örebro härad	» 1	1,095	98·55	1,095	32·85	80	11·20	630	81·90	—	—
10		» 2	730	73·00	730	21·90	120	19·20	600	78·00	—	—
11		» 3	1,100	110·00	—	—	[16])1,025	145·00	—	—	—	—
12		» 4	1,460	146·00	—	—	220	33·00	597	71·52	220	28·60
13	Glanshammars härad .	» 1	730	65·70	1,095	32·85	—	—	—	—	—	—
14	Askers härad	» 2	1,095	*93·07*	730	14·60	100	15·00	650	78·00	100	12·00
15	Sköllersta härad . . .	» 1	1,095	98·55	—	—	100	15·50	600	72·00	—	—
16		» 2	1,095	93·08	730	14·60	150	22·50	600	72·00	100	11·00
17	Kumla härad	» 1	1,095	109·50	—	—	150	22·50	600	72·00	200	24·00
18	Karlskoga bergslag . .	» 1	365	*36·50*	730	*14·60*	—	—	*400*	50·00	—	—
19	**Västmanlands län:** Tuhundra härad	» 1	1,095	109·50	1,095	32·85	200	30·00	600	78·00	240	30·00
20	Siende härad . .	» 1	1,095	109·50	—	—	150	25·50	650	91·00	200	24·00
21	Norrbo härad . .	» 1	730	73·00	1,095	21·90	200	32·00	600	84·00	[32])400	[32]) 48·00
22	**Kopparbergs l.:** Falu doms. södra t:g	» 1	365	*36·50*	365	*7·50*	—	—	*236·6*	*30·76*	—	—
23	**Gäfleborgs län:** Ala tingslag . . .	» 1	274	27·40	274	*8·22*	—	—	*872·4*	*104·69*	—	—
24	Bergsjö o. Forsa t:g	» 3	1,095	109·50	—	—	—	—	—	—	[35])100	13·00
25	**Västernorrlands län:** Sköns tingslag	» 2	1,095	131·40	—	—	—	—	*237·6*	*30·90*	*207·2*	*27·97*
26	**Västerbottens län:** Umeå tingslag .	» 2	1,095	131·40	—	—	—	—	*328·8*	45·00	*206*	30·00
27	Burträsks tingslag	» 1	730	72·00	365	10·95	—	—	*208*	*31·20*	*193·4*	25·00
28	**Norrbottens län:** Neder-Luleå tingslag	» 1	730	73·00	730	21·90	—	—	—	—	—	—

[1]) Hafre. [2]) 2 famnar ved 30 kr., pinnar och ris 25 kr. [3]) 35 kg. sill. [4]) 1 famn ved, risbränsle (framrågmjöl 48 kr., 240 kg. rågsikt 57·60 kr. [9]) Till sättning af 2 hl. potatis. [10]) 25 kg. sill 6 kr., 40 l. salt 2 kr. samt risbränsle. [16]) »Spannmål». [17]) 3 famnar ved samt 4 lass ris. [18]) 52 kg. sill. [19]) 5 famnar huggen ved. [20]) 12 lass risbränsle (hemkördt). [24]) 1½ famn ved samt skogsaffall efter behof. [25]) Till sättning af 3·3 hl. potatis. barrved 24 kr., risbränsle 26 kr. [30]) ½ tunna sill. [31]) 3 famnar kastved 30 kr., 3 lass grenved 15 kr. [32]) Inkl. fläsk 40 kr., 30 kg. kött 18 kr., ¼ tunna sill 7 kr., ¼ tunna strömming 4·50 kr. [37]) Stat för »husbonddräng».

i olika delar af riket år 1910.

värde per år.

uppskattning eller att evalvering ägt rum från rymdmått till vikt eller omvändt, mediævala siffror, att desamma utan erhållits genom approximation.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
		Mjöl.				Ärter.		Potatis.		Potatisland.	Öfriga statvaror.	Bränsle.			Bostad och täppa.		Summa värde, kr.	
Hafre och blandsäd.		Hvetemjöl.		Rågmjöl.		Kg.	Kr.	Hl.	Kr.	Värde, kr.	Värde, kr.	Ved, ris m. m.	Stenkol.		Antal rum och kök.	Hyresvärde, kr.		
Kg.	Kr.	Kg.	Kr.	Kg.	Kr.							Värde, kr.	Hl.	Kr.				
[1])245	24·50	—	—	—	—	35	*5·25*	8·3	24·75	4·00	—	[2])55·00	—	—	2	80·00	**358·25**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	15	37·50	25·00	—	50·00	—	—	2	50·00	**310·10**	2
[1])*293*	30·00	—	—	—	—	*39·9*	6·50	10·5	30·00	10·00	[3]) *10·50*	[4])30·00	—	—	2	50·00	**317·87**	3
[1])*239*	24·00	—	—	—	—	*63·8*	9·00	7·5	24·00	[5])*20·00*	—	30·00	—	—	2	*55·00*	**357·50**	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10·00	—	[6])*80·00*	—	—	2	64·00	[7])**300·00**	5
—	—	100	27·00	[8])540	105·60	—	—	—	—	[9])25·00	—	50·00	—	—	2	*100·00*	**417·10**	6
[1])403	40·00	—	—	—	—	31	7·00	—	—	—	[10]) 8·00	25·00	—	—	2	50·00	**328·90**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[5])20·00	—	[11])30·00	—	—	2	60·00	[7])**241·40**	8
[1]) 80	8·00	—	—	—	—	80	12·00	—	—	[12])25·50	[13]) 19·00	—	—	—	2	90·00	**379·00**	9
[1])150	15·00	—	—	—	—	80	*12·80*	—	—	[14])*12·30*	—	[15])36·00	—	—	2	52·00	**320·20**	10
—	—	—	—	—	—	—	—	6	18·00	16·00	—	[17])*50·00*	—	—	2	100·00	**439·00**	11
[1]) 80	8·00	—	—	—	—	—	—	13·5	40·50	—	[18]) *13·00*	[19])*50·00*	—	—	2	80·00	[7])**470·62**	12
—	—	100	*26·00*	500	85·00	40	6·40	—	—	[20])12·00	[21]) 41·00	—	—	—	2	*70·00*	**338·95**	13
[1])200	18·00	—	—	—	—	50	*8·00*	—	—	9·00	—	40·00	—	—	2	70·00	**357·67**	14
[1])200	20·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[22])*30·00*	—	[23])*45·00*	—	—	2	*100·00*	**381·05**	15
[1])150	13·50	—	—	—	—	50	7·50	—	—	[22])25·00	—	[24])30·00	—	—	2	55·00	**344·18**	16
[1])250	25·00	—	—	—	—	—	—	10	30·00	[25])*35·00*	—	[26])48·00	—	—	2	*100·00*	**466·00**	17
[1])500	50·00	—	—	—	—	—	—	—	—	[27])30·00	—	50·00	—	—	2	100·00	**331·10**	18
[28]) 90	9·00	—	—	—	—	70	11·90	—	—	[14])20·00	—	[29])50·00	—	—	2	100·00	**471·25**	19
[1])200	20·00	—	—	—	—	50	8·50	—	—	[14])24·00	[30]) 12·00	[31])45·00	—	—	2	100·00	**459·50**	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20·00	—	[33])50·00	—	—	2	80·00	**408·90**	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8·90	—	[34])30·00	—	—	2	75·00	[7])**188·46**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15·00	—	45·00	—	—	2	50·00	[7])**250·31**	23
—	—	100	28·00	100	18·00	—	—	—	—	[5]) 8·00	[36]) 69·50	20·00	—	—	2	100·00	[37])**366·00**	24
—	—	—	—	—	—	—	—	7·5	*22·50*	[38])30·00	—	*40·00*	—	—	3	100·00	[7])**382·77**	25
—	—	—	—	—	—	—	—	6·3	25·00	—	—	50·00	—	—	2	50·00	[7])**331·40**	26
—	—	100	28·00	[39])100	20·00	—	—	—	—	—	[40])130·00	25·00	—	—	1	70·00	[7])**412·15**	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40·00	—	60·00	—	—	2	100·00	[7])**294·90**	28

kördt) efter behof. [5]) Till sättning af 1·3 hl. potatis. [6]) 10 famnar ved. [7]) Stat för kreatursskötare. [8]) 300 kg. [11]) Sågaffall. [12]) Inkl. värde å bränsle. [13]) 100 kg. sill 18 kr., 25 kg. salt 1 kr. [14]) 12·3 ar. [15]) 2 famnar ved ar. [21]) 100 kg. blandsikt 17 kr., 200 kg. gröpe 24 kr. [22]) Till sättning af 2·5 hl. potatis. [23]) 1½ famn kastved, 6 [26]) 2 famnar ved 28 kr., risbränsle efter behof 20 kr. [27]) Till sättning af 3·8 hl. potatis. [28]) Blandsäd. [29]) 4 kbm. ärter och hafre samt värde därå. [33]) 5 famnar ved. [34]) Ved till husbehof c:a 5 kasar. [35]) Korumjöl. [36]) 40 kg. [38]) Värde å potatisland och bete. [39]) Rågsikt. [40]) 50 kg. fläsk 50 kr., 50 kg. smör 80 kr.

Tab. 3. Enhetspris för vanligare statvaror

	Län.	1. Mjölk. Oskummad (272 uppgifter). Högsta	Lägsta	Medel-	2. Mjölk. Skummad (135 uppgifter). Högsta	Lägsta	Medel-	3. Hvete (123 uppgifter). Högsta	Lägsta	Medel-	4. Råg (226 uppgifter). Högsta	Lägsta	Medel-
		pris (öre pr liter).			pris (öre pr liter).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).		
1	Stockholms län (147 uppg.)	12	9	*11*	3	2	*2*	16	14	*15*	14	12	*13*
2	Uppsala » (101 »)	10	9	*10*	2	2	*2*	16	15	*15*	14	11	*12*
3	Södermanlands » (327 »)	10	8	*9*	3	2	*3*	17	15	*16*	13	12	*12*
4	Östergötlands » (290 »)	10	8	*9*	3	1	*2*	16	14	*15*	14	12	*12*
5	Jönköpings » (52 »)	10	8	*9*	3	3	*3*	15	13	*14*	13	11	*12*
6	Kronobergs » (56 »)	10	9	*10*	3	2	*2*	14	14	*14*	13	11	*12*
7	Kalmar » (63 »)	10	8	*9*	2	1	*2*	16	15	*16*	13	12	*12*
8	Blekinge » (30 »)	10	9	*10*	3	2	*2*	15	15	*15*	13	12	*13*
9	Kristianstads » (127 »)	10	7	*9*	2	1	*2*	—	—	—	14	12	*13*
10	Malmöhus » (493 »)	10	8	*9*	2	1	*2*	—	—	—	14	12	*13*
11	Hallands » (44 »)	10	9	*10*	2	1	*1*	15	15	*15*	13	12	*12*
12	Älfsborgs » (56 »)	10	8	*9*	3	2	*2*	16	15	*15*	14	12	*13*
13	Skaraborgs » (102 »)	10	7	*9*	3	2	*2*	15	13	*15*	13	11	*12*
14	Värmlands » (30 »)	10	9	*10*	2	2	*2*	15	15	*15*	13	13	*13*
15	Örebro » (78 »)	10	9	*9*	3	2	*3*	16	14	*15*	13	12	*12*
16	Västmanlands » (26 »)	10	10	*10*	3	2	*3*	17	15	*16*	14	13	*14*
17	Kopparbergs » (7 »)	10	10	*10*	2	2	*2*	—	—	—	13	13	*13*
18	Gäfleborgs » (54 »)	10	10	*10*	3	3	*3*	—	—	—	12	12	*12*
19	Västernorrlands » (24 »)	11	11	*11*	—	—	—	—	—	—	13	13	*13*
20	Jämtlands » (47 »)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Västerbottens » (51 »)	12	10	*11*	3	3	*3*	—	—	—	15	14	*14*
22	Norrbottens » (20 »)	10	10	*10*	3	3	*3*	—	—	—	—	—	—
23	Samtliga 2,225 uppgifter	**12**[1]	**7**	*9*	**3**	**1**	*2*	**17**	**13**	*15*	**15**	**11**	*13*

[1] Jfr s. 31, not 2.

samt kost och logi i olika län år 1910.[1])

5.			6.			7.			8.			9.			10.			
Korn (169 uppgifter).			Hafre (75 uppgifter).			Blandsäd (43 uppgifter).			Gröpe (7 uppgifter).			Hvetemjöl (19 uppgifter).			Rågmjöl. (22 uppgifter).			
Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	
pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr kg.)			
14	12	*13*	12	10	*11*	12	10	*11*	12	12	*12*	27	25	*27*	16	15	*16*	1
13	10	*12*	—	—	—	11	10	*11*	—	—	—	28	25	*27*	18	16	*17*	2
13	12	*12*	11	9	*10*	11	10	*11*	12	10	*11*	—	—	—	18	18	*18*	3
13	12	*12*	10	10	*10*	12	10	*10*	—	—	—	25	25	*25*	—	—	—	4
12	12	*12*	12	11	*12*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
13	12	*12*	11	10	*10*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
13	12	*12*	10	9	*10*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
12	12	*12*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
14	12	*13*	12	11	*12*	12	12	*12*	—	—	—	—	—	—	18	18	*18*	9
14	12	*13*	—	—	—	12	12	*12*	—	—	—	—	—	—	16	16	*16*	10
13	13	*13*	11	11	*11*	12	12	*12*	—	—	—	30	30	*30*	18	18	*18*	11
14	14	*14*	11	10	*10*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
14	12	*13*	12	9	*10*	10	10	*10*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	10	10	*10*	—	—	—	—	—	—	27	27	*27*	16	16	*16*	14
13	11	*12*	10	9	*10*	—	—	—	12	12	*12*	26	26	*26*	17	17	*17*	15
13	12	*12*	10	10	*10*	10	10	*10*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	28	*28*	18	18	*18*	18
14	14	*14*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
15	13	*14*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	28	*28*	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
15	**10**	*13*	**12**	**9**	*10*	**12**	**10**	*11*	**12**	**10**	*11*	**30**	**25**	*27*	**18**	**15**	*17*	23

Tab. 3. (Forts.) **Enhetspris för vanligare stat-**

	Län.	11. Ärter (121 uppgifter).			12. Potatis (134 uppgifter).			13 Sill (31 uppgifter).			14. Salt (18 uppgifter).		
		Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-
		pris (öre pr kg.).			pris (öre pr hl.).			pris (öre pr kg.).			pris (öre pr lit.).		
1	Stockholms län (147 uppg.)	20	14	*15*	500	300	*423*	40	18	*27*	5	3	*4*
2	Uppsala » (101 »)	16	14	*15*	—	—	—	40	20	*30*	5	3	*4*
3	Södermanlands » (327 »)	17	14	*16*	400	250	*300*	30	25	*28*	8	2	*4*
4	Östergötlands » (290 »)	18	16	*17*	500	200	*320*	35	20	*27*	4	3	*3*
5	Jönköpings » (52 »)	25	20	*23*	400	250	*311*	25	24	*25*	5	5	*5*
6	Kronobergs » (56 »)	20	20	*20*	320	200	*257*	—	—	—	—	—	—
7	Kalmar » (63 »)	18	16	*17*	400	250	*337*	—	—	—	5	5	*5*
8	Blekinge » (30 »)	20	18	*20*	250	200	*235*	—	—	—	—	—	—
9	Kristianstads » (127 »)	—	—	—	333	200	*235*	—	—	—	—	—	—
10	Malmöhus » (493 »)	25	18	*21*	323	200	*278*	—	—	—	—	—	—
11	Hallands » (44 »)	—	—	—	300	200	*263*	—	—	—	—	—	—
12	Älfsborgs » (56 »)	19	18	*18*	300	300	*300*	—	—	—	—	—	—
13	Skaraborgs » (102 »)	16	14	*15*	320	200	*281*	30	30	*30*	—	—	—
14	Värmlands » (30 »)	23	23	*23*	—	—	—	24	24	*24*	—	—	—
15	Örebro » (78 »)	16	15	*16*	300	300	*300*	25	18	*22*	4	4	*4*
16	Västmanlands » (26 »)	17	17	*17*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Kopparbergs » (7 »)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Gäfleborgs » (54 »)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Västernorrlands » (24 »)	—	—	—	300	300	*300*	—	—	—	—	—	—
20	Jämtlands » (47 »)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Västerbottens » (51 »)	—	—	—	397	397	*397*	—	—	—	—	—	—
22	Norrbottens » (20 »)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Samtliga 2,225 uppgifter	**25**	**14**	*16*	**500**	**200**	*284*	**40**	**18**	*27*	**8**	**2**	*4*

[1]) Jfr s. 31, not 2. [2]) Rörande dessa uppgifters jämförbarhet se s. 37.

varor samt kost och logi i olika län år 1910.[1])

15.			16.			17.			18.			19.			
Barrved[2]) (65 uppgifter).			Stenkol (65 uppgifter).			Torf (12 uppgifter).			Kost och logi för dräng (345 uppgifter).			Kost och logi för piga (343 uppgifter).			
Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	Högsta	Lägsta	Medel-	
pris (öre pr famn).			pris (öre pr hl.).			pris (öre pr hl.).			pris (öre pr dag).			pris (öre pr dag).			
1500	800	*1200*	—	—	—	—	—	—	125	75	*110*	100	50	*85*	1
1500	800	*1060*	—	—	—	—	—	—	100	75	*94*	100	65	*86*	2
1500	800	*1147*	—	—	—	—	—	—	125	66	*103*	100	55	*86*	3
1600	800	*1150*	—	—	—	—	—	—	110	70	*94*	90	50	*75*	4
1200	712	*904*	—	—	—	—	—	—	100	95	*99*	85	75	*79*	5
1000	1000	*1000*	—	—	—	—	—	—	105	75	*97*	100	65	*89*	6
1200	1000	*1100*	—	—	—	—	—	—	100	68	*95*	100	68	*84*	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	*100*	100	75	*88*	8
1400	1100	*1071*	180	150	*163*	62	50	*56*	115	75	*95*	100	55	*81*	9
2000	1400	*1717*	175	120	*148*	60	50	*53*	110	70	*95*	100	50	*75*	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	75	*94*	100	50	*76*	11
1000	900	*950*	—	—	—	—	—	—	100	75	*94*	100	50	*81*	12
1500	1000	*1333*	—	—	—	—	—	—	100	68	*96*	100	62	*84*	13
1200	1200	*1200*	—	—	—	—	—	—	100	60	*94*	100	50	*79*	14
1400	1400	*1400*	—	—	—	—	—	—	110	75	*98*	100	50	*79*	15
1000	1000	*1000*	—	—	—	—	—	—	100	85	*95*	100	80	*93*	16
—	—			—	—	—	—	—	100	100	*100*	75	75	*75*	17
938	938	*938*	—	—	—	—	—	—	100	68	*94*	100	50	*75*	18
1000	1000	*1000*	—	—	—	—	—	—	115	75	*101*	100	68	*86*	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	80	*108*	100	50	*84*	20
—		—	—	—	—	—	—	—	125	75	*104*	100	50	*78*	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	80	*106*	100	75	*80*	22
2000	**712**	***1164***	**180**	**120**	***147***	**62**	**50**	***54***	**125**	**60**	***98***	**100**	**50**	***80***	23

BILAGA.

Prisstatistiskt material för värdering af svenska landtarbetares naturaförmåner.

De prisuppgifter, som väl i regel komma till användning vid uppskattning i penningvärde af landtarbetares naturaförmåner, äro *markegångsprisen.*

Under mer än ett halfsekel hafva dessa pris blifvit i hufvudsak bestämda på enahanda sätt, nämligen väsentligen efter de grunder, som innehållas i k. kungörelsen den 11 maj 1855.[1]) Enligt denna skall årligen under de första dagarna af november månad genom särskilda af landstinget utsedda deputerade för hvarje län eller del af sådant, som utgör eget markegångsdistrikt, upprättas en markegångstaxa, innehållande tre olika slag af markegång, nämligen Litt. A (mom. 1): den årliga markegången eller gällande pris å löpande årets skörd m. m., Litt. B: årsprisen, d. v. s. medelprisen under de tre sista månaderna af det nästförflutna och de tre första månaderna af det löpande året å vissa s. k. hufvudpersedlar, till hvilka, enligt särskild kungörelse den 11 maj 1855, de i den ordinarie räntan ingående persedlar skulle omsättas och förenklas, samt Litt. C: årets medelmarkegångspris eller medeltalet af de för de nästförflutna tio åren upptagna årsprisen å hufvudpersedlarna.

Af dessa trenne markegångssättningar saknar Litt. B all självständig betydelse och ingår endast i beräkningen af det medelpris (Litt. C) för de senaste tio åren, efter hvilket kronans behållna och anordnade räntor och tionde skulle få af räntegifvarna lösas. Sedan grundräntor och kronotionde efter år 1869 blifvit omsatta i penningar samt med 1904 års ingång grundskatterna afskrifvits, kan väl det

[1]) Denna författning har upphäfts genom k. förordningen angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande den 2 juni 1911, hvilken träder i kraft den 1 januari 1912. Af viktigare ändringar, som därigenom skett med afseende på sättet för markegångsprisens bestämmande, må särskildt nämnas, att för den årliga markegången skola samtliga kommunalnämnder inom fögderiet senast den 15 oktober hvarje år, hvar för sin kommuns område, meddela uppgift å därinom gällande pris på hvarje i taxan ingående persedel eller tjänstbarhet, hvarefter dessa uppgifter omedelbart insändas till vederbörande kronofogde, som, i öfverensstämmelse med medeltalet af de pris kommunalnämnderna uppgifvit, upprättar priskuranten för fögderiet och före den 25 oktober insänder denna, tillika med de inkomna prisuppgifterna och däröfver upprättadt sammandrag, till Kungl. Maj:s Befallningshafvande. Skiljer sig kronofogdens mening från de i priskuranten angifna pris, skall han afgifva förslag till jämkningar i prisen.

egentliga ändamålet med denna markegångssättning sägas ha upphört. Dock grunda sig allt fortfarande på markegångstaxornas prisbestämmelser en mängd utbetalningar från statsverkets sida till indelningshafvare m. fl., liksom prästerskapets löner enligt k. kungörelsen den 11 juli 1862 till hufvudsaklig del beräknas i persedlar, för hvilka lösen utgår med penningar efter medelmarkegångspris.

Markegångsprisen under Litt. A. (mom. 1) hafva mindre fiskalisk betydelse och tillämpas hufvudsakligen med afseende på frälseräntor, arrendeafgifter m. m. samt i alla de fall, då i likvider ingående naturaprodukter skola beräknas i penningvärde efter markegång och annat markegångspris ej blifvit stadgadt som norm.[1])

Af detta och andra skäl synas därför A-prisen vara lämpligare än B- (och C-)prisen för värdering af landtarbetares naturaförmåner, särdeles om, såsom beträffande de i det föregående afhandlade löneförhållandena, markegångssättningen skett och löneuppgifterna insamlats vid samma tidpunkt, nämligen hösten 1910. Markegångstaxans under afdelning A uppförda pris sättas, som nämndt, i början af november hvarje år med ledning af priskuranter af två olika slag, nämligen dels magistraternas rapporter om torgprisen i oktober månad, dels prisuppgifter från hvarje fögderi, afgifna inför vederbörande kronofogde vid sammanträde i medlet af oktober af fullmäktige från alla fögderiets socknar.

I angifna afdelning af taxan upptagas värden å ett mycket stort antal varor och tjänstbarheter, men af ifrågavarande persedlar förekomma vissa icke längre i den allmänna varuomsättningen, och af de öfriga hafva blott ett mindre antal betydelse för värdering af sådana naturaförmåner, som landtarbetare åtnjuta. De viktigaste af dessa persedlar äro olika slag af spannmål, ärter samt hö och halm, och återgifvas länsmedelsprisen för dessa i vidstående tab. I. Hö- och halmprisen äro redan i taxorna satta per deciton, hvaremot för öfriga i tabellen ingående varuslag markegångstaxornas hektoliterpris reducerats till det i spannmålshandeln numera allmänt gängse och jämväl i staterna i regel förekommande priset per 100 kg. med ledning af de i Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes årsväxtberättelser för år 1910 meddelade uppgifterna om sädesslagens medelvikt i kilogram för en hektoliter år 1910.[2])

Af öfriga markegångspersedlar, som, ehuru visserligen sparsamt, förekomma i svenska landtarbetares lönestater, må nämnas prissätt-

[1]) Redogörelser för förfarandet vid markegångssättningen finnas bl. a. i Kungl. Maj:ts proposition till 1911 års riksdag med förslag till förordning angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande (n:r 62) samt i I. Törnebladhs uppsats »Angående revision af markegångstaxorna och dithörande författningar» i Ekonomisk tidskrift 1905, s. 349 ff.

[2]) Beträffande ärter saknas viktsuppgifter från Kronobergs, Blekinge, Västerbottens och Norrbottens län, hvarför för dessa områden användts medeltalet af siffrorna för närliggande län.

Tab. I. Markegångspris per 100 kg. för vissa varuslag år 1910 enligt länens markegångstaxor Litt. A.

Område.	Hvete kr.	Råg kr.	Korn kr.	Hafre kr.	Ärter kr.	Hö (i regel hårdvallshö) kr.	Halm (i regel råghalm) kr.
Stockholms län	14·21	11·28	11·19	9·21	14·73	3·60	1·41
Uppsala län	14·87	10·92	10·39	8·33	—	4·79	1·24
Södermanlands län	15·84	11·77	12·01	9·18	—	4·45	1·25
Östergötlands län	14·65	11·30	12·05	9·02	16·98	4·12	1·15
Jönköpings län	12·90	11·64	11·67	11·34	[1]26·49	4·24	1·48
Kronobergs län	—	11·89	12·28	10·71	14·68	4·41	1·82
Kalmar län: Fastlandet	15·21	11·22	11·78	8·81	—	5·88	1·47
Öland	15·21	11·22	12·52	8·81	—	5·88	1·47
Gottlands län	14·64	11·16	10·97	10·59	—	4·67	1·00
Blekinge län	15·24	12·24	12·09	10·74	19·73	6·50	2·75
Kristianstads län	15·05	12·28	12·46	10·59	16·75	5·00	2·50
Malmöhus län	15·13	11·71	12·27	10·48	20·15	6·00	4·00
Hallands län	13·17	11·48	11·05	10·06	14·06	6·38	2·50
Göteborgs och Bohus län	15·13	13·28	12·12	10·24	—	5·55	2·57
Älfsborgs län	15·35	12·39	14·60	9·90	17·64	5·80	2·89
Skaraborgs län	14·00	10·88	11·52	9·04	14·51	4·78	1·29
Värmlands län	14·63	12·86	13·49	10·08	—	4·99	2·23
Örebro län	15·73	11·92	12·94	9·32	—	5·03	1·35
Västmanlands län	15·58	11·73	11·84	9·44	14·86	4·41	1·41
Kopparbergs län	14·70	12·71	13·01	10·06	15·41	4·92	—
Gäfleborgs län: Gästrikland	15·04	11·39	12·50	9·20	16·68	4·62	2·18
Hälsingland	15·63	12·86	12·03	9·90	16·30	5·30	1·88
Västernorrlands län	—	13·22	13·41	13·46	14·74	5·64	2·76
Jämtlands län: Jämtland	—	12·21	11·36	11·45	10·65	5·37	3·44
Härjedalen	—	14·29	14·38	—	—	7·50	4·00
Västerbottens län	—	15·19	13·81	—	14·08	4·82	2·37
Norrbottens län	—	15·02	15·79	—	16·99	6·23	3·82
Samtliga 27 områden	**14·85**	**12·22**	**12·43**	**10·00**	**16·41**	**5·22**	**2·16**

[1]) Priset är i detta län satt per liter (20 öre), medan det i öfriga markegångsdistrikt är bestämdt per hektoliter.

ningarna å smör: 1·75—2 kr. per kg., fläsk (i regel salt eller torrt): 0·90—1·32 kr. per kg., torrt kött: 0·72—1·19 kr. per kg. och torr fisk: 0·26—1·46 kr. per kg. Strömming (i regel salt eller »lagd») noteras i östra och norra Sveriges kustlän 9·50—17 kr. per hl. eller c:a 3—5·50 kr. per fjärding (jfr sid. 36).

Otvifvelaktigt äro de stora prisskillnader, som markegångstaxorna utvisa mellan de olika länen, delvis orsakade af differenser i kvalitet hos de prissatta varuslagen. Visserligen inskärpa författningarna, att samtliga persedlar skola vara af »fullgodt och afradsgillt slag», men då varorna måste tagas »sådana de i landet finnas», föreligga likväl ofta stora olikheter mellan de särskilda varuslagens beskaffenhet i olika landsdelar. Sålunda torde de starka prisvariationerna på ärter förklaras därigenom, att dessa å vissa ställen utgöras af gula kokärter, medan i Kopparbergs och Västerbottens län markegångspriset uttryckligen angifves afse gråa ärter. Och under det med torr fisk i vissa län allenast förstås gäddor och gös, godtages i andra som sådan »allehanda torr fisk» såsom id, mört, braxen, o. d., något som ju väl förklarar de ofvan angifna stora prisvariationerna på detta varuslag.

Vidare kunna differenser mellan länsprisen uppkomma därigenom, att desamma utgöra medeltal af landskommunernas och städernas prisuppgifter. Landsbygdens priskuranter upptaga försäljningspris för större partier, hvilka säljaren därjämte vill sätta så låga som möjligt, hvaremot städernas prisuppgifter upptaga af polismän eller andra inhämtade minuthandelspris vid inköp af småpartier å torg eller i salubodar, och dessa pris blifva därför genomgående rätt höga. Ehuru länsdeputerade visserligen icke äro bundna vid aritmetiska mediet mellan städernas och landsbygdens pris, ligger det dock i sakens natur, att medelpriset för ett län med många städer tenderar att bli högre än för ett med få sådana.[1])

Dock torde den skepsis, som af dessa och andra anledningar gjort sig gällande gent emot markegångstaxornas pålitlighet och statistiska användbarhet, vara något öfverdrifven. Visserligen äro markegångsprisen, såsom tillkomna icke i statistiskt, utan i fiskaliskt syfte, underkastade subjektiva inflytelser, men likväl torde räntegifvares och räntetagares, socknars och städers tendenser att, hvar i sin riktning, påverka prissättningen i mångt och mycket neutralisera hvarandra. Markegångstaxornas länsmedelspris å sådana varuslag, som allmänt förekomma i handeln samt beträffande hvilka de kvalitativa åtskillnaderna icke spela en alltför stor roll, torde därför med hänsyn till det stora antal primäruppgifter, på hvilka de äro beräknade, på det hela taget få anses gifva en tämligen riktig bild af prisdistributionen inom riket samt höstprisens höjd å det löpande årets skörd m. m., låt vara att den genom desamma angifna prisnivån öfver hela linjen kan antagas ligga något under den faktiska.[2])

[1]) Jfr O. Emthéns motion i Andra Kammaren vid 1905 års riksdag (n:r 69) samt Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande i anledning häraf (n:r 2).

[2]) Jfr N. Wohlin: Spannmålspriser och spannmålstullar i Sverige 1873—1903, Ekonomisk Tidskrift 1905, s. 4 ff.

Markegångsprisens egenskap i viss mån af kombinerade gross- och detaljhandelspris gör det önskvärdt att sammanställa dem å ena sidan med rena partihandelspris, å den andra med verkliga minuthandelspris, och behofvet att anskaffa andra prisuppgifter gör sig särskildt gällande beträffande de varuslag, för hvilka markegångstaxorna antingen sakna eller också blott innehålla strödda samt inbördes ej fullt jämförbara noteringar.

Hvad statistiken öfver *minuthandelsprisen* beträffar, representeras denna i vårt land, om man bortser från vissa tidningars efter tämligen växlande grunder hopkomna »torg- och hamnpris», uteslutande af de i »Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik» alltsedan år 1904 (delvis 1903) för hvarje månad af året af Kommerskollegii ortsombud meddelade prisuppgifterna å vissa slag af lifsförnödenheter å olika orter i riket. Dessa orter, hvilka uteslutande utgöras af städer och stadsliknande samhällen, voro 28 intill år 1910, då antalet ökades till 39. Vid samma tid utvidgades äfven varurubrikerna från 45 till 57, hufvudsakligen på grund däraf, att en noggrannare precisering af hvad resp. prisuppgifter skola afse påfordrade vissa artiklars uppdelning i ett ökadt antal kvaliteter.

Huru minuthandelsprisen på ifrågavarande orter gestaltade sig vid samma tidpunkt, då priskuranterna för 1910 års markegångssättning (Litt. A.) uppgjordes, framgår af den i tab. II (sid. 124 ff.) meddelade öfversikten. Framhållas må, att prisuppgifterna afse kontant köp af den kvantitet i lös vikt, som i tabellen angifves för hvarje varuslag, äfvensom att noteringarna afse ordinär vara utom i de fall, där för ett varuslag särskildt angifves bästa eller billigaste kvalitet.

Åtminstone beträffande de af dessa varuslag, hvilka i större myckenhet ingå i svenska landtarbetares lönestater, skulle det dock vara önskvärdt att hafva tillgång till prisuppgifter från ett större antal, särskildt mindre orter för att därigenom erhålla en mera trogen och detaljrik bild af den allmänna prisnivån i riket.

För erhållande af material till en gruppering af postpersonalens stationsorter, hvarom hemställan gjorts af Generalpoststyrelsen, införskaffade Kommerskollegium sommaren 1909 för samtliga dessa orter genom vederbörande kommunalmyndigheter bl. a. uppgifter om gällande minuthandelspris på olika slag af lifsmedel. Såsom närmast afsedda att sammantagna gifva en bild af resp. orters relativa prisdyrhet eller prisbillighet i fråga om lifsmedel, [1]) lämpa sig dock dessa uppgifter knappast att läggas till grund för en fullständig och detaljerad statistik öfver alla de olika varuslagens pris i särskilda landsdelar.

[1]) Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik 1910, s. 18 ff.

Tab. II. Minuthandelspris (medelpris) å vissa slag af

(Enligt Meddelanden från K. Kommerskollegii

	Varuslag.	Kvantitet.	Stockholm.	Uppsala.	Eskilstuna.	Linköping.	Norrköping.	Motala.
			öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1	Mjölk: oskummad	lit.	16	14	14	12	13	11
2	handskummad	»	7	6	6	5	7	6
3	separerad	»	7	6	5	4	6	5
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	226	227	220	219	224	219
5	mat- (lands-)	»	207	194	199	199	197	202
6	Ost: helfet, okryddad	»	168	156	150	142	155	134
7	halffet, »	»	131	117	120	106	128	93
8	skummjölks-, »	»	[1]) 83	55	40	45	50	32
9	Margarin: högsta kvalitet	»	170	170	170	170	170	168
10	lägsta »	»	124	129	125	124	130	127
11	Ägg: svenska, färska	tjog.	188	196	170	172	160	165
12	» konserverade	»	130	130	—	125	135	130
13	Potatis: gammal	5 lit.	30	35	28	26	25	20
14	färsk	»	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula	kg.	26	24	25	22	22	22
16	Bruna bönor	»	47	46	45	44	47	44
17	Mjöl: hvete-, svenskt, bästa sort	»	31	29	30	27	29	28
18	råg-, » »	»	22	17	17	19	19	19
19	rågsikt-, » »	»	27	25	23	19	23	21
20	Gryn: hafre- (ångpreparerade)	»	32	29	30	30	30	30
21	ris-, bästa sort: »Carolina»	»	70	65	70	53	68	58
22	» » » svenska	»	45	39	40	36	40	36
23	» billigaste sort	»	37	34	35	31	33	31
24	Rågbröd: hårdt (spis-), groft	»	38	33	36	39	36	37
25	mjukt, limpa, söt	»	[2]) 42	43	38	36	41	36
26	» » sur	»	[2]) 39	28	—	31	31	29
27	Hvetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	83	88	69	64	79	65
28	mjukt, bakadt med vatten	»	[2]) 51	48	53	29	39	44
29	» » » mjölk	»	[2]) 77	75	61	65	70	62
30	Nötkött: färskt, stek	»	101	95	113	81	114	97
31	» soppkött	»	89	75	85	69	81	77
32	Kalfkött: stek, gödkalf	»	125	130	140	106	122	83
33	» spädkalf	»	66	70	78	58	61	43
34	Fårkött: färskt	»	117	123	143	96	117	82
35	salt	»	102	110	—	100	100	106
36	Fläsk: färskt	»	159	150	150	127	150	135
37	salt, svenskt	»	161	150	150	137	150	140
38	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—
39	Fisk, färsk: sill	»	38	45	50	40	30	40
40	strömming	»	64	25	60	45	42	43
41	rödspotta (»spätta»)	»	79	90	90	73	75	79
42	salt: sill, fetsill	»	46	40	40	34	40	34
43	» slofetsill	»	42	40	35	33	40	30
44	strömming	»	28	25	—	24	35	—
45	kabeljo af långa	»	51	53	45	48	50	40
46	» » torsk	»	47	45	—	40	—	36
47	Kaffe (obrändt), prima Santos	»	145	138	140	122	140	124
48	Socker, bit-	»	68	68	68	69	68	66
49	Svagdricka	lit.	7	6	7	7	5	6
50	Fotogen: Water White	»	13	15	15	16	12	15
51	Standard White	»	—	—	—	14	—	14
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn.	2700	2400	2330	2110	2400	2210
53	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1900	1600	1960	1780	1870	1640
54	Bränntorf	100 kg.	—	—	—	200	—	—
55	Kol, antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	400	370	400	380	360	345
56	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	110	115	140	136	140	150
57	eng. kamin- » hemkörd	»	155	150	160	—	140	150

[1]) Prisuppgifterna afse kryddad ost. — [2]) Några af hufvudstadens största bagerifirmor försälja sur limpa 40 öre, hushållslimpbröd 47 à 45 öre, mältadt hvetebröd 53 à 50 öre per kg. — [3]) Några af den utgjort för söt limpa 32 öre, sur limpa (ankarstock) 23 öre, hvetelimpa 40 à 35 öre. — [4]) Afser kr. per famn: i Västervik för alved 15·00 à 13·20, för aspved 11·30, för »ytved» 12·20 à 10·30 kr. per

lifsförnödenheter under oktober månad år 1910.

afdelning för arbetsstatistik 1910 n:r 12.)

Jönköping.	Växjö.	Kalmar.	Västervik.	Visby.	Karlskrona.	Kristianstad.	Malmö.	Lund.	Hälsingborg.	Ystad.	Halmstad.	Göteborg.	Vänersborg.	
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	
13	12	14	13	12	13	14	13	13	12	13	13	15	13	1
7	7	7	5	7	9	7	6	—	6	7	7	7	7	2
5	5	4	5	5	5	—	5	5	3	5	6	6	5	3
210	205	210	223	224	225	213	219	216	218	219	220	223	212	4
198	182	200	206	200	196	205	209	200	200	—	192	197	184	5
150	142	158	150	160	154	183	174	160	164	170	152	138	130	6
120	113	125	116	125	130	128	113	103	113	120	115	105	107	7
65	—	—	—	—	—	—	—	50	66	—	—	53	35	8
173	175	175	170	166	170	173	170	163	170	165	165	169	170	9
120	130	123	124	—	125	128	133	132	125	128	120	125	122	10
180	136	146	163	160	161	169	183	173	165	160	159	165	164	11
142	—	—	—	137	135	—	124	140	133	135	—	125	—	12
25	21	25	25	25	26	24	24	23	25	25	25	25	25	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
28	28	30	23	25	27	30	34	30	31	35	35	33	30	15
50	43	45	43	46	47	45	44	42	46	50	50	46	46	16
30	29	30	30	31	33	28	33	32	30	31	29	30	29	17
25	20	17	19	17	19	17	23	18	18	18	18	19	19	18
26	24	23	24	25	28	24	27	25	24	27	24	22	24	19
30	28	30	31	36	30	30	35	30	35	40	35	28	28	20
68	60	67	60	68	70	69	68	61	71	67	68	67	62	21
38	36	36	38	35	38	35	39	39	48	43	39	34	35	22
31	30	33	31	30	30	30	30	32	35	33	34	30	30	23
44	41	49	47	38	46	47	47	48	48	50	45	39	48	24
33	27	38	37	29	30	26	24	28	30	25	28	[3]) 38	38	25
23	20	25	30	23	19	18	18	19	19	18	20	[3]) 26	32	26
92	55	57	85	65	86	68	80	103	76	65	71	51	65	27
31	31	42	48	33	—	52	57	—	—	—	47	[3]) 38	35	28
58	43	49	80	40	49	59	57	52	44	50	56	[3]) 47	54	29
100	120	86	100	80	100	84	115	98	95	86	90	95	82	30
90	74	72	80	72	82	75	95	88	80	73	75	80	52	31
115	118	102	70	90	128	102	130	124	119	118	111	125	110	32
45	67	48	44	—	82	53	83	64	59	45	63	65	41	33
107	93	93	90	88	106	111	140	120	127	111	102	110	113	34
100	100	100	81	88	93	99	118	—	121	—	—	130	—	35
126	125	125	132	125	131	125	125	120	128	122	129	137	137	36
127	128	140	134	129	134	127	150	136	136	138	143	145	149	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
33	—	—	—	—	—	26	59	—	41	30	27	29	—	39
35	33	41	29	26	20	28	—	—	—	30	50	40	—	40
80	75	90	—	100	88	66	80	75	100	94	70	73	80	41
—	43	45	38	35	40	39	53	37	38	47	49	39	30	42
35	40	30	35	37	35	35	—	—	—	—	30	32	26	43
—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	—	44
50	[4]) 80	60	48	48	48	—	45	35	52	[4]) 75	65	45	40	45
—	—	40	40	—	—	—	—	—	—	48	—	35	35	46
130	130	125	124	143	129	125	136	122	134	125	132	125	124	47
67	69	74	70	71	72	70	71	68	68	68	68	67	70	48
5	6	6	6	6	6	6	5	5	5	5	3	8	7	49
17	17	17	15	17	16	16	16	17	15	16	13	15	16	50
14	14	15	13	15	13	13	13	14	13	13	11	12	13	51
2500	1700	1800	1880	2750	2150	2270	3000	2660	2510	2410	2380	3130	2420	52
1800	[5]) 1320	1500	[5]) 1460	2080	1750	1760	2670	2660	2360	1880	1940	2730	1600	53
175	159	—	—	—	—	205	180	200	175	170	—	170	—	54
350	400	375	375	400	375	350	365	350	376	360	385	360	350	55
135	—	120	140	133	110	120	100	107	120	105	—	100	115	56
[6]) 150	155	125	140	—	120	135	125	125	130	140	165	130	165	57

stora hushållsbröd efter vikt, hvarvid priset under månaden utgjort för ankarstock 25 à 24 öre, sötGöteborgs större bagerifirmor försälja stora hushållsbröd efter vikt, hvarvid medelpriset för månakabeljo utan fenor och stjärt (s. k. rundskuren fisk). — [5]) I Växjö har betalats för »ytved» 9·50 à 8·80 famn. — [6]) Prisuppgifterna afse krossad koks.

Tab. II (Forts.). Minuthandelspris (medelpris) å vissa slag

	Varuslag.	Kvantitet.	Borås.	Tidaholm.	Karlstad.	Örebro.	Kopparberg.	Västerås.
			öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1	Mjölk: oskummad	lit.	14	12	14	15	13	14
2	handskummad	»	8	6	7	5	7	6
3	separerad	»	6	3	5	—	5	4
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	222	200	211	210	223	216
5	mat- (lands-)	»	193	195	195	195	204	202
6	Ost: helfet, okryddad	»	144	136	150	145	139	142
7	» halffet, »	»	90	100	120	115	110	104
8	» skummjölks-, »	»	44	41	—	53	50	40
9	Margarin, högsta kvalitet	»	166	170	173	170	163	169
10	lägsta »	»	125	125	128	120	124	126
11	Ägg: svenska, färska	tjog.	176	144	149	163	145	177
12	» konserverade	»	125	—	125	140	—	—
13	Potatis: gammal	5 lit.	19	25	25	25	25	25
14	» färsk	»	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula	kg.	29	30	33	25	26	27
16	Bruna bönor	»	44	45	50	49	48	46
17	Mjöl: hvete-, svenskt, bästa sort	»	29	30	32	31	29	29
18	råg-, » »	»	19	20	20	18	18	18
19	rågsikt-, » » »	»	24	24	26	24	25	26
20	Gryn: hafre- (ångpreparerade)	»	30	30	32	35	28	30
21	ris-, bästa sort: »Carolina»	»	61	60	70	65	60	60
22	» » » svenska	»	41	45	35	35	38	38
23	» billigaste sort	»	33	35	33	30	34	34
24	Rågbröd: hårdt (spis-), groft	»	39	43	40	36	31	33
25	mjukt, limpa, söt	»	39	35	53	45	41	39
26	» » sur	»	30	—	35	27	—	—
27	Hvetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	56	69	75	80	75	77
28	mjukt, bakadt med vatten	»	49	—	48	60	41	41
29	» » » mjölk	»	53	50	55	67	59	53
30	Nötkött: färskt, stek	»	117	98	90	91	106	93
31	» soppkött	»	90	84	78	66	77	76
32	Kalfkött: stek, gödkalf	»	120	110	120	115	113	119
33	» spädkalf	»	62	48	56	61	50	57
34	Fårkött: färskt	»	111	96	125	116	116	124
35	salt	»	95	90	100	—	120	110
36	Fläsk: färskt	»	126	100	135	140	132	144
37	salt, svenskt	»	133	123	135	140	148	144
38	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—
39	Fisk, färsk: sill	»	30	40	50	37	28	35
40	strömming	»	—	—	50	45	30	45
41	rödspotta (»spätta»)	»	83	90	80	76	80	78
42	salt: sill, fetsill	»	42	35	40	35	35	39
43	» slofetsill	»	38	35	40	35	35	36
44	strömming	»	—	—	—	—	—	25
45	kabeljo af långa	»	49	50	55	60	49	45
46	» » torsk	»	44	40	—	50	30	40
47	Kaffe (obrändt), prima Santos	»	123	120	128	130	133	125
48	Socker, bit-	»	68	71	70	67	69	67
49	Svagdricka	lit.	7	6	7	6	6	6
50	Fotogen: Water White	»	14	19	18	16	16	14
51	Standard White	»	12	16	16	—	—	—
52	Ved: björk- { osågad. hemkörd (pr »storfamn»	famn.	2400	2020	2250	2700	1890	2430
53	» barr- { 2·5×1·6×0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1790	1450	1700	2270	1470	1950
54	Brännторf	100 kg.	—	—	—	—	—	—
55	Kol. antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	360	375	350	325	375	350
56	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	—	—	125	145	155	129
57	eng. kamin- » } hemkörd	»	176	175	165	—	—	—

[1]) Afser kabeljo utan fenor och stjärt (s. k. rundskuren fisk). — [2]) Ved, som tillhandahållits ved (s. k. plankved) har betalats i Domnarfvet 9·50 kr., i *Söderhamn* 10·40 à 9·20 kr. per famn. — famn: i *Nyland* för s. k. klant 2·50 kr. per kubikmeter (8·90 kr. per famn). — [4]) Gäller vid köp af större

af lifsförnödenheter under oktober månad år 1910.

Falun.	Domnarfvet.	Gäfle.	Söderhamn.	Sundsvall (staden).	Sundsvall (sågverksdistr.).	Nyland.	Östersund.	Umeå.	Luleå.	Boden.	Malmberget o. Gellivare.	Kiruna.	Samtliga orter.	
öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	
15	12	16	15	17	15	14	16	14	15	15	18	17	**14**	1
7	5	9	8	10	10	7	10	9	8	8	13	—	**7**	2
—	—	7	7	8	—	—	—	8	6	5	—	—	**5**	3
216	213	228	237	236	236	240	230	240	220	220	232	231	**221**	4
206	200	192	214	220	222	230	220	219	210	206	215	216	**203**	5
145	150	152	137	146	143	157	140	157	148	148	150	145	**150**	6
100	107	123	100	98	101	120	100	108	113	114	140	125	**113**	7
35	40	—	45	41	45	40	39	69	52	49	—	—	**47**	8
163	168	170	166	170	170	163	169	170	170	163	160	170	**169**	9
126	124	125	126	124	128	120	126	128	127	124	122	130	**126**	10
163	152	180	159	207	177	220	185	187	179	182	175	171	**170**	11
—	—	—	—	138	155	160	150	—	—	—	—	140	**136**	12
25	25	26	25	26	25	25	35	27	30	30	50	40	**27**	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
29	30	30	28	28	28	33	34	28	31	31	35	34	**29**	15
43	45	45	42	44	40	43	43	46	41	40	40	45	**45**	16
30	29	30	29	34	32	32	32	30	32	32	35	33	**30**	17
18	16	19	18	20	19	19	21	20	20	20	22	21	**19**	18
25	24	24	24	25	24	25	26	26	25	25	26	26	**25**	19
30	35	30	30	32	28	30	30	35	30	30	35	32	**31**	20
58	50	63	54	62	60	50	63	58	55	55	65	56	**62**	21
38	38	38	37	39	36	40	39	40	37	37	40	43	**39**	22
33	35	31	35	33	31	35	35	35	33	32	33	35	**33**	23
32	30	32	33	37	36	38	40	38	37	37	40	43	**40**	24
42	39	35	40	46	45	45	40	43	52	51	50	50	**38**	25
—	—	34	30	36	28	—	35	27	35	36	—	46	**28**	26
83	88	75	64	90	81	84	65	74	74	75	100	85	**75**	27
42	45	37	38	47	—	49	50	34	43	42	60	78	**45**	28
73	78	55	63	85	78	70	60	61	72	75	80	91	**62**	29
110	100	102	109	120	103	91	100	92	91	92	97	96	**98**	30
89	77	86	92	93	83	71	80	68	73	72	85	81	**79**	31
123	120	139	137	140	120	—	125	112	145	123	144	130	**119**	32
63	57	74	62	75	60	61	60	71	58	56	73	67	**61**	33
127	117	106	119	118	105	92	100	104	99	100	100	97	**109**	34
100	110	93	93	100	87	100	92	104	93	100	110	105	**101**	35
142	133	141	139	144	137	132	133	145	138	132	138	135	**134**	36
149	150	144	145	146	152	150	155	150	150	148	154	151	**143**	37
143	—	—	—	153	150	150	160	150	150	150	160	150	**152**	38
—	30	29	31	35	30	—	26	—	—	—	—	28	**35**	39
43	35	60	30	50	50	30	46	50	—	—	45	—	**41**	40
80	78	83	75	75	—	—	68	—	—	—	—	—	**81**	41
35	40	37	34	36	36	35	40	38	39	40	40	36	**39**	42
35	38	35	25	30	30	—	—	—	—	—	—	—	**35**	43
23	20	20	22	24	23	20	25	28	25	25	25	25	**24**	44
—	—	70	60	[1]) 73	—	[1]) 75	50	[1]) 75	[1]) 78	[1]) 78	[1]) 75	[1]) 75	**52**	45
—	—	—	50	65	50	—	50	[1]) 62	57	54	—	—	**45**	46
130	136	134	128	138	131	130	134	132	130	128	185	137	**132**	47
67	67	67	69	68	68	70	69	73	72	72	72	70	**69**	48
5	4	6	6	7	5	5	6	6	5	5	6	6	**6**	49
16	16	15	17	18	16	18	22	18	18	18	20	20	**16**	50
—	—	13	—	16	15	16	20	16	—	—	—	—	**14**	51
2270	[2])	2020	1960	2270	—	2200	2140	2140	1530	1550	1970	2270	**2260**	52
1700	[2])	1510	[2])1510	1830	[3])	[3])	1760	1600	1230	1190	1630	1760	**1790**	53
—	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**183**	54
400	375	325	375	375	—	400	388	370	375	375	450	450	**374**	55
—	—	110	—	125	—	—	—	170	172	170	—	—	**130**	56
200	175	120	160	—	—	[4])156	175	170	167	—	250	250	**158**	57

af *Domnarfvets* järnverk, har kostat: björkved 15·10 kr. och barrved 12·30 kr. per famn. För affalls-
[3]) För affallsved har betalats: i *Sundsvalls sågverksdistrikt* för s. k. plankved 12·60 à 11·00 kr. per
parti.

För vissa varuslag, beträffande hvilka ingen tvekan kan råda, att samtliga prisuppgifter afse enahanda kvalitet och sålunda inbördes äro fullt jämförbara, synes dock i angifna afseende slutsatser med anspråk på full tillförlitlighet kunna dragas ur nämnda prisstatistiska material. Af dessa varuslag är i en framställning, hvilken sysslar med värderingen af de viktigare persedlar, som ingå i den svenska landtarbetarens lönestat, i främsta rummet mjölken förtjänt af uppmärksamhet.

Enligt de beräkningar, som på grundval af ofvanberörda material verkställts af Stockholms stadsfullmäktiges lifsmedelskommitté, utgjorde i genomsnitt för 285 orter, belägna inom Sveriges samtliga län, i juli 1909 detaljhandelspriset för oskummad mjölk högst 18, lägst 7 och i medeltal 12·3 öre per liter, medan för skummjölk motsvarande siffror utgjorde resp. 12, 3 och 6·2 öre.[1]) Beträffande 102 i nämnda orter ingående städer och stadsliknande samhällen meddelas specificerade uppgifter, på grundval af hvilka utarbetats följande länssammandrag öfver minuthandelsprisen på oskummad mjölk (medelpris):

Stockholms stad	16·0 öre	Göteb. och Bohus län (5 orter)	13·0 öre
Stockholms län (6 orter)	14·2 »	Älfsborgs län (6 orter)	12·7 »
Uppsala län (2 orter)	13·5 »	Skaraborgs län (8 orter)	11·9 »
Södermanlands län (7 orter)	12·6 »	Värmlands län (5 orter)	13·2 »
Östergötlands län (5 orter)	12·0 »	Örebro län (4 orter)	12·5 »
Jönköpings län (3 orter)	12·0 »	Västmanlands län (5 orter)	13·0 »
Kronobergs län (1 ort)	12·0 »	Kopparbergs län (3 orter)	13·0 »
Kalmar län (5 orter)	12·4 »	Gäfleborgs län (4 orter)	14·5 »
Gottlands län (2 orter)	11·0 »	Västernorrlands län (4 orter)	15·8 »
Blekinge län (4 orter)	12·3 »	Jämtlands län (1 ort)	15·0 »
Kristianstads län (4 orter)	12·0 »	Västerbottens län (2 orter)	13·0 »
Malmöhus län (7 orter)	12·1 »	Norrbottens län (3 orter)	15·3 »
Hallands län (5 orter)	12·2 »		

Medelpriset för samtliga dessa orter blir 12·9 öre per liter. Skummjölkens försäljningspris utgjorde 4—11 (medelpris 6·5) öre per liter. Prisskillnaden mellan skummad och oskummad mjölk växlade å olika orter mellan 4 och 9 öre, men förklaras dessa differenser åtminstone delvis därigenom, att, på grund af det använda frågeformulärets bristande tydlighet i denna punkt, under den förra varurubriken å en plats kunde uppföras handskummad, å en annan separerad mjölk.

En annan sammanställning af samma material har gjorts af statskonsulenten G. Liljhagen i afsikt att utvisa minuthandels-

[1]) Handlingar till frågorna om ordnande af mjölkhandeln i Stockholm. Bihang n:r 82 till Beredningsutskottets utlåtanden och memorial för år 1910, s. 12 ff.

prisen å mjölk i Sveriges städer.[1]) Fördelade efter prishöjden på en liter oskummad mjölk gruppera sig enligt honom Sveriges städer på följande sätt:

Pris i öre per liter	17	16	15	14	13	12	11	10
Antal städer.	1	5	12	13	12	42	7	1

Det pris, som stadsbon betalar för sin mjölk, sammanfaller dock med det pris, landtmannen erhåller, endast i det fall, att båda stå i direkt affär med hvarandra, såsom förhållandet plägar vara i de mindre städerna, där ladugårdsägarna leverera direkt åt familjerna. I större städer inskjuta sig dock i regel en eller flera mjölkhandlare som mellanled mellan producent och konsument. Mellanhandsprofitens inverkan på prisbildningen belyses däraf, att medan exempelvis i Stockholm minuthandelspriset å vanlig handelsmjölk är c:a 16 öre per liter och partihandelspriset omkring 13·5 öre, landtbrukarna af engrosmjölkhandlarna endast erhålla c:a 10 (9—10·5) öre.[2]) Dock må framhållas, att vid dylik indirekt handel det blir mellanhändernas skada, därest icke all mjölk kan afyttras, medan vid direkta affärer landtbrukarna själfva måste bära alla risker af handeln med denna lättfördärfliga vara.[3])

Den här omhandlade prisstatistiken afser väl, som nämndt, närmast juli 1909, men torde vara tillämplig äfven beträffande följande år på grund af mjölkprisets anmärkningsvärda stabilitet åtminstone i detaljhandeln. Enligt Kommerskollegii förenämnda månatliga prisnoteringar utgjorde sålunda för samtliga där redovisade större orter medelpriset för oskummad mjölk 14 öre såväl för hvarje månad under år 1910 som under hvart och ett af åren 1906—1910.[4])

Under det statskonsulent Liljhagen antager, att den mjölk, som lämnas till städerna för direkt konsumtion, till landtbrukarna betalas med åtminstone 10 öre per liter, beräknar han betalningen för den vida större mjölkmängd, som levereras till landets mejerier att omvandlas till smör och ost, efter i genomsnitt 8 öre per liter. Denna siffra stöder sig på den af statskonsulenten utarbetade mejeridriftsstatistiken öfver andelsmejerier, i hvars senaste årgång (1908) upp-

[1]) »Kommunala andelsmejerier och kommunal mjölklag» i Svenska stadsförbundets tidskrift 1911, s. 49 ff.; äfven återgifven i Nordisk mejeritidning 1911, s. 207 ff.

[2]) Bihang n:r 82, s. 11. — Prisskillnaden synes vara ungefär densamma i Tysklands större städer, där differensen mellan det pris, mjölkhandlarna betala åt producenterna, och det, för hvilket mjölken säljes till allmänheten, i genomsnitt utgör 5—7½ (medeltal 6) pfennig per liter. »L'approvisionnement de lait des villes allemandes.» Institut International d'Agriculture: Bulletin du Bureau des institutions économiques et sociales, IIe Année, n:r 8 (aug. 1911), s. 239.

[3]) Jfr sundhetsinspektörens utlåtande öfver lifsmedelskommitténs betänkande om mjölkhandelns ordnande den 21/1 1911. Bihang n.r 121 till Beredningsutskottets utlåtanden och memorial för år 1911.

[4]) Meddelanden från K. Kommerskollegii afd. för arbetsstatistik 1910, s. 355 ff., 1911, s. 160.

gifter meddelas från 221 mejerier i 12 län. Enligt denna statistik utgjorde det af mejerierna betalade priset per kg. helmjölk:

Östergötlands län	7·62 öre	Älfsborgs län (södra)	8·52 öre
Kalmar län	8·38 »	Värmlands län	8·22 »
Blekinge län	8·51 »	Örebro län	7·87 »
Kristianstads län	7·28 »	Västmanlands län	9·14 »
Malmöhus län	7·77 »	Västernorrlands län	10·23 »
Hallands län	8·33 »	Norrbottens län	8·43 »

Medeltalet för samtliga län blir 8·36 öre.[1]) Påpekas må dock, att på ifrågavarande mjölkpris inverkar den omständigheten, huruvida skummjölken till leverantörer återlämnas gratis eller ej. Det förra plägar vara förhållandet vid de mejerier, som hafva lägre helmjölkspris, medan de mejerier, som betala högre pris för den oskummade mjölken, debitera leverantörerna 1—1·5 öre (i vissa fall ända till 2—3 öre) per liter återlämnad skummjölk.

I hvad mån denna prisstatistik har giltighet jämväl för år 1910, kan ej bestämdt utsägas, då för detta år blott fåtaliga uppgifter finnas tillgängliga om mjölkens betalning vid mejerierna. Bland dem må särskildt nämnas den prisstatistik, som ingår i hushållningssällskapens mejerikonsulenters årsberättelser för år 1910. Så skrifver konsulenten i Jämtlands län, att leverantörerna under året i medeltal erhållit 1) 11·12 öre per kg. mjölk vid de mejerier, som försålt intill hälften af den invägda mjölken som oskummad, skummad och grädde; 2) 10·24 öre vid kombinerade smör- och ostmejerier (äfven från dessa säljes något mjölk); 3) 9·01 öre vid rena ostmejerier och 4) i medeltal för alla mejerierna inom länet 9·99 öre per kg.[2])

Då åtminstone vid exportmejerier mjölkens värde står i direkt förhållande till smörpriset, kan beträffande det inbördes förhållandet mellan mjölkprisen åren 1908 och 1910 någon ledning erhållas ur de båda årens smörnoteringar. Svenska smörnoteringen utgjorde under första veckan af oktober år 1908 kr. 2·08 och år 1910 kr. 1·95 samt för fjärde veckan af samma månad resp. kr. 2·20 och 1·98, allt per kg. Köpenhamnsnoteringen för nämnda båda veckor och år utgjorde resp. kr. 2·10 och 1·98 samt kr. 2·20 och 1·94 per kg.[3])

I detta sammanhang torde jämväl någon uppmärksamhet böra ägnas åt *börsnoteringarna på spannmål m. m.*, såsom utgörande korrektiv till markegångstaxornas prisuppgifter på dessa varuslag. Påpekas bör dock, att dessa noteringar såsom prisstatistiskt material

[1]) Svensk mejeridriftsstatistik för andelsmejerier år 1908 (tab. IV). Meddelanden från K. Landtbruksstyrelsen n:r 158 (1910 n:r 11). — 1 kg. mjölk = 0·97 l. och 1 l. mjölk = 1·03 kg. N. Engström: Handbok i mejerihushållning (Landtbrukets bok III). Stockholm 1901—07, s. 730.

[2]) Nordisk mejeritidning 1911 n:r 8. Jfr äfven de i tidningen återgifna berättelserna från Kristianstads län (n:r 2) och Västernorrlands län (n:r 6).

[3]) Nordisk mejeritidning 1911 n:r 40.

icke böra sättas alltför högt, då prisuppgifterna från ett par stapelorter icke kunna åskådliggöra de särskilda landsdelarnas skiftande prisförhållanden, allra minst i vårt vidsträckta land, samt enär börsnoteringarna ingalunda alltid behöfva basera sig på faktiskt afslutade köp.[1])

Huru dessa noteringar gestaltade sig vid tiden för 1910 års markegångssättning framgår af nedan meddelade sammanställning af dylika prisuppgifter för oktober 1910 från Stockholm, Malmö och Köpenhamn. De danska noteringarna meddelas här för att i någon mån tjäna som belysning af den skillnad mellan de båda ländernas lifsmedelsprisnivå, hvarom de i det föregående (sid. 27, 28) meddelade värdeuppskattningarna af kost och logi gåfvo en antydan.[2])

Pris per 100 kg. i kr.	Stockholm. (Börsen). 1910.		Malmö. (Skånska landtmännens centralförening). 1910.		Köpenhamn. (Börsen. dansk spannmål). 1910.	
Hvete, nytt . .	4/10	15·75 à 16·25	6/10	15·75 à 16·00	5/10	12·30 à 12·50
	11/10	15·75 à 16·25	13/10	15·75 à 16·00	12/10	12·30 à 12·50
	18/10	15·75 à 16·25	20/10	15·75 à 16·00	19/10	12·30 à 12·50
	25/10	15·00 à 16·00	27/10	15·75 à 16·00	26/10	12·20 à 12·40
Råg, ny . . .	4/10	11·75 à 12·25	6/10	12·50 à 12·60	5/10	9·60 à 10·00
	11/10	11·75 à 12·25	13/10	12·50 à 12·60	12/10	9·60 à 10·10
	18/10	11·75 à 12·25	20/10	12·50 à 12·60	19/10	9·60 à 10·10
	25/10	11·75 à 12·25	27/10	12·00 à 12·25	26/10	9·60 à 10·10
Korn, 2-rad. .	4/10	12·00 à 12·50	6/10	12·75 à 13·25	5/10	11·00 à 11·25
	11/10	12·00 à 12·50	13/10	12·75 à 13·25	12/10	10·90 à 11·35
	18/10	12·00 à 12·50	20/10	12·75 à 13·25	19/10	10·90 à 11·35
	25/10	11·75 à 12·00	27/10	12·75 à 13·25	26/10	10·90 à 11·35

För Stockholm finnas dessutom noteringar å sexradigt korn, hvilket dock under oktober prissattes lika med tvåradigt eller till 11·75—12·50 kr. per 100 kg., vidare för hafre (49 kg:s), hvars oktobernotering utgjorde 9·75 kr. per 100 kg., och slutligen för ärter, under månaden noterade 16 à 15 kr. per 100 kg.

För att gifva nödig bakgrund åt dessa oktoberpris, må meddelas några upplysningar rörande de allmänna prisfluktuationerna å spannmål under år 1910.

Hvad *Stockholm* beträffar, utgjorde medelpriset för uppsvenskt hvete vid årets början 18·33 kr. per 100 kg., hvarefter priset i maj sjönk med c:a 2 kr. Det svenska hvetet höll sig sedan med mycket

[1]) Jfr N. Wohlin a. st., Ekon. tidskr. 1905, s. 2, 3.

[2]) Stockholmsnoteringarna äro hämtade ur tidskriften »Landtmannen», Malmö- och Köpenhamnsnoteringarna ur »Svenska landtmännens föreningsblad».

små fluktuationer vid denna prisnivå till in i november, då det nedgick ytterligare omkring 1 kr. Sålunda blef medelpriset för december 15·50 kr. För öfriga sädesslag framgå prisväxlingarna af medelprisen för januari, juli och december, hvilka utgjorde för råg 14·00, 12·50 och 11·75 kr., för korn 13·00, 11·50 och 11·50 kr. samt för hafre 11·50, 11·00 och 9·50 kr., allt per 100 kg.[1])

Bedömd efter *Malmö*noteringarna, tedde sig prisrörelsen under året på följande sätt. Hvete noterades vid årets början per 100 kg. till 17·75 kr. och steg i februari till 19·00 kr., hvarefter priset sedan kontinuerligt föll ända ned till 15·25 kr. i augusti och steg för den nya skörden ej högre än till 16·00 kr. vid årets slut. Priset på råg, som vid årets början var omkring 14·00 kr., följde troget hvetet med en liten stigning i februari, men därefter ett jämnt fallande ned till 12·25 kr., hvilket ock blef den nya skördens pris. Hvad kornet angår, började det under inflytande af den minskade ölproduktionen året förut med det anspråkslösa priset 11·75 kr., hvilket, oafsedt en liten stigning senare på nyåret, oafbrutet bibehöll sig ända tills den nya skörden inkom med högre kvalitet och bättre efterfrågan, då priset i oktober steg till 13·25 kr. och därvid höll sig till årets slut. Jämnare än något annat höll sig under året priset på hafren, som kvarstod vid 11·00 kr. från januari till juni och därefter såväl för den gamla som den nya skörden hållit sig vid 10·00—10·25 kr. Att utöfver de anförda, för god saluvara noterade prisen icke obetydliga öfverpris betalades för högre kvaliteter och utsädesvaror, har tydligtvis som vanligt varit fallet.[2])

Från Malmö föreligga jämväl prisnoteringar å potatis, för hvilket gällande partipris i oktober voro 2·50—3·50 kr. per hl., medan de vid årets början utgjorde 3·50—4 kr. och vid dess slut 3·00—3·50 kr.[3]) Till jämförelse må meddelas, att enligt Kontrollstyrelsens berättelse för tillverkningsåret 1909—1910 bränneriernas genomsnittliga inköpspris för potatis utgjort 2·20 kr. per hl., men denna notering afser i regel s. k. fabrikspotatis, hvilken af flera skäl icke är fullt lämpad till människoföda.[4])

Härmed torde hafva sammanförts det viktigaste prisstatistiska material, som kan tänkas komma till användning vid värdering af i svenska landtarbetares lönestater ingående vanligare varuslag. Vida svårare är uppskattningen i penningvärde af de förmåner af fri bostad, potatisland, trädgårdstäppa m. m. samt kost och logi, hvilka spela en stor roll i jordbruksarbetarnas ekonomi.

[1]) Stockholms handelskammares årsberättelse för år 1910. I, s. 38.

[2]) »Återblick på det förflutna året». Tidskrift för landtmän 1911 n:r 2, s. 22 ff.

[3]) Skånska trädgårdsodlarnas försäljningsförenings noteringar i »Svenska landtmännens föreningsblad». Noteringarna i texten afse blott gammal potatis, medan färsk potatis under försommaren noteras mångdubbelt högre.

[4]) Bidrag till Sveriges officiella statistik Litt. V., s. v.

Under det de särskilda varuslagen kunna, åtminstone till en viss grad, kvalitativt bestämmas och därefter prissättas med tillhjälp af kända noteringar och priskuranter, växla de olika förmånerna i beskaffenhet och därmed i värde i nästan hvarje individuellt fall, hvilket, åtminstone för större landsdelar och när blott summariska data föreligga, omöjliggör deras sammanförande i ett antal fasta kvalitets- och prisklasser. Sålunda beror en lägenhets hyresvärde ej endast på rumsantalet, utan jämväl på rummens storlek, husets ålder och beskaffenhet, förefintligheten eller saknaden af bekvämligheter o. s. v. Nyttjanderätten till ett potatisland af en viss storlek har för innehafvaren vida större värde, om fri brukning erhålles, än om landet måste bearbetas, gödslas, sås och vårdas af honom själf. Och värdet af fri kost och logi är i hög grad afhängigt af boningsrummets beskaffenhet och matens kvantitet och kvalitet. På grund af dessa omständigheter, hvilka redan i det föregående (sid. 36 ff.) något berörts, kunna de värdeuppskattningar af dylika förmåner, hvilka finnas tillgängliga och i det följande skola återgifvas, blott tillmätas ett relativt värde.

Allt sedan år 1903 hafva af Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik årligen insamlats uppgifter angående *bostadshyror* och *pris för privat inackordering* för arbetare i ett större antal städer och mera betydande industrisamhällen i olika delar af riket. Primäruppgifterna insamlas på särskilda formulär, hvilka för hvarje år blifvit, antingen direkt från afdelningen eller ock genom Kollegii ombud på orter, där sådana finnas, utsända till ett större antal sjuk- och understödskassor, fackföreningar, verkstadsklubbar m. fl. med anhållan, att däri måtte införas de uppgifter, som vid uppbördstillfällen eller eljes kunna införskaffas från medlemmarna. I tab. III (sid. 134) lämnas en preliminär sammanräkning af vissa delar af det material, som på detta sätt insamlats för år 1910.

Dessa uppgifter torde få anses gifva en tämligen pålitlig bild af bostads- och inackorderingsprisnivån för sådana industriarbetare, som äro bosatta i städer och stadsliknande samhällen. Det ligger dock i sakens natur, att ifrågavarande siffror icke äro direkt tillämpliga beträffande arbetarna på den egentliga landsbygden, där såväl hyrorna som prisen på flertalet lifsmedel kunna antagas vara billigare.

Detta förhållande bestyrkes af det prisstatistiska material, som kunnat anskaffas beträffande en annan grupp industriarbetare, lefvande under mera landtliga förhållanden än de förstnämnda, nämligen gruf- och bruksarbetarna (jfr sid. 16). Detta material har benäget ställts till förfogande af *Järnbruksförbundet*, ett yrkesförbund af Svenska arbetsgifvareföreningen, omfattande flertalet af Mellansveriges gruf- och bruksägare.

Tab. III. Bostadshyror och inackorderingspris för arbetare inom större samhällen i Sverige år 1910.

Preliminära uppgifter.

Län.	Antal orter.	Hyresbelopp per år för lägenheter om 1 rum och kök. Antal uppgifter.	Medelhyra kr	2 rum och kök. Antal uppgifter.	Medelhyra kr.	Pris per vecka å privat inackordering för arbetare. Endast måltider. Antal uppgifter.	Medelpris kr.	Måltider och husrum. Antal uppgifter.	Medelpris kr.
Stockholms stad . .	1	952	336	467	526	167	12·42	103	14·18
Stockholms län	7	388	170	173	270	229	10·30	76	11·12
Uppsala »	2	220	158	115	274	31	7·79	17	10·43
Södermanlands »	10	617	149	182	244	123	8·83	78	10·95
Östergötlands »	10	3,205	140	918	234	144	7·93	81	9·19
Jönköpings »	5	614	115	350	183	90	8·24	32	10·41
Kronobergs »	2	110	88	160	152	36	8·09	37	9·34
Kalmar »	4	271	106	303	171	37	8·01	82	9·93
Gottlands [1]) »	1	58	115	118	188	—	—	22	9·50
Blekinge »	4	219	106	386	178	67	7·87	79	9·35
Kristianstads »	4	171	93	228	190	47	8·07	44	10·10
Malmöhus »	11	3,318	126	3,818	201	354	8·18	180	10·64
Hallands »	2	76	161	93	253	10	7·92	3	11·58
Göteb. o. Bohus [2]) »	1	3,342	206	1,404	346	979	7·87	563	11·17
Älfsborgs »	5	508	145	209	262	99	8·75	96	10·95
Skaraborgs »	6	208	117	124	194	55	7·72	37	10·64
Värmlands »	2	230	169	78	274	30	8·43	22	11·37
Örebro »	3	251	150	95	234	83	8·36	37	10·29
Västmanlands »	3	418	134	56	245	48	8·79	38	10·78
Kopparbergs »	3	264	111	50	187	65	8·81	5	10·20
Gäfleborgs »	5	326	152	114	262	57	8·54	43	10·54
Västernorrlands »	4	301	177	132	278	22	8·82	8	11·11
Jämtlands [3]) »	1	106	234	10	385	3	8·95	3	10·75
Västerbottens [4]) »	1	74	207	40	347	8	8·69	6	11·33
Norrbottens »	5	141	244	69	469	21	11·05	4	15·00
Samtliga 25 län	**102**	**16,388**	**156**	**9,692**	**262**	**2,805**	**8·68**	**1,696**	**10·83**

[1]) Afser Visby. — [2]) Afser Göteborg med förstäder. — [3]) Afser Östersund. — [4]) Afser Umeå.

Som i det föregående (sid. 16) omnämnts, ingicks under år 1908 mellan detta förbund och vederbörande fackförbund tvänne riksaftal, det ena afseende grufvornas, det andra järnverkens arbetare, hvilka hvilade på den förutsättning, att arbetslönen hädanefter skulle beräknas helt i kontant. De förmåner af fri bostad, vedbrand, potatisland o. d., som hittills åtnjutits af dessa arbetare, skulle nu aflösas på så sätt, att arbetare, hvilken hittills åtnjutit sådana förmåner, erhöll ett desamma fullt motsvarande tillägg i timlön och ackordspris. Ville han fortfarande erhålla bostad, jord o. d. upplåten af bruket, skulle han däremot på sin lön vidkännas ett afdrag af dessa förmåners uppskattade årliga värde. Detta värde skulle bestämmas af en nämnd, i hvilken arbetsgifvaren och arbetarna utsågo ömsesidigt två medlemmar och dessa fyra den femte. Kunde enighet ej vinnas vid valet af femte man, skulle denne utses af statens förlikningsman inom det distrikt, där arbetsplatsen var belägen.

Det är ur protokollen från dessa värderingsnämnder, hvilkas arbete pågick under tiden juli—oktober 1908, som nedan återgifna värdesättningar af naturaförmåner härröra. Då naturaförmånernas värde fastställts för hela den tid kollektivaftalen gälla och dessa fortfarande äro i kraft, hafva ifrågavarande värderingar ännu full aktualitet. De äro därjämte tillämpliga icke blott på de egentliga gruf- och bruksarbetarna, utan äfven på de landtarbetare, hvilka bruken, såsom i det föregående (sid. 17) framhållits,sysselsätta i stort antal.

Dessa värderingar måste också tillmätas mycket stor betydelse särskildt ur den synpunkten, att det här ej är fråga om af arbetsgifvare eller arbetare ensidigt verkställda uppskattningar, utan om värderingar, hvilka gifva uttryck åt hvad som i båda parternas ögon är skäligt och billigt. Det är därför mycket att beklaga, att materialet i fråga icke afser riket i dess helhet, utan blott vissa landsdelar, grupperade kring den egentliga Bergslagen.

Hvilket *hyresvärde* ansågs böra tillkomma lägenheter af olika storlek i brukens och grufvornas arbetarebostäder, framgår af sammanställningen i tab. IV (sid. 136.).

Ifrågavarande hyresvärden äro åsatta under den förutsättning, att nödiga uthus åtföljа resp. lägenheter, samt att arbetarebostäderna äro belägna i arbetsplatsernas närhet. Beträffande trenne Värmlandsbruk föreskrifves, att torplägenheter, som ligga inom en fjärdingsväg från bruket, skola vara i värde jämställda med lägenheterna vid bruket, men att beträffande sådana å större afstånd skäligt afdrag skall göras med hänsyn till vägens längd och beskaffenhet. Påpekas må, att de åsatta prisen allenast afse bostaden, och att därför, som nedan skall utvisas, särskild ersättning utgår för upplåten jord.

Tab. IV. Uppskattade hyresvärden vid svenska grufvor och bruk.

Län.	Antal orter.	Enkelrum med spis.				Ett rum och kök.				Två rum och kök.			
		Antal lägenheter.	Högsta	Lägsta	Medel-	Antal lägenheter.	Högsta	Lägsta	Medel-	Antal lägenheter.	Högsta	Lägsta	Medel-
			hyra per år kr.				hyra per år kr.				hyra per år kr.		
Uppsala län	7	179	66	24	*52*	512	120	48	*97*	20	180	72	*135*
Södermanlands »	1	19	66	36	*51*	41	120	42	*98*	5	180	144	*168*
Östergötlands »	3	277	72	30	*53*	341	150	54	*101*	5	180	144	*160*
Kalmar »	2	17	66	24	*48*	69	120	48	*84*	2	150	150	*150*
Blekinge »	1	2	48	30	*39*	50	66	48	*59*	11	84	60	*67*
Värmlands »	12	485	60	24	*47*	434	120	42	*87*	13	168	108	*128*
Örebro »	22	599	60	12	*41*	1,298	120	36	*89*	70	180	90	*143*
Västmanlands »	13	676	78	18	*45*	568	150	36	*85*	19	162	60	*118*
Kopparbergs »	24	559	72	24	*49*	839	174	24	*92*	22	180	84	*139*
Gäfleborgs »	1	11	72	36	*52*	22	144	72	*114*	—	—	—	—
Samtliga 10 län	**86**	**2,824**	**78**	**12**	***48***	**4,174**	**174**	**24**	***91***	**167**	**180**	**60**	***134***

Med fri bostad hade i regel äfven följt *fri vedbrand*, och värderingsprotokollen från flertalet bruk innehålla därför också uppskattningar af denna förmåns värde i penningar.

I Uppsala län värderas veden till 8—9 kr. per liten famn (à 2·82 kbm.) fritt hemkörd, hvilket anses motsvara ett värde i skogen af 6 kr. I Södermanland uppskattas årliga värdet af fri vedbrand för en lägenhet om ett rum och kök till 45 kr. och för ett enkelrum med spis till 35 kr., om veden erhålles fritt hemkörd, medan om den får tagas på rot, värdena sänkas till resp. 30 och 25 kr. I Värmlands län värdesättes förmånen af fri vedbrand per år för ett rum och kök till 48 kr. och för enkelrum med spis till 36 kr., om bränslet utgår i form af barrved, medan för björkved värdet i båda fallen höjes med 2 kr. Vanliga priset per famn (i regel à 2·82 kbm.) synes i länet vara för björkved 10—12·50 kr. och för barrved 8—10 kr., inklusive fri hemkörning. I Örebro län taxeras vid ett bruk förmånen af fri vedbrand till 40 kr. för rum med kök och till 20 kr. för ett rum med spis per år. Denna låga värdering synes grunda sig på vedens ofvanberörda »skogsvärde», enär de från andra orter uppgifna vedprisen äro för björkved 11—17 kr., för barrved 8—11 kr., för ribbved, kvistved och alved 5—7 kr. per famn (à 2·82 kbm.) fullgod ved, fritt huggen och hemkörd. I Västmanlands än uppskattas förmånen af fritt bränsle till 60 kr. per år för vanlig

arbetarebostad om ett rum och kök. I Kopparbergs län anses för en dylik bostad åtgå per år 7—10 famnar och för ett enkelrum med spis 5—7 famnar (à 2·82 kbm.) af sekunda barrved eller ribbved, som värderas till 6—9·50 kr. per famn. I Gäfleborgs län, där lägenhet om ett rum och kök anses erfordra c:a 20 kbm. och ett enkelrum c:a 15 kbm. ved per år, värderas barrveden till c:a 3·50 kr. och ribbveden till 2·25 per kbm., hvilket per famn (à 2·82 kbm.) motsvarar resp. c:a 10 och 6 kr.

Till bostadslägenheterna hörde ofta ett »hemland» för sättning af potatis o. d., hvarjämte bruksarbetarna ej sällan ägde skörda potatis på »bortland», hvilka drefvos i sambruk med brukets öfriga potatisjord, liksom de i vissa fall innehade annan åkerjord, kobete o. d. Äfven dessa förmåner blefvo nu värderade och aflösta.

Hvad det egentliga *potatislandet* beträffar, värderas detta i Uppsala län till 0·36 kr. per ar, hvarjämte hela landets körning anses värd 10 kr. per år. I Södermanlands län värdesättes potatisjorden till 0·25 kr. per ar och år och likaså i Östergötlands län, hvarest dock rätten till fri brukning ansågs öka värdet med ytterligare 0·15 kr. eller till 0·40 kr. per ar. I Värmlands län finnas värderingar af potatisland från 11 bruk, nämligen 2 kr. per ar enligt 9 uppgifter, 1·57 kr. enligt 1 uppgift och 1 kr. enligt 1 uppgift. Dessa värdeuppskattningar afse tydligen jord, hvilken helt skötes af bruken. Så är äfven förhållandet enligt några uppgifter från Örebro län, enligt hvilka för »bortland», hvilkas hela »tillredning» besörjes af bruket, betalas 2 kr. per ar eller 3 kr. per hl. sättpotatis. Vanliga priset för potatisland, »ogödsladt och utan allt arbete», synes i länet vara 0·25 kr. per ar, och arrendepriset för åker utgör 26—30 kr. för bästa sort (»fullgradig»), 22—27 kr. för medelgod och 18—24 kr. för mindre god, allt per hektar. Sistnämnda arrendepris gälla jämväl vid ett par bruk i Västmanlands län. Från Kopparbergs län finnas 14 värderingar af potatisland, hvilka synnerligen väl belysa, i huru stor utsträckning denna förmåns värde är beroende af, huruvida fri körning och gödsling erhålles eller ej. Sålunda värderas potatislandet enbart till allenast c:a 0·25 kr. per ar, medan för land med fri »hästhjälp» eller plöjning betalas 0·35—0·90 kr. per ar. Erhålles vidare gödsling och öfrig behöflig körning gratis, höjes värdet till 1·50—3·30 kr. per ar. För 1 tunnas (1·3 hl.) utsäde beräknas omkring 7 ar, och värdesättes vid ett bruk rätten att få sätta en tunna potatis till 2 kr., då arbetaren själf utför arbetet, körning och gödsling. Vid ett bruk i Gäfleborgs län taxeras potatisland till 2 kr. per ar, inklusive körning, gödsling och en gång myllning, samt anses 750 kvm. åtgå för utsäde af 1½ hl., hvilket varit den vanliga kvantiteten per arbetare.

Arrendeprisen för större jordlotter äro i regel satta under förutsättning, att ladugård upplåtes åt arrendatorn. För *kofoder* får arbetaren däremot betala särskild ersättning. Så värdesättes i Uppsala län slåtter till en ko till 15—25 kr. per år och i Örebro län backslåtter till 8 kr. per har. Sommarbete i skogen taxeras i detta län till 8—12 kr. per år och kreatur, och samma pris gäller i Västmanlands län. Helt kofoder uppskattas i Kopparbergs län till 80 kr. per år, men till endast hälften, då arbetaren själf »utför arbetet».